

Vatra veche

Vatra veche

7

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul VII, nr. 7(79), iulie 2015 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț

Ilustrația numărului AMMAR ALNAHHAS

Vatra veche dialog cu Adam Puslojic

SUMAR

Vatra veche dialog cu Adam Puslojić, de Daniel Mihu/3
Poezie și paroxism (Adam Puslojić), de Ion Pachia-Tatomirescu/4
Coșbuc 150, de Nicolae Băciut/6
Semnul lui Coșbuc, de Ecaterina Țarălungă/6
Antologie *Vatra veche*. Poetul, de George Coșbuc/7
Ancheta *Vatra veche*. Exilul românesc: Elena Buică, de Nicolae Băciut/8
Elemente de spiritualitate în gândirea cantemiristă, de Tudor Petcu/11
Două vechi istorii literare românești, în germană, de Horst Fassel/12
Dialog orfic. George Popa – Traian Diaconescu/13
Vocea lui George Călinescu, de Dumitru Hurubă/14
Poeme de George Călinescu/15
Emanoil Bucuța: Portretul, de Iulian Dămăcuș/16
Ocean întors. Poetul Ion Gheorghe, de Gheorghe Postelnicu/18
Există sindromul Don Quijote?, de Radu Olinescu/19
Eseu. Amurgul iubirii, de Aurel Codoban/20
Variațiuni de ocazie, de George Baciu/21
Poeme de Adrian Botez/22
Poeme de Nicolae Mățaș/22
Eveniment editorial la Polirom: N. Steinhardt, Opere 14, de Florian Roatiș/23
Ancheta *Vatra veche*. Complexul Muzeal Memorial „O. Goga”, Ciucea, de Luminița Cornea/24
Poeme de Dumitru Ichim/25
Despre paradox...(intervi cu Ion Pachia-Tatomirescu), de Constantin Stancu/26
Cronica literară. Trunchiul și așchia (Răzvan Ducan/Darie Ducan), de Nicolae Băciut/27
Lămurire, de Darie Ducan/27
„Cartea vieții” – 60 de poeme la 60 de ani (Stejărel Ionescu), de Andrei Pogany/28
Integritatea poeziei (Ioan Vasiu), de Dumitru Istrate Rușețeanu/29
Introspecții elevate (Cristina Ștefan), de Cornel Galben/30
Despre poemul-clepsidră (Toni Constantin Georgescu), de Ladislau Daradici/31
Odette (Dumitru Velea), de Iulian Chivu/32
Pasărea de Gheață (Ștefania Oproescu), de Corneliu Vasile/33
Nisipul clepsidrei (Mircea Daroși), de Emilia Dabu/34
Strada (Amelia Caracas), de Melania Cuc/35
Sub semnul Vremii (Ioan C. Gociu, Nelly Gociu), de Mircea M. Pop/36
Nu chiar inocent (M. Dușescu), de Ionel Popa/37
Poeme de Vasile Macoviciuc/39
Justițiar, înapoi la vatra satului (Nicolae Bălașa), de Marian Barbu/40
Noutăți stilistice (Dorin N. Urutescu), de Ion Dodu Bălan/42
„Ia de la Marin” (Marin Ifrim), de Rodica Lăzărescu/43
Poeme de Georgian Ghiță/44
Pretexte și contexte (Nicolae Băciut), de Melania Cuc/45
Poeme de Nicolae Rotaru/46
Jurnal. Partidă de șah, de George Anca/47
Starea prozei. Undeva în USA, de Cristache Gheorghiu/48
Poezie și destin: Silvia Todea Depounti/50
Documentele continuității. Note și comentarii sociologice la romanul Marii Uniri (Mihail Diaconescu), de Aurel V. David/51
Convorbiri duhovnicești. Î.P.S. Ioan, Mitropolitul Banatului, de Luminița Cornea/54
Drumuri, poem de Dorina Stoica/55
Rapsodul popular Ion Crețeanu, de Luminița Cornea/56
Poeme de Protos dr. Arsenie/57
Un sat binecuvântat de Dumnezeu (Dumitru Husar), de Eugen Mera/58
Să păstrăm trecutul (volume etnografice), de Luminița Cornea/59
Cotul Donului 1942. Români din jurul României (Vasile Șoimaru), de Nicholas Dima/60
Amintiri despre Ion Gavrilă Ogoranu, interviu cu Coriolan Baciu, de Tudor Petcu/61
Dobrogea. Istorie și istoria literaturii tătarilor crimeeni din România, de Güner Akmollla/64
Vatra veche dialog cu Dimitrie Grama, de Emilia Țuțianu/65
Un bilet în plus, de Milena Munteanu/67
„Horile-s de stâmpărare...” (Grigore Leșe), de Milena Munteanu/68
Poezie, literatură, istorie și memorie – cu Ana Blandiana și Romulus Rusan pe Coasta de Vest a SUA, de Ileana Costea/69
La catedră. Rugăciuni lirice, de Ana Coman/71
„Nirvana” peste Ocean (Ana Munteanu Drăghici), de Ligia Ana Grindeanu/72
Poeme de Raluca Pavel/73
Picături de vatră veche. Manualul omului, de Traian Dinorel Stănculescu/74
Asterisc. Nosce te ipsum, de Elena Agiu-Neacșu/75
E atâta, poem de Răzvan Ducan/75
Cinema. Vremelnicia pământeană (Ben Todică), de Constanța-Doina Spilca/76
Mi-e dor de noi, poem de Nicolae Dan Frunteletă/76
Literatură și film. Acolo unde începe vidul, de Alexandru Jurcan/77
Scena. Un actor chinuit (Titorel Pătrașcu), de Bogdan Ulmu/77
Scena. Cehov. Livada de vișini, de Cristian Ioan/78
La început au fost și scrisorile marelui dramaturg (George Ciprian), de Marin Ifrim/79
Șevalet. „Când armele vorbesc...” (Ammar Alnahhas), de Mariana Cristescu/80
Muzica grecească în Țările Române, de Valeriu Mardare/81
Concursul Național de Creație Literară „Vasile Voiculescu”/81
Lumea lui Larco/82
Catrene de Vasile Popovici/82
Curier/83
Spiritul lui Brâncuși (Elena Blanch Gonzalez), de Diego Vadillo López/87
Colecția de artă “Lucian Pop”, acreditată, de Nicolae Băciut/88

Ilustrația numărului AMMAR ALNAHHAS

-Eu cred că, pentru Festivalul Nichita Stănescu, dvs. sunteți omul fundamental și prin prezență, și cred că ați venit de cele mai multe ori. Vă întreb, ca la școală, câte absențe aveți?

-Prima dată am fost invitat la ediția a IX-a. Nu știu de ce nu m-au invitat de la început, am eu explicațiile mele de ce și cum, dar asta e o linie mai enigmatică. Acum a fost ediția a 27-a, ceea ce înseamnă că am fost aici 18 ani la rând.

-Asta era întrebarea / observația următoare, ați anticipat-o. Vă simțiți ca la majorat? Cred că sunteți singurul în această situație.

-Eu am impresia și frica faptului că am îmbătrânit împreună cu acest festival, cu el pe suflet, că e o evocare a fratelui nostru și a marelui poet Nichita Stănescu, căruia i-am publicat 12 volume în traducere. Mai mult de atât, am fost un fel de apostol la descifrarea manuscriselor, a enigmei poetice. Am asistat la scrierea multor poeme, multe antologice, pe care Nichita le scria ori mi le dicta mie, lui Ioan Flora sau Dorei. De multe ori am avut impresia că sunt într-un vârtej de inundații, de fluviu puternic care te cară cu el spre mare. Mulțumirea mea e că prin bunăvoința maestrului și a bunului nostru părinte am făcut parte din atelierul, din laboratorul nichitian. Ce n-ar fi dat el, Nichita, să fi fost de față când scria marele Arghezi cinci poeme sau doar la unul singur, la Eminescu. Bucuria mea și a lui a fost că am și scris singurul lui volum cu altcineva, „Dialog în triumfi”, împreună și cu Ioan Flora. Prin destin, după 30 de ani, nu a apărut încă. Poate e mai bine așa, că se va realiza opinia și concluzia mea că Nichita încă mai scrie.

Acest festival a fost și o ocazie să aflui mai multe opinii despre opera nichitiană, cum a fost despre „Opera magna”, cum au fost și cele ale confratelui său, coleg de generație, Eugen Simion, de care cred că a fost prezent aici de la început.

-Acesta e răspunsul la întrebarea pe care am formulat-o în urmă: dacă știți pe cineva, pe altcineva prezent la festival la fel sau mai mult decât dumneavoastră?

-Cu anii, cred că mulți am trecut prin acest labirint, prin poezia lui Nichita, care așa a fost dezgropată, cercetată, de fapt renăscută.

-Ca și cititor, cred că aveți cel

Vatra veche dialog

Adam Puslojic

„Nichita încă mai scrie”!

mai mare merit în asta. Eu, venind la festival continuu, din 1997, asta am remarcat. Și că sunteți etalon în această manifestare culturală.

-Eu nu aș face comparație...

-Nu faceți, o va face timpul ce va veni.

-Am fost bucuros că, în afară de Casa lui Nichita, care, acum, prin destin, a devenit casă memorială, a bustului din centrul Ploieștiului, anul acesta s-au desfășurat acțiuni și la Plopeni și Ceptura. Acolo am propus să nu stăm răsfireți într-o sală și în semiîntuneric, să ne strângem la câteva mese, ca într-o familie. M-am bucurat că a fost așa și, slavă Domnului, a fost mai intim ca în anii anteriori. La Ceptura, elevii școlii „Nichita Stănescu” de acolo au avut un spectacol minunat, un recital de muzică și versuri. Copiii aceia de 8-10 ani au recitat magistral cea mai grea poezie a lui Nichita, aceea aproape metafizică. Cred că și Nichita ar fi fost emoționat. Nu mai spun cât de frumos au cântat versurile lui Nichita și așa au creat un alt gen de emoție, nu ca la festival, unde întâlnești savanți, doctori, critici literari...

-Sau academicieni, cum e dl. Puslojic...

-Da... și eu vin uneori cu textele scrise. Nu ai încotro, atunci când faci analize, prezinți și citate și nu trebuie să faci improvizatii.

-Despre certitudini, atunci. Care e prezența operei lui Nichita în Serbia?

-Nichita e înfiatul Serbiei. El a fost prezent la noi și în manualele școlare, traducerea mea la vestitul poem „Trist cântec de dragoste” a fost învățată la școală timp de trei decenii, alături de o poezie populară despre dragoste. Poemul lui Nichita

este foarte dificil, greu de conceput, dar este miraculos. Acum nu mai e în manuale, acestea s-au schimbat, dar va veni timpul să apară și alte poeme. După Nichita, atunci a apărut și Eminescu, și Arghezi, și Bacovia și Sorescu. Nichita a fost prezent timp de patru decenii, prin cele 12 volume, în revistele noastre, în biblioteci, la seminarele de literatură și a devenit un caz de poet binecunoscut din așazisa străinătate, adică din literatura mondială. El nu este numai prezent, ci este și adorat. E clar că astfel va rămâne și în viitor. E bine că rezistă aceste festivaluri care evocă un mare destin de poet cum sunt cele de la Târgu Jiu și Târgu Cărbunești, în cazul lui Arghezi, la Bacău în cazul Bacovia sau la Craiova – Adrian Păunescu și Marin Sorescu. Un poet național merită o atenție națională și, evident, internațională. De fapt, aceste adunări au și un semn de ritual ezoteric, împrăspătează nu numai evocarea poetului, ci și destinul lui. Are o șansă să rămână mereu viu și mereu fraged... Proaspăt!

„Poezia română, așa cum o văd eu, face parte din cea mai vitală arie a poeziei din Europa”

-Citeam cândva că Nichita a fost foarte impresionat de poezia lui Labiș. Știți ceva despre asta? V-a spus?

-A devenit chiar ceva proverbial: se spune că în aula Facultății de Filologie, Nichita l-a auzit pe Labiș cum recita poemele lui de atunci, avea 19 ani și Nichita ar fi spus: „Până când Labiș scrie poezie, eu mă las de scris”. Eu cred că asta e o legendă, mie Nichita nu mi-a spus niciodată așa ceva. Știu doar că a ținut foarte mult la Labiș. Acum s-a descoperit că tânărul poet a scris mult mai mult, s-au descoperit în arhiva Securității, la fondul secret, poezii inedite. Se pregătește o ediție critică a lor, la Academia Română, îngrijită de Mircea Coloșenco, cel care a făcut și vestitele șapte volume din Nichita. Cunoscut unele dintre noile poeme ale lui Labiș, care sunt mult mai profunde decât cele cunoscute. Labiș a fost o șansă legendară a liricii române. Păcat că tragedia lui, uciderea lui, de fapt, a întrerupt un destin de aur. El a fost primul semn că se întâmplă ceva în poezia românească actuală. Evident era și în anii deceniului...

-Proletcultist!→

DANIEL MIHU

-Da, când acest gen de gândire liberă nu a avut șansa să dea roade, să fie cu influență socială până la urmă. Generația lui Nichita Stănescu a reunit marea poezie română clasică cu generațiile interbelice, patru clasici superbi – Tudor Arghezi, George Bacovia, Ion Barbu și Lucian Blaga. Ei au alcătuit, cum am scris într-un volum, portretul magic al poeziei române, alcătuit din trei litere: „3” și un „A” și au fost patru puncte cardinale și niște direcții ale poeziei române. Practic, ei au trasat pentru generația Nichita, Sorescu, Blandiana, Păunescu până la generația '90, o direcție colosală, luminoasă, puternică, vitală, poezia română devenind rotundă și împlinită. A devenit lustruită, așa cum visa Constantin Brâncuși despre sculptură, ca ea să fie „lustruită” din sunete, imagini și idei”. Poezia română, așa cum o văd eu, face parte din cea mai vitală arie a poeziei din Europa. Așa e și în Serbia văzută. Dacă poezia modernă începe cu marele Charles Baudelaire, pe care Nichita îl adora, l-a și numit „președintele Baudelaire”, în opinia lui Nichita, urma romanticului Eminescu.

-Și Nichita unde e situat în opinia dumneavoastră?

-Nichita e un fel de prinz al poeziei moderne care, de fapt, nu a încheiat, ci a deschis epoca nouă. Și mai cred că dintre toți poeții moderni, aceștia mai tineri, Nichita are cea mai vastă operă, ea cuprinde absolut toate posibilitățile poetice.

-Până la urmă, ce credeți? Labiș a fost asasinat, Eminescu asasinat? Sunt supoziții sau e real?

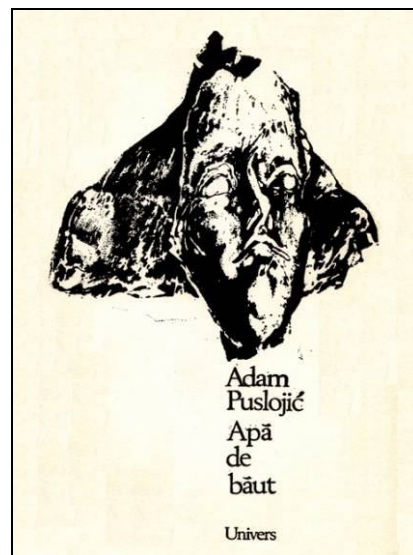
-E foarte delicat și greu de spus, nu sunt informat cu amănunte și detalii și nici nu aș prea vrea să intru în părțile negative. Pe mine, pur și simplu, mă interesează tragismul în operă, ce au crezut autorii aceștia despre viață. Și în Serbia avem un fel de Nichita, Branko Milikovic, care a murit în 1961. A murit în mod straniu, e posibil să fi fost o victimă și el. A fost găsit spânzurat cu brăul lui de fiecare zi, care a fost agățat de o creangă foarte subțire, el având peste 100 de kilograme. Și știu de el de la propria mamă, Maria, că avea multe vânătăi pe corp, ea fiind convinsă că nu sinucidere a fost, ci asasinat. Așa că, recent, am propus să se facă o comisie în parlamentul actual, care să cerceteze detaliile din viață și sfârșitul poetului. Sper să aflăm adevărul final.

Dorul de frăție din Valaho-Serbia Poeziei în paradoxism

(I)

După Vasile / Vasko Popa, Ion Miloș și Slavco Almăjan, paradoxismul sud-dunărean are încă un strălucit reprezentant în Adam Puslojić (născut în zodia Peștilor, la 11 martie 1943, în localitatea Cobișnița din Dacia Aureliană – în nord-estul Serbiei de azi, în familia agricultorilor valahi, Elena și Dragoliub Puslojić – onomastic despre care, între alții, Ratu Golešin „confirmă”, „de la fața locului”, că provine din substantivul valah, *pâslă*, „dimie”, „țesătură tare de lână” + sufixul specific onomasticii sârbești, *-ici* –, tatăl neapucând să-și vadă fiul, deoarece este «ucis la numai 23 de ani de naționalității croați», cu copilăria petrecută mai mult în casa bunicii de pe linie paternă și cu clasele primare făcute în satul natal, cu adolescență și studii liceale în orașul foarte apropiat, Negotin, cu maturitate și studii superioare în capitala Serbiei, fiind licențiat al Facultății de Filologie de la Universitatea din Belgrad în anul 1967, an în care se produce și debutul editorial cu poeme în limba sârbă, *doctor honoris causa* al Universității de Vest din Timișoara și, din 1995, membru de onoare al Academiei Române), autor al unei impresionante opere lirice de câteva zeci de volume, dar și al unei vaste opere de traducător din limba valahă în limba sârbă, ori invers, însumând în jur de 100 de cărți din poezia și din proza generației de tranziție (*The Transience Generation*), ori ale fluxgenerației (*The High Tide Generation*): George Bacovia, Lucian Blaga, Geo Bogza, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Anghel Dumbrăveanu, Petre Stoica, D.R. Popescu, Adrian Păunescu ș. a.

Opera poetică a lui Adam Puslojić „se arhitectează / macrostructurează” (dacă nou-născutele verbe complementare pot fi îngăduite) cu filonul ei ce ține de aurul esteticii paradoxismului, într-o neasemuită serie de volume: *Postoji zemlja* („Există pământ” – Belgrad, Editura Vidici, 1967), *Padam ka nebu* („Cad spre cer” – Belgrad, Editura Prosveta, 1970), *Idem smrti na podšišvanie* („Merg la moarte să mă tundă” – Belgrad, Editura Prosveta, 1972), *Negleduš* („Negleduș” – Zagreb, Editura Pitania, 1973), *Religija psa* („Religia

câinelui” – Belgrad, Ed. Prosveta, 1974), *Bekstvo u daktilografski vez* („Refugiu în broderia dactilografică” – Belgrad, Ed. Grofos, 1977), *Plesme* („Ploeme” – Belgrad, Ed. Rad-Narodna Kniga, 1977), *Prelom* („Ruptura” – Belgrad, Editura Prosveta, 1979), *Darodavac* („Dăruitorul” – Belgrad, Editura Rad-Narodna Kniga, 1980), *Okovana usta* („Gura încătușată” – Belgrad, Editura Pig, 1982); etc.

*

Adam Puslojić în „cântarea horei”, a viers-rostirii matern-valahe de metafore-simboluri cu o maiakovskiană „gură sârbească” și sărbătorească

Distinsul Receptor de Poezie are la dispoziție antologia esențială din creația lui Adam Puslojić, „traduse” în limba valahă (aici trebuie precizat că Adam Puslojić are ca „limbă maternă, *valaha*” și ca „limbă paternă, *sârba*”, nefiindu-i necesari „traducătorii lui în valahă / dacoromână”; cei doi „tâlmaci” – poeții Nichita Stănescu și Ioan Flora – au semnat volumele antologiilor în baza unei înțelegeri cu Adam Puslojić privitoare la o cât mai mare remunerare – „împărțită frățeste” –, „drepturile pecuniare de autor sporite cu drepturile pecuniare de traducător” fiind suportate de editurile de stat din România socialistă): *Pasărea dezaripată*, „culegere de poeme în traducerea lui Nichita Stănescu” (București, Ed. Minerva, 1972); *Apă de băut*, „în tâlmăcirea lui Nichita Stănescu și a lui Ioan Flora”, cu postfața *Ca poet, / sint redus la propriul meu limbaj* semnată de Mircea Tomuș (București, Ed. Univers, 1986; *infra*, sigla : **PusAp**); →

ION PACHIA-TATOMIRESCU

Nulti stepen poezije, culegere bilingvă de poeme, în valahă și în sârbă, „întocmit-tradusă“ de Nichita Stănescu și de Ioan Flora, cu o postfață de Mircea Tomuș (Timișoara, 1998); **Versuri din mers** (București, 2003) etc. (cf. **Dicționarul general al literaturii române**, P / R, sub egida Academiei Române, București, Editura Univers Enciclopedic [ISBN 973-637-070-4 / 973-637-138-7 / 978-973-637-138-7], 2006, pp. 484 – 485; **infra**, sigla: **DGLR, P/R**). Din sutele de cronici, recenzii etc. de care s-a bucurat și continuă a se bucura „în progresie geometrică“, reținem (**infra**) pentru Distinsul Receptor, două dintre cele fundamentale.

Eugen Simion : «O față tragică, bărbătească, încercând, parcă, să se regăsească după un dezastru... Între timp, omul care plânge în gând și are fața tragică și dărză și-a lăsat o barbă de călugăr himalaian și-l plânge în poeme pe prietenul său dispărut, ca Ghilgameș pe Enchidu în celebrul poem sumerian. A publicat recent un volum scris direct în limba română și cine îl răsfoiește are surpriza să descopere un poet aproape mistic. Ceea ce nu se potrivește deloc cu firea sârbului agitat, vorbăreț, cu mintea plină de fantasmă ce bat adesea spre onirismul balcanic. Este un om original și un poet, îmi dau seama, remarcabil. Un spirit care nu are stare și din nestarea lui iese mereu câte ceva : o traducere, un volum de versuri proprii, o carte cu traduceri din poezia românească... [...] Adam Puslojić este, în fond, un mare fantast care n-a obosit să cutreiere și să petreacă într-o Balcanie a spiritului, ca și prietenul său Nichita Stănescu și cei care au fost și sunt ca ei...» (DGLR, P/R, 485);

Mircea Tomuș: «Experimentele, accidentele, întâmplările de expresie din poezia lui Adam Puslojić, fiind pe cât de numeroase pe atât de diverse, de la cele mai simple, naive, copilărești, la jocul paradoxului, sau la a cinismului retorică, ar fi o greșală și n-ai înțelege nimic din ele dacă le-ai aborda, le-ai considera și le-ai interpreta izolat. Ele își dezvăluie semnificația, adică valoarea poetică, numai în ansamblul lor și în ansamblul sensului lor integral, care acesta este; conștiința poetului de a fi redus la propriul său limbaj și efortul

său de a compensa acest handicap prin, am putea spune cu o formulă consacrată, „valorificarea la maximum a posibilităților limbajului“ și, dacă este posibil, chiar prin inventarea unor noi posibilități. A cerceta această poezie cu uneltele cărturărisului mărunț și tehnicist ar însemna să pui leului o lesă de pudel. Și să mai și ieși la plimbare cu el, în lume. Adam Puslojić pare că experimentează marginea diferitelor maniere, când, în realitate, el își exercită dreptul absolut asupra limbajului, drept consfințit de prizonieratul la care poetul a fost condamnat. Opoziția fiind între termenii existență / limbaj, ceea ce numește îndeobște tematica unei poezii, deci tematica poeziei lui Adam Puslojić nu este o felie sau alta, un domeniu sau altul, un component sau altul, ci, întotdeauna, întregul existenței. Al existenței care îi este întotdeauna refuzată poetului.» (PusAp, 205).

*

Paradoxism în Valaho-Serbia Poezii.

Prima plachetă de versuri a lui Adam Puslojić, scrisă direct în limba valahă (dacoromână), poartă un titlu paradoxist-disjunctiv, profund reverberator de stare ființial-lirică, dinspre bacovianul „plâns al materiei“, **Plâng, nu plâng** (Timișoara-Dacia, Editura Augusta, 1995). Prefața purtătoare a titlului **Un nou poet „român“** este iscălită de conf. univ. dr. Mariana Dan, de la Universitatea din Belgrad. Deosebit de interesantă este și postfața **Adam Puslojić – un haiduc belgrădean**, semnată de Adrian Dinu Rachieru, profesor la Universitatea **Tibiscus** din Timișoara.

În „macrostructura“ plachetei se relevă ciclurile: **Nouă cuie, Acolo, aici și Odă bucuriei inutile**; ca „închidere“, sub un titlu dinspre vestita „frăție“ într-o aleasă liră paradoxistă, **Către Adam** (Puslojić, nu Adam din Rai), dinspre dorul de frăție din Valaho-Serbia Poeziei Paradoxismului, chiar „din Belgradul în cinci prieteni“ (Nichita Stănescu, Anghel Dumbrăveanu, Petre Stoica, Srba Ignatović și Adam Puslojić), sunt două profund-paradoxiste poeme-dedicații, „la minut“, scrise de Nichita Stănescu (după cum avea obiceiul) și adresate / înmânate autorului plachetei **Plâng, nu plâng**.

Valaho-Serbia Poeziei Paradoxismului este un concept veridic, dacă se analizează temeinic opera ctitorilor : Vasile / Vasko Popa („vârf al piramidei valorice a literaturii din Serbia celei de-a doua jumătăți a secolului al XX-lea“, potrivit majorității criticilor / istoricilor literari din țara vecină), Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Slavco Almăjan, Adrian Păunescu, Adam Puslojić, Anghel Dumbrăveanu ș. a., concept desemnând un spațiu liric / spiritual dunărean prefigurată pe segmentul temporal postbelic secund, din 1955 / 1956 încoace, concept a cărui afirmare s-a dovedit și se dovedește irepresibilă, îndeosebi, prin festivaluri internaționale și periodice „reuniuni“ / „tabere“ de creație / poezie, de talia **Cununii de Aur de la Struga** (de la ediția din anul 1962 a acestui festival a început prietenia / frăția dintre cei doi mari poeți ai paradoxismului, Nichita Stănescu / „bătrânul“ și tânărul cu zece ani mai tânăr, Adam Puslojić), în ciuda proletcultismului, în ciuda neostalinismului cultural, în ciuda alianțelor dintre „scursorile imperiilor“, în ciuda „mafiilor“, din cultură (și nu numai).

În constelația poeziei paradoxismului, Adam Puslojić reprezintă **direcția clocotrisului**, sau **body-art-paradoxismul**, la care a ajuns cu **Negleduș** (din 1973), ori cu **Padam ka nebu** („Cad spre cer“), **Religija psa** („Religia câinelui“), **Plesme** („Ploeme“), **Okovana usta** („Gura încătușată“) etc.

Mai mult ca sigur, paradoxist-clocotristul **Negleduș** puslojicianul (din 1973) se ivește de lângă **Omul Fantă** (din 1966) al lui Nichita Stănescu, într-un splendid „binom poetic“ alpin-voltaicizat.

Dar la Adam Puslojić, **eu / erou poetic, semnificat-semnificatul Negleduș** – «ars în foc», cu amnezia mării («sunt cel care a văzut marea / dar nu-și mai amintește de valuri»), cu sicriul scos „prin acoperiș“ pentru „adaptarea“ treptată la Cer – se încredințează celor patru arhicunoscute elemente din cele cinci ale fundamentelor lumii – Apă, Aer, Foc, Pământ (deci mai puțin Lemnul / Eterul): **Aud acum/ Că nenorocul mi-a atins sufletul/ Și că nici n-a existat scăpare/Pare-se/ De apă, de foc, de aer, de pământ** («Sunt cel care» – PusAp, 83).

Coșbuc - 150

Există numeroase nedreptăți ale istoriei literare după decembrie 1989, cu ierarhii bulversate, cu excluderi încrâncenate, cu omisiuni flagrante.

Lista este prea lungă și nu constituie obiectul acestor însemnări, care vizează doar un caz, cel al lui George Coșbuc, autor canonic de notorietate, scos din manuale în cel mai pur registru stalinist.

Probabil că îngropată fiind agricultura românească, trebuia îngropat și „poetul țărănimii”, falsă etichetă aplicată unui autor de calibru academic, traducător din opere celebre, om al veacului său, având nu doar sentimentul istoriei, ci căutând și sensurile mitologice ale acesteia.

Anul viitor se vor împlini 150 de ani de la nașterea sa. Centenarul nașterii sale a fost sărbătorit fabulos la Hordou, de o amploare cum nu s-a mai întâlnit până la acea dată, 1966.

La o jumătate de veac de la centenar, după o prezență consistentă în manuale și în bibliografia școlară, această nouă aniversare îl găsește pe autor aruncat în debaraua literaturii, cum i-ar plăcea unui măcelar de istorie literară, care l-a aruncat acolo până și pe Eminescu.

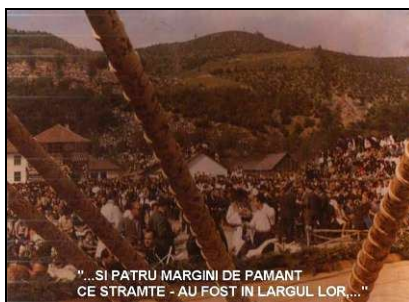
Vatra veche se simte legată o dată în plus de destinul lui George Coșbuc, prin însăși destinul ei, conectat la una din strălucitele opere publicistice a lui Coșbuc, revista *Vatra*, apărută în 1894, reușind ca doar în 44 de numere apărute până în august 1896 să scrie o pagină memorabilă a presei literare românești.

Prin revista *Vatra*, seria 1971, *Vatra veche* se leagă de revista celor trei – Caragiale, Slavici și Coșbuc – asumându-și în bună măsură programul celor două publicații, adaptat, firește, la condițiile secolului XXI.

Începem cu acest număr și până la marcarea celor 150 de ani, un serial care își propune să-l readucă pe Coșbuc în orizontul de vizibilitate al cititorului de azi, ca, în final, toate aceste materiale să fie adunate într-un volum care să fie lansat chiar în ziua aniversară, 20 septembrie 2016.

Îi invităm pe cei care au un cuvânt de spus pe tema „Coșbuc”, să se alăture demersului nostru publicistic de recuperare și restituire a unei opere.

NICOLAE BĂCIUȚ

Imagine din spectacolul omagial organizat la Centenar

Semnul lui Coșbuc

Un lingvist danez, și anume Hjelmslev, a făcut, în ce privește esența fiecărei entități exprimate prin cuvânt, deosebirea între semnificat și semnificant. Acestea două, împreună, dau structura, adică semnul întreg al oricărui lucru sau ființe. Cum îl înțelegem astăzi pe George Coșbuc ca semn, care este esența lui pentru noi după 150 de ani de la naștere?

Numeroase imagini s-au așternut de-a lungul vremii, precum filele unui caiet, despre poetul, prozatorul, traducătorul, gazetarul și omul George Coșbuc. Nu în ultimul rând, despre autorul de manuale. Receptarea de către ceilalți face și ea parte din ceea ce am putea numi astăzi „semnul lui Coșbuc”. Dincolo de toate acestea însă, beneficiem, datorită distanțării în timp de perimetrul când a trăit și a scris autorul, de o imagine a complexului cultural românesc și universal în care semnul lui Coșbuc s-a încrustat precum o piatră de preț cu multe fațete. Și, ori de câte ori lumina receptorului cade din alt unghi, percepem stratificarea de adâncime a cristalului. Nebănuit și plin de surprize este acest Coșbuc aniversar.

Cea mai bătută cale în ce privește imaginea lui a fost – și a rămas – aceea de poet. Această parte a carierei a început încă de pe când fratele mamei, Ion Ionașcu (părinții erau greco-catolici și el la fel), director la școala din Telciu (lângă Hordoul natal, unde George Coșbuc s-a născut la 20 septembrie 1866), i-a dezvăluit frumusețea poveștilor populare. Mitologia și istoria lor a marcat profund destinul viitorului poet, iar ca student la Cluj a făcut

primele culegeri de texte populare (1884, mai ales basme). Atunci i s-a deschis poarta către profunzimile sufletului românesc, format la intersecția atâtor lumi vechi și noi. Ușurința de a versifica, ceea ce înseamnă și ușurința – pentru noi – de a-i ține minte versurile, i-a asigurat succesul și permanența în cariera de poet. După debutul la revista *Tribuna* din Sibiu (1884, pseudonimul Boșcu), volumele de versuri (*Balade și idile*, 1893; *Fire de tort*, 1896; *Versuri și proză*, 1896; *Cântece de vitejie*, 1904; *Balade*, 1913) indică toate amplitudinea facturii poetice, ca de poveste narată în versuri. Dar poezia n-a fost pentru Coșbuc numai această pregătire a corzilor viorii în vederea unor concerte mai cuprinzătoare. Gama de adâncime a poeziei sale a rămas mitologia populară și istoria neamului. În perspectiva timpului, putem considera că acesta este și semnificatul întregii activități desfășurate de Coșbuc, în toate domeniile pe care le-a abordat. Semnificantul pe care a reușit să-l construiască deasupra unui astfel de fundament este cu totul impresionant, iar fațetele lui încă n-au fost puse și analizate împreună spre a vedea luminile multiple ale acestei personalități. Fiecare bucată de timp a scos în prim plan - după interese adesea străine de esența lui umană - câte o parte a întregului numit George Coșbuc. Dar acum, când globalizarea generală a lumii ne face să emitem judecăți care să ne asigure supraviețuirea în timp în raport cu noul contur al prezentului, devine necesară și obligatorie această perspectivă a „semnului”. Merită deci să încercăm un astfel de demers în privința lui Coșbuc, ca și a întregului cultural sub umbrela căruia naviga el și navigăm toți, ca popor.

Suprafața cea mai mare de contact cu lumea a fost aceea a gazetarului Coșbuc.

A cunoscut astfel scriitorii, literatura și, în sens larg, cultura română și universală, mișcările sociale, capacitatea pleneră a Transilvaniei de a-și făuri destinul împreună cu restul lumii românești. S-a înscris, cum s-ar spune, pe orbita tuturor evoluțiilor viitoare.

A lucrat la ziarul „Tribuna” din Sibiu (1887-1889) împreună cu Slavici și Caragiale, doi dintre clasicii epocii de aur ai literaturii române. →

ECATERINA ȚARĂLUNGĂ

Dincolo de această opțiune, se profilează imaginea lui Eminescu, vizitator mai timpuriu al Sibiului, ca și prieten cu Slavici. De altfel, aceasta pare să fi fost linia care a dus la cunoașterea lui Coșbuc de către Titu Maiorescu, un Maior și el în linie paternă, adică transilvănean. Astfel, în 1889 a fost invitat de Maiorescu la București... Acolo fiind, a publicat la „Convorbiri literare”, „Lumea ilustrată” ș.a. Programul acestor reviste, dar mai ales al primeia, legată de Junimea, se profilează și ele ca o deschidere de orizont pentru „semnul Coșbuc”. A fondat el însuși revistele „Vatra. Foaie ilustrată pentru familie” (București, 1894), alături de I. L. Caragiale și Ioan Slavici, revistă care se afla, după programul inițial, în descendența „Daciei literare” și, de asemenea, a fondat „Sămănătorul” împreună cu Alexandru Vlahuță (București, 1901), revista-pilot a curentului literar pro-țărănesc de început de veac XX, sămănătorismul. Cu aceste noi deschideri de orizont, mai ales către conexiunile dintre cultură și mișcările de profunzime care pregăteau Marea Unire, Coșbuc s-a îndreptat către lumea pe care o considera a viitorului: a copiilor de școală. A lucrat la Casa Școalelor, instituție înființată în 1869 (ministru era Petru Poni) pentru gestionarea fondurilor provenite din donații făcute învățământului, în principal sătesc. Casa Școalelor a creat și un tronson de școlarizare a analfabeților maturi și de educare a femeilor, inclusiv în ce privește igiena și creșterea copiilor. A avut un program editorial complex, de editare de manuale, lucrări de știință aplicată și meserii, istorie și geografie. Pe urmele ei au mers mai târziu Fundațiile Regale și, după al doilea război mondial, în socialism, programele de alfabetizare și coloniile de vară pentru copii. Întregul fond al Casei Școalelor a fost predat în 1961 Arhivelor Statului. George Coșbuc s-a aflat în punctul inițial de evoluție al acestei instituții (în 1902 era șeful Biroului de control și administrare a fondurilor), dispărută în 1948, la schimbarea de sistem social. A călătorit prin țară (Neamț, Buzău, Prahova, Gorj, Mehedinți și Muscel) ca și Mihail Sadoveanu, Șt. O. Iosif și Alexandru Vlahuță, vorbind la cercurile culturale ale sătenilor și scriind referate despre

ceea ce ar trebui tipărit pentru ele.

N-a ezitat să se ocupe el însuși, ca membru al unui colectiv, de manualul *Carte românească de citire* (1890).

Acumularea de experiență literară, culturală, socială, cunoașterea profundă a lumii românești a satului, aflată la baza piramidei societății, l-au dus pe Coșbuc către fundamentarea unei opțiuni politice. Era după Războiul de Independență, după contactul cu Junimismul maiorescian (Titu Maiorescu a fost prim ministru și ministru de externe între 1912-1914), cel care a pregătit spiritualitatea românească pentru Marea Unire.

Era, de asemenea, după ce dinastia regală se afirmase plenar ca susținătoare a independenței țării și deopotrivă a civilizației românești. Coșbuc vedea în fața ochilor perspectiva solidității și perenității națiunii române moderne. Opțiunea sa regalistă era în acord cu lumea în care trăia, cu mișcarea pregătitoare a României Mari.

A scris în același an (1899) două romane, *Războiul nostru pentru neatarnare* și *Povestea unei coroane de oțel*, ceea ce spune totul despre ceea ce putem numi sensul de mișcare al istoriei românești în viziunea lui Coșbuc la intrarea în veacul XX. Ele sunt doar implicit literatură, dar ca semn al personalității sunt expresia înțelegerii unei direcții a istoriei românești care s-a verificat în timp și datorită căreia a existat ceea ce numim până astăzi perioada marilor clasici ai culturii române. Se cuvine să dăm Cezarului ce-i al Cezarului și să integrăm în parcursul românității toate etapele care descriu formarea și împlinirea ei.

Coșbuc a înțeles și a făcut acest lucru cu mijloacele pe care le-a avut la îndemână.

Antologie „Vatra veche”

POETUL

Sunt suflet în sufletul neamului meu

Și-i cânt bucuria și-amarul -
În ranele tale durutul sunt eu,
Și-otrava deodată cu tine o beu
Când soarta-ți întinde paharul.
Și-oricare-ar fi drumul pe care-o

s-apuci,

Răbda-vom pironul aceleiași cruci
Unindu-ne steagul și larul,
Și-altarul speranței oriunde-o să-l
duci,

Acolo-mi voi duce altarul.

Sunt inimă-n inima neamului meu

Și-i cânt și iubirea, și ura -

Tu focul, dar vântul ce-aprinde sunt eu,

Voința mi-e una, că-i una mereu

În toate-ale noastre măsură.

Izvor ești și ținta a totul ce cânt -

Iar dacă vrodat-aș grăi vrun cuvânt

Cum nu-ți glăsuiește scriptura,

Ai fulgere-n cer, Tu cel mare și

sfânt,

Și-nchide-mi cu fulgerul gura!

Ce-s unora lucruri a toate mai sus,

Par altora lucruri deșarte.

Dar știe Acel ce compasul și-a pus,

Pe marginea lumii-ntr-o viață

și-apus,

De-i alb ori e negru ce-mparte!

Iar tu mi-ești în suflet, și-n suflet

ți-s eu,

Și secolii-nchid-ori deschidă cum

vreu

Eterna ursitelor carte,

Din suflet eu fi-ți-voi, tu, neamule-

al meu,

De-a pururi, nerupta sa parte!

GEORGE COȘBUC

Casa Memorială „George Coșbuc”, din Hordou

ANCHETA VATRA VECHĂ

EXILUL ROMÂNESC ELENA BUICĂ (TORONTO)

Elena BUICĂ, născută la 3 ianuarie 1933 în comuna Țigănești, județul Teleorman. E absolventă a Facultății de Limba și Literatura Română a Universității Babeș-Bolyai din Cluj. A fost profesoară de limba și literatura română la mai multe școli și licee din Bihor, Cluj și București. Din 1998, locuiește în Toronto-Canada. **Debutul literar:** a avut loc la vârsta de 70 de ani în publicația „Observatorul” din Toronto, la care semnează o rubrică permanentă. A publicat apoi în revistele online. **Cărți publicate:** „Crâmpoie de viață”, „Gând purtat de dor”, „Prin sita vremii”, „Oglindiri”, „Luminisuri”, „Întoarcerea spre obârșii”, „Zâmbind vieții”, „Liliacul de la poarta înserării”, „Frumoasele vacanțe”. **Lucrări în colaborare:** „Tradiția călușului în județul Teleorman de la ritual la spectacol”, autor Stan V. Cristea, Ed. AIUS Craiova, 2008; „Mărturisiri de credință literară” vol.II, pag.6 sub îngrijirea lui Artur Silvestri – Carpathia Press – 2008;; „In memoriam, Artur Silvestri”, anul IV, nr.11-12 (46-47), decembrie, 2008; „In memoriam, Artur Silvestri”, colecție inițiată și îngrijită de Mariana Brăescu Silvestri, executată la C.N.I. „Coresi” S.A. în 2009, București și la aceeași editură „Artur Silvestri – Așa cum l-am cunoscut”, 2010.

*

- Distinsă doamnă Elena Buică, Faceți parte din exilul românesc. Sau diaspora română. Cum vă regăsiți în aceste sintagme?

- Stimate domnule Nicolae Băciuț, Încep cu un cuvânt de apreciere pe care vi-l adresez, pentru că, dincolo de truda pentru cultura neamului nostru, sunteți preocupat și de problemele lui sociale. Mulțumindu-vă pentru încrederea ce mi-o acordați adresându-mi invitația de a răspunde întrebărilor acestei anchete, vă comunic că o fac cu multă plăcere, fiindcă trăiesc pe viu, cu ochii ațintiți și cu sufletul priponit în exilul acceptat de bunăvoie în Canada.

- Exilul a rupt, geografic, familii în două – o parte a rămas în țară, cealaltă s-a stabilit peste Ocean. Ce suferințe particulare ale acestei rupturi aduce exilul? Indiferent de motivele lui?

- Oricum am privi, exilul este un aspect dur al vieții, greu de suportat, nu este la îndemâna oricui și nu poate fi înțeles pe deplin decât de cei care trăiesc aceeași experiență. Indiferent cât de bine ne rezolvăm problemele în noua țară, acel loc învăluit în sfințenie numit ACASĂ rămâne pe viață cel al locului unde ne-am născut și am crescut. Ruperea de familie și de ceea ce a constituit climatul în care am trăit rămâne în sine o răsturnare profundă a problemelor de viață resimțită ca un șir de seisme sufletești de diferite grade care aduc în același peisaj multe ruine abia trăgându-și suflarea în vecinătatea unor noi construcții. Moare ceva din tine și se naște ceva nou.

În ultimii ani, au început să se simtă totuși niște ameliorări aduse de viteza cu care se dezvoltă, în special tehnica comunicațiilor. Telefonica, programele românești la TV, numărul tot mai mare al persoanelor care circulă prin lume și încă multe altele, aduc în viața noastră un suflu românesc de care avem atâta nevoie. Timpul vindecă totuși multe răni, numai gândul cald și bun la ceea ce am lăsat ACASĂ, nu se ostioiește, se întoarce înapoi, cu și fără voia noastră. Se instalează în viața noastră interioară un permanent balans între două lumi, fie că recunoaștem, fie că facem pe "realiștii", pe oamenii puternici, rușinându-ne de nostalgiile și refuzând să mai deschidem lăcata cu care am zăvorât comori de suflet.

- Care sunt vămile exilului? Ce praguri sunt mai greu de trecut de către un exilat?

- Răspunsurile depind de mulți factori: de țara pe care ai ales-o, de departarea până la ea, de temperamentul și educația fiecăruia.

Se mai ia în calcul și vârsta și nu de puține ori, șansa sau neșansa care îți iese în cale, ca să enumerăm doar câteva din cauzele care pot face diferențe substanțiale. Dar indiferent în ce țară te-ai afla, începutul are câteva trăsături comune covârșitoare. Ca să-ți câștigi existența, în Canada, îți se impune experiență canadiană, pe care o capeți numai prin muncă voluntară. Ne fiind plătit, strămtoreala materială îți poate crea vertijuri. Cel mai adesea, trebuie să începi munca de jos, plătită puțin, nu conform pregătirii pe care o ai. Nu mai folosești limba în care gândești și în care trăiești și chiar dacă cunoști limba țării de adopție, o simți ca o haină care nu prea te cuprinde, trebuie să faci efort s-o perfecționezi. Te poți lovi ca de un bolovan de lipsa de înțelegere a mentalității comunității în care ai intrat. Lipsa prietenilor și a comunicării cu cei de-un neam îți creează un fel de pustiu în suflet. Chiar dacă te ții tare, uneori lacrimile dau pe răscoale și dacă nu ai un umăr pe care să-ți sprjini capul sau un suflet pentru un cuvânt de mângâiere, treci prin momente greu de îndurat și dorul de acasă devine ucigător. De aceea, pentru emigrant, familia și chiar și rudele, aici pot fi micul rai pământean.

- E diferit modul de asumare și manifestare a exilului românesc, comparat cu exilanții altor țări europene? Nu doar din perioada comunistă, ci și înainte și după aceasta!

- Răspunsul este unul afirmativ. Noi, românii, avem o particularitate definitorie creată de istoria noastră. Avem dorul de țară imprimat în structura noastră genetică. Statornicia, una din temelii poporului nostru, a țesut în fibra ființei noastre o puternică legătură cu pământul, apele, codru, aerul, croindu-ne un contur care ne definește. O astfel de povară dulce-amară o purtăm cu noi când ne aflăm în alte țări.

În ultima perioadă de timp, evoluția tehnicii a adus prefaceri fundamentale, pe toate planurile vieții noastre. Relațiile între neamul nostru și alte neamuri de pe pământ, fie ele situate chiar la „capătul pământului” sunt acum altele, le privim din alte unghiuri de vedere. Chiar dacă astăzi acceptăm cu mai multă îngăduință valurile noilor prefaceri, totuși, ceea ce s-a sădit în noi din vremuri →

Anchetă de NICOLAE BĂCIUȚ

ancestrale a rămas de neatins, acea dragoste de ai tăi și de locurile în care ni s-a zămislit ființa. Marile prefaceri determinate de evoluția tehnicii au adus cu ele și vâlvorirea oamenilor în deplasări frecvente pe toate meridianele lumii. Țara noastră trebuia să își potrivească pasul în acest dans al lumii. În valuri succesive, mai mari sau mai mici, oamenii se deplasează în raport de varii motive. Conjunctura în care s-a aflat țara noastră în ultimul sfert de veac a făcut ca acest fenomen să ia amploare. Ruperea de familie și de ceea ce a constituit climatul în care am trăit rămâne în sine o traumă, oricât de izbutit ne-ar fi noul drum, oricât de puternică ne-ar fi construcția interioară. Cu timpul, se mai estompează, dar gândul cald și bun la ceea ce am lăsat acasă se întoarce înapoi cu și fără voia noastră.

Țara în care trăiesc eu, Canada, ocupă primul loc din lume pentru protecția socială. De cum ai coborât din avion și te-ai prezentat cu actele la ghișeu pentru emigranți, ești întâmpinat cu zâmbetul pe buze adresându-se călduros: „Welcome”, urarea de bun sosît în Canada. La despărțire îți spune că de acum ai toate drepturile unui cetățean canadian, minus dreptul la vot până la primirea cetățeniei și aceasta nu rămâne doar o vorbă în vânt.

- Ce șanse are scriitorul român care pleacă în exil? Dar omul de știință? Dar omul fără pretenții intelectuale, fără mari nevoi culturale?

- Șansele scriitorilor sunt foarte reduse. Dacă scriem în limba română, ne adresăm mai mult celor din țară sau românilor răspândiți pe toate meridianele lumii, folosindu-ne de internet. Ne tipărim cărțile în țară pe banii noștri și cel mai mare număr de exemplare formează cadouri pentru cei dragi. Mai multe șanse au cei care au îmbrățișat domeniul științei sau al tehnicii. Cei cu pretenții intelectuale mai limitate și ei se bucura de același respect pentru demnitatea de om. Canada le oferă o existență plăcută datorită stadiului avansat al civilizației. Se pune foarte mult accent pe educație, începând de la cea mai fragedă vârstă și de la primul pas al noului venit în Canada. E cu totul remarcabil modul cum este asimilat un număr foarte mare de emigranți sosiți din toate colțurile lumii cu obiceiurile și deprinderile foarte diferite. E

sistemul bine gândit și exersat mulți ani, încât nu poți să te abați de la el de mai multe ori. Ilustrez cu două experiențe trăite pe viu pentru a sublinia gradul de civilizație al tuturor cetățenilor canadieni, indiferent de statutul lor social. Primul: într-o zi, când am ieșit cu câțelul la plimbare, nu m-am simțit prea confortabilă să mă aplec și să iau murdăria câțelului. M-am uitat în toate părțile și crezând că nu mă vede nimeni, am plecat. După 2-3 minute, s-a oprit o mașină lângă mine, șoferul a deschis fereastra și mi-a întins o pungă de plastic, spunându-mi: „Am văzut că sunteți în dificultate și nu aveți pungă, vă ofer eu”. Nu știu dacă șoferul a observat că am roșit când am întins o mână după pungă mulțumindu-i și cu cealaltă mână controlam pungulița mea din buzunar să nu mă trădeze scoțând un colț afară, dar știu că pentru mine, ca profesoară cu ceva pretenții în România, a fost o lecție zdravănă primită de la un cetățean de rând. Un alt exemplu: fiica mea, urmând un curs organizat pentru directorii de liceu, a fost înștiințată că o întârziere are consecință eliminarea de la cursuri. Și totuși, ea a întârziat într-o zi. Când a ajuns, toți cursanții i-au ieșit în întâmpinare cu vădită îngrijorare, presupunând că i s-a întâmplat ceva foarte grav. Văzând cum s-a roșit la față, au concluzionat: „Ți-a fost rău, vino să te relaxezi”. Și așa și-a însușit și ea o lecție canadiană.

- Ați resimțit discriminarea, din perspectiva condiției de exilat?

- Nicăieri pe lume nu se simte ca în Canada suflul „Odeii bucuriei” compusă de Ludwig van Beethoven pe textul lui Friedrich Schiller: „Frați pe lume toți noi suntem”. Aici s-au adunat, mai mult ca oriunde, toate semințiile lumii și, după cum am spus ceva mai sus, subliniez iarăși ce spun statisticile și părerile sociologilor. Nicio altă țară din întreaga lume nu egalează Canada în politica de egalitate a drepturilor omului. Sigur că loc de mai bine este oricând, dar aici s-a atins gradul cel mai înalt la care a putut omeneia să ajungă. Blânda și buna Canada, așa cum îmi place să numesc țara mea de adopție, mi-a creat toate condițiile unui trai decent, fără să fi ridicat măcar un deget pentru ea, dar a recunoscut că i-am făcut un dar rupt din suflet, pe fiica mea și familia ei. După ce mi-am terminat rolul de bunică, la 70 de ani, climatul

potrivit al acestei țări mi-a dat impulsul să pășesc pe tărâmul scrierilor.

- Ce loc ocupă credința în exil? Dar prietenii?

- În Canada ne putem păstra fără niciun fel de restricții portul, obiceiurile, tradițiile, avem dreptul de a ne arbora steagul național alături de cel canadian, să folosim limba țării noastre natale, dar pentru comunicare trebuie să folosim limba comună, limba engleză sau franceză. Religia ocupă un loc în viața noastră aici ca și în țară. Bisericile ne adună în sânul lor, slujbele se desfășoară conform canoanelor bisericesti, doar cu unele mici restricții. La bisericile noastre ortodoxe ascultăm toaca și clopotele înregistrate pe bandă, ca să nu tulburăm liniștea comunității. De aceea ne lipsește ceva din aerul cucernic ce ne învăluie ascultând toaca bisericii pe viu și din înfiorarea dangătului clopotelor care trimit spre înălțime sfințenia gândului că acolo există un univers necunoscut nouă pe care trebuie să îl luăm în seamă. Prietenii sunt mai rare. Viața de familie este un univers plăcut, e trainică, bogată și frumoasă. Când dorim să ne relaxăm, ne urcăm în mașină și mergem cu toții la cabane (cotigi, le spunem aici), cele mai multe proprietăți personale. Muncind mult, petrecând o parte din timp în mașini, din cauza distanțelor foarte mari, oamenii găsesc o binefacere stând în mijlocul celor dragi și robotind câte ceva prin jurul casei.

- Ce perspective are ecumenismul în armonizarea relațiilor dintre exilați și populația țărilor gazdă?

- În climatul bun și cald al Canadei, guvernul are rol fundamental în a uni cetățenii ei, chiar dacă sunt adunați din toată lumea. Bisericile își desfășoară nestingherite slujbele în ritul și graiul lor.

- Care e diferența între exilații ideologici și cei economici, ca să etichetăm așa pe cei care s-au exilat din motive de conștiință, față de cei care s-au exilat din nevoi materiale.

- Așa cum am mai spus, în Canada nu există niciun fel de diferențe. E foarte tolerantă, chiar dacă riscă uneori ca aceasta să fie rău înțeleasă. La această întrebare, pun accent mai mult pe un aspect și anume, cel de ordin moral. Motivul emigrării multor familii, ca și cea a noastră, este răsturnarea valorilor umane din România. →

Avem pe pământ o singură viață, aceasta nu este o repetiție pentru o altă viață mai bună și de aceea nu am acceptat ca singura noastră viață să fie călcată în picioare. Ne-am dorit să trăim în demnitate, să avem întotdeauna capul sus, să respectăm și să fim respectați. Putem să ne mutăm oricând în SUA, unde câștigul poate fi mai substanțial, dar noi am preferat Canada pentru că ne oferă mai multă protecție socială, mai multă demnitate umană și o existență în normalitate.

- Ce-l poate face, cu adevărat, fericit pe un exilat?

- Depinde ce își dorește fiecare și pentru ce a emigrat. Pentru familia mea și așa cum observ, pentru multe alte familii, în Canada, este o mare binefacere traiul în normalitate și într-un grad de civilizație mai avansat. Aici totul e clar, e transparent, e firesc: muncești, ai, nu muncești, nu te poți îmbogăți prin mișmășeli. Ca să fiu mai bine înțeleasă, ilustrez cu un aspect din viața noastră cotidiană.

Frumusețea conviețirii cu vecinii de pe strada noastră este una ideală. Nu se simte diferența de comportament dintre vecinii noștri veniți din Grecia sau Bulgaria, cu job de vânzători la un magazin sau muncitori în construcții, și alți vecini veniți din Germania, el doctor și ea pictoriță.

- Cum se poate pierde identitatea etnică în exil?

- Cam la a treia sau a patra generație se face asimilarea cu ceilalți cetățeni, uneori și mai devreme. Trep-tat se uită limba, se răresc legăturile cu țara, la fel ca și călătoriile în România, se creează noi oportunități pentru a vizita alte și alte locuri din lumea cea largă și cu multiplele ei forme de civilizație și de frumuseți. Fenomenul globalizării nu este numai o vorbă oarecare, cred că are perspective.

- E integrarea exilaților o problemă insolubilă? Cum sunt priviți cei care-și caută o altă patrie?

- În viitor, eu cred că omenirea se va afla într-un fel de du-te-vino tot mai intens. Astăzi, circulația cu avioanele este cu mult mai frecventă decât acum 10-25 de ani și are o largă perspectivă de dezvoltare. Vorbind de Canada, linia generală este cea de acceptare. Imensa întindere de pământ canadian trebuie să fie și populată.

- Care ar putea fi, pentru un exilat, înțelesurile dictonul latin „ubi bene, ibi patria”!

- Dacă ne referim la stropul de

otravă strecurat în acest dicton, cu înțelesul „dacă aici mi-e bine, asta mi-e patria și alta nu mai există”, pentru români nu se aplică decât ca excepție. Pentru câteva din motivele enumerate mai sus, toți membrii familiei mele iubim și cinștim din suflet țara noastră de adopție, dar acest nobil sentiment încapă bine în inima noastră alături de dragostea ce o purtăm și țării natale. Așa cum putem iubi doi părinți, putem iubi și două țări. Întotdeauna, la sărbători, arborăm cu aleasă bucurie cele două steaguri. Ne îmbrăcăm în costumele noastre naționale când ne întâlnim noi, românii, dar vorbim cu însuflețire și despre Canada și punem mâna la inimă și pentru imnul Canadei pe care îl știm și îl cântăm, asemenea ca pentru imnul României.

- Cum se vede țara natală din exil? Cum se raportează el la țară, la valorile ei? La neîmplinirile ei? La așteptările ei?!

- Cei mai mulți privesc problemele grele ale țării cu năduf, cu revoltă neputincioasă, cu durere și cu mângâiere pentru cei mulți și oropsiți, dar se întrezăresc și câteva scame de speranțe pentru viitor. Țara se vede ruptă în două: o parte o formează populația ajunsă la limita sărăciei, umilită, dezorientată, părând că nu înțelege bine nici acum ce i se întâmplă și încă nu i se luminează pe ce drum să meargă și, pe de altă parte, o clasă politică devastatoare, cu rădăcini în blestematul comunism, îmbogățită din avutul țării prădat ca în codru, după bunul plac. Aceștia au impus un nou model de comportament care nu ne onorează. Totuși, se remarcă unele progrese. Țara nu mai este cea pe care am lăsat-o în urmă cu 10-15 ani. Din an în an, capătă față nouă sprijinindu-se, îndeosebi, pe umerii oamenilor care muncesc în deplin anonim, oameni care își văd de rosturile lor așa cum au învățat din moși-strămoși și prinzând din zbor și unele beneficii ale noutăților tehnice. Sunt mulți oameni care își

păstrează semeția românească scăldată în lumină, cinste și hărnicie, căci să-mânța bună, strămoșească, n-a pierit. Și nici speranța din inima românilor nu a pierit, chiar dacă și ea a fost umbrită.

- Cine, de ce s-ar reîntoarce din exil în patria mamă?

- Există câteva categorii de oameni care s-ar întoarce în țară chiar după un stagiul mai îndelungat în Canada. Numărul cel mai mare îl formează oamenii vârstnici care și-ar dori întoarcerea acasă, deși nu prea se întâmplă. Dacă ar avea condiții, mulți își doresc întoarcerea, deși nu mai găsesc nici toți oamenii și nici locurile așa cum le-au lăsat. Există în oameni ceva asemănător cu râurile. Înainte de a se arunca în mare, visează limpezimea zărilor și frumusețea locurilor de unde au izvorât. La o vârstă mai înaintată ni se aprinde mai tare setea să bem apă din fântâna noastră.

Își mai doresc întoarcerea cei care nu-și pot potrivi pasul în ritmul vieții în care au intrat. Mentalitățile cu care au venit îi priponesc de țărâșii de acasă. „Nu știu canadienii să se distreze, n-au cărciumi la tot pasul ca la noi, nu poți să agăți sau să faci glume cu o femeie, nu poți să te îmbeți mai zdravăn, păi ce viață e și asta?”. Alții nu pot munci în ritm alert. Vin cu un exemplu din familia mea. Profesorii au orarul de muncă de opt ore. Fiicele mele, ca directoare la un liceu, rare îi sunt zilele când vine acasă mai devreme de 10-12 ore de la plecarea de acasă. E adevărat că este plătită pe măsură, dar pe de altă parte, taxele cresc în raport cu venitul, încât poate ajunge la 40% din venit.

Mă întrebați pe mine dacă m-aș întoarce în România? Nu e nevoie, vă răspund grabnic. Eu acolo viețuiesc, mai ales prin scrieri. Nu m-am putut desprinde și trăiesc concomitent și în Canada, ca într-o situație specială în care două lumi de mare preț pentru mine s-au îngemănat pe plan spiritual. Îmi iau gura de aer din România în fiecare vară, petrecând acolo cam două luni, chiar dacă trebuie să înfrunt vitregiile vârstei ajunsă acum la cel de al 83-lea an.

În încheiere, aș mai avea un cuvânt de adăugat. Am răspuns cu drag întrebărilor acestei anchete, ca într-un taifas, de dragul semenilor din țară și ca un răspuns gestului de a trimite gândurile spre toate zările lumii pe unde se află răspândit neamul nostru.

Elemente de spiritualitate în gândirea cantemiristă

Printre multe aspecte pe care le putem remarca în ceea ce privește gândirea lui Dimitrie Cantemir, se numără și elementele de spiritualitate, ortodoxia jucând un rol aparte. Trebuie să ținem seama de faptul că pentru un Cantemir, născut și crescut în sânul Bisericii Ortodoxe din Țara Moldovei, Cel care spuse: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” era Adevărul Însuși pentru că el trăia în Hristos, adică în Biserica Lui și a lăsat cu limbă de moarte să fie înmormântat în Biserica Sfântul Constantin și Elena din Moscova pe care o citorise¹. Observăm, prin urmare, o vocație cantemiristă pentru apărarea dreptei credințe, a unei credințe pe care a moștenit-o și pe care a încercat să o păstreze nealterată, asemenea Sfântului Grigore Palamas în disputa teologică cu Varlaam².

Dimitrie Cantemir a avut o adevărată afinitate pentru spiritualitatea care l-a definit ulterior, pentru metafizica ce și-a spus cuvântul în moștenirea sapiențială pe care a lăsat-o ulterior neamului românesc și Europei Răsăritene, realități atât de bine demonstrate mai ales dacă luăm în considerare felul în care evidențiază atașamentul moldovenilor față de credința strămoșească: *Iară acum tot neamul se ține de biserica răsăritului și nu are cugete streine nici pentru o încheietură a credinții și nu părăsește nimic din cele ce sunt poruncite de biserică și nu face nimica ce este oprit de dânsa*³. Dat fiind tot acest context spiritual în care a trăit și de a cărui evoluție

a trebui să se ocupe ne revelează întru totul apetența lui Dimitrie Cantemir pentru Ortodoxie și ortopraxie⁴.

Educația Principelui Dimitrie Cantemir are la bază și o educație teologică solidă demonstrată de o parte dintre scrierile sale, majoritatea dintre ele axate pe aspectele dogmaticii și ale moralei, dar și pe probleme de Apologetică⁵, așa cum ni se arată în opera *Incrementa atque Decrementa*⁶.

Referitor la apărarea dreptei credințe, adică la problemele de apologetică, facem din nou trimitere la considerațiile cantemiriste asupra Țării Moldovei din *Descriptio Moldaviae*, întrucât le considerăm a fi printre cele mai edificatoare: *Moldovenii țin mărturisirea credinței după cum au alcătuit-o sfinții părinți, la soborul dela Niceea și adăogirea papistășească o leapădă adecă: „și de la Fiul” și pentru purcederea sfântului Duh, cred asemenea, precum zice Hs., la evanghelia dela Ioan*⁷. Sau: *Sfânta Scriptură o citeș în biserică după tălmăcirea celor 70 de descăli; iar Vulgatele și toate alte tălmăcirile le leapădă*⁸.

Un alt element de spiritualitate prezent în opera lui Dimitrie Cantemir este raportul dintre cunoașterea naturală⁹ și cunoașterea supranaturală¹⁰. Din acest punct de vedere, Dimitrie Cantemir pornește în *Imaginea de nedescris a științei sacrosancte* de la următoarea constatare: știința implică o anumită cunoaștere senzitivă, iar temelia acestei cunoașteri ar trebui să fie experiența. Cantemir numește această cunoaștere naturală, însă din

⁴ Prin ortopraxie, conform definițiilor date de Sfinții Părinți, mai ales Sfântul Maxim Mărturisitorul, înțelegem practica dreaptă, corectă, așa cum prin ortodoxie înțelegem credința sau opinia cea dreaptă.

⁵ Termenul apologetică exprimă apărarea dreptei credințe despre care a vorbit în mod deosebit Sfântul Vasile cel Mare.

⁶ În această lucrare, Dimitrie Cantemir a relatat istoria Imperiului Otoman și a analizat cauzele care ar fi putut duce la destrămarea sa. A insistat și asupra popoarelor asuprite de a-și fi recăpătat libertatea, după cum a insistat și asupra apărării valorilor creștine în fața atacurilor păgâne.

⁷ cf. Dimitrie Cantemir, op. cit., p. 248.

⁸ cf. Dimitrie Cantemir, op. cit., p. 249.

⁹ Cunoașterea naturală a lui Dumnezeu este cea catafatică și ea ne ajută să îl înțelegem pe Dumnezeu în calitatea sa de Cază Creatoare și susținătoare a lumii.

¹⁰ Cunoașterea supranaturală se mai numește și Revelație supranaturală, adică descoperirea pe cale supranaturală a lui Dumnezeu. Dar ce înseamnă supranatural? Termenul nu are nicio legătură, așa cum am crede la prima vedere, cu vreo forță paranormală sau cu fenomene magice. Expresia vrea să arate un modul de cunoaștere mai presus de cel anterior, adică Dumnezeu care s-a descoperit pe sine oamenilor. Aici avem de a face nu cu o cunoaștere din făpturi, ci o cunoaștere din voia Lui Dumnezeu. În acest fel, Biserica afirmă că există două căi de Revelație supranaturală, și anume: Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție.

perspectiva sa, credinciosul care aspiră la înduhovnicire apelează la o cunoaștere mai desăvârșită, cea supranaturală, o cunoaștere care depășește firea omenească, descoperită în Revelația divină.

Aici Cantemir pare să introducă ceea ce într-un limbaj teologic mai profund am putea numi *inconștientul spiritual*¹¹, deoarece omul în calitatea sa de Spirit deține anumite *idei înnăscute* la care are acces doar prin trezirea stării de conștiință unde se află Adevărul Absolut dar pe care inițial nu îl cunoaște, ci îl descoperă pe parcurs. De aceea, odată stimulat inconștientul spiritual, omul se înduhovnicește, ceea ce înseamnă că, potrivit lui Dimitrie Cantemir, omul dobândește cunoașterea supranaturală a lui Dumnezeu.

Să nu uităm, de asemenea, nici că Dimitrie Cantemir a fost primul savant european laic din secolul XVIII care își prezintă public perspectivele asupra Sfintei Scripturi, după cum, date fiind cunoștințele sale enciclopedice, îl edifică pe cititorul de rând cu privire la istoria principalelor dogme ale islamului¹².

La fel de importantă este și activitatea lui Dimitrie Cantemir în calitate de cititor al anumitor lăcașe sfinte din Țara Moldovei și din Rusia, așa cum, de exemplu, evidențiază anumite manuscrise de-ale sale cum că domnitorul moldovean a contribuit la ctitorirea mănăstirii Vatoped din Sfântul Munte, dar și la ridicarea a cel puțin 6 biserici în satele din regiunea Moscova, Kursk și Oriol¹³.

Desigur, spiritualitatea cantemiristă în sine este una extrem de bogată, încărcată de simț metafizic și mistică estetizantă, și pe măsură ce munca de cercetare a acestui subiect se va amplifica, vom realiza și pătrunde sensurile ascunse ale înclinației spațiului românesc către scânteia divină ce luminează mintea.

TUDOR PETCU

¹¹ Prin *inconștient spiritual* înțelegem adevărul spiritual necunoscut sădit în firea omului sau mai bine zis în conștiința sa care i se dezvăluie doar prin revelație. Cu alte cuvinte îl identifică cu ceea ce teologul ortodox francez Jean-Claude Larchet numește *adâncul neștiut al inimii*. Din acest punct de vedere a se consulta Jean-Claude Larchet, *Inconștientul spiritual. Adâncul neștiut al inimii*, traducere în română de Marinela Bojin, editura Sophia, București, 2009.

¹² Victor Țvirunc, *Moștenirea istorică a lui Dimitrie Cantemir și contemporaneitatea*, în revista Akademos, nr. 4 (11), decembrie 2008, pp. 37-38.

¹³ Victor Țvirunc, *Moștenirea istorică a lui Dimitrie Cantemir și contemporaneitatea*, în revista Akademos, nr. 4 (11), decembrie 2008, pp. 37-38.

¹ Nicolae Chițescu, *Ortodoxia în opera lui Dimitrie Cantemir*, text apărut în *Glasil Bisericii*, revista oficială a Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei, anul XXXII, nr. 9-10, septembrie-octombrie 1973.

² Această dispută teologică a fost centrată în jurul raportului dintre credință și rațiune în secolul al XIV-lea după Hristos. Varlaam considera că adevărata credință se exprimă prin rațiunea supremă, prin acele raționamente silogistice care pot lămurii, prin urmare raționaliza orice Mister. Însă, Sfântul Grigore Palamas îl combate prin apelul la dreapta credință potrivit căreia rațiunea nu poate lua niciodată locul trăirii care nu are nevoie de lămuriri conceptuale cu privire la tainele Universului, întrucât ele nu pot fi decât contemplate în așteptarea revelației, or revelația nu trebuie să implice neapărat o cale rațională. De aceea, Sfântul Grigore Palamas este considerat unul din cei mai profunzi teologi ai Bisericii Ortodoxe și, desigur, un Sfânt Părinte al Bisericii.

³ Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, cu o notiță introductivă, note explicative, un portret și o hartă de Miron Nicolescu, membru al societății geografice române, București, editura Librăriei SOCEC & Co., Societate Anonimă, 1909, *Partea Ecclesiastică și literară*, Cap. I *Despre religia Moldovenilor*, p. 247.

Două vechi istorii literare românești în limba germană:

Wilhelm Rudow (1892) și Gheorghe Alexici (1906) și literatura/ și cultura română

(IV)

G. Sion, George Barozzi, George Taut (Tăutu), Bolintineanu (mai ales *Florile Bosforului*) sunt alți poeți prezentați de Rudow în acest capitol, dar caracterizarea operei lor lasă de dorit.

În subcapitolul *Poezia epică* (Erzählende Dichtung, p. 88-101), îi întâlnim pe Anton Pann, Costache Negruzzi, Nicolae Filimon. La acesta din urmă Rudow pune în relief calitatea deosebită a cronicilor sale muzicale și de teatru, precum și a jurnalului său de călătorie, dar despre romanul *Ciocoii vechi și noi* judecă: „O prezentare unilaterală, talent mediocre, dar o contribuție deosebit de importantă pentru istoria culturii contemporane lui“ (Rudow: 1892, p. 97).

Tot în cadrul aceleiași perioade este cuprinsă și poezia didactică, inclusiv fabulele (p. 113-136), satira (p. 116-118), literatura științifică (p. 118-123: Ion Maiorescu, Gheorghe Barițiu), istoriografia (p. 124-130), literatura despre știința scrisului (*Schritftumswissenschaften*, p. 131-132: Timotei Cipariu, Ion Ghica, V. A. Urechia), știința limbii (p. 133, A. T. Laurian), folclorul (p. 133-134), teologia (p. 135-136). Numai din această enumerare se poate deduce că Rudow și-a propus prea mult pentru a sa istorie literară, incluzând o sumă extrem de mare de specii și genuri literare sau variante ale operelor tipărite, fiecare cu o tradiție aparte, care nu poate fi cuprinsă de un singur istoric literar aflat la început de drum.

Rudow credea că el este cel mai bine informat în privința genului dramatic (p. 101-113), deoarece cunoștea începuturile teatrului românesc (se referă la Asachi, Eliade, la Matei Millo, la Negruzzi și Bolliac și prezintă pe larg piesele lui Vasile Alecsandri, “cel mai fecund și, potrivit părerii conașionalilor lui, cel mai talentat autor dramatic român”

(p. 102), “pe lângă care ceilalți nu joacă niciun rol”. Meritul lui Rudow constă în urmărirea tematicii și a desfășurării acțiunii din scenetele și comediile lui Alecsandri, care nu au fost atât de detaliat discutate de altcineva în decursul secolului al 19-lea.

Perioada a patra este dominată de *Noua Direcție*, adică de *Junimea*,¹⁴ iar Titu Maiorescu, Mihai Eminescu, Ion Creangă și Ion Luca Caragiale sunt, la acest istoric literar deja “marii clasici”. La genurile literare întâlnim poezia didactică, genul epistolar, epigramele, genul umoristic și satiric, iar în cadrul științei se enumeră genul istoric, economic, al științei limbii, știința scriului. Pentru această înșiruire este valabil ceea ce a susținut Gheorghe Alexici, că ea este mai mult o bibliografie comentată decât o încercare de a defini liniile evolutive sau de a stabili repere de orientare.

Să mă opresc la ceea ce aflăm despre Eminescu. Despre el, Rudow crede ca este “un poet în adevăratul sens al cuvântului” (p. 154), la început, « un romantic de pur sânge și ar fi rămas un romantic, dacă ar fi trăit la începutul secolului [al 19-lea!]” (p. 155). Pe autorul german Eminescu îl interesează mai ales pentru faptul “că el a pus în evidență gândirea germană în România, aflându-se la antipodul influenței franceze» (p. 154).

Deoarece Eminescu ar fi scris « într-o limbă pe care o înțelege orice țăran », Rudow crede și în buna receptare a poetului, chiar și în versurile care conțin ideea unei Români Mari (« *De la Nistru pân' la Tisa ...* »).

Ca și în celelalte cazuri, Rudow dă multe exemple din poezia eminesciană în traducerea proprie, destul de inegală. Dacă nereușită este versiunea germană din *Somnoroase pășărele*, mai mai izbită apare transpunerea poeziei *Peste vârfuri* :

Und pocht im Wind der Pappel Zweig
So leis ans Fenster an,
Ist mir, als hätt ich dich im Sinn,

¹⁴ Vezi: *Aparitia Noii direcții* (Auftreten der neuen Richtung), p. 136-231.

Und kämst du leis heran.

Wenn in den klaren Bergessee
Die Sterne niederschaun,
Ist mir, als schwände all mein Weh,
Der Finsternisse Graun.

Und tritt aus dunklem Wolkenflor
Der Mond heraus so sacht,
Ist mir, als trättest du hervor,
Erleuchtend meine Nacht. (Rudow: 1892, p. 159).

Mai apropiată de versul eminescian îmi apare traducerea sonetului despre *Veneția*:

Venedig

Verstummt ist längst Venedigs lautes
Treiben,
Zerstreut hat sich des Volkes bunte
Menge;
Auf Marmortreppen, ausgelegte
Gänge
Scheint hell der Mond, sich spiegelnd
in den Scheiben.

Der Meergott möchte sich die Zeit
vertreiben,
Er zieht, der ewig junge, hin durch
enge
Kanäle, schluchzend dumpfe
Klaggesänge,
Dass seine Braut ihm jung nicht
konnte bleiben.

So friedhofsstill! Kein Mensch mehr,
scheint es, wacht.
San Marco, Priester aus der Vorzeit
Tagen
Verkündet eben düster Mitternacht.

Mir ist, als wollte er ins Ohr mir
sagen: →

HORST FASSEL

Hin zu den Toten fuhr Venedigs Pracht;

Sie stehn nicht auf, drum lass das eitle Klagen! (Rudow: 1892, p. 156).

Ceea ce rezultă din schițarea expunerii lui Rudow este că el cunoștea o bună parte a literaturii române și s-a străduit să o prezinte unui public german neștiutor și prin seria de traduceri proprii izbutind astfel să transmită o imagine cât de cât convingătoare a calităților ei.

Despre autorii izolați nu putem afla azi mare lucru. Ceea ce rămâne o contribuție demnă de semnalat este comparația cu autori cunoscuți din alte literaturi. Am amintit deja apropierea lui Negruzzi de Pușkin și Ovidiu, a lui Grigore Alexandrescu de Lamartine și Byron. La Ion Neculce găsește forme verbale luate din italiană și-l definește ca un discipol al italienilor (p. 31). Dar Rudow are mult mai multe trimiteri la poeți și la opere literare universale: *Păcatele tinereților* îi apare înrudit cu Prosper Mérimée (p. 91), poetul Crețeanu este comparat cu Georg Herwegh (p. 83), o poezie a lui Alecsandri despre o fată de țăran este asemuită unor versuri din *Faust* al lui Goethe ("Meine Ruh ist hin", p. 70). Faptul că unele piese ale lui Vasile Alecsandri sunt prelucrări după autori dramatici francezi (de exemplu *Kir Zuliariidi* după Marc-Michel Brisbarre, *Agachi Flutur*, lucrat după *L'avare en gants jaunes*) a fost remarcat și de criticii de teatru veniți după Rudow.

Rudow nu avea un sistem adevărat de comparație, nu a remarcat evoluții sau influențe majore, dar a crezut în înrudirea literaturilor, astfel încât literaturile naționale au putut fi incluse, la un nivel superior, în creația universală.

Dialog orfic

George Popa

Lui Traian Diaconescu

Aceasta-mi fu chemarea în ora pământescă :
Cu-o zodie mai pură îmbogățit-am cerul,
C-un cifru de zbor ultim am dăruit misterul.
Cel care-o să-l dezlege, din nou o să se nască :
Va fi prietenia din toate mai cerească.

Traian Diaconescu

Lui George Popa

*Erai atunci semn de mirare,
Umblai desculț prin Paradis.
Acum ești semn de întrebare
La poarta unui țărm proscris.
Cobori ca o cometă-n zare
Destinul fumegă-n ascuns:
E sfinxul tău cu întrebare,
Dar nici un zeu n-are răspuns.*

George Popa

Lui Traian Diaconescu

Pe când umblam, cu luna, „desculț prin Paradis”,
Luceafărul, 'nainte de-a fi orbit de soare,
O rază pelerină în zori mi-a fost trimis
„Să scrii cu ea - ți-e soră - prin neguri călătoare,
Îți luminează pașii spre Marele Deschis.

Traian Diaconescu

*Lui George Popa
scrib divin în ceas creștin*

*Soarele-i un gureș nufăr,
Crini răsar în Europa,
De nimic eu nu mai sufăr
Când citesc pe George Popa.
Verbul lui e sacru număr,
Scăpărând printre comete,
Un heruv îi stă pe umăr
Și sfințește apa-n Lethe,*

George Popa

Cerc sfânt

Anii mei de crin,
anii mei de rouă,
v-am fost pelerin
între țărmuri două –
omenesc-divin.

Voi mi-ați dat tiparul
din lut sfânt suind
și mi-ați dat preaclarul
minții - fulgerând
cerul, nehotarul.

Cu un verb de rouă
și aripi de crin,
scris-am Carte nouă,
dar să vi-l fac vouă,
cei cu gând divin.

Demiurg de rouă
demiurg de crin,
în ce haină nouă
voi fi mai deplin
dincolo de-amin ?

Traian Diaconescu

Lui George Popa

*Dincolo de-amin,
Vei fi duh divin
Din duh carpatin,
Zbor inteligibil
Peste transposibil,
Demiurg de rouă
Într-o lume nouă,
Veșnic pelerin
Prin codrii de crin,
Dincolo de-amin.*

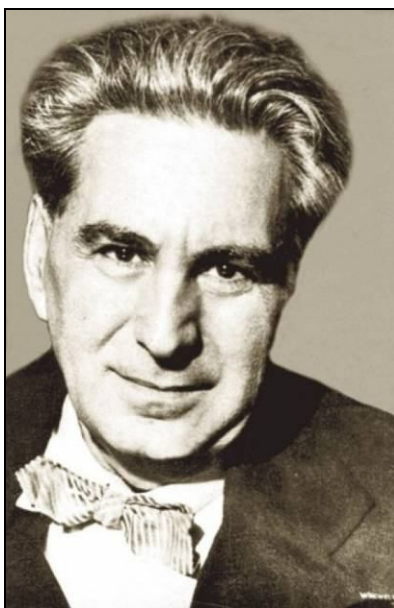
VOCEA LUI GEORGE CĂLINESCU

În general este acceptată ideea că marele om de cultură a rămas în istoria literară și ca o prezență cu manifestări și cu atitudini și, mai ales, gestică... surprinzătoare, unui cercetător afirmând chiar că teatralitatea avea deseori accente de hilar și că, în orice caz, acest mod de a-și manifesta potența uriașului său bagaj intelectual, îi rotunjea personalitatea.

Contemporanii săi, oameni care l-au cunoscut, studenți care i-au audiat cursurile la universitate au lăsat în urmă amintiri interesante – mai ales despre Omul/oratorul Călinescu. Că se afla într-o oră de curs, ținea o conferință sau participa la o ședință, intervențiile sale vocale evoluau în intonații care electrizau până la urmă sala, transformând totul într-un adevărat și remarcabil spectacol.

În acest sens, unul dintre cei mai importanți istorici și critici literari români, **Perpessicius** (Dumitru S. Panaitescu) (1891-1971), nota, desigur în deplină cunoștință de cauză: „Cine l-a văzut și auzit pe George Călinescu (...), fie înaintea ședințelor, fie în timpul lor, a acelor ședințe pe care verva lui erudită le transforma în adevărate banchete platoniene, năpustindu-se, ca un zmeu din poveste, asupra cîte unuia, gata să-l sfîșie, va fi mirat, poate, să afle că tot acest taifun și toată această inundație erau numai simulacre, și că scontatele dezastru se transformau în zîmbete și în delectări de estet.” (*Gazeta literară*, XII, nr. 12, 18 martie 1965, p. 2).

În deplin consens, majoritatea covârșitoare a celor care l-au cunoscut (audiat) pe G. Călinescu, au fost impresionați de verva, exprimarea ideilor în cel mai original și unic mod, datorită exploatarea nemiloasă a coardelor sale vocale, adevăr subliniat și în citatul care urmează: „Acest mare orator își lua admiratorii cu el. Conferințele lui erau un spectacol visat. El însuși, asemenea actorilor de geniu, părea a fi, în timpul conferințelor, cînd Horațiu, cînd Tasso, Eminescu, Cervantes, Tolstoi, Caragiale, Cehov(...)” (**Vasile Re-**

breanu) (*Tribuna*, IX, nr. 11 /424/, 18 martie 1965, p. 2).

Ideea este continuată și completată de scriitorul **George Muntean** (1932-2004): „...Rămânând în plan național, pot afirma, fără nici o umbră de metaforism, că l-am ascultat în aceste sîmbete pe Costin și Neculce, pe Cantemir și Heliade, pe Eminescu și Hașdeu, pe Maiorescu și Iorga, pe Creangă și Caragiale, pe Sadoveanu și pe Pârvan. (...). Era bătrîn și tînăr, arhaic și contemporan, candid și mînios, apropiat și depărtat ca o stea, melancolic și exuberant, cumulînd sintetic și creator umbrele și luminile, apolinicul și dionisiacul, cu o vitalitate fără asemănare.” (*Contemporanul*, XX, nr.12 /962/, p. 2).

Fascinat, criticul literar, istoricul și sociologul literar **Constantin Crișan** (1939-1996), scrie: „Intra în sală dezlănțuit, cu părul vîlvoi, cu ochii aprinși de științei nevăzute, și de la prag până la catedră rostea o frază care electriză auditoriul. Numai cine nu l-a ascultat pe profesorul Călinescu, nu și-l poate inchipui nici chiar cu ajutorul unei benzi de magnetofon. (...) Epitetul, metafora cea mai surprinzătoare, cuvîntul cel mai profund evocator, ieșeau de pe buzele lui ca susurul unui șipot așezat între stînci, ca zgomotul ascuțit de iceberguri izbite, ca valurile nestăpînite ale unui ocean luminat în noapte de fulgere imense.” (*Ateneu*, II, nr. 6, p. 7).

Oarecum pe alte coordonate ale explicării fenomenului verbal călinescian, **Nicolae Manolescu** pune

în balanță o descriere diferită a oratoriei marelui istoric și critic literar, fără să reducă motoarele unei sincere și reale prețuiri: „Vocea urca, foarte cîntată, cînd ideea trebuia să se înfișă în minte ca un semn de exclamare sau de întrebare, apoi cobora, la fel de cîntată prelungindu-se, ca un ecou, dincolo de punctul final, vibrînd încă, o secundă sau două, ca și cum ar fi căutat o stabilitate suspensivă gravă.” (**Luceafărul**, XI, nr. 26 /322/, 29 iunie 1968, p. 8).

Foarte atent, analizând curgerea ideilor printr-o evoluare și evaluare a vocii oratorului Călinescu de pe poziția unui ascultător avizat, după „experiența” cu Tudor Vianu și Mihai Ralea, **Dinu Pillat**, (1921-1975), scriitor, critic și istoric literar și fost asistent la catedra de la Facultatea de litere din București, ne informează: „O voce cu variații periodice în ton, pe un diapazon al notelor de sus. Ascultînd pe G. Călinescu, nu puteai să nu fii uimit de spectacolul oferit de procesul de gîndire al acestui om, care înțelegea să descopere totul pe cont propriu, să vină cu un punct de vedere original în orice chestiune (...)”. (*Revista de istorie și teorie literară*, tom 14, nr. 3-4, 1965, p. 565-572).

Am dorit ca prin aceste câteva rânduri să reamintesc o latură special-magnifică a lui G. Călinescu, un fel de *modus vivendi* care a contribuit substanțial la rotunjirea uneia dintre cele mai puternice și incontestabile personalități ale culturii, istoriei, criticii și teoriei literare de la noi: vocea, inconfundabila sa voce cu intonațiile și modulațiile sale...

CUVINTELE-RIMĂ ÎN POEZIILE LUI G.CĂLINESCU

Nu foarte multă lume știe că marele critic și istoric literar Călinescu a scris și publicat și creație lirică, respectiv volumele: **Poezii** (1937) și **Laudă lucrurilor** (1963), înglobînd astfel în opera sa cam toate genurile literare – istorie și critică literară, roman, teatru, eseistică... referindu-se la creația lirică a lui Călinescu, Alexandru Philippide remarca: „Deși cantitativ ocupă un loc restrîns în opera sa, versurile lui G. Călinescu ocupă un loc de frunte în ce privește calitatea lor și însemnătatea pe care o au pentru întreaga →

DUMITRU HURUBĂ

activitate a scriitorului.”(Al. Philippide, *Poezia lui G. Călinescu – Cuvînt înainte* la volumul **Poezii**, Editura Tineretului, 1966, p. 6).

Aceste câteva rânduri au drept scop o minimă contribuție la ideea de rigurozitate călinesciană și de scrupulozitatea sa. Este vorba de utilizarea cuvintelor-rimă printr-o tehnică desăvârșită, aș putea spune. Iată exemplele de împerecheri: **Avîntul – vîntul; vrăbii – corăbii; sumbre – umbre** (în poezia COSMOGONIE); **măsoară – împresoară** (NEOROMANTICĂ); **dulceață – ceață** (GHENCA); **zădărnicii – dărnicii** (PEDAGOGICĂ); **efluvii – fluvii** (LAUDĂ MATERIEI); **toporul – somorul** (TRISTEȚEA ESTE STEARPĂ); **tîmplă – întîmplă** (LA UN PORTRET); **zboară – coboară** (TOAMNA); **să pun – săpun** (ROCHIA DE MOAR); **idolatre – latre; bolduri – șolduri** (IDILĂ TEOCRITIANĂ); **măreață – creață** (RĂZBOI TROIAN REZUMAT); **abea – a bea** (LENE FEUDALĂ); **plîngeri – îngeri** (CÎNTECUL ÎNTÎRZIAT) etc., etc, etc.

...Sunt doar câteva exemple, cu rostul lor în ceea ce privește o și mai bună cunoaștere a modului în care marele om de cultură înțelegea să se reprezinte pe sine în contactul cu cititorii, cu lumea...

LIRICUL G. CĂLINESCU

În aceste câteva poezii, necunosătorii pot avea surpriza să descopere un G. Călinescu aproape copleșit de sentimente. Acest gen literar abordat, mai rar, e drept, de marele critic, este încă un argument că el era în stare să treacă de la exprimarea specifică în cazul unor analize literare, a unor comentarii de critică și istorie literară, la gingășia sentimentelor din creația sa lirică.

Deci:

Eram bărbatul care...

Eram bărbatul care-n singurătăți
petrece,
Ca vulturul pleșuv pitit în stîncă rece.
Nesuferind câmpia fugeam de cei de jos,
Băteam din aripi iute spre muntele sticlos,
Și peste creste ninse făcînd ochiuri rare
Granitul mohorât îl apucam în gheare;

Să scriu pe cer elipse eu mă credeam ales,
Pe sus scoteam un țipăt de nimeni înțeles.

Cînd coama-mi străluci la tîmple sideral,
Mă coborâi în vale ca un Virgil pe cal
Cu lira într-o mîna, cu hățurile-ntr-alta,
Unde foșnește grăul sau așchii scoate dalta,
Strânsei în spume frăul, făcui la oameni semn
Cum să arunce coasa, cum să cioplească-n lemn.

Cîntam. Dar prea departe de ei ședeam în șa,
Din gura mea un murmur nedeslușit ieșea.

Descălecai. Le-am zis: - În obște mă prenumăr,
Lăsați-mi bușteanul să-l țin și eu pe umăr,
Din moară să scot sacii, albit tot de făină,
Să trag cu voi din baltă de pește plasa plină.
Veghea-voi turma noastră-n ocolul de nuiele,
Cu plumb și cu mistrie urca-mă-voi pe schele.

Frățește mi-au strâns mîna: - Tovarăș fii cu noi,
Un fluier simplu taie-ți și fă-ne cînturi noi.

O, tu, cu ochi albaștri...

O, tu, cu ochi albaștri, cât de frumoasă ești!
Așa desigur sunt făpturile cerești,
Pe care le vedeam, copil, întraripate,
Cu câte-un crin în mîna și pletele pe spate.
Cînd te cuprind de mijloc îmi pare ca e vis,
Că mi-a picat un înger de sus, din paradis.
Cu mare sficiune pe-obrazul tău pun gura,
Gustându-i amețit aroma și căldura.
De mă pecetluiește buza-ți trandafirică,
Mă simt înviorat ca de-o eucaristie,
Mă-ntreb de-i cu puțință ca tu să mă iubești.
O, tu, cu ochi albaștri, cât de frumoasă ești!

Mîngăie-mă cu mîna ta cea copilărească,
Îneacă-mă cu coama ta supraomenească,
Ce cade ca o creangă pletoasă și divină,

Cu un miros de cinam și frunze de lumină.
Fă-mi cerc pe după gât cu brațul tău subțire,
Așa cum se cuvine smeritului tău mire,
Și lasă-te ușoară cînd cu un salt vînjos
Te duc în patul biblic de cedru și-abanos,
Neprihanită, goală, zvâcnind fără veșmînt
Să dormi cu mine noaptea în sfînt așezămînt.
În raiul tău suav mă-mbii și mă sfințești,
O, tu, cu ochi albaștri, cât de frumoasă ești!

Steaua

Smerit pe boltă am privit
O stea ce-aseară s-a ivit
Printre atâtea feluri
Ce sclipesc pe ceruri.
Ce poate să însemne ea,
Nefiind eu noul Messia,
Nici Alexandru Machedon,
Nici cap de oști cu groaznic zvon,
Nici sfînt din cei ce merg la rai,
Ori peste mari noroade crai,
Neavînd eu falnic nume
Pe această lume?
Cînd colo, totuși, cînd aici,
În zboruri ca un licurici,
Ea scoate flăcările
Deasupra casei mele,
Și câte-o rază-așa-i de lungă,
Că parcă vrea să mă ajungă.
O suliță care-ar urma
Să-mi străbată inima.
Nici cînd asemenea stea
Pe cer nu a putut să stea
Decît cu vreo menire
Cu totul peste fire.
La piept pun brațele mînunchi,
La maica Lună îngenunchi
Cu teama de-a fi uns
Spre-un țel de nepătruns.

(Din vol. **POEZII**, Editura Tineretului, 1966)

Emanoil Bucuța: PORTRETUL

(II)

Ceea ce primează este atmosfera irizată liric: „Vidinul de odinioară urca în cerceveaua cu perdea albastră de senin”, „chemarea din minaret a ajutorului de hoga le părea o rugăciune mîndră de pe vremuri”, „muzica mîndră din curtea pașei”, „umbrele ostașilor de odinioară proptită în lănci”, - o carte - scrie Eugen Lovinescu - în care se vorbește „ca în poemele lui Firdousi”, iar consistența tipologică este modestă, căci personajele nu se detașează decât arareori prin îmbinarea de forme și culori din covorul oriental cu care sunt aglutinate, pentru că turcii, foștii stăpâni s-au prefăcut în „niște călăreți țesuți în covoare” care „stau cu sulita în șa, pe calul cu coada fuior, găurindu-te cu ochii; te dai la o parte speriat, dar nu trec; fierb în loc, fără ființă și numai cum vor fi fost odată: turci de povești și de lână colorată”¹⁵. Sunt aidoma acelei mulțimi care „se tencuia-n pereți” aplatizându-se ca și imaginea în stampă („stamparea, adică absorbția adîncimii, a perspectivei de către bidimensional”¹⁶). O înșurire de imagini, o diaporamă, căreia doar imaginația îi dă viață:

„Derviși cu fața suptă de veghi, aduși de șale,
Pierduți între pufoase și falnice pașale”¹⁷.

Dacă turcilor lui Bucuța li se ghicește/bănuiește energia, mîndria, gloria de altădată, șirului fantomatic de personaje care se „tencuia(u) în pereți”, apariții ce țin mai degrabă de imaginație sau vis, le lipsește viața; Nastratin Hoga e o speranță deșartă, el însuși fiind „înghemuit pe-o bîrnă”, „smolit de foame și de chin”, „cu mâinile și gura aduse la genunchi”. De-aceea, fără speranță, „dulceagul glas al pașii muri prin seară, lin”¹⁸. Poezia unei lumi în declin (tema fundamentală - moartea și somnul), în ultimele sale licăriri de viață...

„Și slujitori cu ochii rotunzi, ca de erete”¹⁹. „Șefki zbârlitul” nici măcar

slujitor al Imperiului nu mai era, doar erete (de la *arete* - berbec, datorită modului său de-a se repezi să împungă cf. Scriban), „erete nebun!” (Fuga, p.183) exclamă Umurli, atunci când acesta fuge, ghicindu-și dragostea. Un erete care se teme de „prada” lui... și dacă un moment - prin tinerețea lui - ar putea însemna o... speranță pentru prelungirea (măcar) a gloriei trecute a Cetății/Imperiului, teama, incertitudinea, ezitarea (opuse păsării răpitoare, turcilor care-au clădit imperiul) nu lasă urme de speranță, doar o nostalgie a trecutului, a neputinței, a zădărniceii, de unde șirul de întâmplări care pecetluiesc soarta eroului. „- Lasă-ți ochii aprinși așa! Și tremură ca acum! Așa te vreau!”, îi spune starostele pescarilor lui Șefki atunci când acesta se răzvrătește împotriva lui C-tin al lui Drakulis. Adolescentul reflectează la discuțiile celor care acum sunt „raiaua care s-a sculat și-a izgonit stăpîni” și vede că deși lumea, rânduielele s-au schimbat, el și cu ai lui nu fac nimic, stau și privesc. Când Șefki apărură, focul pescarilor „în cap era numai scaieți, pe obraz, pe mâini și pe picioare numai zgârieturi”. Aspectul fizic este primul care vorbește despre frământările băiatului, care-și cheltuie energia muncind „vâslea la cărmă, numai în cămașă desfăcută la gât și cu șalvarii subțiri suflecați până peste genunchi”, sau după unele reveniri (ca plutirile păsării care dă târcoale): „Alerga înghețat prin zidurile boltite cu firide și țurțuri de întuneric, înainte peste șanțul cetății, dupăind pe podul înalt cu picioarele goale. Alerga tot pe unde alergase când se smulsese întâi de Umurli”. Cuvântul care sugerează

cel mai bine mișcarea nu-i „alerga”, ci „dupăind” (fiind mai material) în căutarea unui drum spre trecut, spre povestea care se termina aici la capătul unei lumi, în care fata iubită era unul dintre personaje... Poate că atât povestea cât și personajele ei erau cele adevărate, lumea adevărată în care băiatul trăia... Acolo ar fi vrut să călătorească pornind pe Dunăre înspre cetatea sultanilor, spre Orientul celor o mie și una de nopți... unde el să nu mai fie eretele care fuge. Prin această preocupare pentru starea sa de tânăr turc, trăitor „la vreo Dunăre turcească” personajul capătă consistență, deși la vârsta lui nu-i de așteptat la vreo decizie care să (vrea măcar) să schimbe starea lucrurilor, poate exceptând respectarea dreptului său de locuitor al cetății și de pescar. Hoga, ca în poezia lui I. Barbu, rămâne un punct de reper, dar băiatul servește drept călăuză călugărului Antim până la hanul lui ba' Anghel, în drumul fără sfârșit al sfântului, mereu în căutarea Maicii Domnului, cea care-a coborât din icoană cu pruncul în brațe și a plecat...

Aceste călătorii Șefki nu le înțelege, el fiind furat doar de farmecul povestirilor călugărului, de bucuria de-a întâlni cunoscuți din jurul Vidinului și de-a afla noutăți din viața românilor și bulgarilor din această parte a Dunării, evenimente pe care nu le putea (încă) aprofunda; în acest sens, cuvintele ceaușului sunt semnificative: „Ție ți-a lăsat (Ion Desculțu) cavaliul, Șefki. Dar nu știe dacă ai să poți să le cânti din el cântecele lor. Alea ar fi de auzit! Au ei ceva de la o vreme și ar fi de aflat multe dintr-o astfel de sculă măiastră. Fierb”. (Fuga..., p. 259). Lui Șefki îi place muzica: „Fluiera slab, un cântec din port”. (Fuga, p. 253). E interesant și portretul făcut de Călugăr în limbajul său cu rezonanțe biblice. Șefki e comparat cu Eutichie, tânărul din Troada. Ipostazele lui Șefki la Dunăre, ocazie cu care bătrânul recunoaște istețimea turcului, se vreau aluzii la cele două religii, iar călătoria una inițiativă. Gestul punerii desagilor cu cărți și icoane pe umerii lui Șefki seamănă cu „o îmbrăcare de hirotonire”. E în concepția lui Blaga (*Spațiul mioritic*) „transcendental care coboară”. Alte ipostaze ale personajului: „Când l-am văzut întâi, era de catran și parcă ieșise din →

IULIAN DĂMĂCUȘ

¹⁵ *Idem*, p.302

¹⁶ Mircea Muthu, *Balkanismul*, Vol. III., p.98

¹⁷ Ion Barbu, *Versuri și proză*, ED. Minerva, București, 1970, p.69-72 (N. Hoga la Isarlık)

¹⁸ *Idem*.

¹⁹ *Idem*.

Dunăre, ca un duh al trestiei și al mălului - spune călugărul - (...) acum e cu părul roșu și stă liniștit (...)” p.278²⁰. Cei care-l cunosc și care-i știu isprava, speră că drumul „dungașului” alături de călugăr va fi spre îndreptarea băiatului.

Dar nu numai cei în vârstă încearcă să-l aducă acasă: „Uite-l pe Șefki pe spate, nici în Dii, nici în Cetate!”²¹. Fuga...izbucnesc glasurile prietenilor săi, Florea și Vanci, dar, mai departe de ele, dacă l-am considera pe Șefki un „simbol” al Cetății Vidinului (ca ultime pălpări ale sufletului acesteia, o speranță care nu se topește, ca un mugur pe care planta fără sevă nu-l mai poate crește), atunci „constatarea” băieților îl plasează pe Șefki „la mijloc de rău și bun”, „într-o slavă stătătoare”²². Deși lipsa dialogului pare a scădea consistența portretului, adesea un cuvânt îi dă viață, sensibilitate...: „Numai Șefki rămăsese nemișcat lângă stâlpul lui ca o podoabă cioplită (sintagmă inspirată care suplinește o descriere mai amplă a aspectului fizic și a semnificațiilor plasării lui în raport cu clădirea și cu ceilalți), care ținea pe umeri toată clădirea”; o cariatidă, semn al forței, stabilității și siguranței. „Aveți să mi-o plătiți voi!”- e cât zecile de tirade ale unui erou romantic. Scoaterea din cuib a puilor de erete cu gândul la verișoara/iubita sa, e un episod în care dragostea învinge spaima, fuga în singurătate și pune personajul în situația de a-și risca viața. Puii de erete, mușcând din pieptul eretelui... „Sfânt trup și hrană sieși, hagi rupea din el”.

Mircea Muthu²³ constată că, „la Emanoil Bucuța, pitorescul este fructul unei asimilări repetate de obiecte și culori, toate cu o mare opulență a amănuntului ce interzice astfel mișcarea sau o face de-a dreptul iluzorie”. Pitorescul abundent, artificial definește manierismul și în opoziție cu Șefki al cărui portret fizic și moral se adună dintr-un puzzle, Umurli beneficiază de o altfel de realizare.

O descriere notabilă (la pag. 309²⁴): „Vanci era mai îndesat și

arăta mai scurt în hainele lui roșietice, drepte și fără mlădiere după scobiturile trupului. Pălăria de păslă pe ochi, ieșită de ploii și soare, îl făcea crunt peste vârstă și fire. [...] Șefki îl întrecea aproape cu tot capul. Fesul aprins, care-l înălța și subția, cămașa vârgată, plină de vânt, brăul pestriț îl făceau ca un paznic de flori, îmbrăcat în culorile lor”. Reușita se datorează și comparației între cei doi și se remarcă rolul hainelor care-i „fac” deosebiți pe cei doi: croiala nu-l servește pe Vanci, iar pălăria contribuie la banalizarea, ironizarea lui dacă ne gândim la pălăriile sperietorilor care trebuie să fie „crunte”... Hainele lui roșietice (roșu șters) nu ne fac să ne gândim la roșul bizantin..., dar „fesul aprins” (un roșu viu) al lui Șefki nu-l turtește, ci îl înalță, în timp ce vântul îl preface într-o ființă aeriană. Culorile, liniile elansate contrastează cu starea psihică a băiatului „mâhnit de tot felul de gânduri” spre care-l îndeamnă învățăturile Hogii, el fiind „un mic învățat” (calități intelectuale - gândire, istețime, pătrundere...) preocupat de apartenența sa la două neamuri, perspectivă prin care încearcă să înțeleagă/ judece istoria.

Pentru ca portretul să fie cât mai complet, să ne imaginăm (și să ne bucurăm) alături de cadănuțele care o îmbracă mireasă pe Umurli, pe mirele ei, rol îndeplinit de prietena lor, Florica: „Avea șalvarii lui de mătase albastră, ilicul cu găitan, și avea cel mai frumos fes din Dii, cu canaful de ibrișin bătându-i urechea așa cum i-l adusese unchiu-său, când fusese în hagialăc până lângă Poarta Lacrimilor”. Autorul își iubește personajul și-l face iubit, bucurându-se de frumusețea, prospețimea acestuia: „Părea o podoabă a locului” care din păcate ca orice floare avea să se scuture odată cu venirea serii, precum și psalmistul scrie: „Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului...”. Doar că seara aceea nu va fi seară, ci dimineața unei zile de două ori însângerată, dimineața și seara vieții lui „Capul îi era căzut pe piept [...]. Părul lui, umerii lui, brăul, picioarele pline de pământ, făptura întregă. Ochiul jumătate închiși se uitau la un cuțit încovoiat, vârat pe jumătate în coșul pieptului. Sângele râura pe afară [...]” Aceste imagini dramatice ne reamintesc personajul care precedă dimineața (tot dimineața...) plecării

de-acasă, așa cum și-l amintește Umurli: „Parcă îmbătrânise. Stătea nemișcat, cu creștetul alb, și alb și pe tâmple. Suferea de ceva grozav, era galben și cu ochii inelați (sugestiv, inedit) de nesomn”. „...se ridică deodată și, ca din vișinul de deasupra, îi căzură și lui de pe cap și de pe umeri flori albe” (p.215). De remarcat această trecere de la „lumea/natura-podoabă”²⁵ la om, la omul asimilat de natură, cel puțin în sensul descriptivului, dacă nu al sincronității gesturilor (căderea florilor de vișin - încheierea primăverii/ copilăriei) „ca vișinul de flori se scutură și el atunci de copilărie”, plecarea copilului spre adolescența care *nu se va încheia*, o vestește locul unde șezuse - neacoperit de flori (pământul care-i așteaptă trupul, pentru ca numai după aceea...), spațiu ce devine „loc de pelerinaj” pentru Umurli...

Dacă Șefki nu-i un vorbăreț, despre un dialog al său cu fata iubită nici nu se poate vorbi; poate de unul imaginar, mai degrabă un monolog, alcătuit din ceea ce și-ar fi putut spune cei doi: „Și avea să audă peste capul cu fruntea în țărână glasul ființei care se apropiase nesimțită: - Eretele nebun s-a întors!”.

Și „răspunsul” celui plecat: „- Nu s-a întors eretele nebun, nu se mai poate întoarce! Uite-l că a zburat iar, eretele nebun. Și a zburat de frica ta. Ochiul lui de fulger nu sînt în stare să privească în ochii tăi copilăroși”. (Fuga... p.188)

Motivul ochilor reluat în realizarea chipurilor celor doi, este important în economia povestirii. Fără Șefki, romanului i-ar lipsi candoarea pe care-o oferă cititorului, celui vârstnic amintirea primei iubiri, tânărului, întrebări, preocupare, incertitudine în răspunsuri, pentru că tinerețea-i aceeași... Șefki *există* cu atât mai mult cu cât e un simbol nu al unei clădiri ci al unei istorii din care acum au mai rămas în gânduri doar „ninsori mărunte/ și unsuroase liniști (...)”²⁶.

*

**(din lucrarea în pregătire -
Manierism și pitoresc în spațiul
dunărean)**

²⁰ *Idem*, p. 278

²¹ *Idem*, p.199

²² Ion Barbu, *Op.cit.*, p. 81.

²³ M. Muthu, *Balcanismul literar românesc*, Vol. I, p. 169

²⁴ Em. Bucuța, *Fuga lui Șefki*, p. 309.

²⁵ M. Muthu, *L. Blaga, dimensiuni europene*, 2000.

²⁶ Ion Barbu, *Versuri și proză*, 1970, p. 71

POETUL ION GHEORGHE

Felul în care Ion Gheorghe își intitulează cărțile distonează cu atitudinea aparent indiferentă față de titlul fiecărei piese în parte. E o schimbare derutantă de criteriu, o încercare de înșelare a vigilenței. Lucrurile nu stau altfel nici cu „**Vine iarba**” (1968). De data asta, vrea să spună totul „scurt și limpede”, însă recunoaște că „suflul grabei prădalnice rupe cuvintele”. Simultan cu hurducăturile gramaticale au loc mutații sociale și morale dramatice. Încetul cu încetul, satul dispăre, iar pe ruinele civilizației sale crește ceva monstruos, pentru că natura își are legile ei pe care marxist-leniniștii se înfumurau că le pot supune.

Simbolul ruinei predomină narațiunile. Buruienile alungă iarba spre asfaltul și betoanele noilor cartiere muncitorești, spre șantierele uriașe populate cu foștii lucrători ai ogoarelor. Semnificații, superstiții și crezuri se strâng în jurul unui fapt divers social sau economic (autorul îl numește legendă) într-o specie care poate fi numită eseu lirico-sociologic.

Vocabule din lexicul aspru: *bici, a putrezi, sudoare, îndărătnic, piatră, var, cenușă, a răsuci, a tulbura, salcâm, foc, târnăcop, păianjen, a căpia, a târî, a înnebuni, salină, bocet, buturugă, a plânge, a sfârși, sânge, gheare*, și asta numai într-un singur poem („Plantații”).

Imaginea țaranului este mult mai puternică în această carte, motiv pentru care antologia „Proba logosului”, concepută ca o ilustrare exclusivă a temei „în elementele ei constitutive de factură preponderent arhaică” (C. Stănescu), se deschide cu 14 poeme din „Vine iarba”, deși „Zoosophia” se tipărise cu un an mai devreme.

Asupra omului de la țară, despămantenit, împietrit („Mari pietre țaranul și cu toți fiii lui”, „Câte pietre atâția la oraș țaranii”), se proiectează o lumină mohorâtă ca de sfârșit de lume.

Nevestele au pietre în burtă, bărbații au pietre în gură, copiii vor fi pietre de râu, navetiștii poartă în spate sacii cu hrană ca pe bolovani uriași. Pe unde fug ei la oraș crește iarba amară. Dar numai țaranii fug?

Nicidecum. Fugar e și poetul care folosește termenul „iarbă” nu mai puțin de opt ori în poezia „Am plecat”. Toate ființele sunt scoase din matcă de biciul vorbeii. Spectrul ruinei se arată pretutindeni: furnicile devorează ziduri și ferestre, topoarele răstoarnă copacii. Doar grifonul de piatră mai poate împiedica demolările. Tonul este apocaliptic și oracular:

Vine iarba, înspăimântă orașele;
nemăsurat încercându-le, din
adânc;

simt forfotind, mișunând, năvălind
grăunțele, sâmburii, spicele
uzurpate,

pășunile pe care s-au întemeiat.

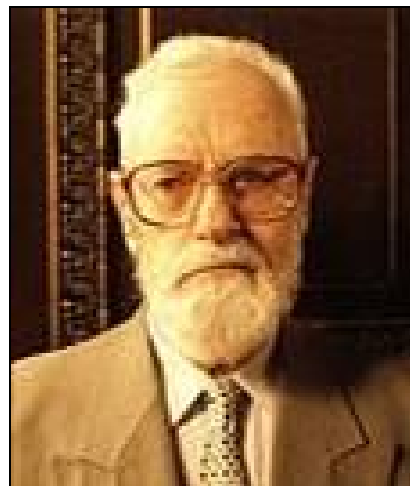
Ca o ființă malefică, iarba înfrânge orice previziune sau calcul și își trimite semințele la rădăcina podurilor, a grinzilor metalice, la temelia rezervoarelor de carburanți, chiar dacă toate sunt încercuite cu plopi, tei și castani. Zeul pământului respiră prin iarba. Avertismentul este categoric:

Nu vă jucați niciodată cu iarba;
dacă aș pune un maldăr de fire
sălbatic

la temelia celui mai trainic palat
într-o noapte s-ar despica toate turlele
ca un depozit de iarba de pușcă
atins pe-o fereastră, de fulger...

Nesincronizat cu alți poeți, Ion Gheorghe amenință cu o invazie vegetală care va avea drept rezultat infernul. Sunt în versurile sale idei ce fac semn spre neosemănătorism, dar și spre emblemele retorice ale lui N. Labiș și Ioan Alexandru. Foșnetul ierbii îngrozește, însă nu poate ascunde idilismul autorului, paseismul său nestins, care ici-colo falsifică secvențele lirice:

Mare-i teama de iarba;
fumuri păcloase leagă grădinile,

iarba se aude în flăcări trăsbind,
ne-ngenuncheată, apărată-n sămânță;

Mare-i teama cea mare de iarba,
de-i iarba viitoare și neprevăzută;
din lupta cu iarba vă nașteți
când vi se văd fotografiile-n ziare
cu copiii pe umăr la demonstrații,
știți voi de ce-i țineți cât mai sus –
să vă vadă iarba, iarba cea de departe
să se teamă de voi, cei din viitor.

Originalitatea și frumusețea poemelor sale stau în asumarea necondiționată a convențiilor enumerate mai sus, în tehnica remarcabilă și în loialitatea crezului său: „Împotriviți-vă ierbii, rugați-vă ierbii, nu vă lăsați ierbii!” Interogații golite de metafore mari definesc scriitorul ca pe un paznic de holde peste care s-a abătut taurul sălbatic:

De ce povestea mea cu un țaran;

De unde va veni amenințarea și
pedeapsa,

a mea, numai a mea, ca o necesitate
și ca un drept al meu de-a fi pe-aici
și ca o bucurie-a mea ce mi se cade?
Printre versuri colțoase, argiloase,
ieșite dintr-un univers rural în
destrămare, ființa firavă își găsește
odihna pe inflorescența fragilă a
iubirii. Exprimarea e mai liberă și cu
o percepție mai mare a noțiunilor
concrete (*pâine și flori*):

Nu vă temeți când iubiți, cereți
pâine;

duceți-vă cu pâine la ceas, nu cu
flori,

aceasta este ideologia de dragoste a
poetului...

Atâta tot, căci vine iarăși cumpănă.
GHEORGHE POSTELNICU

EXISTĂ SINDROMUL DON QUIJOTE?

Recent au fost prezentate publicului principalele opere ale lui Marcel Chirnoagă, grafician și desenator talentat, (1930 – 2008), cunoscut pentru o tematică originală. A frapat, mai ales, ciclul de opt lucrări închinat lui Don Quijote. În acest sens, M. Chirnoagă poate fi asociat mai multor artiști, care au omagiat acest personaj legendar, imaginat de scriitorul spaniol Miguel Saavedra de Cervantes (1547 – 1614). Printre artiștii plastici, care au imaginat în lucrările lor pe Don Quijote se găsesc nume ilustre ca Daumier, dar cel mai celebru este cel realizat de Pablo Picasso.

Desigur, majoritatea cititorilor au citit o versiune popularizată a romanului Don Quijote, definit ca picaresc, care cu timpul a fost împins spre cărțile de aventuri pentru tineret.

Dacă acesta ar fi fost scopul lui Cervantes, acest roman ar fi fost de mult uitat sau minimalizat. Ori, Cervantes a scris romanul în jur de 1600, devenit, destul de repede un best-sellers pentru adulți. Aproape de sfârșitul vieții, Cervantes a publicat un al doilea volum, predominant filosofic, mai greu de citit, fapt ce a făcut să fie puțin răspândit și citit. Aventurile aparent hazlii ale lui Don Quijote nu explică persistența acestui personaj dealungul timpului, devenit, evident, un arhetip, ce a inspirat atât artiști, dar și psihanalisti, psihiatrii etc. Chiar și regizorii de film i-au închinat mai multe ecranizări, cea mai faimoasă fiind cea din 1972, în care Don Quijote este interpretat inegalabil de actorul Peter O'Toole.

Halucinațiile lui Don Quijote sunt, de fapt, componenta principală a tehnicii autorului care, astfel, își permite să descrie drama sa proprie, cea a autocunoașterii, a speranțelor irealizabile, transmițând-o posterității în condițiile dominanței Inchiziției și intoleranței Contrareforme. Lumea în care a trăit Don Quijote, de fapt a lui Cervantes nu a fost cea a Renașterii redată de Raphael și Michelangelo, ci aceea a contemporanilor transmisă prin operele lui Goya, Breugel sau H. Bosch. Când și-a scris romanul în închisoare, Cervantes știa că eroul (se pare chiar el însuși) va eșua în încercările de a realiza o lume mai bună și va pieri. Scriitorul va depăși eroul, pentru că numai încearcă să se identifice cu ficțiunile sale. Al doilea personaj al romanului, servitorul Sancho Panza pare să fie în contrapondere, posesor al supunerii, dar nu oarbe, a realității, dar nu a

bigotismului, atât de răspândit în acele timpuri. Probabil că Cervantes a scris al doilea volum, tocmai pentru a clarifica mesajul inițial.

Forța romanului provine din viața zbuciumată a lui Cervantes. Participând la câteva războaie, capturat de pirații algerieni, unde a stat aproximativ cinci ani, Cervantes a ajuns din nou în Spania intolerantă. Devenit percepător de impozite, ajunge la închisoare, fiind acuzat de înșelăciune și fraudă. E, în final, eliberat, dar prea târziu pentru a reîncepe o nouă viață. Și astfel, inspirat din propria viață, conștient de imposibilita-

Marcel Chirnoagă, "Don Quijote"

tea realizării visurilor din tinerețe, își descarcă tensiunea psihică cumulată prin scrierea acestui roman imaginar.

Mesajul lui Cervantes, scris în a doua parte a vieții, a fost înțeles de elita intelectuală, dar nu de publicul larg, ce a fost frapat doar de aventurile halucinate. Sigmund Freud, întemeietorul psihanalizei a fost atât de mult fascinat de personajul Don Quijote și mesajul său, încât a învățat limba spaniolă pentru a citi romanul în original. În acest sens, filmul muzical din 1972 a rămas de referință tocmai prin cântecul lui Don Quijote (*to reach the impossible dreams*) încearcă să-ți îndeplinești visurile irealizabile, i-ar fi plăcut și lui Cervantes.

În lumea contemporană, personajul Don Quijote e mai prezent ca oricând. Lumea pare a fi plină de **visătorii cu ochi deschiși**. Pe de o parte, sunt tineri revoltați contra sistemului, veșnic nemulțumit, neștiind ce vor, gata de a se ralia la orice manifestare. Mișcarea actuală *Occupy the street* e un exemplu. Pe timpul lui Cervantes, tineretul trebuia să-și asigure un rost pentru a nu

muri de foame. În lumea contemporană, capitalistă și supra-abundentă, tineretul nu mai are nevoie de visuri irealizabile, se poate mulțumi, din păcate, cu halucinațiile date de droguri, fără luptă cu sine, fără principii și idealuri.

În schimb, a doua categorie, mult mai largă, cuprinde oameni de vârstă două, care au avut, mai mult sau mai puțin, vise sau idealuri, ce nu s-au îndeplinit din diverse motive. Sunt marea categorie a celor frustrați, care se plictisesc și fac politică, își descarcă părerile oricând și tuturor care stau în jur. Sunt veșnicii nostalgici, neînțeleși, frustrați și antipatici. Nu înțeleg evoluția lumii în care trăiesc și nici nu vor să o înțeleagă. Dacă lumea lui Cervantes era mai statică, ca evoluție intelectuală, progresul tehnic rapid sperie pe cei mai în vârstă de azi îndemnându-i să trăiască în amintiri, frustrații și nostalgii. Desigur, în categoria sindromului Don Quijote nu sunt incluși politicienii care flutură cuvinte pompoase, ce proslăvesc idealuri imaginare provenind din povestiri epice, uneori mitologice. Aceștia sunt falșii Don Quijote, care își ascund lăcomia, dorința de putere prin fluturarea unor idealuri irealizabile în care nu cred.

Pensionarii care își deapănă amintirile și frustrările, care nu înțeleg evoluția vremurilor care le trăim sunt adevărații urmași ai lui Don Quijote. Ei sunt baza electoratului, pretutindeni sperând într-o alegere reușită care să le satisfacă câte ceva din visele/dorințele de altă dată. Și de fiecare dată, luându-se după valul epocii, realizează că sunt eternii perdanți.

În schimb, falșii Don Quijote, politicienii ipocriți, trecând cu nonșalanță prin toate culorile eșichierului politic, oportuniștii sunt adevărații câștigători. Ei promet orice, neținând seama de posibilitățile reale și nici de nevoile poporului. Din păcate, democrația favorizează falșii Don Quijote, poate categoria cea mai detestată chiar de Cervantes.

În toate timpurile, au mai existat o categorie, poate cea mai periculoasă, falșii profeți, unii nebuni, alții foarte abili, dar toți posedă o personalitate charismatică, reușind să strângă în jurul lor tineri debusolați, vârstnici frustrați, adulți naivi sau bigoți. Acești falși profeți întemeiază secte, luând cu nerușinare averea adepților naivi. Între făuritorii de idealuri false, deosebirile dintre creatorii unor partide sau secte sunt destul de mici, eternii perdanți sunt masa de oameni simpli, veșnic înșelați. Aceștia sunt urmașii lui Don Quijote

RADU OLINESCU

AMURGUL IUBIRII

(XXIII)

Seduția rămîne însă relaționară, pentru că vizează un subiect chiar dacă cel care vizează se face pe sine obiect: un subiect se dă pe sine ca obiect, dar ca obiectul - secret, miraculos, straniu - care lipsește celuilalt pentru a fi pe deplin. Adică se arată gata a-i servi celuilalt ca obiect. Farmecul său este "efect al deschiderii, al libertății, al vidului, al modului de a face loc pentru kairos, ocazie"¹⁶; nimeni nu acționează în afara simulacrului, a aparenței. Seduția impune într-un fel comunicarea, până la a o face natură, ea naturalizează semnul. În această naturalizare a semnului, în această irumpere a lumii posibile sau chiar virtuale, ca reală stă acțiunea seducției, iar promisiunea de fericire pe care o presupune provine din naturalizarea semnelor, mai precis rezultă din inversarea mișcării semiotice, a raportului natură-cultură. Această naturalizare a semnelor face ca dintr-o dată totul să pară ușor, realizându-se fără oboseală și apăsare, să aibă ceva din inefabilul operelor de artă, o ușurătate suportabilă a ființei. Instalarea semnelor arbitrar (Saussure) sau a simbolurilor (Peirce) se face prin îndepărtarea de realitate pe care o măsoară dubla articulare. Este mișcarea "în sus": de la indici, semnale, simptome, prin semne iconice (analogice), spre semne arbitrar, simboluri, o mișcare care instalează religia, cultura, civilizația, libertatea umană, care nu există decât ca semnificare în spațiul de joc al lumii semnelor, într-o realitate virtuală, într-o lume a posibilului. Seduția inversează mișcarea de constituire a piramidei semiotice a lui Peirce, care era rezultatul spațierii și distanțării față de natural. Prin urmare, seducția trăiește în comunicare și din

comunicare, iar realitatea ei este numai una a comunicării. În anumite condiții, definibile psihologic, se produce o naturalizare a semnelor care transformă iluzoriu posibilul semnelor, al semnificațiilor, în realitate pentru noi. Efectul seducției este înlocuirea principiului realității cu cel al plăcerii sau transformarea proceselor secundare în procese primare. Seducția promite ceva ce nu poate da: fericirea deplină, totală, fără intermitențe sau oboseală, o fericire "ca în filme".

EXCURS: SEDUCȚIA ROMANTICĂ ȘI ECONOMIILE SCHIMBULUI, DARULUI ȘI FURTULUI

Seduția ca paradigmă a iubirii nu este deloc ceva nou. Seducția, ca deviere, abatere de la o anumită traiectorie a vieții, denuște procedeul de "a cuceri" femeile, folosit în iubirea de tip Donjuan. Contextul în care am situat această formă a iubirii occidentale este contextul puterii așa cum îl definește Hegel, ca întâlnirea dintre eu și celălalt în lupta pentru recunoaștere. Desigur, exercitarea puterii individuale înseamnă a te confrunta cu altcineva pentru a-ți impune adevărul, pe când iubirea înseamnă a-ți găsi adevărul în altcineva. Hegel, care face o comparație între "lupta pentru recunoaștere" și iubire, are o remarcabilă intuire a sensului seducției în forma pe care o tematizează psihanaliza, dar iubirea de tip Donjuan contemporană cu el mizează, chiar și în cazul iubirii, pe relații de forță.¹⁷

Mai amplă și chiar mai complexă este prezența seducției în cea de-a treia formă a iubirii, iubirea romantică, despre care nu am avut ocazia să vorbim până acum, dar ea a fost suficient comentată în cultura occidentală, fiind, cu vagi aspecte de donjuanism, forma sub care a fost receptată și acceptată iubirea-pasiune în modernitatea burgheză. Iubirea romantică urmează modelul iubirii curtezanelor difuzat de romanele populare ale secolului al XIX-lea. Ea ține de ordinul seducției din două motive: invocă o plenitudine a sufletului și este consecința, de obicei, a unei acțiuni feminine.

La fel ca și iubirea-pasiune, iubirea romantică este susținută de schimbarea contextului social: locul

de muncă se separă de locuință, gospodăria unei familii încetează să fie centrul unui sistem de producție pentru a deveni un cămin burghez, asemănător, pentru stăpânul lui, castelului medieval. În acest cămin, relațiile între generații se schimbă și, prin urmare, se schimbă rolul femeii, se accentuează atitudinea maternală față de copiii, socotiți mai vulnerabili emoțional și care, în consecință, au nevoie de căldură sufletească și de educație sentimentală îndelungată.¹⁸ Iubirea romantică este o formă culturală similară cu romanul, cu care își înfrățeste numele, împărțind cu acesta credința că destinul individului este deschis și controlabil. Ca și în iubirea-pasiune, nu lipsește asocierea cu libertatea, dar acum nu atât ca eliberare subiectivă de rutina și îndatoririle instituționale existente, ci ca realizarea de sine a subiectului. Dragostea romantică este o căutare care așteaptă validarea identității de sine prin întâlnirea celuilalt, printr-o întâlnire a sufletelor, și caută în imaginație ceea ce realitatea nu oferă sau nu poate oferi. Ea depinde de identificarea proiectivă cu celălalt: acesta e cunoscut intuitiv și proiecția creează un sentiment de întregire reciprocă.

De data aceasta, de regulă, femeia este cea care îl cucerește pe bărbat, împotriva indiferenței, distanței sau ursuzeniei lui, dragostea pe care ea o arată, plină de abnegație, o face să devină iubită la rândul ei și înlocuiește indiferența sau antagonismul celuilalt cu devotamentul, instalând afecțiunea reciprocă.

AUREL CODOBAN

16. Herman Parret, *Sublimul cotidianului*, București, Meridiane, 1996, p. 81. 72

17. Față de putere, sexualitatea apare mai întâi ca un gaj al alianței bazate pe înrudire, apoi, odată cu iubirea-pasiune, ca domeniu al subiectivității, în iubirea de tip donjuanesc ca manipulare a apetențelor într-o rețea de relații de putere și, în fine, în iubirea romantică, după cum se va vedea mai jos, ca o manieră a societății de a câștiga din nou împotriva subiectivității individuale.

18. Vezi Anthony Ciddens, *Transformarea intimității*, București, Antet, s.a. (ed. engl.: 1992), mai ales capitolul 3, "Dragostea romantică și alte atașamente".

VARIAȚIUNI DE OCAZIE

Într-o zi, m-am rostogolit în libertatea mea ca un surmenaj prin vise. La trezire, m-a așteptat timpul obosit de cauzalitate și înmuiat în seara genunchilor, atârnați în hățișul înțelesului cu care Iuda l-a vândut pe Dumnezeu, ca pe un obiect precis, pedepsit de fiorul metafizic.

Să mă lăcimesz în dulceața coruptă a ființei cu senzație de infamie? Arunc în mine cu piatra și mă bucur de onorurile oaselor ce scârtăie a impersonal naufragiu. Năvala răstignirii pândește de după umăr, vulgarizându-mi mirosul coastei cu gust de izbăvire. În mansarda inimii soarta se rostește în sughituri cu bocet politicos de curtezană.

Și-mi amintește că m-am născut într-o amiază a unui miez de noapte, târât pe muchia dinspre freamăt a rugăciunii.

Dincolo de Dumnezeu stă fragilitatea dumnezeirii. Ca o icoană cu certificat de deces, îngrămădită în nervii altarului din sonetul inimii.

Dincolo de dumnezeire e goliciunea argumentelor cu care ne parcurgem buzele hoinărite de mirarea plângăcioasă a Giocondei.

Dincolo de argumente e viața, singura întâmplare neașteptată ce ne tastează biografia într-un e-mail cu pretenții de istorie umană.

LECȚIE DESPRE MINE

Din cauza unei false logici, am învățat că există contrarii. Iată pentru ce planta moare când ajunge sămânță, iar cel ce se transformă nu e decât o umbră în țintirim și uitare. Am urcat înspre trecut, aidoma unui copac ce nu cunoaște tristețea și mi-am răstignit visele între fapte și gânduri, istovindu-mi imperiul în basilica sufletului consternat de nimicurile zilnice. Mi-am așezat oasele să privească înlăuntrul pașilor zdreliți de profunzimea câmpiei cu vecele aruncate înspre limbajul stupid al coaselor eșuate sub lava firavă a conspirației dezmoștenite de năvala simțurilor.

Așa mi-am început prima clipă de respirație, descoperindu-mă în stupiditatea de necuprins a cuvintelor. Ca un copil palid, înrolat în armata raționamentelor insuficiente pentru a transmite o experiență ce nu poate fi

împărțită și exprimată în formule. Mai târziu, pe fațada unei case pustii am descoperit legenda războinicului dezertor, rămas fără dinastie. O dată mai mult, am aflat că logica ucide viața, fiindcă există contrarii. Între formulă și pasiune. Și cum să mă tămăduiesc de această duplicitate? Căci una este a formula și alta este a dori, iar eu nu cunosc decât o singură contradicție – viața și cum aș putea să vorbesc despre mine, fără să mă contrazic? Prin a crea un limbaj care să elimine contradicțiile. Adică inima să n-o ia înaintea minții.

Dumnezeu a creat lumea fiindcă o simțea în inimă. Și a făcut din poporul său un imn. Dar, iată că poporul său se teme de rațiune, de tăcerea de dincolo de cuvinte.

Scăparea e transformarea formulei în sentiment, singurul pântec în care pot germina contrariile. Căci spațiul în care sufletul își poate deschide aripile este pasiunea. Și ea vine din inimă.

Iată pentru ce am chemat educatoarii și le-am spus: „Nu veți crea oameni îndopându-i cu formule goale, ci făurindu-le un stil pentru a putea înțelege contrariile. Nu-i veți învăța nici mila, nici milostenia. Fiindcă ar putea fi rău înțelese și transformate în slava injuriei și putreziciunii. Veți ține seama, înainte de toate, de dragoste”.

Doar așa se poate învăța gustul perfecțiunii, căci orice operă este un drum spre eternitate și nu se poate sfârși decât în moartea pasiunii.

Dar, câtă comoditate în educație! O muzică rostită de buzele celui ce nu simte nevoia de a o pătrunde. Îi numesc pleavă pe cei ce trăiesc numai din rațiune, fiindcă n-au utilitate. Și ei cresc ca buruienile împrejurul citadelei mușcăindu-i lumina aleilor și fructul a cărui coajă devine amară.

Or, adevărata dulceață a instruirii e asemenea celui ce merge la fântână

și trage el însuși lanțul ce scârtăie, saltă căldarea grea pe ghizd și cunoaște astfel cântecul apei și toată muzica ei zgomotoasă.

PIETATEA ÎNȚELEPCIUNII

Dincolo de zilele mele, e pudoarea absurdului. Singura calamitate ce mă rostește ca pe-un eveniment trecător savurând veșnicia pasiunilor ciobite în dulceața spaimei de sfințenie. Rațiunea mă plictisește. Ea e cangrena înțelepciunii lucrului ce cugetă la adăpostul mătăniilor ca exercițiu de supunere.

Simt rugăciunea instinctelor mi-ruindu-mi nașterea și observ că o singură delirare a inimii mele de-ar cădea pe nesinceritățile cărnii ar transforma existența într-un rai copleșit de dulceața păcatului. Și ca un sfânt golit de constrângerea cumișeniei, mă ațipesc în saliva demonilor care „se joacă aruncându-și mingea sufletului meu”. (Tereza de Avila).

Zadarnic zornăie tăcerea vechiturii numită conștiință. Ritualul ei – un abuz culinar al gesturilor – nu-i decât plecăciunea Sinelui în fața Postului. La ce bun obsesia esențialului? O găfăială domesticită în așternutul prostituatelor. Adevărul rațiunii seamănă cu o ibovnică despuiată în fața virginității precum mitul în fața decadentei.

Nimic nu există în intelect fără să fi trecut mai întâi prin simțuri, spunea John Locke. Iată pietatea înțelepciunii ce nu te poate pângări în fața eului infestat de obrăznicia mărturisită a sânelui ce-ți pregătește erezia.

PRIVESC CERUL

Privesc cerul pe sub pleoapa mirării. În goliciunea curățeniei din oriundele meu sughite adâncul nevoiaș al nimicului ce-mi desenează geometria. Doar foșnet de instinct mai trudește plantația cu fântâni oarbe ce încă mai caută picurul din mine.

Privesc cerul cu gust de hoinăreală tocită în pragul mâinilor cu chipuri posace. Și ascult cum clănțane marginea lumii, cu ignoranța unui sedentar pribegit în limbajul ogorului său.

Privesc cerul hăituit de decepțiile lunii pe fereastra cu butoniere de poteci alergând înspre pământul din suspin.

GEORGE BACIU

BETII DE SEARĂ

văd seara asta prin fundul unei sticle

e-așa ușor să mergi pe ape și să cânți: e ca și cum ți-ai fi-adunat prieteni de Crăciun

lipsești din fața mea – pasăre-a ghețurilor

niciun timp nu-i mai bun pentru moarte – decât cel din somn...

ciocli-mi vor fi licuricii – iar bocitoare
însăși Măria Sa
Privighetoarea

să fie – Doamne – o noapte blândă și regească – pentru toți cei care-au sfârșit de cerșit – o viață și-ncă una... - la crâșma cerului arzândă

PRESIMȚIRI

hai
o tură prin rai:
ia-te după scai
cavaler de grai:
treci și prin serai...

lire peste munți
păsări – albe nunți:
brazi scânteie frunți
călăuzi cărunți...

voievod amurg
izvoarele-l curg:
trec în libov mare
cerbii spre altare

lumini spre cântare...

(...crini și terezii
bocete târzii...)

Hristul vânt de seară
anii de povară:
voi întârzia
la Măria Sa...

SONET DE SEARĂ

așteaptă raiul clopotul din munți
păsări s-oștească princiare nunți:
vin în alaiuri constelate flori
pășește Crist pe fulgere și nori

iar cina noastră este rugăciune
adapă cerbii - oglindind minune
din cetini se aprind cuvinte noi
ceasuri de-albine tac extatic roi

nu-ntârzia la crucea din amurg
izvoare liturghia-ntreagă-o scurg:
în catedrala boții înserate

s-au ostoit și neamurile toate
...e pace pe pământ ca și în cer
îngeri psalmodiază auster...

SFÂNTUL VALAH

sfânt miezul nopții tace: e răcoros
pe pajiști
și îmi aprinde candelă în ochii de prieteni
s-au fost făcut biserici în
limpezimi de rariști
un munte-ntreg slujește cu-mpărății de jnepeni

cad stelele-n cristelniți și vântu-
ngână psalmii
cu boli de nemurire se preamărește
zarea
prin fagure de lună cu toți smerim
cărarea
se sting în palme ruguri și vuiete
de armii

alinul stinge jariști – supune crini
de soartă
(nu-ncepe nu sfârșește pe frunțile
crăiești!)
în miez de fruct al vinii a biruit o
poartă:

de vrei frății cu mirul – spre crucea
ta să crești
...e-o Gòlgotă senină pe umerii
cerești
iar dinspre mântuire foșnesc alese
vești

ADRIAN BOTEZ

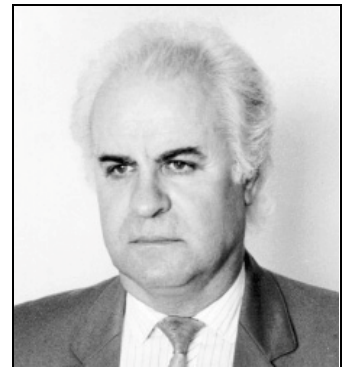
De câte ori n-ai stare să mă-năripi

Spital. Verdict fatal: cu brațe-
cioturi
Ca trestii retezate de macete,
Ea, cea mai mândră zână dintre
fete,
Miss Beauty în reclame, clipuri,
spoturi.

Dar cel mai mare șoc destinui dete
Când, ca o taină mare din chivoturi,
Un tânăr prinț, drumaș din port în
porturi,
I-ntinse-un crin și-o scoică amulete.

O lacrimă îi argintase chipul
Și craiul, ars de-afect ca de scânteii,
Îi strânse-n brațe aripile ei.
În sus, spre soare, decolase știpul.

De câte ori n-ai stare să mă-năripi,
Prin minte-mi flutur cioturile-ăripi.

La răstignirea mieilor, de Paște

Pe-un murg de vise vom încăleca,
L-om îndemna, ca-n basme,
optativ,
Ne-om amăgi-o, setea, fugitiv,
Din licuricii puiului de stea.

În miel de m-oi preface, adventiv,
Știu: până-n zori, febril, mă vei
câta.

Doar ursul de va sta în calea ta,
Te-ar face să mă pierzi definitiv.

La răstignirea mieilor, de Paște,
Din altă lume, nu mă vei cunoaște.

Ci eu, din urma mielului ce paște,
Cu ochiul viu, de stea, am să te
chem
Și-o dragoste candidă se va naște
Ca sfântul prunc, atunci, în
Betleem.

NICOLAE MĂȚCAȘ

Eveniment editorial la Polirom

N. Steinhardt, Opere 14 Convorbiri cu Zaharia Sângeorzan și Nicolae Băciuț

Ediție îngrijită, studiu introductiv, note,
referințe critice și indici de Florian Roatiș.
Repere biobibliografice de Virgil Bulat.

VoluM editat de MĂNĂSTIREA ROHIA
și Editura POLIROM.

Notă asupra ediției

Ediția de față reunește cele două volume care cuprind dialogurile purtate cu N. Steinhardt, în ultimii săi ani de viață (1986-1989), de Zaharia Sângeorzan (Iași) și Nicolae Băciuț (Târgu-Mureș).

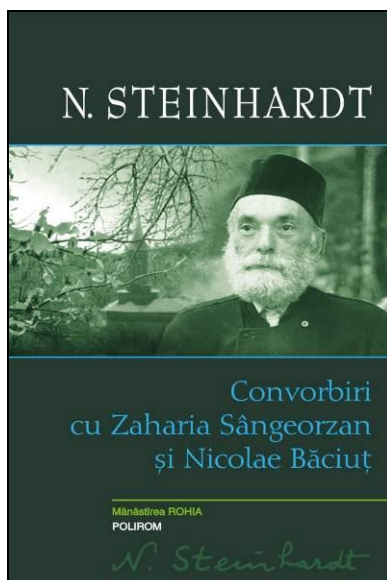
Textele dialogurilor au fost publicate după 1989, fiecare dialog cunoscând mai multe ediții.

Astfel, Zaharia Sângeorzan a publicat în 1992 la Editura Revistei *Literatorul* volumul *Monahul de la Rohia răspunde la 365 de întrebări incomode adresate de Zaharia Sângeorzan*, dialogul fiind însoțit de o postfață intitulată „Profetul de la Rohia“.

În 1998, a apărut ediția a doua, de data aceasta la Editura Humanitas, Zaharia Sângeorzan renunțând la adjectivul „incomode“ din titlu, ca și la postfața, adăugând în schimb o addenda ce cuprinde 19 scrisori primite de la Steinhardt în perioada corespondenței lor (1986-1989). Ediția respectivă a mai fost publicată în anii 2000 și 2004.

Nicolae Băciuț a publicat în anul 1994, la Editura Tipomur din Târgu-Mureș, volumul N. Steinhardt, *Între lumi. Convorbiri cu Nicolae Băciuț*, cuprinzând corespondența sa cu monahul Nicolae (11 dialoguri, două texte ale lui Steinhardt și 22 de scrisori), iar la final o convorbire a sa cu Alexandru Paleologu, Ioan Pinteș și Mircea Oliv despre monahul-eseist.

A urmat ediția a doua, la Editura Dacia din Cluj-Napoca (2001), având în plus o addenda cu titlul „Sfântul de la Rohia“ – selecție din jurnalul său, cu informații despre dialogul lor epistolar. O treia ediție, revăzută și augmentată cu o anchetă literară despre „N. Steinhardt și generația '80“, plus o altă addenda, a apărut la aceeași editură în anul 2006. Au mai apărut încă două ediții la Editura Nico din Târgu-Mureș (2009 și 2012).

Pentru acest volum am urmat edițiile din 1998 și, respectiv, 2001 ale dialogurilor. Am corectat anumite greșeli de tipar (Bitler – Butler, Cambroune – Cambronne, Chevretogne – Chevetogne, Massir – Massis, Boissonade – Bousenard etc.) și am atras atenția în note asupra unor erori acolo unde a fost cazul.

Față de edițiile amintite, volumul conține în plus un studiu introductiv, repere biobibliografice, un dosar de referințe critice, indici (de nume, de titluri și de locuri) și note.

Notele lui N. Steinhardt sunt numerotate, iar notele editorului sunt marcate cu asterisc (*). Notele editorului sunt de trei categorii: unele precizează locul și data la care au fost publicate o serie de texte la care se face referire, altele oferă informații cu privire la autori mai puțin cunoscuți publicului larg sau cărora Steinhardt le acordă o atenție deosebită, iar altele conțin traducerea expresiilor care apar în limbi străine în textul original.

Pentru redactarea notelor, am utilizat cu mult profit *Dicționarul general al literaturii române*, coord. general Eugen Simion, 7 vol., Editura Univers Enciclopedic, București, 2004-2009, *Dicționar de scriitori francezi*, coord. Angela Ion, Editura Polirom, Iași, 2012, precum și *Scriitori străini. Mic dicționar*, coord. Gabriela Danțiș, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981.

Mulțumim domnului Nicolae Băciuț pentru amabilitatea cu care ne-a pus la dispoziție toate materialele necesare.

FLORIAN ROATIȘ

N. Steinhardt se naște la București pe 29 iulie 1912. Își face debutul publicistic foarte de timpuriu în revista Liceului „Spiru Haret”. Își ia bacalaureatul în 1929 și frecventează cenaclul „Sburătorul”, iar în 1932 își ia licența în Drept. În 1934, începe să colaboreze la *Revista burgheză* și publică sub pseudonimul Antisthius volumul parodic *În genul... tinerilor*. Își ia doctoratul în Drept în 1936.

În 1935 și 1937 publică împreună cu Emanuel Neuman studiile *Essai sur une conception catholique du Judaïsme si illusions et réalités juives*. Colaborează la *Libertatea* și la *Revista Fundațiilor Regale*.

După război, publică pentru scurta vreme în *Universul literar*, *Victoria*, *Tribuna poporului* și, din nou, *Revista Fundațiilor Regale*. Refuză să colaboreze cu noul regim.

În 1960 e anchetat, apoi condamnat în „lotul Noica-Pillat” la 12 ani de muncă silnică. Trece prin închisorile Jilava (unde este botezat de părintele Mina Dobzeu), Gherla și Aiud.

Eliberat în august 1964, va reveni după câțiva ani în lumea literară prin traduceri, medalioane, cronici etc. În 1972, termină prima versiune a capodoperei sale, *Jurnalul fericirii*. Publică volume de eseuri și de critică foarte bine primite, deși unele sunt puternic cenzurate. Monah din 1980, rămâne activ pe terenul eseisticii și al criticii. Se stinge la 30 martie 1989.

*

Dialogurile purtate de la distanță, iar nu față către față, cu Zaharia Sângeorzan și Nicolae Băciuț, revelează un Steinhardt mai deschis, mai disponibil la mărturisiri, aflat uneori în evidentă dispoziție de „hageală”. Altfel, laconismul său se datorează nu atât cenzurii interioare, cât vieții atât de pline și de dinamice de la mănăstire, la care se adaugă o grabă de a publica articole și cărți, știindu-se la zenitul vieții. Precierile pe care le face, în câteva fraze de cele mai multe ori, sunt extrem de sugestive, chiar șocante pentru unii, neobișnuți cu stilul direct al eseistului de excepție devenit monah, prilej de reflecție pentru toți cititorii. (...) Cu inevitabilele repetiții, la întrebări ca și la răspunsuri, dialogurile cuprinse în acest volum se dovedesc o lectură captivantă și completează imaginea scriitorului monah din publicațiile sale antume. (Florian Roatiș - N. Steinhardt sau vocația dialogului)

Ancheta „Vatra veche”:

Complexul Muzeal Memorial „Octavian Goga” - Ciucea

Într-o poziție pitorească, în defileul Crișului, pe șoseaua națională dintre Cluj și Oradea Mare, cam la jumătatea distanței, se află localitatea Ciucea, menționată în documente din 1384. Sosind în Ciucea dinspre Cluj, admirăm malurile Crișului Repede ce curge paralel cu calea ferată, în stânga, iar în dreapta, îți apare, pe o colină, splendida imagine a Castelului lui Octavian Goga, ultima sa reședință.

Curând, vizitatorul își dă seama că nu va admira doar castelul, ci un adevărat domeniu, un complex muzeal. Intrarea este străjuită de o poartă maramureșeană.

Urcând scările, prin parcul complexului, te gândești la „urcușul” poetului născut la Rășinari, la 1 aprilie 1881, în casa de pe Ulița popilor, evocată cu sensibilitate și nostalgie în poezia *Casa noastră*.

De la Rășinari la Ciucea, ca o diagonală a Ardealului, drumul de o viață al lui O. Goga a fost lung și anevoios, cu zboruri și popasuri grăbite. Așa, poetul s-a oprit pentru învățătură la Sibiu și Brașov, la Budapesta și Berlin, apoi la București, pentru probleme literare și politice. A fost în închisoarea de la Seghedin, pentru ideile și răzvrătirea sa. A cunoscut marile metropole ale Europei, dar și alte orașe mai mari sau mai mici ale lumii, a pășit peste mozaicurile Vaticanului, a vizitat muzeele Franței, a stat într-un castel din Scoția și în pădurile de la Marienbad... drumuri, drumuri care s-au terminat la Ciucea.

Castelul de la Ciucea a fost construit de poetul O. Goga între anii 1921-1922, pe proprietatea achiziționată de la văduva poetului maghiar Ady Endre (1877-1919). Astfel, la Ciucea, s-au întâlnit, pe un drum comun al prieteniei și al poeziei, Octavian Goga și Ady Endre, doi reprezentanți importanți ai spiritualității române și maghiare.

Poetul Ady Endre a locuit la Ciucea între 1915-1917. Afinitățile literare l-au determinat pe Octavian Goga să talmăcească câteva din poemele lui Ady Endre într-o manieră greu egalabilă, fapt ce a fost remarcat

în mod elogios și de critica literară maghiară.

Urcând colina complexului muzeal de la Ciucea, vizitatorul este invitat să pășească în cea mai veche clădire a complexului, casa în care a locuit poetul maghiar Ady Endre. Vizităm „casa albă”, clădire ce face parte din corpurile vechi și unde, odinioară, locuiau prietenii și oaspeții lui Octavian Goga aflați în vizită la Ciucea. Acum, în această clădire zugrăvită în alb este organizată o expoziție documentară, în care te întâmpină portretul mare al poetului. Deasupra, semnătura autografă a lui Octavian Goga, iar sub portret, un citat conținând cuvintele poetului: *„Eu, grație structurii mele sufletești, am crezut întotdeauna că scriitorul trebuie să fie un luptător, un deschizător de drumuri, un mare pedagog al neamului din care face parte, un om care filtrează durerile poporului prin sufletul lui și se transformă într-o trâmbiță de alarmă... Am văzut în scriitor un semănător de credințe și un semănător de biruință.”*

În expoziția documentară, mai multe panouri cu fotografii, acte și documente, purtând titluri semnificative ce trimit direct la viața și activitatea poetului născut la Rășinari: *Poetul pătimirii noastre, Poetul în conștiința neamului, Crainicul dezrobirii neamului, Spre Alba Iulia, N-am putut sluji țara cum aș fi vrut, Cred în puterile sufletești ale neamului, Mesager al culturii românești, Coordonate universale*.

Prima încăpere a expoziției fusese odată sufrageria pentru musafiri. Se mai păstrează masa

mare rotundă, scaune, două fotolii, două sobe de teracotă din ceramică cu diferite modele, adevărate opere de artă lucrate de Nora Steriadi.

Ghidul ne invită să vizităm parcul și mausoleul. În drum spre locul de veci al poetului, trecem pe lângă fântâna romană, pe lângă o statuie romană, apoi privim piatra funerară executată de sculptorul Milița Pătrașcu. Cercetăm detaliile sculpturii și privim spre cripta goală, unde a stat corpul neînsuflețit al poetului timp de 20 de ani.

După cum se știe, Octavian Goga a murit la 7 mai 1938, la Ciucea. A fost transportat la București, deus la Ateneul Român și înmormântat la Cimitirul Bellu. După un an, corpul poetului O. Goga este reînhumat la Ciucea, pentru a se respecta dorința poetului exprimată în testament, într-un mormânt provizoriu, până la terminarea Mausoleului, ridicat de arhitectul G.M. Cantacuzino.

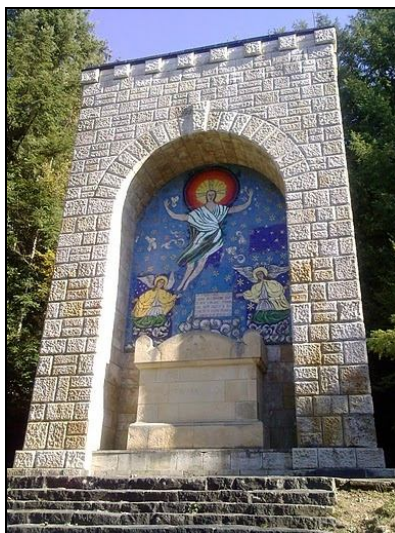
La acest adevărat monument de artă, soția poetului, Veturia Goga, a lucrat 20 de ani, montând 584 metri cubi de mozaic adus din Italia.

Totul – pereții, plafonul, mozaicul exterior al Mausoleului cu versuri din poezia *Din larg*, ca epitaf – a fost lucrat de Veturia Goga (cea care, odinioară, fusese în anturajul reginei Maria, Carmen Sylva) după indicațiile Norei Steriadi, soția pictorului Steriadi.

În anul 1966, Veturia Goga a donat tot domeniul statului, devenind director al complexului muzeal până la moarte. A murit la 96 de ani.

Îndreptându-ne de la Mausoleu spre Castel, zărim pe un dâmb, printre brazi, o bisericuță de lemn, monument de arhitectură românească. Este biserica din Gălpâia – Sălaj, datând din anul 1575, adusă de Octavian Goga în anul 1936, ctitorind o mănăstire de maici. După moartea poetului, Veturia Goga a →

LUMINIȚA CORNEA

supravegheat construcția mănăstirii care a funcționat, cu șapte măicuțe, între anii 1940-1946. Mănăstirea a fost redeschisă în aprilie 1995, tot cu șapte măicuțe, cu un paraclis în interiorul clădirii și chilii. Sfintele liturghii din zilele de sărbători se desfășoară în bisericuța de lemn, care se integrează atât de bine peisajului de la Ciucea.

Coborâm spre impozantul castel construit în stil brâncovenesc, pe două nivele. La parter, intrarea principală, salonul de primire, sufrageria, camera de lucru a poetului, numită „salonul galben”, anexa bibliotecii, apoi scara interioară somptuoasă care duce la încăperile de la etaj: salonul de muzică, biblioteca cu aproximativ nouă mii de volume, multe cu dedicații, apoi alt birou al poetului cu masa-birou (călimară, suport-toc, mapa de scris din piele), fotoliu, dulapuri cu vitrine etc., iar în dreapta salonului se află dormitorul, folosit, mulți ani după moartea poetului, de Veturia Goga (pat dublu, oglindă mare de Murano, dulap-scrin, tablouri).

În salonul de muzică, se găsește pianul Veturiei Goga, furnizat de magazinul Casei regale – la acest pian au cântat Dinu Lipatti, G. Dima, posibil și G. Enescu.

În camerele castelului, se află un important depozit de artă, tablouri de N. Grigorescu, N. Dărăscu, M. Bunescu, Th. Pallady, Ștefan Dumitrescu, Lucian Grigorescu, Camil Ressu, Nagy Istvan, E. Popea, Rodica Maniu, sculpturi de I. Jalea, D. Paciurea, C. Medrea.

În salonul de muzică, admirăm un măreț covor cu elefant, care îmbracă un întreg perete al vastului salon; apoi obiecte din bronz dezgropate din lava de la Pompei (adevărate relicve), dăruite poetului de guvernul italian; un scrin ce-a aparținut lui Avram Iancu (dăruit marelui revoluționar de Ecaterina Varga), o rară lucrare de artă achiziționată de Veturia Goga de la un strănepot al lui Avram Iancu; o ladă mare sculptată din lemn de cedru, din sec. al XVI-lea; o pendulă-dulap din sec. al XVIII-lea; o măsuță de faianță din Persia, sec. al XV-lea; trei dulapuri-vitrine cu obiecte de cult religios din argint; un mare vas din porțelan chinezesc, reprezentând un cânt religios, numit *Tau-tau*, din regiunea tibetană; o icoană bizantină

de la Muntele Athos, sec. al XI-lea, după care Nora Steriadi a inițiat-o pe Veturia Goga în realizarea mozaicului de la mausoleul poetului; sobe de teracotă etc.

La toate acestea, se adaugă zestre de documente, scrisori, fotografii cu mari personalități ale vieții culturale și politice, manuscrise, primele ediții ale operelor poetului de la Ciucea: *Poezii* (1905), *Ne cheamă pământul* (1909), *Din umbra zidurilor* (1913), *Cântece fără țară* (1916), *Din larg* (1924), drama în trei acte din viața Ardealului, *Domnul notar* (și cu afișe de la premieră), manuscrisul muncit, cu multe ștersături și adăugiri, ale piesei *Meșterul Manole*, ori testamentul poetului, păstrat în manuscris, prin care își exprimă dorința de a fi înmormântat la Ciucea.

Părăsind castelul de la Ciucea, traversând parcul ce rămâne parcă vrăjtit, străbătut de cadența unor poezii ce n-au mai fost scrise, pierdute pentru totdeauna.

Ne simțim bine în această atmosferă atât de bogată în obiective literare, de arhitectură, religioase – o atmosferă elevată, dar și atât de rustică.

Pajiștea înverzită, stejarii, teii, arbuștii, clăile de fân, toate ne determină, gândindu-ne la stăpânul domeniului de la Ciucea, a ne aminti versurile: „Unde-i astăzi cântărețul, / Glasul codrilor s-asculte, / Cetuind pe patru strune / Taina zvonurilor multe?”

Ne mai întoarcem cu emoție privirea la mausoleul de pe culmea dealului, ca pentru un ultim salut. Desigur Ciucea rămâne ctitorie a Poeziei, cum sunt Ipoteștii și Mirceștii, cum e Lancrămul, cum e Mărțișorul.

ARIPILE CRUCII

Dacă nu ar fi fost rana de-aripă să mă doară până-n parâng, poate l-aș fi avut pe diavol pe umărul stâng.

Nici pe umărul drept, (pe locul râvnit de aripă, unde încă mai sânger până-n cântecul alb de cocor), n-am purtat pe sfântul meu înger păzitor.

La Judecată oare ce o să spun, că nu mi-am cărat îngerii, nici pe cel rău, nici pe cel bun?

Vin din Valea Plângerii, Doamne, pe unde mi-ai dat vița de vie și lanul. Ca păsările tale, poet fiind, semnam cu Simon Cirineanul.

Umbra mea poți s-o dai la vreun copil de înger sărac vânzând cireșe la piață. E aproape nouă. Am îmbrăcat-o o singură viață. Dar să nu mă judeci prea greu, c-am speriat și îngerii și neamul de drac. Pe locul unde trebuiau să-mi crească aripile pe umerii mei, ce încă mă dor, am fost singurul dintre fiii oamenilor purtându-i crucea lui Dumnezeu. Au poți să dai Cirineanului osândă pentru zbor?

NUMAI DRUMUL...

Numai Drumul ne naște vederii. Nici cerul, nici marea la ora de zbucium. El nu este cărarea aceea, pe care chiar orbul cu bățul alb o dojenește că a pierdut și pe eidon și cheia când mlada se rupse din bucium.

DUMITRU ICHIM

Despre paradox, timp, istorie,

paradoxism și frontiere ale literaturii actuale

- *Domnule Ion Pachia-Tatomirescu, ați finalizat o istorie a literaturii valahe în trei volume, o lucrare în care ați investit mai mulți ani. Din această perspectivă, ce înseamnă timpul real pentru dumneavoastră? Dar netimpul?*

- Este vorba despre trei volume de „pagini de istorie literară”, volume care se pot metamorfoza într-o veridică istorie a literaturii valahe „din prezent și până la originea-mitotext-rupestru / neolitic-pelasg > valah”. În **timp real**, aş vrea să văd doar „dinamică”, exercitare / manifestare de neuroni de aur, deopotrivă, în plan sincron și (de-aici, de pe secanta lor) în plan diacronic. Zalmoxian vorbind, **netimp** există, dar în afara Sacrului **Întreg** Cosmic din care suntem **Parte**; aşadar, numai Sacrul **Întreg** Cosmic – de-i Dumnezeu unic din Zalmoxianismul orizontului temporal al anului 1600 î. H. – se bucură și de **netimp**.

- *Putem pune în paradigmă „lista lui Pachia”?*

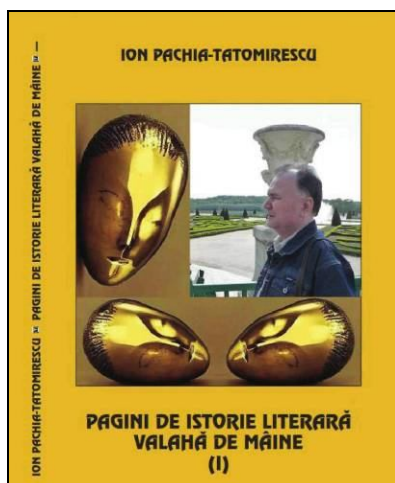
- Numai dacă „paradigma” ca supra-„față” înseamnă „partea mai puțin văzută” a Medaliei / Lunii... Lista să rămână „deschisă”, spre a nu „colapsa” (dacă-mi îngăduiți acest superb verb)...

- *Istoria literară pe care ați alcătuit-o poate oferi date despre istoria românilor?*

- Puneți în ecuație două concepte: **istoria literară valahă (dacoromână)** – ca știință care urmărește / analizează (sintetizează) fenomenul desemnat prin sintagma **arta cuvântului** (genuri, specii etc.) în plan diacronic – și **istoria valahă** ca știință care are în obiectiv studierea Valahimii ca societate foarte complexă, tot în plan diacronic. De vreme ce în (capod)operele literare dintr-o epocă se reflectă „cu fidelitate” realitățile societății noastre din respectiva epocă, bineînțeles, conjugate la moduri lirice, epice, dramaturgice, se poate spune (doar atât) că istoria orizontului cunoașterii metaforice („istoria literară”) oferă date ale subiectivității – „magnetizatoare” de orizont al cunoașterii științifice – despre istoria valahilor / (daco)românilor.

- *Care au fost cei mai buni ani în această perioadă analizată de dvs.? De ce?*

- „Cei mai buni ani” de pe segmentul temporal al epocii resurecțional-moderniste și a paradoxismului (firește, nu mă refer la cumpliții ani ai „epocii proletcultiste”, nici la anii programului

neostalinistilor / neopaukeriștilor de impunere a excrementismului în literatura noastră spre a fi distrus „publicul recaptor de literatură din România ultimelor două decenii”) rămân – cum, de altfel, prin toate epocile – cei în care „arta cuvântului valah” a înflorit fără precedent, cei în care Sfânta Limbă Literară Pelasgă > Valahă a cunoscut neasemuite rafinării / bogății stilistice.

- *Puteți explica relația dintre știință și literatură? Cum influențează orizontul de cunoaștere specific omului opera unui scriitor?*

- Pot – și numai așa se poate – „explica” relația **știință – literatură**: ca interacțiune benefică (adică întru catharsis și întru noi coordonate) a orizonturilor cunoașterii. În ceea ce privește secunda întrebare de la acest punct al chestionarului, mă rezum la a observa **direct-proportionalitatea dintre orizontul de cunoaștere al artistului / scriitorului** (mai întâi, prin specializare în domeniu, apoi prin autodidactă cunoaștere disciplinară / interdisciplinară) și **valoarea estetică a operei sale**.

- *Paradox! Paradoxul este specific literaturii sau vine dintr-un mod de a accepta universul în complexitatea lui?*

- Paradoxu-i specific gândirii umane, de la nașterea Materiei din Cuvânt, făcând a se constela mai întâi **mitul despre puterea Cuvântului de la Început**... Și dați-mi voie să mai subliniez că „producția de paradoxuri” a umanității nu înseamnă literatură (**paradoxism**). În nucleul curentului literar, **paradoxismul**, stă **conjugarea paradoxurilor la moduri lirice, epice, dramaturgice, întru catharsis**.

- *Cum priviți eventualele critici ale criticilor de azi și de mâine?*

- Cu toată atenția ornitologului pus în fața coloniei de pelicani a criticii literare valahe de la Dunărea de Jos și din Nord-Vestul Pontic (Basarabia)...

- *Vă amintiți de o metaforă, de un poem care v-a marcat în momentul în care l-ați analizat?*

- Da, «spuma laptelui», neapărat „lapte galactic”, prin care pelasgo->valaho-dacii mei desemnau Luna, sora Soarelui, Lună și Soare ce – în balada **Pe-o Gură de Rai** („Miorița”) – „șin cununa cosmică”.

- *Ce trăsătură de caracter apreciați la un scriitor?*

- Vectorizarea în „absolut” prin capacitatea de a produce **catharsis** în verticalitate morală, nicidecum (în „verticalitate” / „orizontalitate”) excrementistă.

- *Trei volume, de ce trei? Mai există loc în proiectul dvs. pentru alți scriitori, pentru alte opere? Cum vedeți viitorul?*

- Pentru că «Pagini de istorie literară valahă de mâine», vol. I (2014), II, III (2015), relevă cealaltă față a Lunii / Medaliei de Litere, pe care se sprijină al nostru **Întreg** literar / cultural prezent; acestor volume trebuie să li se adauge volumul al IV-lea de «Pagini...» (având „nucleu” «Generația resurecției poetice din 1965 – 1970», teza-mi de doctorat, în esență, care a fost publicată la Editura Augusta, în anul 2005); astfel, s-ar încheia: (a) **epoca resurecției moderniste postbelic-secunde și a paradoxismului** (1960 / 1965 – 1990 / 1995) și (b) **epoca proletcultistă** („obsedantul deceniu”: 1945 / 1947 – 1958 / 1960).

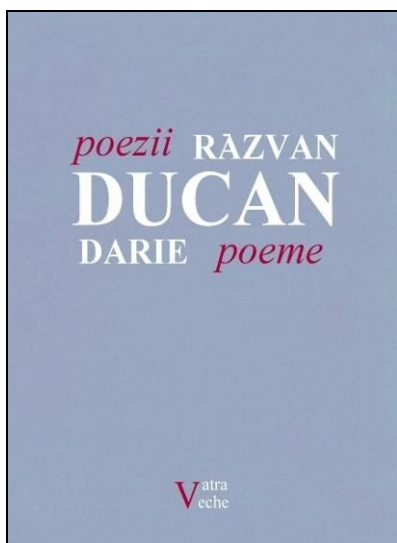
Celelalte volume de «Pagini de istorie literară valahă» merg – în plan diacronic – până în ideogramele de pe **Tăblița-Soare de la Tărtăria-Dacia de România**, până în mitotextul de pe **Statueta-cu-Piedestal-a-Soarelui-Moș / Tatăl-Cer** (de la Triguri / Ocna Sibiului), până în semnele bine înfășurate sacru-semantice („sanctuar la purtător”), din orizontul anului 8175 î. H. (datate radiocarbonic), de pe falanga de ecvideu descoperită la Cuina-Mehedinți etc. Așadar, în „proiectul” **Paginilor de istorie literară valahă de mâine**, „există loc” pentru „uimitori” autori (scuzați rima involuntară!)... Iar pentru viitor, v-ați dat seama, nu prea am ochi, ci văd numai prezentul „stufos” din marginea „haosului doinitor” și trecutul – care „se-ntuneacă în urma-mi înaintătoare”. Abia după publicarea tuturor volumelor de «Pagini de istorie...», ivi-se-va «Istoria literaturii pelasge > valahe din prezent și până la originea mitotextelor din orizontul anului 8175 î. H.».

- *Ce altă întrebare ați fi dorit să vi se adreseze?*

- „Prima”, dar cea pentru secunda „decadă de aur” a Logos-ului...

(3 / 5 iulie 2015)

CONSTANTIN STANCU

Prima remarcă, atunci când mi s-a propus să scriu o „prefață” a acestei cărți, a fost să-mi reamintesc un vechi proverb: „Așchia nu sare departe de trunchi”. În acest caz, se potrivește ca o mânășă înțelepciunea populară, ba chiar așa zice că din trunchi s-a desprins nu o așchie, ci tot un trunchi...

O astfel de antologie este o idee insolită și, dac-ar fi să mă bazez pe ce informații dețin, chiar unică.

Perechi literare în largul istoriei au mai fost, dar cele uzuale au fost cele de cuplu, în care ambii parteneri și-au asumat destine literare comune, iar acestea au determinat chiar formarea cuplului... literar. Dar dacă în aceste cazuri, evoluția fiecăruia în parte a dus la un moment dat la un fel de regăsire a unuia în celălalt din considerente (extra)literare, bazată pe sentimente de iubire, în cazul relației tată-fiu, lucrurile stau radical diferit.

Te-ntrebi dacă mediul literar în care crește fiul influențează, a fost determinant, sau primordială a fost înzestrarea, talentul urmașului, care merge în viață pe calea tatălui, asumându-și scrisul ca destin personal.

Începuturile literare ale lui Darie Ducan, într-un registru al precocității, dar și al maturității, au creat și suspiciuni legate de paternitatea textelor sale, care erau mult peste nivelul de realizare al unei etape de fragedă vârstă. Insinuările că ar fi putut ca tatăl să prelucreze încercările literare ale fiului s-au dovedit a fi fost nu doar ridicole, ci și flagrant nedrepte.

Dacă, temperamental, cei doi, Răzvan Ducan și Darie Ducan, tată și fiu, au foarte multe note comune, atitudinal, diferența este vizibilă.

Dacă evoluția lui Răzvan Ducan a fost lentă, cu înfrânările nefericite ale epocii roșii, Darie Ducan, s-a bucurat de toate libertățile acestei lumi, inclusiv cele de afirmare, care au dus ca la 19 ani să fie primit în Uniunea Scriitorilor, filiala Cluj, și nu în filiala Mureș, unde fusese înscris la început Răzvan Ducan.

Poate că traseul lui Răzvan Ducan a fost mai dificil și din cauza educației universitare tehnice, în timp ce Darie Ducan a putut să ia în piept „umaniourile”, situându-se în miezul unui ev aprins în atât de zbuciumata democrație originală din România.

Dacă poezia e dragoste comună, ca și publicistica, de altfel, Darie Ducan a găsit în teatru o altă cale de a se exprima, beneficiind și de ceea ce „pe vremea tatălui” nu putea să fie nici vis, să studieze în Capitala Franței, învățând la Paris cum să facă nodul cravatei acestei lumi.

Cei doi scriitori au decis să-și pună față în față, în același album, chipurile poetice.

Nu să-și facă în vreun fel concurență... literară, nici să intre în vreo dispută, ci să releve frumusețea unui maraton comun, cu dragoste și credință în literatură.

Până la urmă, de ce n-ar fi această carte, „cartea unei mari iubiri”, a unui respect pe care și-l poartă unul altuia, tată și fiu, scriitori în toată puterea cuvântului, dar diferiți în nuanțele în care au decis fiecare în parte să conjuge verbele propriei biografii literare!

Doi autori nestatornici, harnici, implicați în a veghea la soarta limbii și neamului din care fac parte, lipsiți de prejudecăți europeniste, nivelatoare, nereținuți în a-și declara naționalismul, ca singur mod de a-i respecta pe alții, fără a te pune pentru asta în genunchi.

Îmi sunt doi prieteni dragi, doi camarazi de drum lung. Pentru că eu cred pentru amândoi că drumul lor în literatură este lung și cu folos.

Aștept momentul în care critica literară să-i descopere în dimensiunea reală a valorii lor și să-i așeze și ea acolo unde le e locul, în primul raft al bibliotecii literaturii române.

NICOLAE BĂCIUȚ

Lămurire

Poeziile și poemele acestei antologii, atât ale lui Răzvan DUCAN cât și ale lui Darie DUCAN, sunt selectate din majoritatea volumelor publicate de cei doi poeți, *de la origini până în prezent*. Cele mai vechi poezii datează din anii 80, iar cele mai noi din 2015. Nu am respectat în selecție criteriul cronologic (decât în succesiunea tată-fiu, absolut firească) nu dintr-un deficit de simț istoric, ci din dorința de a evidenția prin contrast timbrul diferit al fiecărei vârste, în cadrul operei fiecărui poet, de-a lungul timpului. O cronologie ortodoxă ar fi susținut politica editorială și nu spontaneitatea creației, cu atât mai puțin a receptării. Arthur Rimbaud îi cerea poeziei sabotarea normalității simțurilor. Am realizat această selecție cu acest gând și cu acela de a face un duet împreună cu tatăl meu, precum un disc *The Jackson 5*, de această dată *2D*. Actualitatea polemicii literare cere această antologie. Acuzația de lipsă de continuitate, de hazard istoric și de neraportare la înaintași, adresată generației mele de către unul dintre profesorii mei, domnul Nicolae Manolescu - și căruia, cu toate divergențele, îi fac o reverență - mă determină, fără niciun fel de forțare a alăturării, ci într-o selecție estetică (una care confirmă firescul gestului) să sugerez, nu mai mult decât e deja evident prin chiar poeziile selectate, că există dialog statornic între generații chiar și la poeți fundamental diferiți. Antologia de față nu e o carte de dialog stilistic, ci o carte de reprezentări individuale. Dar în ea se întrevede dialogul. Este o evidență. Simțul istoric se vede mai degrabă în pragurile critice decât în manifestările adiacente. În *Antimetafizica* lui Nichita Stănescu și Aurelian Titu Dumitrescu, în felul în care se conștientizează trecerea, nu atât afirmând-o cât realizând-o: dinspre generația 60 spre 80, în cazul ei, dinspre 80 spre 2000, în alte cazuri. Ce se vede aici e o posibilitate de trecere. Îi rămâne cititorului să vadă și să înțeleagă faptul că nu despre dinastii sau partizanate literare e vorba, ci despre minunea de a fi împreună pe acest pământ mai →

DARIE DUCAN

cu seamă prin cele ce ne apropie decât prin cele ce ne despart. Se cuvin două rânduri de mulțumire mamei mele, Carmen Ducan, pentru susținerea permanentă a scrisului nostru, și lui Nicolae Băciuț, editor devotat și scriitor remarcabil, oameni fără de care ne-ar fi fost mult mai greu.

În rest, așa cum spune un poem al lui Răzvan Ducan, *Invidiază-mă, deltă, mi s-a născut un copil./ cel mai nou pământ al țării mele...* iar eu fiind Dobrogea acestei ziceri, mă gândesc la Mircea cel Bătrân și la confuzia istorică a lui Eminescu din Scrisoarea a III-a: *un bătrân atât de simplu, după vorbă, după port.* În lupta cu Baiazid, Mircea cel Bătrân era un voievod tânăr. Eminescu, punând în corpul comun al poemului titulatura ulterioară, face, poate, primul gest textual din literatura română. Așa cum, din această ecuație, vârsta rămâne în aer și se pulverizează, la fel ea nu poate fi criteriu al valorii întrucât nu e un merit personal.

Cred că poezia în sine se hrănește suficient din celălalt cât să nu existe originalități intangibile, ci o perpetuă metisare în care diferențele nu sunt opoziție, ci echilibru firesc.

Paris, 7 iunie 2015

„Cartea vieții” - 60 de poeme la 60 ani

Anterior editor, difuzor, publicist recent poet, **Stejărel Ionescu** pune la dispoziția cititorilor un nou volum de poezii intitulat „**Cartea vieții**”. Personal îl cunosc pe poet citind volumele lui editate din 2013 și anume: „*Drumul sihaștrilor*”, apoi „*Castelul de nisip*” și „*Pe drumul oaselor*”. Le-am găsit fermecătoare și despre fiecare din aceste volume am prezentat câte un eseu în revista „*Vatra veche*” și anume în Nr.11/2013, Nr.5/2014 și Nr.10/2014.

Noul volum conține 60 de poezii de o frumusețe neegalabilă. Vibrația lirică a lor este frenetică cu un limbaj și o capacitate de comunicare originală.

Primele poeme se referă la o măicuță bătrână părăsită de fata ei. Măicuța trăiește singură, soțul ei a murit de mult, iar fiica nu se mai interesează de ea. Bătrâna își duce în tăcere traiul ei în condiții vitrege și așteaptă moartea. În odaia ei întunecoasă, fără foc, fără lumină, într-o noapte, ea moare. La groapa ei întregul sat a venit, însă fata ei cea dragă nu.

În următoarele poezii și anume în „*Mormântul din răscruce*”; „*Unde ești măicuța dragă*”; „*Prin timpu-ți rătăcit*”; „*Să știi, iubită mamă*” și în „*Scrisoarea*”, autorul prezintă cu măiestrie diferite stări psihologice de regretate acestei fete pentru fapta ei; cea de neglijarea, de părăsirea mamei bătrâne.

Poemul „*Ai noștri bătrâni*” vrea

să fie ca o interpelare parlamentară la adresa guvernanților pentru nivelul de trai neasigurat bătrânilor, citez: „*bătrânii noștri caută prin gunoaie, /bătrânii noștri mor pe caldarâme/ și se topesc precum zăpada în ploaie/ ca să găsească câteva fărâme,*” apoi iată cu ce se adresează la cei care conduc țara: „*i-aș invita pe guvernanți la masă/să vadă ce găsesc ei în gunoaie/ și uneori în ce bordei sau casă/ le arde sufletul în vâlvaite?*”

Despre religie, credință, poetul ne mărturisește în mai multe poeme. În „*Ascultă*”, suntem atenționați ca înainte de toate să ascultăm inima ce ne spune în viață, să nu avem păcate și să trăim în rugăciune. Durerea după tata și mama decedați se prezintă în „*Dor și dor*”, din care aflăm că ei sunt sigur la Dumnezeu și poetul parcă-i vede pe-a nopții stea. Adept al religiei, în „*De vorba cu umbra mea*”, autorul ne spune că vrea să aibă o viață curată când pleacă spre Dumnezeu, cel care-l iartă după multiplele greșeli făcute în viață. Este o afirmare a celui care înainte de a ajunge pe locul veșnic de odihnă, regretă păcatele sale. Când ajunge în mormânt, poetul spune în poemul „*Pe-al meu mormânt*”: „*pe-al meu mormânt, când voi muri/ să nu-mi plantați nici tei, nici trandafiri*”, apoi mai în strofa următoare: „*să scrieți doar un simplu cuvânt/că aici zace un om bun,*”

Amintirea părinților e reluată în „*Ce-aș mai locui. . .*” unde poetul exprimă dorința sa că *ar mai locui și el pe o ulicioară, dar mama și tata au plecat, au luat și ultimul tren din gară și s-au mutat departe, în alt sat.*

În privința amintirilor, și el, poetul, se uită înapoi asupra vieții sale. Astfel, în poezia „*Copilărie, unde ești*”, ne afirmă răspicat: „*când afară zăpada se cerne ușor/ copilărie, unde ești, de tine îmi este dor.*”

În poezia „*Aduceri aminte*”, scrie: „*căci vremea mea s-a dus și ea/ la tâmplă-s alb, încărunțit/și aștept să apună a vieții stea/căci timpu-mi este răstignit.*”

Poetul pune la dispoziția cititorilor un colaj sau mai bine zis un mozaic de teme sensibile, care sunt redade artistic impecabil și pot fi parcurse cu mare satisfacție de ochiul intern al celui care parcurge textul.

ANDREI POGÁNY

INTEGRITATEA POEZIEI

Poetul IOAN VASIU, din Orăștie, mi-a trimis una dintre cărțile sale de versuri, apărută în 2013, la Editura Măiastra din Tg. Jiu, intitulată „**Bolnav de poezie**”, recunoscându-și public, „boala”. Plictisit să tot navighez prin biblioteci virtuale, bânuite de tot felul de ectoplasme culturale, am deschis cartea primită doar cu intenția de a afla dacă și boala autorului care o semnează e asemănătoare sau altfel, în comparație cu durerea mea provocată de același germen spirogen, ce te obligă, deși ești muritor de rând, să ai pretenții de inger.

Surpriza a fost alta: puritatea limbajului, profunzimea mesajului, sunt elemente regenerative, te tentează gândul că poezia îți asigură viețuirea în spirit... Nu în ultimul rând, te scoate din cămașa de forță a realității, îți distrage atenția de la tăcerea fantomatică a „ceasului atomic care ne controlează viața.”

În poezia lui Ioan VasIU, tradiția vine-n atingere cu modernitatea, spre exemplu, superbul poem „Septembrie”: „**gem carele de roade încărcate / știuletele ca peștele se zbate / din lan s-ajungă grabnic în hambare / ne îndulcim cu mere pădurețe / și coborâm în toamnă ca-ntr-un vis / dospesc în sate marile ospete / hrisevul verii încă nu s-a scris / plesnesc nucile-n pomi de nerăbdare / harbuzii-n piețe încă mai rămân / cu cinci ciorchini se umple o căldare / mai stau de pază clăile de fân**”, și alt registru poetic: „**De azi înainte am să mă schimb de-a binelea / număr porumbeii ce-și fac cuib / în țevile tunurilor / deschid barierele în calea primăverii / declanșez exploziile în mugurii caisilor / cu un simplu surâs / îi expediez iubitei / colete de melancolie.**”

Pe măsură ce citesc cartea despre care fac vorbire, mi se face dor de poezia lui Pillat, Blaga, Voiculescu, de care, fără să vreau, m-am înstrăinat în ultimii ani, acceptând să-mi fie târât sufletul, de zgardă, printre paginile unor cărți scrise, parcă, de proxeneți și prostituate. Sunt și poeme în care cugetarea și expresia iau ținuta didactică: „**Min-ciuna, singurul fruct care nu are niciun sâmbure de adevăr**” sau „**Ce**

ghinion să fii păstrăv în năvodul gândurilor tale”. Am înțeles că echilibrul poetului în lume este dependent de boala deconspirată cu seninătate în paginile cărții pe care a scris-o: POEZIA. Pentru el, viața n-ar avea farmec de n-ar fi măsurată zi de zi cu intensitatea acestei dureri care, nu-i problemă chinuitoare, deși, îi dă o neliniște deplină, fiind singura forță ce-i face posibil avântul dinamic al vieții: „**atât de vesel sunt că port în mine / un mânz ce galopează ne-nctat**” (pag.27).

Niciun sentiment torturant în această lume, chinuită, încordată și dureroasă, nu-i anulează bucuria creației, a expresiilor individuale prin care se manifestă.

Pentru că e o fire întortocheată. Să-l credeți, citez: „**dau uneori binețe și la garduri**”, „**dau un regat pentru o vorbă bună**”, dar, cu precădere: „**sunt ispitit s-adun câteodată / cai verzi pierduți pe un perete gol / să scot în lumea asta demodată / al gândurilor mele aprig stol / zadarnic mă lovesc de semafoare / pe drumul rătăcirilor firești / sunt bine, mulțumesc de întreținere / și-aștept de la prieteni mereu vești...**”. Aș mai adăuga: „**poemele mă dor ca niște flori / ce-și scutură petalele în vânt**” și nostalgia după vremuri ce bat pasul pe loc în memoria sa, dându-i iluzia că: „**mai trece Mocănița și acum / de la Câmpeni spre Lupșa bunăoară**”. Am făcut în parte portretul de după masca de zi cu zi, a poetului.

Am zis „în parte”, întrucât nu pot să trec indiferent, pe lângă poezia

„Testament”, unde poetul divulgă, senin, că a acceptat până acum o lume inacceptabilă, care are totuși, valoare și permanentă, dar pentru el câștigul a fost iluzoriu, dar atins, în treacăt, de Duh Sfânt: „**când am să mor, să duceți mai departe / poemul meu rămas neterminat / și s-adunați cu grijă într-o carte / un vis pe care zilnic l-am visat**”. În plus, acest poem are, încurcată printre cuvinte, o viziune apocaliptică, ușor perceptibilă pentru cine e programat de providență, să vadă cu ochii minții până-n pânzele albe, profunzimi filozofice: „**când am să mor, să nu vă fie frică, / indiferent ce geruri vor veni**”.

Am mai reținut, pe lângă altele: „**femeia / șarpe tolănit în pat**”. De n-ar avea sărutul halucinogen, ar fi o simplă jucărie. Oare ce simbol mitic-mitologic ar găsi poetul pentru a-l caracteriza pe bărbat? Personal, aș zice: „**femeia șarpe și bărbatul drac**”. Dracul, cu șarpele sunt patroni în raiul pământesc.

În încheiere, precizez că pâinea poeziei din volumul de versuri primit de la poetul ardelean Ioan VASIU o asigură grăul. Citind poemul care urmează vă și vedeți în mijlocul lanului, având, în loc de grai, o ciocărlie, pentru a comunica mai ușor cu cei ce sunt vii în trecut: „**alerg prin grăul nalt cu spicul greu / și mă-nvelesc în grâu ca în veșminte / la noi cresc grânele și pe morminte / prin el străbunii ne vorbesc mereu**”.

Asemenea poeme trezesc în sufletul meu izvoare acoperite până acum de cicatrici. Din păcate, tineretul nostru creator îngheșuie între paginile cărților pe care le concep cu ușurința cu care jucau șotron, resturi de gândire ce ar trebui aruncate la gunoi, deoarece atunci când deschizi o carte de versuri nu trebuie să simți de parcă la wc n-ai fi tras apa.

Poetul Ioan VasIU, în ciuda atâtor ispite ale modelor poetice, când se cam abuzează de meseria de poet, rămâne credincios purității sufletești și a gândului, păstrând în acest fel, integritatea poeziei.

Cartea cu titlul „**Bolnav de poezie**” este, în fapt, o răzvrătire pentru dreptul la bucurie.

DUMITRU ISTRATE
RUȘTEANU

Introspecții elevate

Intrată destul de târziu în lumea literaților băcăuani, **Cristina Ștefan** s-a impus încă de la debut prin originalitate și prin știința dozării efectelor poetice, printr-o cultură bine asimilată și arta cu care decupează esențialul din realitatea imediată.

Înarmată cu un „foarfece de nor“, caută efectele de lumină și învață „adulmecarea / albului de pe urmă“, convinsă fiind că poate descifra „semnificația / cuvântului definitiv“ și că, odată rostit sau scris, „Cuvântul ars devine șoaptă / și fructul iernii pom vărativ“.

Temându-se doar de propriile cuvinte, întrucât „Ele iubesc! Eleucid!“, și de cerc, ne invită fără nicio altă spaimă la o **Călătorie pe un ciob de stea** (Editura Fundației Culturale Cancicov, Bacău, 2010), nu înainte de a ne împărtăși crezul la care ține: *Vreau să scriu simplu, / cum ninge acum afară, / iau o idee de exemplu: / la ferestre, chipurile se văd / mereu altfel din stradă. // Depinde cât ridici capul. / nu cât îl dai pe spate / în urcarea la nori. // Așa de simplu scriu / că tot dreptul meu la senin / încape într-o nucă / și mă retrag în grădina / unde Moromete / își depășea ignoranța.* (Poetică).

„Înzidit peste ere“, versul său nu este însă nici pe departe atât de simplu, deoarece chiar cititorul avizat va avea ceva dificultăți în a decoda sensul abstract și ermetismul unor sintagme, paradigme rezultate din lecturile bine asimilate ale unei autoare inventive, vameș sever al „punții-nguste“ dintre minciună și adevăr, dintre realitate și irealitate, dintre „unchiurile și privirile“ cu care alți poeți ne-au obișnuit.

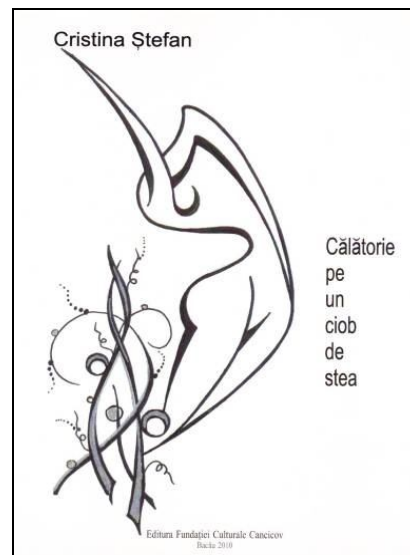
Cu gândul la Nichita Stănescu, căruia îi și consacră un *Septolet nichitian*, Cristina Ștefan își deschide elegantul volum nu cu 11, ci cu 13 sugestive elegii, în care „tac(e) așteptarea“ și caută „urma culorii / prin albul stingher...“, din suita cărora am ales-o, pentru simbolistica ei, pe cea de a cincea: *Bat clopotele-n amurg, / în cer se aud lumini, / o armonie își înalță crugul / peste câmpuri de roade și-n oameni. / Zarea-n culori, în suflet har / și în minut de nemișcare / evlavia coboară-n dar. / E desfățare! / Vecerniile străbat timpul / și bat*

clopote-n amurg. / Așteaptă! / Se preface-n tine / un cântec de îngeri, / candelile sfiite de rugă.

După ce privirea ei de „tandără muiere“ a răvășit pletele de heruvim ale Făt-Frumosului Bard, poeta s-a înșurubat în lucrurile „zeiești și selearnare“ ale acestuia, așa încât „gelozia Herei“ a transformat-o în „sentiment perpetuu“, îndrituind-o să-l iubească și mai mult, să-i sărute „muzica pe gură“ și să-i întindă „cuvinte albe din albe necuvintele“ lui.

Tripticul „de diferențe“ dedicat poetei Ileana Mălăncioiu, pentru că „pasărea a vorbit“, dovedește că totuși neobosita călătoare „pe un ciob de stea“ are și alte iubiri, ilustrate, de altfel, de gândurile din *Trecea Eminul (Treceai cu ianuarie impar... / Câte un gând hoinar pe nuferi, / limba română mai are acolade / de epigoni cu școli înalte. / Poeții-și dorm / nestinsa geană din tei / în lungul prilej al durerii.)*, de întrebările din *Bacoviană (- Ce tot hoinărești prin oraș, / Domnule Bacovia? / mai ales toamna... // Nu vezi / că nu s-a schimbat / nimic? // Ce faci cu frunzele alea? / Tot moarte...? / Și cerul acesta de plumb / care nu contenește / să plouă? // Mai retrage-te acasă, / Domnule, stăpân pe oraș! / Fă un foc / să duduie soba! / Să ne încălzim / și noi puțin... / să nu mai tușim din / cenușa perenă...)*, dar și – poate pentru a ne întări convingerea că în „fiecare minut / pe Muntele Helikon / se naște o muză / și Pegas o duce / spre oameni. / Să cânte ei cuvinte. / Să moară ei cuvinte. – de alte secvențe încărcate de fior emotiv.

Filmând „răzvrătirea așteptărilor“ sale cu „migala trestiei“, cadrele acestora au „toate ingredientele fericirii“, întrucât „prima femeie / care reflectă acum / o imagine fidelă, / un obiect iluzoriu, / un contur“ cade „ascunsă între oameni“, deschizându-le o ușă prin care trec „toate absențele

/ și prezențele noastre...“

Încet-încet, „idee cu idee, / rostuind vârsta – / nucleul sferei“ ni se dezvăluie în toată splendoarea, având la îndemână, pentru orice eventualitate, și o cutie neagră, confiscată deocamdată, ce-i drept, de poetă, dar pe care o poate elibera oricând la strigătul magic: *M-a învins iubirea!* În această privință, sunt, cum vom observa, ceva semne și, chiar dacă iubitul nu va putea fi nicicând un Narcis, iar mitul va rămâne necorectat, cei doi au destule momente când, „disperați / de fericirea rostirii / aceluiași cuvânt“, trec ușor de „aisbergurile marilor scufundări“.

Penetrând impenetrabilitatea cercului de care se teme, se simte bine „parcând mașina lângă un zid“, continuă introspecțiile, fie că acestea sunt „în pianissimo“, kantiene, kierkegaardiene sau blagiene, și, încrezătoare că „Dumnezeu dincolo de ceață / îți vindecă orbirea“, e pregătită să ancoreze de un morman de pietre „orice vapor al visării“ și, implicit, să o ia de la capăt, nu înainte de a sustrage o piatră rotundă, pe care o așează „liniștită în buzunar. Să fie acolo, de sămânța aruncării în mine!“.

Dată fiind poezia sa elevată, armonia perfectă cu universul și faptul că simte „în 5“, nu cu ochelari de cal, ca alții, că „liniștea acestor spații infinite“, cum le numea Pascal, nu o mai îngrozește, suntem siguri că nimeni nu va arunca în ea mai mult sau mai puțin rotundele pietre rămase, ci, dimpotrivă, vor sublinia că au în față o poetă adevărată, deplin stăpână pe uneltele sale.

CORNEL GALBEN

DESPRE POEMUL-CLEPSIDRĂ

Cu o lirică prin excelență a timpului și a vremelniciei existențiale, ne surprinde Toni Constantin Georgescu, în *Părerile toamnei*, volum apărut recent la Editura ePublishers, București.

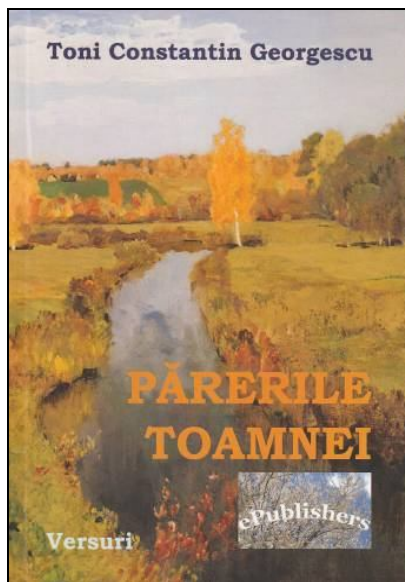
Pornit în căutarea *nespusului* „din spatele celor spuse”, poetul matematician ne propune un algoritm inedit al înțeleșurilor lumii acesteia, deopotrivă liric și aforistic, în care destinul și iubirea devin, sub semnul efemerității, marile necunoscute. Poemele excelează prin simplitatea alcătuirii și profunzimea ideatică, fiind adevărate poeme-clepsidră, *cugetătoare*, dar având și o încărcătură de suflet pe cât de cumpănită, pe atât de înobilată de frumusețea și irepetabilitatea vieții.

Pentru Toni Constantin Georgescu, clipele trec „cu aroganța eternității”, în destinul său omul ocolind „prezentul prin trecut/ și prin viitor, ca o apă curgătoare./ desfăcută de o stâncă” (*Aș vrea să te bucuri*). De altfel, timpul, această fiară despre care Octavian Paler spunea că are nesfârșită răbdare de a înghiți totul, e omniprezent în poeme: între ritmicitate și fatalitate, suveica-i „se întoarce/ ca să plece din nou:/ urzeala este nevăzută, dar prezentul se adaugă/ și spata îl împinge/ înspre trecut”, consecințele acestui proces fiind, pentru noi, mai mult decât evidente, atât pe plan fizic, cât și spiritual: „În casă este toamnă,/ cu fotografiile îngălbenite/ și vorbe veștede./ Aș vrea să-ți spun atâtea./ dar poate ți le-am spus” (*Aș vrea să-ți spun atâtea*).

Simbolurile sunt cele știute, diferind doar perspectiva. Poetul e un clasic modern care rează în permanență vechile motive în intempestive combinații, cu o surprinzătoare logică a alcătuirii, reușind, cu fiecă vers, acel salt spre o nouă dimensiune a înțelegerii.

În această aventură existențială, deopotrivă a creației, trecutul devine *resursă* („zilele trecute sunt ciorne,/ din care transcriu rezolvările bune”), iar viitorul, oscilând între teamă și incertitudine, „îți ciocănește în ușa/ prefăcându-se că nu știe ce urmează” (*Locul de sub masă*), uneori apropiindu-se atât de mult de tine, încât îl atingi cu întrebările tale, ca apoi să se transforme într-o povară sau chiar într-o „cameră de tortură”.

Practic, prin esența alcătuirii noastre, suntem captivi în timp, în propriile destine; e același labirint exis-

tențial fără ieșire, o ecuație pe care nu conținem s-o tot reconsiderăm, simplă în aparență, deși fără soluții; poetul devine un observator lucid al acestei dileme existențiale.

Câte o umbră de nostalgie se întrezărește pe alocuri, dincolo de pelucă palpabilă a rostirii; o umbră de regret și de înfiorare lăuntrică pe acest drum al „ultimelor mângâieri” pe care întoarcerea nu mai este posibilă, iar „meridianele și paralele sunt trasate/ pe maneta de viteze/ și viitorul este la volan/ uitându-se mereu înapoi”.

Răzbate, pe alocuri, nostalgia celui „parfum de femeie” spre care tânjește orice bărbat, secondată de aceeași profunzime a meditației, nemaiîntâlnită la poeții contemporani: „Nimic nu se referă la mine,/ atunci când mă privești” (*Atunci când mă privești*); „Am înodat drumul/ ca să mă ții minte (*Ca să mă ții minte*); „Altfel zboară pasărea/ când o privești și tu” (*Altfel*); „De când ai plecat/ viitorul nu mai trece pe aici” (*De când ai plecat*); „Îmi caut rostul/ căruia i-am găsit urmele/ în privirea ta” (*Rostul*); și exemple ar putea continua.

Certitudinea scurgerii timpului (care „își dilată unele clipe/ până la paroxism,/ până la Steaua Polară, până la Beethoven”) se materializează sub diferite forme de-a lungul zilei, ca de pildă în poemul *Acum se înnoptează*, unde clipele sunt trecute dintr-o parte în cealaltă „ca pe o vergea a unui abac”.

Și dacă dimineața abia își dezmoște oasele, iar ziua „aleargă în galop”, seara „își târâie umbrele”, strivită și de poverile senectuții; noaptea, în schimb, „timpul devine lent,/ până când se oprește/ la marginea patului./ ca un râu oprit de un stăvilar” (*Aparența*).

Spectacolul anotimpurilor se subordonează aceluiași legi impuse de trecerea fatidică a timpului. Toamna (nostalgică, rece, „cu semințe desculțe”) se deslușește la tot pasul, ca simbol și atmosferă, prin poeme. Anotimpul preferat al poetului rămâne însă primăvara: renașterea este inevitabilă, impactul ei fiind covârșitor: „A sosit primăvara în parc/ și mâinile noastre se privesc uimite/ ca și când se văd pentru prima oară/.../ A sosit primăvara în parc/ și înfulecă din pofta noastră de viață” (*În văzul lumii*).

Deslușim, în alchimia versurilor, cugetătorul ascuns în dosul cuvintelor, trădându-se prin nebănuite încrângături semantice. Matematicianul devenit poet și filozof caută ceva „fără sprijin și fără determinare” (*Printre picioarele pădurii*), „un fluviu se vărsa într-o mare/ făcându-i valurile bivalente” (*Părerile toamnei*), iar dacă iubita s-ar convinge că infinitul lui este și al ei, poate că ar descoperi secretul fericirii (*O să-ți revii*).

Aflăm, din poemele lui Toni Constantin Georgescu, că melcii obolesc *încet* și că, în realitate, rănilor se ascund sub piele, nevindecându-se niciodată, că la un moment dat tăcerea nu mai poate fi calmată de nimic, iar imposibilul poate deveni *subfire* precum un cearșaf. Descoperim că ne reamintim unii de alții doar când suntem prea triști și că la un moment dat viitorul va curge în trecut, încetând să mai treacă și pe la noi... Singura opțiune posibilă devine asumarea prezentului prin perspectiva zilei de mâine, trecutul și viitorul reprezentând certitudinea existenței noastre în prezent: „Numai căutând viitorul./ bucuria se întristează/ și necazul se înveselește./ Numai amintindu-mi că am fost împreună./ se dezgheață râul/ și răsare iarba” (*Căutând viitorul*).

Nu există poem în care să nu te surprindă asemenea secvențe excelând în simplitate, dar și în delicatețea imaginii: hainele se sărută în văzul lumii, îndrăgostiții râd unul de celălalt „cum se sfărâmă apa cascadei”, cerându-și iertare „că a mai trecut o zi” (*A mai trecut o zi*); fiecare se ferește de „nevăzutul celuilalt”, și așa cum lucrurile mari pot încăpea în cele mici, și oamenii se împart în „unii și alții”: „Unii își udă grădina/ cu amintirile apei./ din fântâna secată./ iar alții traversează meridiane/ și paralele iraționale./ pentru localizarea eternității./ Unii nici nu există.”

Jocul contrariilor se întrupează →

LADISLAU DARADICI

în aforisme notabile, convertite deseori în paradox: „Abia aud ce-mi spui/ ascultând ce nu-mi spui”, afirmă poetul în *Abia aud ce-mi spui*, în *Nevoia de întâmplare* brodând pe marginea consistenței timpului: „Există câte o clipă care nu mai vine./ deși nimeni nu întârzie în viața lui./ Există câte o zi care încapă într-o clipă./ pe care o pierzi./ din cauza auzului prea plin/ și a brațelor prea încărcate.”

Interesantă mi se pare geneza acestor creații pe care, potrivit propriei mărturisiri, Toni Constantin Georgescu nici nu le considera, inițial, poeme: „Poeziile mele – precizează domnia sa – sunt o singură poezie, divizată de același titlu, cu înfățișări diferite. Ele nu aduc nimic nou și, scriindu-le, nu fac nimic deosebit.”

Doar lucrurile și lucrările care au devenit cuvintele lor sunt deosebite. Sunt inspirat atunci când ce nu știu, ce nu simt și ce nu intuiesc se ascund într-un loc și eu le caut în alt loc. Eu am scris poezie înainte să aflu că scriu poezie, fiind convins că scriu proză. Nu știu multe despre poeziile mele, dar ce știu precis este că ele sugerează stările, nu le descriu.”

Structural, majoritatea acestor *poeme-clepsidră* cuprind patru-cinci enunțuri, repartizate fiecare pe două sau trei versuri cu valoare aproape de sine stătătoare.

De regulă, titlul e o sintagmă extrasă din a doua jumătate a *clepsidrei*, având și rolul unei posibile concluzii a argumentării poetice. Metaforele sunt desprinse parcă din însăși alcătuirea lucrurilor.

Dacă pădurea e „un val înalt care se răstoarnă”, libertatea e „o încăpere largă cât un zbor”.

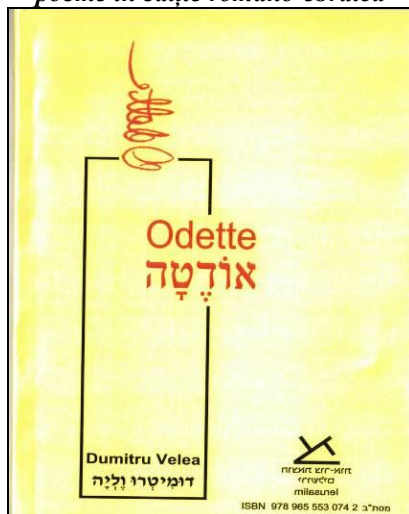
Mult mai prezent este, în construcția imaginilor, jocul comparațiilor: cuvintele nespuse sunt „ca frunzele din gândul seminței”, sfârșitul planează din înalțuri „ca un pescăruș” și dacă gândul ni-i flămând „ca o sapă ridicată”, luna ne privește pe fereastră „ca o mână moartă”...

O continuă mirare, așadar, în această *poemă* a timpului care te obligă să-ți redescoperi lumea, cu mintea trează și cu sufletul fremătând, să-ți explorezi destinul, să-ți reconsideri cu înțelepciune viața, asumând inevitabilul.

Felicităm editura *ePublishers* pentru *Părerile toamnei*, acest tratat poetic singular despre existență, iubire și timp, o carte care mă face să-mi reamintesc aproape dureros cuvintele lui Nichita Stănescu: „Dacă timpul ar fi avut frunze, ce toamnă!”

ODETTE

poeme în ediție româno-ebraică

După prima ediție (1995) a poemelor de dragoste ale lui Dumitru Velea, adunate sub titlul *Odette*, remarcate cum se cuvine de iubitorii de poezie și de critica literară la momentul apariției, și după ediția din 2008, tipărită în limba lui Shakespeare, la începutul acestui an (Ed. Sitech, Craiova, 2015) avem o nouă ediție a aceluiași poem, de data aceasta o ediție bilingvă, româno-ebraică, datorată poetului, prozatorului și traducătorului Menachem M. Falek, din Ierusalim (născut la Bistrița, în 1951). Poet, dramaturg, eseist și critic literar, Dumitru Velea a debutat în volum cu poezie (*Lucifera*, 1973) și de câte ori viața i-a intersectat drumurile cu prilejuri lirice, poetul s-a ridicat odată cu dramaturgul și cu criticul literar până la exigențele care l-au recomandat ca atare în egală măsură. Cu un alt mesaj sau scrise într-un alt registru decât *Cuvinte fără orizont* (psalmi) din același an 1995, *Simplu* (1998), *Pânza de in* (1999), *Fărăme de piatră* (2000), *Recviem pentru inocenți* (2004) și altele, poemele de dragoste din volumul *Odette* sanctifică în generic o iubire care reverberează când orfic, când dantesc, continuând dramatic (vai, până când?!) mari cupluri nefericite (sau poate numai poezia tristă a iubirii); *această carte poartă numele Odette, Doamne, al celei îngropate în inima Ta! Și scrisă de cel rămas ca un veșmânt gol în bătaia vânturilor!* (p.4). Încercând și reușind să ordoneze ceea ce simte, poetul concepe volumul în chip compulsiv, după algoritmul destinal al măreției tragice. Poemele, uneori cu iz persan, amintesc de Rumi, de Hafez și chiar de Omar Khayyam, ori au reflecții subtile de haiku (Dumitru Velea este el însuși autorul unui volum de haiku; *Vița de vie*, 2003), sunt totodată ecouri nestinse,

prelungi lamentații din clopotul spart al dăinuirii: *Smulgându-mă din somn cu spaimă./ am auzit din stejarul/ de deasupra capului un glas de femeie// Și-n tot râmurișul/ nu era decât un porumbel/ cu o flare albastră în cioc...*(p.16) sau *Umbra crucii mi-a atins picioarele./ Încep să înțeleg limbajul fulgerului...*(p. 58).

Odette nu este o plâsmuire lirică, un Pygmalion de alabastru. *Odette* a fost o frumoasă nemțoaică din Timișoara, de o inteligență scilpitoare, care a ajuns prin sârg și pasiune *cap limpede* al firmei Lufthansa la Frankfurt pe Main, *cea mai sensibilă și rațională femeie, cunosătoare a mai multor culturi și a mai multor câmpuri raționale* (p.4) cunoscută de poet, *Daimonul ce l-a locuit înainte de a se naște* (ibidem). Dumitru Velea își ilustrează cartea cu fotografii care ipostaziază ființa iubită dându-i consistență iubirii înseși prin umanizare (lucrul acesta îl face și poetul Eugen Dorcescu, după moartea soției sale, și desigur că îl vor mai face și alții). Neputința cuvântului singur, dacă nu ar fi cugetarea și simțirea, ar zădărnici orice bucurie, dar mai ales orice tristețe, și aici vine poezia să împlinească acea nevoie de împlânzire și umanizare a ființării, să se comunice căutând și găsind reverberații în sensibilitatea celorlalți. Dumitru Velea exprimă cu har și vibrație tot ce ține de pământul rit al trecerii eterne: *Sub stelele de piatră./ Iubita-mi-e Cuvântul./ cenușă cad pe vatră./ în brațe cu mormântul...*(p.78). Bucăți de vis se irosesc în spaime și în temeri ce vin din datină și din adâncul lumii: *Atunci se va trezi și Dumnezeu/ și, ca pe cei mai păcătoși hoți./ ne va chema la ordine.// Sau va pune ordine în Ordinea Sa...*(p.64). Ori tocmai Ordinea aceasta neînțeleasă e atinsă din durere cu întrebări profane: *Doamne, dacă pe Maria, moartea/ ți-ar fi smuls-o chiar cu pruncu-n brațe./ ce-ai fi spus de tine? Dar de partea noastră...*(p.65). În partea a doua a cărții, Menachem M. Falek prilejuiește altui orizont cultural, cititorului de simțire ebraică, perceperea aceluiași insurgențe ale spiritului universal fiindcă, se pare, nicio religie nu poate lecuia tragismul kenotic, nu poate demitiza durerea și nu poate să stingă reflectarea în referințele grave ale trecerii ființei prin datul ei ineluctabil. Iată de ce *Odette* rămâne să semnifice orfic în lirica lui Dumitru Velea eterna reînființare în metafizic a ființării: *Cu tine m-au logodit/ biserica și-aminul./ ce-ar mai fi fost de zidit/ cuvântă doart divinul* (p.45).

IULIAN CHIVU

Pasărea de gheață

Scriitoarea Ștefania Oproescu, născută la Pătărlagele, județul Buzău, este o prezență activă și originală atât în publicațiile culturale naționale, cât și în cele zonale, cum sunt redacția „Oglinda literară” din Focșani și cenaclul literar Duiuiu Zamfirescu.

Despre valoarea de necontestat a creației sale în versuri, proză, eseu ori publicistică s-au exprimat Adrian Dinu Rachieru, Florentin Popescu, Valeria Manta Tăicuțu, Constantin Miu, Gheorghe Istrate, Leo Butnaru, Lili Goia.

Dintre cărțile publicate până acum, au fost remarcate: *Naștere perpetuă*, *Potcoave de catifea*, *Singurătatea nisipului*, *Zăpada neagră*.

Este membră a Uniunii Scriitorilor din România.

Această nouă plachetă de versuri, *Pasărea de gheață* (Editura ATEC, 2015) este justificată prin referirea poetei la pasărea din suflet, dublată de pasărea reală, rătăcită într-o biserică reală.

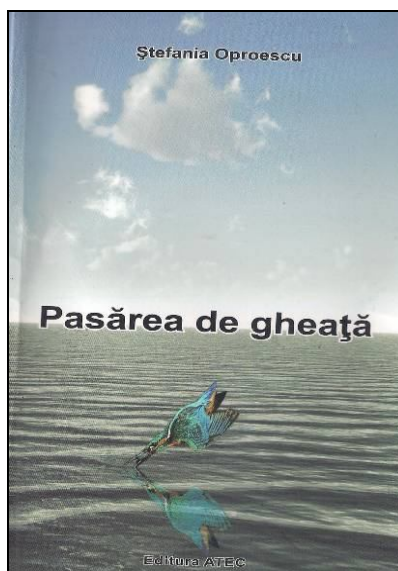
Argumentul, în proză, imaginează o pasăre care i se topește în palmă, pescărușul albastru care își sapă cuibul în maluri de ape, unde nu poate fi expus niciunei primejdii.

Moartea păsării de gheață reia motivul din *Argument*, cu paralelismul dintre pasărea colorată, de gheață, și pasărea de sânge rătăcită în biserică, nereușind să iasă pe o fereastră, „sub privirea indiferentă a îngerilor”. Imagini reușite: „Mi se topea în palmă transparența culorilor/ și curgea în buza umedă a nopții”, sau: fluri negri bezmetici cu pântecul greu”.

În piesa *Vis*, îndrăgostită, el și ea, par că zboară „cu aripi de frunze amare/ smulse din nukul tânăr/ pe sub care se furișă nebunia întoarcerii/ până în pântecul halucinației”. Este evocat personajul mitologic Icar, ca simbol al evadării din cotidian, iar, în final, visul este uitat de cei doi, „destrămat în metastaza adevărului”.

Un pescar bătrân simbolizează uitarea și singurătatea, neînțelegerea din partea celor din jur, căci pânzele de păianjen și surditatea îl izolează, într-o imagine sumbră: „Ochii săi albiți de sare/ se deschid în răni părăsite” (*Bătrânul pescar*).

Foarte frumoasă și cu conotații simbolice originale este poezia *Dinții ciorilor*, unde aruncarea dinților de lapte peste casă, pentru a cere dinți de oțel, se compensează cu „dinții de tablă” ai bunicilor și părinților”, care zâmbesc apoi din morminte.

De fapt, poezia Ștefaniei Oproescu are ca piloni de bază credința, familia, sentimentul de dragoste, evocarea trecutului și meditația asupra prezentului.

În poezia *Tablou*, apa curgătoare, clipocind, vegetația, malul „împletit cu rădăcini”, scâldatul unui copil, ieșit din unde „împletit cu mătasea broaștei”, într-o „moliciune de catifea”, alcătuiesc un tablou de duminică, proiectat „pe umbra năruită a inversării”. Mai rar atâta expresivitate poetică, ilustrând cu imagini și, deopotrivă, îndemnând la meditație pe marginea frumuseții vieții fruste, în mijlocul unei naturi primitive!

Frumoasă țesătura de motive folclorice, aplicate peste sentimentul actual, în piesa *Mori de apă*, în care motivul vânătorii se asociază motivului întoarcerii, iubitul fiind ademenit în leagănul munților, unde venea să se îmbete de licoarea păstrăvilor. De atunci, chemările sunt „repetate ecouri înflorind/ peste adâncuri de timp”.

Poezia *Repetiție* include elemente ale realității verilor și toamnelor din câmpie, „când se rumeneau macii/ în labirintul verde al grâului/ spintecat de calea ferată”, sau „după ce plecaseră cocorii/ și pe crengi moțâia bruma”, când „autobuzele sătule/ își închideau brutal ușile”, elementul repetitiv fiind „scânceau rănile în carnea ta”, care suprapune afectul unei realități prozaice, care ar părea de neconceput în spectrul sentimental.

Răgazul dintre iubire și moarte este o piesă în care transpar dorința de a trăi și a iubi, confruntată cu sentimentul neputinței în fața soartei: dacă te pătrund îndoiala și monotonia și dacă pierzi „sprinteneala suferinței” „e semn că undeva ai rătăcit drumul/ și

acum viețuiești/ în răgazul dintre iubire și moarte”.

Amintirile îndepărtează chipurile și faptele, dorințele se estompează, visul se destramă și „masca resemnării/ ți-o hrănești cu cea mai ieftină iluzie: / necurmata întoarcere a visului/ pe altarul de lumină/ al apropiatei înălțări” (*Resemnare*).

Poeta are conștiința zădărniceii, a nesiguranței chiar a zborului: „mai agonizez în iubire/ până când răsufierea îmi va pieri,/ până când din trup va rămâne/ doar umbra singurătății” (*Îndrăzneală*).

O adevărată simfonie a culorilor ni se înfățișează în fața ochilor în poezia *Arome de iarnă*: „mirosul lemnului verde proaspăt”, albul țintuit cu săgeți de soare”, „cerul în asfințit/ se răsfrânge zmeuriu pe acoperișuri/ și intră verde hialin în noapte/ ca într-un măr crud./ Nori vineți furișaji prin vârful salcâmlor/ umbresc fața lunii”.

O imagine tristă, a descompunerii și îmbătrânirii, apare în piesa *Umbre*: ruine, regrete, nopțile „tot mai seci”, umbre, pulsul tot mai rar.

Poeta simte trecerea lumii cu toată ființa, înregistrând schimbările ireversibile ale lumii, ale făpturii.

În altă poezie, întoarsă către „orizontul ascuns al tainei”, poetei îi apar în gând rugăciuni „alcătuite din cuvinte necunoscute”, care îi provoacă „o adiere blândă peste rătăcirile mele./ Înelindu-mă cu o nepământeană simțire”, iar revenirea la realitatea prezentului este dureroasă („Când revine bătaia inimii pe ritmul prezentului”).

Ultima poezie poartă titlul volumului (sau volumul are titlul acestei poezii) și înregistrează pasărea, pe când ea „rătăcește prin culori de vitralii./ lovește necunoscute orizonturi dure./ aude doar pocnetul ca de grindină/ al trupului ce-i desparte memoria/ de relieful necunoscut al prezentului”.

La fel este și poezia, fără o finalitate concretă, viabilă, palpabilă, așa cum păsării de gheață, îi alunecă / picătură cu picătură din trup”.

Ștefania Oproescu este o poetă autentică, stăpânind foarte bine atât meșteșugul versului, cât și „dozarea” sentimentului în cadrul prezentării unei realități în general ostile elevației intelectuale, morale și afective, cele care, în fond, fac din ființa umană superlativul existențelor biologice cunoscute.

CORNELIU VASILE

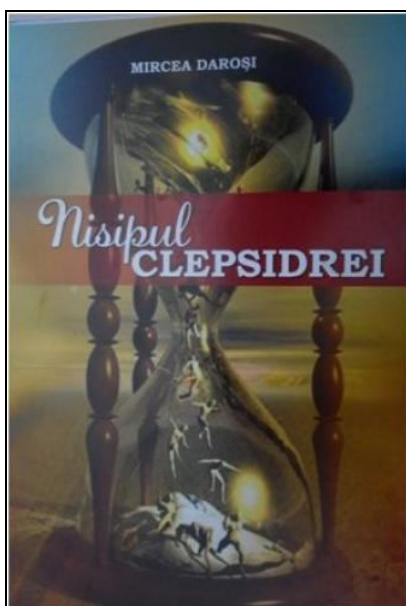
Nisipul clepsidrei

Poet, prozator, publicist, Mircea Daroși revine către sufletele noastre cu noua carte de versuri „Nisipul clepsidrei”. Apărut în condiții grafice de excelență, noul volum de poezii al îndrăgितului om de cultură bistrițean reușește să cucerească inimile iubitorilor de poezie cu o carte luminoasă structurată pe două părți: „Nostalgii” și „Neliniști”. Prima parte este scrisă în stil clasic, cealaltă în stil modern. Profesorul spiritual din adâncul scriitorului stă de veghe și poeziile curg frumos, echilibrat, sfidând parcă și vremurile.

O filozofie profundă, o împăcare cu timpul care, odată ajuns în clepsidră, va curge mereu. Toamna din sufletul poetului se face simțită și ea, pentru că autorul și-a făcut din iubire altar, un scut, astfel încât, scurgerea timpului să nu-l atingă. Cuvintele sale ning, mugurii plesnesc în amintire, când se topesc în miezul fructelor fără chip. Metaforele transformă clipa în frumusețe și când poetul rostește: „Un plug îmi ară adânc în suflet/ Pe șesu-mbrățișat de gânduri/ Cum se zidește clipa-n nemurire”. Bineînțeles că amintirile vin și ne poartă cu nostalgie prin viața în care nu poți fugi de ele și de iubire, pentru că noi purtăm cu toții în spirit viu, iubirea. Viața e ca o retrospectivă prin puterea dragostei față de tot ce înseamnă ea.

O maturitate a versului, o împăcare cu ceilalți, o poveste tristă cu un albastru de Bahrein. Un târziu de bucurie, o rugăciune de iertare, un colind de nemurire. Mircea Daroși îmblânzește lumea prin puritatea și noblețea poeziei din „Nisipul clepsidrei”, ne lasă moștenire înțelepciunea din noaptea Învierii. Poezii încărcate de anotimpuri ale timpului rege, de cunoaștere de taine luminoase. Și cât poezia există: „M-aș îmbrăca în straietele amiezii/ Dar s-a-nvechit un pic cămașa zilei/ Și m-au cuprins troienele zăpezii./ Iar ghiociei râd la poala tâmplei.../ Stau visele sub lacătele porții/ Și totuși le visez la infinit./ Mă doare dimineața din privire/ Am rupt din veșnicie doar o clipă...”

O poezie ca un altar al sentimentelor, al clipelor unei călătorii pământene de excelență, un

abur blând de nemurire. Fiecare eveniment al pasului printre zile și nopți transpuse magic în poeme de neuitat: „Port haina iubirii pe vânt și furtună/ Și-n fiecă clipă cu ea mă îmbrac/ Căldura ei vine din veșnicie/ Și-o poartă adesea, doar omul sărac”. Puritatea sufletului este transpusă dureros în poezie: „Noi ți-am adus de-acasă, din grădină/ Cireșe coapte, tocmai de acum/ Și-un vin din cela bun de buturugă, / Făcut din via noastră de la drum./ Și-am mai luat cu noi și veștile din sat/ Să-ți potolească dorul de acasă”.

Cernerea visului din clepsidră este magic redată printr-o abordare cu responsabilitate față de cuvântul scris. Spirit evoluat, neliniști metafizice străbat întreaga carte, o emoționantă carte de poezie subtilă încărcată de imagini vizuale, cu senzori multiple. Poezii tainice, rod al evoluției în timp al autorului cu o demnitate supremă: „Eu clipa din mine n-o vând/ Și traista pe umăr mi-o țin/ Sunt slobod ca pasărea-n vânt/ Și-n vorbă port cerul senin”.

Cine s-a născut la țară s-a născut în raiul pământesc. Lumea ideală, copii, nepoți, bunici, părinți, dar și durerea vieții și clipa cea grea, întregul amalgam al vieții sunt prezentate în poeme de dragoste cu o undă de tristețe că din gara vieții fiecăruia trenurile doar pleacă și nu se mai întorc. Un câmp roditor cu tainice semințe devine cartea „Nisipul clepsidrei”.

Mircea Daroși ne aduce în dar poezia-rugăciune care ne dă putere. O muzicalitate divină răzbate în

versurile care dau lumină. O carte scrisă, dar mai mult trăită, înțeleasă. O carte care știe și înțelege puterea cuvântului, o carte care poate face rana mai adâncă/ Și timpul îl aduce înapoi/ Și temple de iubire și de dor/ Când adevărul tainic le deschide”. În universul poetului locuiește o lume a lumilor în care văzutul și nevăzutul reușesc să supraviețuiască în echilibru, să audă pașii lumii în mers și Someșul să-și ducă valul liniștit. Poetul ne duce în lumea satului unde dulce e somnul, cuminte e bolta senină, când cerul sărută cu sete pământul.

Mircea Daroși, poet de lumină și har, a încercat nemărginirea și necunoscutul în poeziile sale. Dascăl devotat idealului de a cultiva cunoașterea, lumina cărții a împărțit-o pe altarul școlii și a slujit mereu în vorbe și fapte, în suflet și în gând, cu dragoste, Măria Sa, Limba Română.

„Neliniștile” ca un arc peste timp ce reunește generațiile arată încă o dată menirea și hăruirea de poet, de prozator, de observator al vremurilor noastre în slujirea celei dintotdeauna duminici, Limba Română. La ușa sufletului său e bagheta magică a înțelepciunii din necuprinsul clipelor. Frmușeți lăuntrice pe un fir de floare albastră și plânsul amar al tăcerii. Mircea Daroși, poetul născut în zodia sa de iarnă, neîmblânzitul, spiritul necuprinsului dar: „Fântâni de lumină însetate de zare... / Stând rezemat de gânduri, spărgător de false oglinzi peste care „iarna apus prea mult alb/ Peste plapuma gândului” a reușit încă o dată să ne răsfete clipa poeziei cu o lume adevărată, lumina vieții sale. Poezia îl iubește și îl recunoaște. Probabil, noi cărți își așteaptă zborul unui alt început, căci drumul nostru are un singur sens. Poetul șoptește: „M-aș întoarce din drum,/ Dar sunt prea departe/ De mine./ Aștept să cadă roua/ Peste iarba / Gândurilor mele”. Voi încheia cu poemul din „Neliniști”, intitulat sugestiv „Neliniște”: „Alerg prin frigul lumii/ Cu pașii nimănui/ Și mă lovesc/ De privirile stepe/ Ale necunoscutului/. La marginea neliniștii/ Cineva împarte/ Felii de iubire,/ Merinde/ Pentru cei care/N-au cunoscut/ Încă/ Mirul botozului”.

O carte de maturitate, de înțelepciune, de poezie, de evoluție spirituală.

EMILIA DABU

STRADA

Este un fapt cunoscut, pentru a atinge parametri unei cărți pe care s-o citești cu sufletul la gură, acțiunea cărții ar trebui să dețină doze bine cântărite de realitate absolută și ficțiune, să aibă și un strop de umor și mai ales, efervescența harului scriitoricesc.

Din toate aceste ingrediente (și mult mai mult) este construită STRADA, cartea de debut a Ameliei Caracas, și care a apărut la sfârșitul lui aprilie 2015 la Editura Humanitas (ediție online).

A recomanda o carte este ca și cum ai recomanda un stil de viață și nu voi face greșeala, pentru că fiecare dintre noi, cititorii, aveam partea noastră de bucurie personală, atunci când întâlnim, în textele lecturate, lumi și personaje în care ne regăsim cu micile (sau cu marile) noastre secrete, pe care nu le destăinuim niciodată prietenilor.

STRADA ar putea fi un studiu de sociologie complex, dacă nu ar fi o carte de beletristică fascinantă, ar putea fi și o pagină de istorie urbană a sfârșitului de secol XX și un interesant spațiu de cercetare pentru cei care vor veni să reconstituie faptele (bune și rele) ale unei generații, pe care nu o dată am numit-o „generație de sacrificiu”.

Cu o alonjă mai mult sau mai puțin imaginară în falia genealogiei persoanele, Amelia Caracas și-a lucrat cartea ca un giuvaeriu un colier din pietre semiprețioase. Autoarea le dă valoare artistică, literară, și adaugă șirului de evenimente (asumate în parte prin participarea personală), adaugă, spun, valoare, credibilitate și acel liant special care te atrage, te incită să citești pagină după pagină.

Ai putea spune și că sunt povești de cartier, dar ce... cartier! O parte esențială și enigmatică a unui București prins între trei schimbări politico-sociale, un oraș în plină metamorfozare, și care atrage ca o lampă fermecată fluturii, atrage hipnotic personajele pitorești, ele personajele aflund dintr-o provincie, pe care autoarea doar ne-o schițează în tușe alb-negru, lăsându-ne pe noi să explorăm mai departe filioanele din care s-a inspirat și care au generat geografii umane dintre cele mai interesante.

Cartierul Uranus, o lume aproape patriarhală, Strada cu caprifoi și glicină, cu platanii seculari și personaje ce țin morțiș să ducă până la final steagul unei burghezii autentice, cu rădăcini adâncite în rostul național glorios, dintre cele două războaie.

Amelia Caracas pune accent pe memoria colectivă, pe acel instrument care face ca un autor să devină mărturisitorul epocii sale. Ea scrie cursiv, știe ce spune, și, citind cartea, aproape că nu mai faci diferența între magie și realitate.

Creionări subtile amintesc de o lume care se coagulează în partea stângă a râului Dâmbovița, cetățenii de odinioară (colonei regali, angroșiști, dar și spălătorese) se adaptează vieții dificile din anii comunismului. Și timpul pare să niveleze destinele, să egalizeze rosturile indivizilor, servitorii și stăpânii să devină egali în fața destinului implacabil. Micile intrigi

de cartier (zic cartier și nu mahala) apar ca petele de cerneală pe vârful degetelor unui școlar silitor, și Strada Ameliei Caracas se transformă într-un spațiu pitoresc de-a dreptul, un fel de redută pe care luptă, fiecare cu armele sale, toți cei care nu s-au adaptat din mers comunismului.

Și, totuși, lumea este ca lumea, fericită pentru micile firimituri furate vieții, lupta se dă aici, pentru felia de pâine cu margarină, și puțini mai sunt cei care rezistă până la capăt, dovedesc că au stofă de eroi ai zilei.

În plin comunism, personajele Ameliei Caracas devin eșantioane aproape comune ale unei comunități ce se hrănește din micile evenimente diurne. Viața merge înainte pentru foștii boieri de viță veche, și cartierul Uranus pare să fie ultimul bastion al unei lumi cămădva fascinante, elegante, cu perspectivă în a ocupa locuri de frunte în societate.

Pe fondul unei sărăcii lucii, dar asumate ca o medalie a resemnării, cade zvonul unei posibile demolări a cartierului.

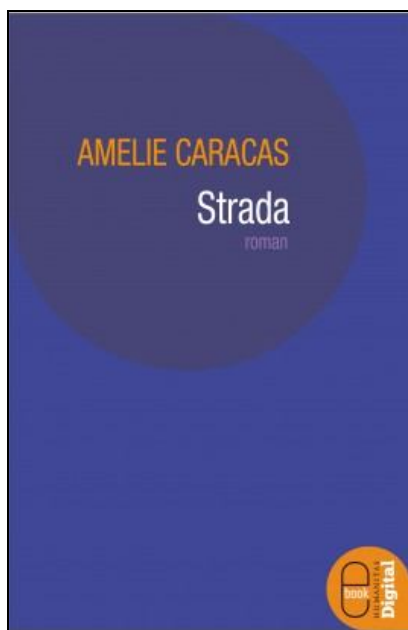
Citind paginile respective, am avut imaginea unui mușuroi de furnici în care un copil nătâng lovește cu bocancul.

Amelia Caracas știe să pregătească suspansul literar, dar emoția, furia personală, starea de spirit a personajului central, aici devenit autor, este relevantă, și frisonul teribil te cuprinde, te schimbă emoțional iremediabil. Tu, cititor, ești de partea cetățenilor așezați în calea destinului, trăiești cu acuitate momentele de dinainte, dar mai ales din timpul în care buldozerele dau iama în zidurile caselor în care, oameni purtând încă nume ce amintesc de Belle Epoque, subcombă la propriu.

Astfel, persoanele devin personaje și autoarea își duce firul narațiunii mai departe, printre blocuri de beton în care sunt înghesuiți supraviețuitorii, foști locatari ai Străzii în care, până mai ieri, doar micile intrigi de amor, poveștile cu iz din alte vremuri mai făceau zarvă și constituiau motive de bârfă în fața unor ceșcuțe fine în care se turna cafea (nechezol).

Imagini ale unei vieți nevăzute de dinafara pereților din prefabricate, viața de pe STRADA liniștită din cartierul Uranus se mută cu arme →

MELANIA CUC

și bagaje în acele „turnuri babel” ale comunismului, blocurile din cartierele care supradimensionează Bucureștiul. Și aici, autoarea are puterea de introspecție, este ca și cum ar face radiografia unei civilizații aflate la răscrucea timpurilor.

În viziunea autoarei, nimeni nu este disperat din cale afară, indiferent de umilița la care e supus prin forța malaxorului politic, doar speriați sunt cu toții, și ea, Frica, face cărțile în următoarele capitole ale lucrării de față.

STRADA se continuă cu frescele sociale, adesea eșantioane hibride ale unei lumi care se scufundă pentru ca mai apoi, să regenereze. Și este Revoluție!

După furtună, ar trebui să iasă soarele, numai că angoasele colective par a se accentua, și Amelia are meritul de a face un slalom de excepție printre atâtea și atâtea evenimente din istoria apropiată, atinge stări și conflicte care ne-au marcat mai mult decât ni se pare azi.

Amelia Caracas, o scriitoare cu vocație.

Strada, o carte document, pe care am citit-o cu interes, făcând din loc în loc, inserții personale de sentimente, de întâmplări ale căror ecou mă mai bântuie încă și azi.

Cu toții aveam în ranița amintirilor o STRADĂ a noastră, un cartier de sacrificiu (un Uranus) pe care-l deplângem mai ales vara când înfloresc teii pe bulevardele Bucureștiului.

Amelia Caracas este un scriitor care duce cu sine o lume și poate și știe cum să ne-o prezinte literar, ea scrie despre lumi dispărute sub ochii noștri ca și cum ne-ar vorbi despre un flacon cu parfum bun ce i-a aparținut unei femei de odinioară.

Sub semnul vremii

După ce ani de-a rândul ne-a fost dat, ca elevi, nouă celor născuți pe la jumătatea secolului 20, să citim nuvele ca “Desfășurarea” lui Marin Preda ori romane precum „Bărăgan” de E. M. Galan (ca să dăm doar două astfel de exemple), opere în care chiaburii, dușmani înrăiți ai poporului, sabotau procesul pașnic și firesc de colectivizare a agriculturii, în ultima vreme apar tot mai multe nuvele și chiar romane în care chiaburii de atunci sunt reabilitați, ei fiind de fapt țărani harnici, exemplari, cu frică de Dumnezeu, mihoși și înțelegători, uneori de-a dreptul altruști. Nu cu mult timp în urmă am citit în câteva reviste literare cu câtă lipsă de omenie și de înțelegere au fost tratați atunci de consătenii lor țărani înstăriți și gospodari care s-au opus din motive bine întemeiate intrării în colectivă.

Cert este faptul că familiile așa-zise burgheze și copiii lor au avut de suferit în comunism, și acest lucru iese la iveală și în romanul de față, „Copilul nedorit”, apărută recent la editura Societatea Scriitorilor Militari din București și semnată de octogenarul Ion C. Gociu, colonel în rezervă (autor al câtorva cărți în ultimii ani) împreună cu consoarta sa, Nelly Gociu (debut absolut), publicată astfel în conformitate cu principiul „unde-s doi puterea crește...”

Soții Gociu prezintă în cartea lor destinul numeroasei familii a învățătorului Ion Găvănescu din localitatea Măru Roș, cu șapte copii, fost membru PNL și director de școală, taxat însă drept „chiabur” când ajung comuniștii la putere, sistematic persecutat și lapidat de aceștia. Familia sa, care înainte vreme prospera, ajunge acum tot mai săracă, privată fiind cu rea intenție de magazinul moștenit de la tatăl socru, precum și de bunurile din casă. Desigur că pentru a vedea modul pervers, de-a dreptul diabolic cum această lapidare se produce, este necesară lectura cărții.

Ajuns bătrân, sărac și singur, fără pensie pe o perioadă de șase ani, învățătorul Găvănescu este vizitat și ajutat doar de Cornelia, fiica cea mică, nedorită cândva de el, care locuiește în Târg și care îi aduce alimente și alte lucruri necesare.

Oricum aceasta, prin căsătoria cu economistul Titi, fost director al Băncii de Stat, devenită Cornelia Lungulescu și ajunsă în finalul cărții la vârsta onorabilă de peste șaptezeci de ani, nu are motive să se plângă...

Finalul, constând dintr-o “Postfață” cu caracter informativ, rămâne în memorie prin două interogații retorice: “...Și acum, după 25 de ani vedeți unde am ajuns? După opinia pe care ați avut-o atunci, credeți că se mai poate așa ceva!?” (p. 237).

Nunta învățătorului Ion cu Vetuța, cea mai bogată și frumoasă fată din satul Măru Roș, la care participă și prefectul, ca naș, este amănunțit prezentată, fiind un adevărat document de epocă. La fel, mai târziu, tradiția oltenească a parastasului la un an după moartea soției dascălului Ion la vârsta de doar 54 de ani, de inimă rea, regretând că a donat prin semnătură 10 hectare din pământul cel mai bun gospodăriei agricole de stat. (De fapt, a făcut-o în speranța că cele două fete mai mici, Mihaela și Cornelia, vor putea urma nestingherite liceul și să-și facă astfel un rost). Sprenta aceasta, după cum avea să se dovedească mai târziu, a fost însă deșartă... Cornelia este dată afară, iar pe Mihaela, ca să nu o aștepte o soartă asemănătoare, o retrace la timp tatăl.

Apar în carte o serie de regionalisme, precum: “halângă”, “ciupaguri”, “vig”, “peșchir”, “goci”, “livaj”, “zăbic”, “sănic” etc.

Meritul principal al celor doi autori este acela de a prezenta o lume revolută, necunoscută tinerelor generații de astăzi, fapt pentru care cartea aceasta poate fi văzută drept un document de epocă.

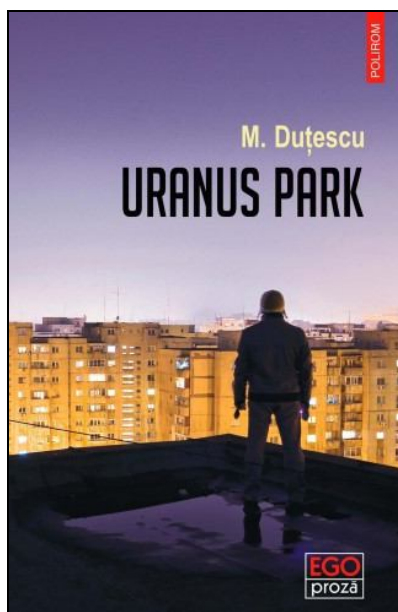
MIRCEA M. POP

NU CHIAR INOCENT

„Păturicii și Scatii emanăți” – o posibilă metaforă pentru universul socio-moral al romanului lui M. Duțescu, *Uranus Park*, Ed. Polirom, 2014.

De la început, trebuie să spun că scriitorul stăpânește bine toate cele necesare construcției unui text romanesc. Mai mult, n-a căzut în mrejele lui EGO (ego-grafie), un „punct de fugă” parșiv care te poate duce în total prozaism și relatate de foileton ziaristic sau într-o fundătură prea subiectiv-personală care diluează virtuțile semnificații ale poveștii.

Romanul începe cu o secvență în care narația se face la persoana a doua. Secvența respectivă în terminologia naratologiei (atât de stufoasă și complicată) o putem considera *notificare prealabilă*. Dar, surpriză. Notificarea nu e folosită atât pentru funcția de analepsă (prezentă doar într-o propoziție), cât pentru a introduce autoprezentarea (ego-grafia): Eu sunt Horia Petrescu eroul poveștii pe care urmează să-ți o spun. Persoana a doua mai e folosită în paginile care conțin o scrisoare a lui Horia neexpediată niciodată; în final înțelegem că destinatarul era el însuși. Romanul se încheie cu o secvență scurtă, aparținând unui narator de persoana a treia, care spune finalul *poveștii*: întâlnirea arhitectului Horia Petrescu cu bossul unei multinaționale imobiliare, în urma căreia se deschide finanțarea sucursalei din România, iar el va fi numit „senior-arhitect” al acesteia. Înainte de a pleca la banchetul care *parafează* proiectul „Uranus Park”, Horia, „domnul Corneliu” și secretara Alina se retrag în camerele lor din hotelul de cinci stele în care sunt găzduiți. Transcriu câteva fraze din secvență pentru a arăta că ceea ce susține Mihai Iovănel în escorta de pe coperta patru contravine adevărului din roman (rădăcina de Păturică și Scatiu a eroului romanului): „Odată intrat în cameră, băiatul își abandonează rucsacul pe mocheta de la intrare [...] și, fără să se dezbrace sau măcar să-și scoată pantofii [se tăvălește pe covor], își potrivește mâna un pic mai jos, lângă fermoarul de plastic al pantalonilor. Apasă ușor prin stofa de lână [...] și frământă

bine acolo. Desface fermoarul în momentul în care senzația devine insuportabilă, își face treaba lent, cu o meticulozitate, altfel familiară. Se premiază pentru tot ce a îndurat în aniiăștia, pentru cât a răbdat. Se feliță pentru obedița cu care a primit totdeauna gândul bun pe care i l-a dat Cel la care se ruga, în ciuda ispitelor.” (Voi reveni asupra acestui final.) Între acest „început” și „sfârșit” se desfășoară povestea în care protagonist și narator este *arhitectul* Horia Petrescu.

Din escorta semnată de Mihai Iovănel e de reținut doar fraza: „Deși meseria lui (a scriitorului) e să ridice clădiri, în *Uranus Park* [adică romanul] conduce un buldozer silențios și sofisticat, care sparge în cioburi colorate și reci fațada unei lumi strălucitoare”. În rândurile ce urmează, îmi propun să văd în ce constă această „fațadă” și care sunt „cioburile colorate” în care se sparge.

Cronotopul din care romanul își extrage tematica socială și morală este starea societății românești postcomuniste și, mai precis, perioada când se instalează în viața socio-economică mentalitățile și acțiunile corporatiste. Pentru a ilustra toate acestea, scriitorul decupează o felie: mafia imobiliară.

Romanul lui M. Duțescu relatează drumul de parvenit al unui tânăr arhitect. Spre deosebire de strămoșii săi, noul aspirant nu se mai mulțumește cu simpla îmbogățire (bani, mașină, „țitoare”), ci vrea acea poziție din care poate lua decizii, cu alte cuvinte vrea *puterea*. Tânărul

Horia se mărturisește cinic: „...până de curând – până de curând – până să-mi dau seama că banii nu sunt decât una din măruntele consecințe care vin la pachet cu escaladarea unor trepte ierarhice, iar logica jocului exact în asta constă – până mintea mi-a fost setată de bani”. Și continuă: „pe zi ce trece realizez că nu pe acumulare de bani și metale trebuie să mă concentrez pentru a simți că avansez, ci pe descoperirea unui sistem perfect funcțional în care să reușesc să-mi fac loc”.

Romanul devine interesant nu numai prin dimensiunea lui socială (demascarea mafiei imobiliare de la funcționarul primăriei până la nivelul cel mai înalt), ci și prin surprinderea evoluției psiho-morale a protagonistului de la studentul „blond și firav”, la cel care ajunge la putere. În acest drum al parvenirii, protagonistul nu are muștrări de conștiință când, cu bună știință, devine supus în fața celor care deocamdată îl „călăresc”, când trădează prietenia și iubirea, când își neglijează părinții care au făcut sacrificii pentru el în vremea când a fost licean și student. Tânărul arhitect se *descurcă* în arena rechinilor imobiliari nu datorită unei „șanse a vieții” oferită dezinteresat de binefăcătorul „domnul Corneliu” (cf. Mihai Iovănel), cât datorită cu totul altor „șanse”.

Strict tematic, în ultimii ani au mai apărut romane asemănătoare. Noutatea romanului lui M. Duțescu constă în abaterea de la clișeu. Pentru tinerii paraziți de azi succesul concretizat în casă-mașină-iubită, recte bani cu sacoșa, este asigurat de părinți situați în „clasa superpusă”.

Pentru personajul principal din *Uranus Park* succes nu mai înseamnă casă-mașină-iubită. El locuiește într-o „garsonieră de cartier”, mașina sa e luată în leasing, de evasi iubita Ema se desparte. Horia se zbate să iasă din această sărăcie nu pentru *casă-mașină-iubită*, ci pentru altceva.

Paginile de început din care luăm cunoștință de sărăcia personajului sunt pline de amănunte care, treptat, în desfășurarea poveștii, își vor descărca semnificațiile simbolico-metaforice. Secvența fiind prea amplă, iar fragmentarea i-ar afecta înțelesurile nu o redau, mă rezum la simpla menționare a lor: iarnă, mazăgă, fulgi suavi, trafic anarhic, →

IONEL POPA

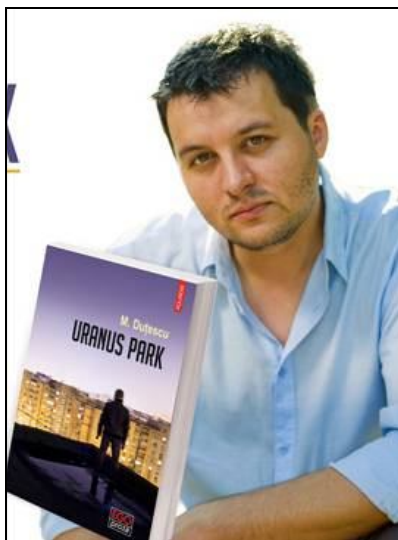
mașină fără cauciucuri de iarnă, pericol de derapaj, aflat în trafic, și: „sunt extrem de atent la tot ce se petrece în jurul meu”. Mizerabilitatea „garsonierei de cartier” în care locuiește și austeritatea biroului firmei de curând înființată în care de multe ori doarme pe cartoanele pe care schițase imobile, nu înseamnă decât austeritatea autoimpusă, răbdare, sacrificiu la care se suprapune într-o atingerea idealului propus. Odaia lui Dinu Păturică nu era altfel.

În roman mai sunt și alte detalii din existența zilnică a personajului. O subtilă semnificație obține scriitorul prin contrastul dintre ambiția *carnivoră* a personajului și regimul de trai *vegetarian*. Sunt chiar savuroase paginile în care se prezintă meniurile eroului.

Tenacitatea cu care vrea să se impună profesional și să arate „domnului Corneliu” implicarea în rezolvarea problemelor de birocrație care frânează proiectul Uranus Park sunt sugerate de repetatele încercări de a se întâlni cu „Napoleon”, dar și redarea filelor din carnetul în care își notează ce are de făcut în fiecare zi, pas cu pas.

În mare, primul capitol relatează viața plină de privațiuni pe care o duce la început de carieră când lucrează pe șantierul italianului Roberto. Din aceste pagini, deslușim o parte din motivele care motivează aspirația, firească până la un punct, a lui Horia spre o viață mai bună. Dar. Există totdeauna un *dar*. Curând, dorința lui devine tot mai agresivă, dar bine camuflată. Tânărul arhitect nu se mulțumește cu **bine**, vrea **putere**. În economia capitolului, prezentarea afacerii imobiliare a italianului pare prea lungă, de umplutură. Lectura mai atentă arată că imaginea bișnițarului italian are în scenariul epic o dublă funcționalitate: 1. Horia Petrescu nu se mulțumește cu statutul oferit de italian și tocmai de aceea, pe de o parte, desfășoară și o activitate personală de proiectare și renovare de imobile, iar pe de altă parte acceptă cu bucurie oferta „domnului Corneliu”; 2. înțelege că viitorul nu este al inițiativelor individuale pe plan local, ci al multinaționalelor, prin urmare tânărul arhitect nu vrea să rămână **jos**, ci vrea să ajungă **sus** într-o multinațională. Începând cu al doilea capitol, romanul devine pe

deplin *ego-grafie*. Lui Horia, visul i se împlinește. Dar cu ce preț? După semnarea contractului cu multinaționala condusă de olandezul Bruno van Dujin pentru proiectul Uranus Park și de numire a lui ca *senior arhitect* al proiectului, trăiește bucuria succesului într-un mod aparte. Întors în camera de hotel, se culcă jos pe covor și se masturbează. În construcția romanului scena finală este nu numai de efect, ci și semnificativă. Scena finală este *semn* al alienării. **Partenera** reală de viață

este înlocuită cu un surrogat deopotrivă fiziologic și socio-moral. Fericirea obținută astfel nu înseamnă împlinire umană.

Titlul romanului, după opinia mea, are o triplă semnificație: 1. Trimite spre un vechi cartier al Bucureștiului. Pornind de aici, arhitectul Horia face câteva observații pertinente despre arhitectura urbanistică precară a Capitalei; 2. trimite spre visul de urbanism modern întruchipat de proiectul Uranus Park; 3. spre o semnificație simbolico-mitologică. Pentru această posibilă semnificație a sintagmei „Uranus Park” pot fi consultate articolele „Uranos” și „Uranus” din *Dicționarul de simboluri*, vol. 3, de Jean Chevalier și Alain Gheerbrant, Ed. Artemis, 1995.

O reușită a scriitorului sunt personajele și în primul rând protagonistul. Autorul nu-și creează eroul și nu-l plasează într-un context social și moral la modul dogmatic, tezigist pentru a face din el un model sau antimodel. În orice moment, fiecare însușire a personajului poate fi percepută și apreciată și cu **plus** sau

cu **minus** – Judecata e lăsată cititorului. Tânărul arhitect Horia Petrescu nu este o schemă umplută cu câteva date existențiale, ci un personaj viu, „în carne și oase”. Prin dăruire și muncă, Horia ajunge un arhitect de înalt profesionalism. Dovadă a dragostei pentru meseria aleasă și a profesionalismului sunt opiniile sale despre urbanismul Bucureștiului. Paginile respective (94-98) parcă sunt scoase dintr-un tratat de specialitate și de istorie a urbanismului. Visul de urbanism modern e întruchipat de pachetul de schițe pentru proiectul Uranus Park. Prima umbră pe chipul personajului e trecerea prea repede în uitare a accidentului de muncă de pe șantierul italianului. Apoi, în tușe succesive, se arată orgoliul. Horia are numai păreri bune despre el. Autocaracterizările pun la vedere calitățile deosebite, dar care scăpate de cenzura conștiinței morale se pot degrada: „Sunt o persoană înzestrată cu tenacitate nativă; dacă am o motivație puternică sunt capabil să-mi depășesc orice limită, să-mi anulez orice zonă de confort. Și poate cel mai important, știu să mă supun întotdeauna celor de la care pot obține avantaje majore, știu să mimez obediința, o fac natural; o fac astfel să le dau încredere și să apeleze în continuare la mine.

Odată înșurubat în acel sistem ideal, voi pune la bătaie toate calitățile pe care mi le-a dăruit Dumnezeu și în mod sigur voi fi răsplătit pe măsură” pentru că: „mie mi-a dat Dumnezeu creier, talent și oareșce adecvare la realitate.” Aflat pe prima treaptă a unei scări căreia nu-i vede încă capul, totuși în „întunerice” „vedeam ici-colo, spune Horia, plăcuțe fosforescente care îmi indicau sensul de urmat. Și exista și o balustradă de care docil mă țineam.” Programul de existență pe care tânărul arhitect și-l impune este următorul: „Răbdare, perseverență, tact, multă determinare și cât mai multă obediință [...] îmi va fi mult mai ușor să-mi înalț schela pentru pasul următor, mai sus, mai sus și așa mai departe.” Nefolosirea acestor daruri divine ar fi un... păcat. Când se gândește la Paul, colegul de facultate pe care îl consideră un ratat, Horia trăiește un sentiment de teamă că ar putea ajunge și el un ratat. În splendida și stupidă lui „ratat”, →

Paul ajunge... filosof, decretând: „lumea funcționează ierarhic într-un sistem organizat în care fiecare călărește pe cineva”. Ideea e înțeleasă și repede Horia o preia coborând-o din sfera metafizicului în filosofia pragmatismului amoral: „...lumea noastră funcționează ierarhic. Evident mi-am spus, nu-mi rămâne altceva de făcut decât să depistez aceste ierarhii și să intru în joc. Să mă strecor cu abilitate printre jaloane și să mă cațăr până acolo unde îmi va îngădui Dumnezeu. Atenție: nu bani, Horia, ci frumusețea cuceririi unor ierarhii bine clădite; nu strălucirea vremelnică a metalelor, ci eternul suflet al Pietrei, cum ar spune companionii domnului Radu Corneliu. Lespede după lespede, strat după strat, aglutinări apetisante de poziții sociale – care într-o nișă a lor implică pe cineva într-un sistem organizat și reglementat echitabil; frumos înșiruiți unul sub altul, până la cel mai mic. Iar cel mic, când va veni rândul său, va fi și el călare pe unul mic. Nu, nu suntem egali. Dumnezeu nu ne-a făcut egali. N-am primit același bagaj genetic și nici același context în care să evoluăm. Unii trebuie să rămână mușchi de pământ o viață întreagă, altora le-a fost dat să ajungă flori de migdal. Libertate, egalitate, fraternitate: prostii! Cel mai bine spune Sfânta Evanghelie în pilda talanților: Domnul judecă drept și-i dă fiecăruia după puteri; unii primesc mult, alții primesc mai puțin. Important nu e cât primești, ci cum folosești puținul primit. Folosește ce ai cu încredere și vei obține mai mult, vei fi răsplătit. Nu fi letargic, neîncrezător, ci escaladează răbdător și metodic, treaptă cu treaptă. Sau dacă poți, sari câte două trepte deodată; iute, lucid, ca o capră neagră.” De la începutul până la sfârșitul drumului său prin viață, din cap până în picioare, protagonistul romanului este un cinic obraznic.

Un personaj cu putere de simbol în plan socio-moral și pentru istoria punctuală postcomunistă este „domnul Corneliu”. Biografia personajului rezumată în primele pagini din capitolul doi al cărții ilustrează cum sistemul comunist i-a nășit pe oamenii de afaceri emanați apoi de evenimentele postdecembriste. Radu Corneliu, „loaza” unei familii din „clasa superpusă” a comunismului, ajunge după

„Revoluția” din decembrie '89 un „rege al imobiliarelor”, după ce a trecut prin diferite stagii de inițiere în afaceri (comerț cu mașini second-hand aduse din Germania, un autoservice complet). „Școala vieții” l-a învățat să fie calculat și lipsit de scrupule, să știe să-și aleagă colaboratorii, să-i țină sub ascultare și să-i manipuleze. Principiul său este *input*-ul creativ; „vreau ceva, orice, astfel încât să obțin un profit maxim cu cheltuieli minime. Dar să nu se vadă ciobănia din spate, ci dimpotrivă, să pară o soluție cât mai stilată. Și vreau repede!»”. Printr-un joc lexical, Horia îl caracterizează: „Omul ăsta era când așa, când așa. Și când nu era așa, nici așa, era... cu totul altfel!”.

Reprezentativ este și Dulea, funcționarul de la primăria „sectorului cincii”. El este prototipul funcționarului public „învârtit”, devenit „Napoleon” al birocrăției și al corupției. În mod inspirat, personajul este construit mai mult prin absență (vezi dese încercări ale lui Horia de a se întâlni cu el *tête-à-tête* pentru a obține fel și fel de avize pentru proiectul Uranus Park).

Cu profesioniști precum Horia, dar vegheați de conștiință și fără oameni în jurul lor ca „domnul Corneliu” sau „Napoleon de la 5”, se poate elabora arhitectura viitorului cu reale șanse de împlinire.

Aceasta ar fi ideea scriitorului și concluzia cititorului.

Până la apariția unui „rival”, *Uranus Park* rămâne în proza de azi roman de raftul întâi.

„Sonetele Orianei”

I.
*ce-aștepți, iubito, să ne-aducă zorii ?
o noapte pierdută ? vreo ziură în plus?
îndoiala că sunt ? dovada că nu-s ?
ispită a coapsei ? taina ? fiorii ?*

*doar nu am tănuțit ceva mai presus
cerul peste noi să-și scuture norii
lângă osuar dezmațul culorii
e plânsu-n care-l dezmiardăm pe Iisus*

*întrebări mai am răspunsul nu vine
văzduhul rămâne zgârcit și înalt
sau poate nu întreb ce se cuvine*

*în corul clipelor cât sunt figurant
tristeți și iluzii port către tine
cu tăcerea din urmă peste neant*

II.
*Nici ploile nu încep fără tine!
amân potopul vâsleții acuză
steaua polară că nu-i călăuză,
calul albastru venit să-i dezbine*

*se svârcolește sămânța în spuză
picturi și aripi fumegă-n ruine
o lume pleacă cealaltă nu vine
Unde-i sfârșitul? E-o vreme lehuză!*

*locul de popas e mult prea departe
în rugă despletite sălcii te-ngână
și-abia se-ntoarce ecoul din moarte*

*m-arunc în ochii tăi ca-ntr-o fântână
stele și flăcări îndemn să înnoate
și-ți tulbur retina - pumn de țărână*

VASILE MACOVICIUC

Justițiar, înapoi la vatra satului

Romancier și eseist, ziarist, bine stabilit în arta comunicării din mass media românească (având și o teză de doctorat în domeniu), scriitorul Nicolae Bălașa, din Craiova, și-a adjudecat meritoriu impulsurile dialogului referențial și în teatru: vezi volumele *Preț pe dispreț* (2011), *Ziua a șasea* (2012), *Teatru* (2013), *Slugă la dârloagă* (2014). Toate piesele componente sunt comedii cu subiecte fixate în lumea satului contemporan, cel din timpul și după dezastrul colectivizării.

Punctul nodal al inspirației sale rămâne totuși satul românesc, începând cu cel în spațiul căruia s-a format – Seculești, component al comunei Bulzești, aflată la Nord de Craiova și la Vest de Rm. Vâlcea.

Oricum, dealurile de foioase, de o varietate impresionantă, precum și zonele umane atât de ascunse, ciopor, de neatins ori supuse derizoriului civilizației urbane – toate, zic, au făcut ca și limbajul oamenilor, oarecum arhaizant, să se învârtă în cercuri concentrice pilduitoare. Cele șase cărți de poeme ale lui Marin Sorescu, denumite *La lilieci* dau seamă, într-un mod hotărâtor, despre ce spuneam mai înainte (detalii de specialitate în cartea noastră, din 2009, două ediții, *La lilieci... 6 Cărți în căutarea lui Marin Sorescu*, 380 p, Craiova, Ed. Sitech).

Fiind cam din aceeași tagmă apostolică a scrisului, am cunoscut îndeaproape preocupările prozatorului Nicolae Bălașa (n. 1956, 4 martie).

În schimb, eseistul se arată a fi beneficiarul preferat al studiilor sale de filosofie. Și de aici încolo începe... infuzia filosofică în toate prozele de până acum. Ingenios rămâne faptul că Profesorul știe exact când și unde să înainteze ori să se oprească în demersul narativ ofertant. Nicolae Bălașa este stăpânit, aproape obsedat, de luciditatea ideilor, fie a celor din antichitatea grecească și romană, fie din modernitatea europeană. De fiecare dată vrea să-și convingă pe ipoteticii cititori că o lectură agreată e musai să conțină informație ductilă, prezentare clară de fapte bine selectate și așezate în registre stilistice acătării. Un volum de referință – *Sub semnul întrebării*, 2012 – explică neliniștea purtătorului de idei până departe. A se vedea mai pe îndelete volumele *Lacrimi și bani*, un roman eseu pe care l-a pus în cumpănă sau în alternativă cu *Cețuri peste plaiuri mioritice*, precum și vol. *Bani și suspine*, 2014.

Așadar și eseu, de la Montaigne încoace, rămâne și pentru Nicolae Bălașa o predilectă formă de comunicare, justificând interferența filosofiei cu formele de comunicare literară (așa a fost de la 1580, când au apărut volumele de *Eseuri*).

Spre deosebire de ilustrul său înaintaș francez, Montaigne (1533-1592), scriitorul român, deși are alte preocupări profesionale, într-ale scrisului, nu numai eseistic, și-a redimensionat rostirea justițiară, fără drept de apel, în mai toate împrejurările narative. De aceea, lângă relatările socio-economice, văzute și trăite în satul său, i s-au adăugat orizonturile lumii, ale vieții impulsive pe care acestea i le-au deschis după ieșirea din spațiul rural. Oricât s-ar interpreta (astăzi) caducitatea de „ieri” că acumulările cantitative duc (în timp) la salturi calitative, ea își poate verifica rezistența și prin proza dinamică, de tip obiectiv, a scriitorului Nicolae Bălașa. Ea are un punct central în zicala: *uit dar nu iert*.

În limita legilor oricărei narațiuni de nivel înalt – evaluarea estetică nu și-a micșorat cadența - romancierul Nicolae Bălașa începându-și cariera scrisului prin romanul *Blesteme* (1995), iar în 1998, publică romanul *Pe apa sâmbetei*. Pilduitoare titluri, nu e așa?!

Zborul spre un înalt altruist – unde relatarea și interpretarea sunt dislocate de analize psihologice și de conștiință, de factori externi, a căror rădăcină se găsește în altă parte, oricum, de întâmplare și de un cuplu conjugal – îl notifică următoarele romane: *Puntea frântă și căderea spre niciunde* (2007), *Mătăniile Alexandrei* (2008).

Justițiarul de care spuneam își completează astfel panoplia comunicării în registre cu acidulări din

imediatei lui vecinătate, cum s-a prezentat a fi și romanul *Acvariul cu fâțe*.

Și uite așa, pe măsură ce se înaintează în vârstă, se ajunge în apropierea Bibliei. Personajul Sarra iese în prim-plan și-i aține calea în plin dezmăț postmodernist în două romane (2012 și 2015).

În scrierea din 2012, pledoaria prozatorului era pentru demnitate și virtute, iar reazemul pentru convingere se găsește tot în lumea satului, moș Gheorghe fiind fanionul acestor determinante morale, reprezentând, în particular, inteligența și înțelepciunea țăranului care a văzut și trăit multe la viața lui.

În volumul din 2012, dacă toate tonusurile... narative? – directe, indirecte, previzibile ori de subtilitate, se îndreaptă spre moș Gheorghe și spre lumea satului în care acesta s-a zămislit și s-a format, în cel din 2015, nepoata lui, Sarra, devine femeia-bărbat. Ea poate fi caracterizată prin insistență, curaj, clarviziune, stăpânire de sine, neliniște metafizică și răsfăț comportamental, până iese deasupra situațiilor critice.

În biografia ei intimă, se găsește că este un copil din flori, rodul unui abuz al universitarului Corcodel asupra mamei sale, Maria, studentă la Științe Economice.

Dacă mama ei și-a luat lumea în cap, plecând în spații europene, la munca de jos (în Anglia, în Grecia), numai să uite de capcanele pe care i le-a întins viața din România, Sarra crește în lumea satului, alături de bunicii ei. Este perioada acomodărilor, cu voia sau fără voia ei. Sedimentarea acestora se realizează în timp, creându-i virtuți și servituți greu de bănuț la un adolescent, mai apoi la o tânără cu o educație formată pe fugă.

Subtil, ca în multe împrejurări narative, scriitorul a lăsat de la sine să se înțeleagă că nativii din asemenea categorii sunt mai dotați și mai deosebiți decât contemporanii lor, devenind învingători mai devreme sau mai târziu. Altfel, cum s-ar justifica limbajul filosofic al Sarrei de la Facultatea de Științe Economice? Ba făcând și ceva pușcărie, după incestul săvârșit de fiul lui Corcodel? Aci cred că tezismul scriitorului a vrut să ia turnura deconspirării unei situații de fapt, iar mai încolo, să atragă atenția instalării unei morale precare, abjecte, în cutare sau cutare instituție de grad universitar. Răzbunare prin scris, domnule Bălașa? Cui folosesc, →

MARIAN BARBU

Domnule, dacă legile Țării nu sunt apelate *când* trebuie și de *cine* trebuie?!

În aceeași ordine de idei, să dăm Cezarului ce este al lui și trebuie să spunem că în cele două cărți, prozatorul Nicolae Bălașa a înregistrat o panoramă luminoasă a unui personaj feminin memorabil. Dacă ar mai fi la modă sintagma *femeia-bărbat* – Vidra, Chiajna, Mara, Vitoria Lipan, Parasca ș.a. aș atașa-o și pe Sarra acestora, fără nicio reținere. Cu atât mai mult aș face-o, cu cât romanul este scris în întregime la persoana întâi. Canonul clasic a subiectivității și durabilității în timp rămâne inexplicabil în cazul de față. Toată scrierea se relaționează pe secvențe și prin secvențe ce se înlănțuie ca într-o păpusă de tip Matrioșa.

Cadențele ori inserțiile de tip filosofic oferite de Sarra, în mai toate împrejurările vieții ei, au punct de plecare în memorabila viață de la țară. Sarra o ia în posesie până pleacă în lume, ca după aceea să se revendice ori să se raporteze la ea, de fiecare dată, ca la o bibliografie irefutabilă. Rețin doar o rostire, apropiată de ceea ce aș numi filosofie de tip popular, pe care Moș Gheorghe ar fi putut-o rosti: „totul e curgere” și uitare în neuitare spre ființarea în vremurile ce vin și se petrec...”

După moartea lui Moș Gheorghe (să-i fi fost model lui Spiridon Popescu, dezvoltat admirabil ca scriitor, într-o teză de doctorat, sub îndrumarea lui G. Călinescu, de către Cornelia Ștefănescu la Institutul de Teorie, Critică și Istorie Literară, din București?!), mamaia Sarrei rămâne alintată de aceleași limbaje cu poncife, mereu altele. Ele devin o reală și o benefică mândrie pentru Sarra în fața oaspeților – de la Careii din Maramureș și Tabitha din Tunisia, a lui Adam, din zona Dobrogei și a Caracalului, a soțului Avram (Avi).

Fiindcă prozatorul, vrând să demonstreze (!) că și satul accezează la modificările de structură ale democrației, determină pe Sarra și sateliții ei să înființeze în zonă un spațiu agroturistic, cu tot ceea ce implică acesta.

După câteva rezultate comerciale notabile, afacerea părea să aibă un viitor neașteptat de îmbietor.

Cum se apropia, peste puțin timp, Nașterea Domnului, s-a declanșat febra pregătirilor de iarnă: cu bucate alese – de la brânzeturile și afumăturile (din zona Rucăr-Bran), până la fructele din zona Câmpulung, Curtea de Argeș. „Pentru pizzerie, s-au comandat măsline marinate din Sicilia”.

S-a făcut un consiliu de familie, stabilindu-se cine să meargă și cine să rămână în gospodărie, și cine să aibă

grijă de Sarra, care trebuia supravegheată, fiindcă, după un control medical, aflate că este gravidă.

Așa că sub pavăza unei asemenea bucurii, cei plecați în deplasare au fost Avram (Avi, soțul Sarrei), tunisianca Tabitha, Katy din Maramureș. Maria a ezitat să-i însoțească după ce a aflat că Adam (veneticul) vrea să meargă la Craiova.

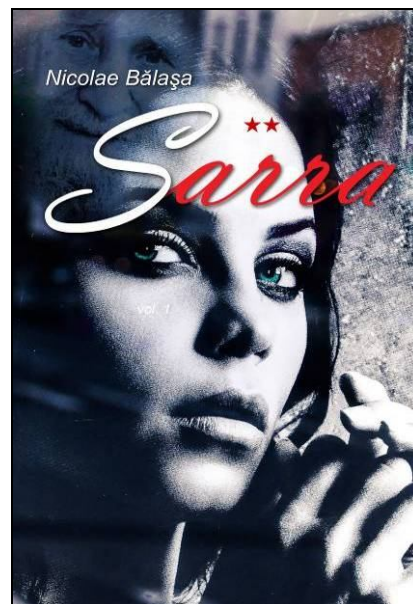
Cunoscător al tuturor obiceiurilor din satul natal, prozatorul Nicolae Bălașa strecoară toată știința acestora. Sarra este neliniștită în permanență din cauza mișcărilor dezordonate ale fătului din pântecul sale. Premonițiile o pun pe jar. Toate se calmează după ce află de cumplitul accident al soțului din cauza sistemului de frânare la mașină.

După imbolduri și aluzii ale Sarrei, cât toate demersurile în aceeași direcție ale Vitoriei Lipan, Adam mărturisește că el este vinovatul, fiindcă i-a jurat lui Corcodel că îl va răzbuna.

Și uite așa, luându-și doctoratul, Adam a cedat, pedepsindu-se în fața conștiinței sale.

Se cuvine să luăm în calculul evaluării întregii scrieri – confesiunea de la sfârșitul cărții prin care autorul își declină situația întrebătoare a sănătății, neputând să meargă mai departe în a-și încheia actuala Carte. Dar biruit-a gândul, vorba cronicarului, iar scriitorul Nicolae Bălașa a ieșit pe piața cărții contemporane, cursiv și fără complexe estetice. Persoana întâi a biruit și în forme de comunicare feminină, prin substituție, într-un registru veridic al rostirii în palier.

Oricând, pentru un cercetător, fie și titrat, stilul romancierului, ca și al dramaturgului, cu atât mai mult, al eseistului filosof, se arată a fi unul al dezbaterii. Adică al trimiterii spre toate sursele de inspirație, dar, parcă, satul românesc, cu toate zbatările lui întru existență, se arată în prim plan. Și cu toate trâmbițările oficiale despre democrația din România, mentalitatea

oamenilor, *spiritul* acceptă mai lent evoluția, progresul. După cum se exprima un francez (eseist și poet) – Vincent Teixeira (n. în 1969, la Auvergne, Saint – Flor) „locul filosofului, ca de altfel și al poetului, nu este la putere, însă ei întrușchipează *gândirea liberă*, prin urmare, critică:

- punerea întrebărilor despre ceea ce există;
- zdruncinarea ordinii stabilite și a micilor noastre certitudini;
- punerea în discuție a existenței sociale, așadar a umanului în general;
- deschiderea de noi orizonturi;
- crearea sensului, căci a gândi înseamnă totodată și a visa;

Toate acestea presupun o distanțare, o „privire îndepărtată”, care lipsește canonic din societățile noastre, marcate de divertisment, urgență și prezentism.

Eseistul își încheia pledoaria din dezbaterea propusă în revista „Cultura” (nr.2 din 22.01 2015, p. 28-29, citând sursa unui mare poet german care se pronunța aforistic vorbind despre *Curajul poetului* că odată cu pericolul {democrației n. n- M B} sporește și ceea ce ne mântuiește.

Așa că, domnule Nicolae Bălașa, modificarea genetică a plantelor de pe întreg pământul nu impresionează pe locuitorii satului Seculești nici cât piuitul de pițigoi, fiindcă habitatul lui este în pădurea de foioase, unde s-au cuibărit toate gândurile (mai ales cele de taină) ale tuturor Soreștilor. La aceeași înălțime de umăr s-au adăugat și ale dumatile, de câțiva ani buni...

Deci, să ne înțelegem: vindecarea prin scris, justiția încorporată în limba-jul operei tale, cred că o bănuiești ca fiind cu prelungite reverberații în timp.

Subscriu, Doamne ajută!

Noutăți stilistice

Ca un observator consecvent al biografiei spirituale, construite în 23 de volume, a prof. dr. Dorin N. Uritescu, am specificat în revista de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni *Litere*, nr. 2 (171), februarie, 2015, pp. 18, 19 următoarele: „Aparițiile în *Ardealul literar*, nr. 1-2, 2014, pp. 106-109, a studiului *Echivocul ortografic – o figură de stil* – de Dorin N. Uritescu și a *Cronicii literare* semnate de Cristian Livescu în *Convorbiri literare*, septembrie, 2014, pp. 63-64, cu privire la monografia unică *Fascinația numelui – studiu al creației lexico-semantice și stilistice*, editura S.A.I.S., București, 2009, pp. 352, de Dorin N. Uritescu, m-au determinat [...] să subliniez necesitatea unui studiu, semnat de prestigiosul profesor, în care să fie cuprinse și celelalte noutăți stilistice presărate prin cărțile Domniei Sale, întrucât sunt multe și merită expuse într-un volum separat.”

Această sugestie a mea, iată, s-a concretizat în tipărirea volumului eminentului profesor, *Noutăți stilistice*, apărut la editura RAWEX COMS, București, 2015, la începutul lunii iulie, cu un *Cuvânt înainte* semnat de prof. univ. dr. Ileana Oancea, autoarea binecunoscută a *Istoriei stilisticii românești*, Editura Științifică, 1988, care subliniază originalitatea pregnantă și ținuta științifică a studiilor cuprinse în volum, ceea ce justifică titlul, o veritabilă emblemă unificatoare: *noutăți stilistice*.

Cele 12 capitole ale cărții au titluri incitante, explicative, privind noutatea teoretică a cuprinsului lor. De pildă: Cap. I *Echivocul ortografic – o nouă figură de stil*; Cap. II *Pedantismul ortografic – o modalitate stilistică de oglindire a infatuării docte, uneori semidocte*; Cap. X *Resursele expresive ale sinonimiei*; Cap. XII *Antonomaza – creație lexico-semantică și stilistică*.

Fiecare capitol al volumului are o structură arhitectonică construită plecându-se de la definirea figurii sau modalității stilistice numite în titlu, apoi se trece la prezentarea tipului sau tipurilor fenomenelor și a proceselor care le produce, încheindu-se cu o analiză în context a noutății declarate.

De pildă: „**echivocul ortografic** este prezent ca rezultat al despărțirii cuvintelor în secvențe lingvistice indiferent dacă acestea au stat la baza formării vocabulelor în cauză sau nu, cu intenția redării sau sublinierii unor sensuri. Dar aceste modificări în structura cuvintelor, care păstrează un aproximativ aspect fonetic cu cel al cuvintelor paralele, ce-și păstrează sensul propriu, se prezintă sub diferite aspecte:

a) **simpla segmentare**: *ce-ai – ceai; arde-i – ardei; di-urne – de urne; car... tele – cartele* ș.a.;

b) **segmentare + înlocuirea unui segment natural cu un cuvânt insolit**: *de-a Bush-ilea – de-a bușilea; Dej(unul) – (Gheorghiu) Dej I; Petri-ficat (Petru I al Rusiei) – petrificat; des-kurzi – descurci; Baas-Arabia – Basarabia; moto-tolit – mototolit;*

c) **substituirea exclusivă a unui segment natural cu unul insolit**: *ROMAN-ului – Roman* (primul-ministru);

d) **izolarea de sunete** (*eventual, introducerea ad-hoc de sunete*): *fri(ș)că; to(r)t*.

Acest procedeu de scriere, cu funcție stilistică, bazat pe *omofonia creată prin despărțirea cuvintelor în secvențe lingvistice cu sens relevă intenția de a exprima sau sublinia un anumit aspect politic, social etc.*, ca în enunțul următor:

„[...] Meleșcanu la SIE [...] mutarea acestuia de la Senat la SIE a produs un câștig și pe tabela coaliției ridicându-i fragila majoritate la două persoane. De! cine dă, lui își dă, SIE-și adică.”

(„Curentul”, 2012, 29 februarie,

p. 1)

Jurnalistul, autor al editorialului cu tentă ironică critică, îi informează pe cititori că la direcția importantei instituții de informații externe, SIE (sigla Serviciului de Informații Externe) a fost numit, de către președintele *pedelist*, Băsescu, dl Meleșcanu, *liberal*, fapt pentru care liderii USL (Uniunea Social-Liberală) îl suspectează pe cel numit, de legătură secretă cu cel care l-a investit.

Parafrazând expresia biblică a milosteniei creștine *cine dă lipsiților, lui își dă* (își dă sieși) autorul motivează gestul președintelui utilizând un *echivoc ortografic* de o rară expresivitate: **SIEși**, primele trei litere scrise cu majuscule constituindu-se în sigla serviciului secret dat, iar citirea integrală a secvenței lingvistice (pronumele *reflexiv* în dativ **sieși**) redă accentuat sensul răsfrângerii efectelor benefice asupra persoanei care numește, subliniindu-se astfel cu ironie ipocrizia politică a *Puterii*.”

Lăsăm cititorilor interesați parcurgerea pe îndelete a cuprinsului celorlalte capitole prezentate în iscusiță analiză și ne referim la capitolul final (al 12-lea), cel mai extins al volumului: *Antonomaza – creație lexico-semantică și stilistică* – , reproduce cu importanță completări ultima parte a unicei monografii amintite, exprimând exhaustiv *clasificări, diferite și multiple ipostaze în context, delimitări riguroase, sistematizarea procesului figurii de stil și evaluarea riguroasă a efectelor ei artistice*.

„*un Potemkin* [de Olt]” (*Adevărul*, 1 noiembrie, 2004, p. 1) – *substantiv propriu* (cu inițială majusculă + articol nehotărât proclitic) pentru *substantiv comun*, cu sensul: *farsor* (păcălirea țarinei de către *Potemkin*, construind sate din carton);

„[din vremea] **Tovarășului**” (*Academia* Țațavencu, 12-18 ianuarie, 1993, p. 6) – *substantiv comun* (cu inițială majusculă) pentru *substantiv propriu*, patronimul *Ceaușescu* (*Ceaușescu* se identifica în socialism cu vocabula de adresare impusă de sistem)”.

Iată și o valoroasă analiză pe larg din subcapitolul: *Compuse antonomazice lexicalizate și nelixicografiate*. → **Prof. univ. dr. ION DODU BĂLAN**

„[...] nostalgicii, cei care regretă și „iepoca” și gulagul stalinist. [...] nostalgicii, cei care regretă și „iepoca” și gulagul stalinist. Ei, **stalinozaurii**, ar putea să ne înfrângă [...].

Compusul **stalinozaur** are ca prim termen numele **Stalin**, cel al nemilosului dictator comunist, iar ca termen secund cuvântul grecesc **sauros** „șopârlă”, preluat din franceză (*saure*) cu scrierea conform pronunției sale în limba română *zaur*, după substantive de tipul *tiranozaur*, cu vocabula de legătură *o*.

Noul element lexical este de o mare sugestivitate în a apropia pe cei astfel numiți (pe **stalinozauri**) de sensurile **fosilă**, (figurat) *bătrân* (cu *idei învechite*) și **reptilă**, (figurat) *cel care este gata să se înjosească pentru a parveni; imaginea deplasării prin târâre a acesteia fiind sugestivă în formarea sensului* – înțelesuri adăugate la ceea ce însăși forma lui concretizează prin șirul ei de litere, asociat cu cele de același tip.

Toate acestea sunt puse în legătură, în momentul rostirii vocabulei, cu trăsăturile degradate ale dictatorului Stalin, cu ideologia lui comunistă.

Deci **stalinozaur** înseamnă *susținător al ideologiei comuniste depășite, al utopismului socialist, pe care le propovăduiește și în numele cărora acționează cu o agresivitate primitivă.*”

Recomand tuturor celor interesați de aspectele estetice ale limbii române literare volumul *Noutăți în stilistică* de Dorin N. Uritescu scris cu acuratețe și cu farmec deosebit al expresiei, etalând o multitudine de aspecte originale, de o noutate analitică incontestabilă.

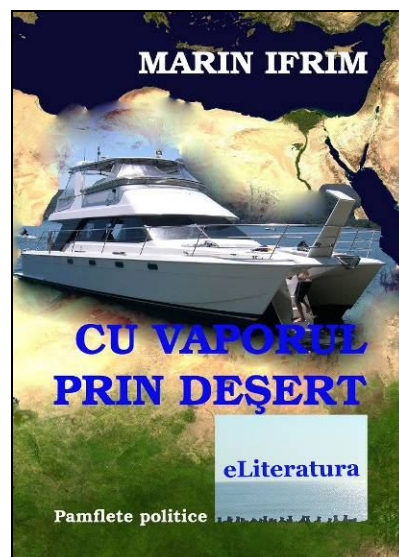

„IA DE LA MARIN!”

Vreme de câțiva ani – 2009-2011 – scriitorul Marin Ifrim a semnat, cu o ritmicitate de invidiat, în „Jurnalul de Vrancea” – publicație on-line dirijată de Liviu Ioan Stoiciu – zeci de tablete (apăreau la rubrica „opinii”), până la începutul lui 2012, mai precis în ianuarie, când autorul se decide să-și întrerupă colaborarea, scriindu-i lui LIS următoarele:

„... A venit vremea să trag o linie simplă și dreaptă a participării mele la acest ziar on-line. Niciodată nu am avut o libertate publicistică asemănătoare. Mi s-a permis orice, inclusiv licențe... licențioase. În urma acestei colaborări, rămân vreo mie și ceva de pagini semnate de mine. Nu retractez nimic din ceea ce am semnat în acest Jurnal unic. Din păcate, după zecile mele de articole sinucigașe, poliția politică a învins, făcând ceea ce știe ea dintotdeauna. Mi-au construit o hârtie igienică de tot râsul. Îți trimit detaliile. Nu-mi vine să cred cât de singur am fost în clipa în care am fost acuzat de incest cu propria mea figură din oglindă. La insistențele unor oameni care mă iubesc, scriitori și ei, mai pragmatici decât noi, m-am adresat justiției, ca să mi se repereze câte ceva din onoarea dezvirginată de oamenii lui beria autoton. Ca atare, până nu se va ști cum stă treaba cu mine, cu acuzațiile de «colaborator» al securității, iau o pauză. Știu că asta e dorința multora dintre cei deranjați de mine...” etc. etc.

Afirmația că nu a retractat nimic din ce a scris și publicat e acum întărită de apariția acelor „opinii” într-un volum de 268 p. – „Cu vaporul prin deșert. Pamflete politice” (eLiteratura, 2014), titlu ce incită la decodificare. Pe de o parte, el sugerează o absurditate, o imposibilitate, sintagmă ce se poate înscrie în seria cămillei ce ar trece prin urechile acului, a porcului zburător, a plopului roditor de mere ș.a.m.d. Este lupta cu morile de vânt a lui Marin Ifrim, acest hidalgo modern ce-și scrie visurile, speranțele, credințele, cu aceeași mândrie și încredere cu care ridică sabia eroului Cervantes. Pe de altă parte, „vaporul” din titlu are o trimitere foarte precisă – la profesia fostului (până mai ieri) președinte, la flota înghițită de hula răvășitoare (ca să fim în temă!) a ultimului deceniu,

dar, mai ales, de lăcomia comandantului... (Mai puțin inspirată mi se pare coperta – o elegantă ambarcațiune de mai mici dimensiuni profilată pe harta din satelit pe care se conturează clar Nilul, Peninsula Sinai și Marea Roșie, deși mult mai nimerit ar fi fost un triunghi al Bermudelor sau o larg deschisă gură de rechin! Sau de șacal!)

Pamfletist din aluatul celor „răi”, cu limbă slobodă, ultragiind urechile fine, de la cronicarii munteni până la Tudor Argezezi, pentru care „pamfletul se lucrează cu undrea, cu peria de sârmă, cu răzătoarea sau cu fierăstrăul bijutierului; și, uneori, în clipele supreme, cu sculele măcelăriei” (desigur, în enumerare găsim și locul și Eugen Barbu și Vadim), buzoianul (de câmpie) Marin Ifrim are predilecție pentru „sculele” din urmă – vorba neaoșă, urât mirositoare, contondentă, licențioasă pe alocuri, căci vremurile, se pare, asta cer, iar nu catifeaua molatică, mângâietoare, a subînțelesului, a aluziei, a ironiei fine. Cu siguranță, Marin Ifrim nu este un bijutier ce filigraiază materialul supus prelucrării, căci materialul nu are valoarea aurului, ci toxicitatea uraniului.

În vizorul sau periscopul (ca să fim în temă!) autorului se află lumea politică a momentului, adică a epocii de după „elicopteriada din 1989” (sau „cacariseala”, vorbă împrumutată de la un „copil de paleolog”), incluzând aici și categoriile care au tangență cu aceasta – serviciile secrete (care „regulează și regularizează totul”), mass-media (OTV – „Trabantul presei românești”) și slujitorii ei („cyborgul” C.T. Popescu, dar mai ales →

RODICA LĂZĂRESCU

jurnaliștii Antenelor), intelectualii (Dan C. Mihăilescu – o „efemeridă ce dă pe lângă critica și istoria literară”, N. Manolescu – „o altă frescă neterminată a culturii naționale”, Gabriel Liiceanu – „o murătură cu fața de pepene scobit de păsări [...] al cărui confort spiritual interior, după vorbă, după port și după șort, arată destul de redus, ca o garsonieră amplasată într-un submarin”, care a publicat vreo 16 cărți, „dintre toate fiind de reținut cea cu titlul răstit, «Apel către lichele», adresată direct celor care i-au dat voie să apeleze la bursa von Humboldt”), divertismentul („Huidu-Găinușe, doi frizeri aflați în șomaj tehnic”), sportivii care și-au „pervertit” performanțele ș.a.

Nu scapă comentariului acid nici Școala (bacalaureatul a ajuns „o circotecă ieftină”), nici Biserica (ce „nu-și mai poate justifica neimplicarea în viața de zi cu zi, lașitatea tradițională. Moralitatea popilor e o poveste de adormit morții”), nici Loteria („o jucărie în mâna unei oculte imposibil de depistat”).

Dar, de departe, vizați sunt oamenii politici și, desigur, „preșecăpitanul” Băsescu, protagonistul celor mai multe dintre pamflete, cel care „a reușit contraperformanța uluitoare de a ne băga pe toți în apa măloasă a firii sale belicoase”, aflat „în starea neroniană de a da foc țării”, „individ dubios, viclean, hămesit, obraznic, arogant, răzbunător și prost sub toate aspectele”, „figură de asasin laș, învățat să înfigă cuțitul numai pe la spate”, „scandalagiu portuar”, „o greșeală totală a clasei politice” care „când ni se adresează parcă ar respira pe c...” etc. etc.

Autorul își „slobozește condeiul în răspar” împotriva politicienilor – din tot spectrul politic – care „au slujit România, au făcut-o după chipul și asemănarea lor”, fie că e vorba de „vârful de sutien ale actualei clase politice”, „cucoane cu nimic mai prejos sau mai presus de Elena Ceaușescu, din punct de vedere academic”, precum Elena Udrea – „damă cu pretenții de demnitar” care „își iubește țara cu tot corpul, inclusiv cu mintea ei virgină”, Roberta Anastase – „fufa cu gura de rai”, ce enervează prin „tupeul infinit, ceva specific celei mai vechi «meserii» din lume”, „Rovana (de) Plumb” ș.a., fie că se referă la specimene precum Ion Oltean, nenumit, dar ușor decriptabil

– „rahatul acesta cu broască râioasă în gât”, la Crin Antonescu – un „dandy telegenic, la „foiala sterilă de pechinez a lui Geoană”, la fostul jurnalist, acum primar, Radu Mazăre, „scos de PSD din tomberoanele comunismului”, la Adrian Năstase, „un dictator calificat” și tot inventarul/insectarul eșichierului politic.

O oază sau insulă (ca să fie în temă!) de liniște o reprezintă cele câteva tablete, ca o lacrimă caldă ce se prelinge liniștit pe obrazul răvășit și plin de încrâncenare, în care sunt evocați unii dintre actorii – de mare talent, dar, mai ales, de o probitate morală incontestabilă – cu care i-a fost dat să se întâlnească: Sebastian Papaiani, Ion Lucian, Emil Hossu, Radu Panamarenco, sau câteva „instituții individuale” precum Gheorghe Zamfir ori poetul Ion Gheorghe.

„Ca să fii un «bun cetățean», trebuie să nu superi pe nimeni, trebuie să nu te faci remarcat în niciun fel constructiv. Trebuie să nu muncești, să te guduri pe lângă maimarii zilei, să nu ieși din turmă...” Cu siguranță, astfel privind lucrurile, Marin Ifrim nu e un „bun cetățean”. Este însă un pamfletar de temut – cu ale cărui opinii poți să nu fii de acord, dar a cărui îndemănare în mânăuirea „sculelor” argheziene nu poate fi negată! Și nici puterea de previzionare!

Scrisa acesta în 9 dec. 2009: „După regulile politicii autohtone, urmează debarcarea lui Crin Antonescu de la șefia PNL, apoi asimilarea pedelistă a acestui partid. După Antonescu, sau, poate, înaintea acestuia, o să cadă și capul lui Geoană. (...) Acum Băsescu are grăunțele în palmă. Oile politice n-au decât să behăie de «foame» sau să-i lingă «linia vieții». Fără comentarii!

Adunate în volum, după trei, patru, cinci ani de la scrierea lor, cele 189 de tablete-rechizitoriu se constituie într-un jurnal al acelor ani – încrâncenat, e drept, autorul asumându-și sarcina de a „desfunda closete”, dar și într-un avertisment ce dă fiori: „În curând vom trăi într-o fostă Românie”, căci „la Cotroceni, oricine ar veni va purta hainele urât mirositoare ale unor servicii secrete transnaționale”. Data scrierii acestei fraze – 07.10.2009. Suntem în 2015 și din ce în ce mai multe adevăruri încep să iasă la iveală, confirmându-l pe pamfletarul vizionar.

A mai căzut un bilet

Un tren a trecut, întorcând în gol biletul de ieri, aruncat la întâmplare dintr-un buzunar cu fantome fără trup.

Hârtia s-a lipit de peron cu litere negre în sus și albe în jos.

Zadarnic, fără suflare, prețul unei zile pentru totdeauna sfârșite, absorbite de un moment fără întoarcere.

Azi, altcineva a aruncat un alt bilet, mai proaspăt, îngheșuit de frig în propria otrăvă sufletească.

Un nou preț al zilei din care mâine nu va mai rămâne nicio urmă într-o amintire de om.

Frigul

Frigul naște umbre lungi, fețe de gheață îmbibate cu miros de benzină scuiată lângă semafoarele mioape.

În acest anotimp, unele lucruri se ascund de noi, născându-se altele în căutare de hrană și apă.

Animalele zbiară la prima lună care strălucește precum inimile îndrăgostiților prinși sub ea.

Ziua fuge din carul său luminat, totul golindu-se de ea, și ea golind totul în fața noastră, unde pustiul adună stele, iar versurile mele se transformă într-un inel.

De-aș putea cununa îngerii între ei...

GEORGIAN GHIȚĂ

Pretexte și contexte

Înainte de orice, cartea „Pretexte și contexte”, semnată de Nicolae Băciuț și apărută la Editura NICO din Tg. Mureș în 2015, - este un document literar.

Dincolo de confesiuni cu amprentă strict personală, printre fragmente de idei ce țin de subiectivismul de autor, paginile cărții de față sunt fiecare la rând, și toate laolaltă un compediu al unui Timp și al unor evenimente de marcă în lumea literară contemporană. Timpul va dovedi că fiecare cuvânt din această lucrare are memorie literară dar și socială, că ceea ce azi ni se poate părea a fi un discurs personal este în fond, destinul unui eșantion scriitoricesc cu valențe complexe la acest fruntariu de veacuri (20 – 21).

Nicolae Băciuț este un foarte harnic și serios cronicar, un scriitor al vremurilor sale care nu trece cu ochii închiși pe lângă detaliile care, adunate într-un volum, ajută să descoperim mici secrete ale lumii în care trăim. Și... cuvintele sunt vii, și gândurile sunt clare, cu direcție sigură și cu acroșări bine limitate scopului ce ține de zbaterea (de-o viață) a unui autor ce nu se joacă de-a Literatura.

Nicolae Băciuț scrie din vocație certă, scrie cu patimă creativă și are și avantajul experienței de jurnalist, ce face ca fiecare pagină din cărțile sale să devină un înscris ce își are locul său în arhivă. Că Arhiva lui Nicolae Băciuț este impresionantă, rod al unei munci sisifice în domeniul jurnalismului și în sfera literaturii, că Nicolae Băciuț însuși este un personaj fabulos în propria-i Carte, nu mai miră pe nimeni.

Nicolae Băciuț și-a luat porția de celebritate literară de mai multe ori de-a lungul anilor, dar și-a purtat mereu cununa de lauri cu modestie rar întâlnită în lumea scriitoricească de astăzi, el a rămas același „țaran” împăcat în destinul de a-și cultiva „ogorul”, de-a aduna în jurul său prieteni de creație. Un liant între generații și spații geografice spirituale, un mentor și un editor care, cu generozitate rară, susține destinele literare ce nu au avut încă șansa afirmării, dar care dovedesc talent și dorință de a scrie.

Ceea ce atrage din prima la această carte este unghiul personal din care Nicolae Băciuț abordează valoarea astrală a Poeziei și, pentru că poezia are carne și spirit, Nicolae Băciuț vine cu mărturisirea unei relații de prietenie și înțelepciune pusă sub semnul lui Nichita Stănescu. Nu este prima dată când citesc astfel de mărturisiri fascinante și pe care Nicolae Băciuț le face ca și cum și-ar scoate inima în palmă și ne-ar arăta drumul-sângelui care leagă indubitabil poezii unii de alții. Doar că, în cazul cărții de față, dimensiunea discursului literar este generoasă, ne lasă timp pentru respirație și ne putem bucura în tihnă de splebdoarea Existenței per care ne-o împărtășește.

Întâlniri și întâlniri, conexiuni spirituale cu personalități sau (și) comunități de români care ard în aceeași flacără a dorului de Limba Română. Premii și discursuri, prieteni și mai puțin prieteni, dar cu toți Actori în acest „Teatru” de bună calitate pe scena căruia Nicolae Băciuț își joacă rolul Vieții.

În tot acest periplu literar, autorul nu se putea să nu-și aducă contribuția personală și în restaurarea unor adevăruri de istorie literară cu proiectări în spațiul Ardealului. Eminescu în călătoria spre Blaj, așa cum apare evenimentul în scrierile unor distinși istorici literari, dar nu doar Lucefărul poeziei nației, ci și toate micile detalii care formează întregul unor evenimente cheie în ceea ce numim îndeobște: creșterea Limbii Române/ lucrări culturale și oameni care au fost și mai sunt anco-

rați în acest război de pace pe care îl ducem cu toții, sunt trecute cu talent în paginile acestei cărți.

Vatra veche, dragostea și durerea lui Nicolae Băciuț, revista pe care a resuscitat-o prin propriile-i forțe intelectuale, și pe care a făcut-o cunoscută în toate comunitățile vorbitoare de Limba Română din lume. Despre acest fenomen care ține de destinul unei păsări Phoenix, Nicolae Băciuț ne mărturisește cu emoție dar, mai ales, cu acuratețe și responsabilitatea cititorului de viță veche.

Confesiuni, mărturisiri, dialoguri cu personalități sau răspunsurile autorului la întrebările puse de reporteri diverși, fărâme de iluzii devenite realități palpabile prin scrisul înaintând de-a lungul zilelor și a nopților nedormite, poeme și „rapoarte” la demnitatea umană, lumi reale, suprapuse celor virtuale și peste tot și toate, fascinația scriitorului Nicolae Băciuț în fața evenimentelor, zvârcoliri ale facerii unei opere literare în care nicio pagină de carte nu seamănă cu cealaltă. Cărțile lui Nicolae Băciuț sunt de sine stătătoare, proaspete și cu propria lor stea deasupra paginii de gardă, doar materialele de lucru sunt altele și, de la o carte la alta, autorul își îmbogățește colecția de prietenii rare și raftul său de bibliotecă personală poate fi împărțit doar pe criterii de specii literare. Toate cărțile semnate de Nicolae Băciuț constituind mostre de certă valoare.

Nicolae Băciuț a pornit în lume dintr-o casa țărănească din Chintelnicul ce ține de județul Bistrița-Năsăud. Un fiu risipitor? Nicidecum. Doar că, din motive pe care semnatarul acestor însemnări nu le întrezărește clar, în timp ce scriitorul Nicolae Băciuț adună premii literare și cenacluri din țară îi poartă numele, în timp ce faptele sale de arme, literar vorbind, împodobesc panoplia de instituții de cultură dre aiurea, în Bistrița noastră culturală este tot mai greu să întâlnești.

Nicolae Băciuț, un scriitor căruia îi pasă de Literatura de astăzi, un scriitor despre care poți spune multe, foarte multe lucruri interesante. Dar, pentru a-l înțelege cu adevărat pe acest scriitor complex și prolific, cărțile sale trebuie deschise, citite.

MELANIA CUC

DORIRE DE BARD

Aș vrea să știți: poemul ce vă-ntind
S-aveți de ochii minții-mbucătură,
E datul meu de Iov, bard suferind,
Ce-mpart cu voi a slovelor prescură.

Aș vrea să nu puteți uita ăst bine,
Pe care vi-l ofer cum l-am primit
Și eu de la făpturile divine –
Cu dragoste și har de eremit!

Aș vrea, la rândul vostru, spre ființă
Să risipiți sămânța din cuvinte,
Cu-amor, nădejde și în veci credință
În Cel înalt și Prea iubit Părinte!

INVOCĂȚIE DE VARĂ

Mă rog ție, sfântă vară bună,
Istovește-ți arșița și focul,
Că destul mi-a blestemat norocul
Oștile potopului de-o lună.

Lasă-ți soarele-n repaus, sfântă vară,
C-a pripit destul tigva pe lut
Ce se-nvârte-n univers tăcut –
Terra noastră, mamă tutelară.

Te mai rog, mireasă de dogoare,
Să ne ierți de-al razelor belșug
Că murim mai rău ca arși pe rug
Sau răpuși de-o rea spânzurătoare.

ÎN FINE, DAR...

Un nou lot de îngeri
a sosit cu o cursă charter,
care a aterizat pe Pământ...
În fine, sper ca acum
să-mi găsec și eu un păzitor,
să mă ferească de căderi
în păcate care-s mai multe
în pavajul cu bune intenții,
pe unde-mi port suveica
de oase și piele zbicită
cu care-mi țeș pânzele albe
ale ultimului înfășat...
Dar, leneș cum sunt,
mă tem să nu rămân,

ca de fiecare dată până azi,
cu nemurirea reportată,
din lipsă de angelică asistență,
iar de ceea ce te temi,
cum se știe, nu scapi...

OASTEA DE CRUCI

Sub crengi subțiri, sub ierburi moi,
Stă trupul tău albit de ploi,
Tot cimitiru-i un popas,
Morții-s soldați oprîți din pas.

Respiră cerul, îi plâng norii,
Sub flori ne dorm nemuritorii,
Cu ei în rând și-n lut cu ei,
Las jos poveri din anii grei.

În huma minții mele moi
Simt trupul lor spălat de ploi,
Oștean ce-am fost, erou tot viu,
În solda marelui târziu!

Sub șerpilor încolăciți, verziu
Oastea de cruci ce par statui
Dă dușilor înalt onor
Sub glas de bronz lent și sonor!

ARDEAL

Rafale reci de ud zefir
Mă cercetează prin bulendre,
De parc-aș fi poetul Endre
În travesti de elzevir.

Ardeal ploios, când eu te bântui
Prin vălurile de verde,
Tu mă confunzi cu Ady Endre
Și mi te plângi, vrând să te mântui.

Degeaba-mi ceri, plai transilvan,
Nu pot, Ardeal, chiar de-aș dori
Ș-aș fi, să zicem, Petöfi,
Să-ți fiu duhovnic, că-s mirean

Valah din vremi începătoare,
Care, când iert, nu pot uita,
Ardeal străbun, revolta ta
O văd, o simt, o știu, mă doare!

BARD SINUCIGAȘ

La masa mea c-o halbă de boem,
Îți scriu, iubito, ultimul poem,
Halucinat de tainicul lichid
Ca părul tău de blond, însă perfid.

Îți scriu pe-un șervețel mototolit
Să-ți spun în versul ultim: Te-am
iubit!
Și că de-aici, din crășmă, plec lucid,
C-un plan ascuns și ferm: Mă sinucid!

Să știi că-s eu, dacă auzi de-omor,
La știri, deseară, la televizor,
Când, ca-ntr-un text un aplecat
backslash,
S-o spune: „S-a descoperit un leș,

Ce pare-al unui tânăr boschetar,
Că n-are niciun act în buzunar,
O victimă a negrului hazard”...
De unde pot să știe ei că-s bard?

Poemul meu, iubito, nu se-ncheie
Și-aș vrea să poți pricepe, ca femeie,
Că, iar, s-ajung cadavru am ratat,
Că pușlama ce sunt, m-am îmbătat!

Și mort de beat, deci un cadavru viu,
Iubito, alt poem de-adio îți scriu,
Că, gata, situația e gravă:
Halba nu are bere, ci otravă!

O sorb încet, cu tact, cu tot dichisul,
Să nu simt nicidecum c-am trecut
Styxul...
Dar este greu să mori, se vede treaba,
De nu mi-o fi schimbat birtașul halba!

RUGUL RĂZBUNĂRII

Pe lungi cărări de sânge se răscoală
În muntele ce sunt, vechi sedimente,
Emoții, amintiri și sentimente,
Și-mi cer s-aștern protestul lor pe
coală:

Și-un Nürnberg anume să convoc,
Somat sunt de rutini și nostalgii,
În boxă să adun democrații
Ș-acestui rug al răzbumării să dau foc!

Ș-aș face-o și cu lumea aș fi chit,
Că sunt scârbit de toți, de tot sătul,
Că am văzut și am răbdat destul,
Dar nu se-aprinde, al dracului chibrit!

Știu, săritori ce sunteți, faceți chetă,
Vă place ce-am de gând, bravi
curajoși,
Veniți să mă susțineți curioși,
Și mi-ați adus, desigur, o brichetă!

BINEȚE

Bună dimineața, dimineața mea,
Ajută-mă să-ți sorb zorii de cafea!
Bună primăvara, vara mea târzie,
Lasă-mă să-ți dărui tușul pe hârtie!
Bună seara, dimineața mea la halbă,
Ce mă părăsești rece, udă, dalbă,
Bună iarna grea, noaptea mea ce treci,
Îți sunt ultim vis, iar tu, somn de veci!

NICOLAE ROTARU

PARTIDĂ DE ȘAH

(III)

Vineri 11.11.77

Editor al lui Forster din Anglia (în India, pe urmele epicii Călătoriei). După Brâncuși, crede că cel mai cunoscut român e Ionescu. Va publica o nouă traducere din Knut Hamsun. Seamănă, el însuși, cu D. Lawrence. Cele mai bune tragedii de Shakespeare: Othello, Macbeth, Antonius și Cleopatra. Comedii: A 12-a noapte, Henry IV. Vrea să publice, în traducere, o carte despre Einstein (Eisesntein?), de I. Barna.

Ieri, de Divali, m-au vizitat Yogindra Wadwa și Sachdeva, iar apoi Gupta. Seara am mers în familia lui Yogindra – mai are doi frați mai mici și o soră de 20 de ani. Tatăl său, de 56 de ani, seamănă cu tatăl lui Vasile Văduva, are pasiunea geografiei (pe continente, regiuni climatice, fluvii, capitale, populații, performanțe – pentru el, Cehoslovacia și România produc trenuri, Japonia – aparate electronice, în timp ce India: Ram-Ram-Ram – și pantomimează pioasa rugăciune) și a istoriei (a, am zis, Mahatma Gandhi – E, Mahatma Gandhi e de-al nostru. Și a reluat istoria primului și a celui de-al doilea război); mama lor e o femeie fără cuvinte, cu gesturi foarte largi, însă, de mare comunicativitate și frumusețe.

Fratele de 17 ani al lui Yogindra e mai sobru decât „my senior and junior brother”, n-are plăcerea bombelor de toate neamurile care fac din Diwali un ideal teatru de război. Mezinul e trăznitul familiei, plin de viitor, poate. Sora se pregătește să devină steno-dactilografă și numai după ce găsește serviciu speră să se poată mărita. Băieții mari și tatăl lucrează.

Rugăciunile către Vishnu și Lakshmi s-au cântat pe la ora 8, într-o ciudată apatie. Peste prasad – fructe și prăjituri – fumegau smirne și mirodenii – apoi am primit fiecare câte ceva, eu mai ales. Am stat de vorbă, am aruncat crackers (nu eu – mie mi s-au dat, invariabil, artificii aprinse).

13.11.77

Întors de la Bal Bhavan Society, unde văzusem o demonstrație yoga a unor copii și adolescenți (în fața unor

spectatori asemenea, în majoritate, care după minutele respective au început și ei să încerce diferite figuri, făcând ca leii) și dansuri fascinante, pentru mine, din Manipur, apoi pergrinasem prin New Delhi, lăsând să-mi iasă înainte tot altă perspectivă, mă simțeam și frânt și tentat – mult – să aud Devotional songs and Satsang – să văd orice film, programele de la Agriexpo 77 sau ale aniversării Nehru, mâine. Am dat să mă odihnesc, însă, și m-am visat în izlazul din satul copilăriei, parcă, eu așa credeam, cum îmi și închipuisem în open-air-ul de la Bal Bhavan, nu o dată, întâlniri din trecutul meu, cu feluri de a fi, de a se juca, de a dansa, cu atâta înfricoșată religiozitate sau pompă. (La etaj, se construiește alt etaj, ar trebui să se inventeze procedeul să se zidească de sus în jos, la fel cum se dărâmă peste mine).

A patra zi de nefumat. Pantofii au tălpile fărâmate. Mă voi înscrie la sanscrită. Am fost ieri pus în încercătură nu de scrisoarea primită de la visi (Vice-Chancellor), ci de sugestia lui Mukarjee de a propune eu aceluia să amâne întâlnirea românească, pe motiv că el va fi la Moscova în perioada respectivă (Mi-am amintit de poetul Beniuc, în august 1968, când l-am sunat din radiodifuziune să dea o declarație și mi-a răspuns că trebuie să meargă la ambasada sovietică).

Când capul se află la Moscova, ar sta bine să se mai spele și mâinile de origine latină în familie. E clar că nu ideile ne dau afară din India. Norocul că sunetul și lumina dansului iradiază amintirea poezilor (Tulsidas, Denkar, Kalidasa, Tagore, Ghalib, Firdousi, Kabir, Hafiz, Omar Khayam) și ispita dumnezeirii (Krișna, Cristos, Gautama Buddha, Guru Nanak, Mohammed), aflându-ne amețiți de simrang și satsang, asurziți de havoc-ul din ziare, sau banjhauri, contraceptivul din pădurea Kawakol,

Bihar, risipindu-ne în „ap ko bahut bahut bathaid ho”.

Îmi mai și vin în minte rătăcirii prin Roma, Trastevere și Parioli, cântece, filme. Poate și unde dau de poema *Sicilia* a lui Iqbal: Now weep blood, oh eyes, for the tomb of the arts of Arabia stands there in sight... Spuze de scuze a la Pound și Eliot, interogatoriu în limbă necunoscută.

16.11.77

Neapărând cei doi studenți de la grupa în lichidare, i-am așteptat la nesfârșit și, cam după o oră, s-a vădit, somnoros, unul dintre ei, urmat la cinci minute, ca într-o inspecție, de șeful departamentului și unul din secretarii săi: că sunt tulburări, că voi examina în decembrie etc. Prof. Alhuwalia m-a prezentat prof. Joshi, șeful catedrei de sanscrită, spre a începe studiul acestei științe și arte (pentru amfitrion, limba maternă).

Diplomatul de Gâdea își dăduse întâlnire cu pro-vice- cancelarul, matematician, dar am scos eu fonction-ul din foc. Primindu-mă, provisiul m-a întrebat dacă între cărțile românești sunt și de matematică, apoi a pronunțat numele lui Foaiaș, la care am adăugat pe Onicescu, Malița, congres de cibernetică și futurologie. Am revenit ieri la diploma de română – egalitate, a fost de acord (trebuie să-i scrie G.M, the head, când se întoarce de la Moscova). Ceruse de mult cafea, ne-am despărțit după vreo jumătate de oră – vorbisem și despre Haret, despre poetică matematică -, el spunându-mi să mai trec și altădată. La intrare, grupul de de disidenți abia se întrerupsese din scandarea sloganelor împotriva lui visi.

Veena, Beri, Yogindra și Charanjid m-au însoțit în Expo. Cel din urmă, ca „asistent” al meu a primit și el permis (PRESS). Odissi et Bharatha Natyam, Sonal Mansingh a dansat două ore – Radha sau Śita, sau pământene – a fost declarată cea mai bună dansatoare indiană.

17.11.77

Spre seară, aud vociferările grupului de pe prispa Cancelariei. Peste zi, am scotocit, cu lumânarea, prin fișele cataloagelor Bibliotecii Universității. Prea puține, aproximative, de negăsit titluri românești. O carte de știință (și „aviație”), *Limbile lumii* de Kenneth Katzner, include și româna. →

GEORGE ANCA

Acea „fonction” (dracul din cărți) se va ține, totuși, în 23 septembrie, în amfiteatrul Tagore, chiar dacă nu te poți bizui nici pe partea A, nici pe partea U. Am lungit-o la Registrar, oarecum specialist în analiza de conținut, care mi-a tradus în termeni neutri, demni de Pillat, scrisoarea visi-ului. La el în birou, m-a abordat la sigur – îl știa pe A – Tan Chung, Head of the Department of Chinese and Japanese studies.

Între timp, niciun semn de la Nansi. Mai mult nu mă gândesc. S-o îndura poșta internațională să-mi aducă vreun mesaj. Măcar, în Agriexpo – culmea arhitecturii indiene – într-un pavilion, te întâmină o mare fotografie, Thinker, de peste 5000 de ani, din Romania.

23.11.77

O să răsară între vis și ceață Sonal sau dansatoarea-nmărmurită părându-ți-se iar petrecăreață în dor de dor și fără de iubită Gânduri din Veda dis de dimineață vei auzi în curgere sanscrită apoi îți vezi de dorul de viață în ziua lungă fără o clipită.

Întors pe-o parte-n cânt să nu te sperii când parcă te trezesc mirate jurii dintru o nebunie a plăcerii cu sufletul peste surâsul gurii Sub soare răscolește bananierii în dans Kathakali și Manipuri

18.11.77

Taică-meu îmi spunea de o rudă a Jenicăi care se mărita, apoi mi-a repetat, în ciudatul vis, că nu-și dorește altceva decât să ajungă să vadă cum fiica mea o să se mărite fără să mă întrebe un cuvânt. Apoi eram la ORESS, fusese ziua lui Boșman, m-am trezit, am adormit, mă întorsesem chiar acum în „tară”, după primele săptămâni, cu un profesor din Dept. și o combinație Mk-Provisi, și am stat de vorbă la o masă. Era și MC, care mi-a spus să nu exagerez - „și tu” - în discuții - vai, dar am așteptat să vin aici pentru a vorbi așa. Lungă partidă de șah cu Artur Karp, ieri. Am câștigat. Mi-a împrumutat, până azi, o gramatică sanscrită.

Starea prozei Undeva, în U.S.A.

După câteva zile cu ninsori abundente, urmate de un ger cum nu mai fusese în toată iarna și o ploaie scurtă, acum soarele te-ar fi orbit, dacă nu aveai grijă să-ți protejezi ochii. Albul zăpezii, încă imaculată în munți, amplifică strălucirea lui. Era ultimul concurs de schi al anului, cu sosire într-una dintre cele mai elegante – și scumpe – stațiuni, o adevărată sărbătoare, organizată la sfârșit de sezon. Învingătorii din concursurile precedente triumfau printre admiratori, în timp ce ghinionistii încercau să-și reabiliteze imaginea. Era o zi de primăvară excepțional de frumoasă din toate punctele de vedere. O asevărată sărbătoare.

Din cauza căldurii neașteptate, doamnele elegante nu șiau ce să facă cu blănurile. Majoritatea erau artificiale (blănurile), dar chiar mai frumoase decât cele naturale, care deveniseră prohibite în urma valului de proteste ale activiștilor de la societățile de protecție a animalelor. Din acest motiv, dar și din altele, doamnele, deși naturale, erau artificiale în comportare. Majoritatea spectatorilor erau bărbați amatori de schii, singuri sau împreună cu soțiile sau prietenele lor. Ei se aflau de-a lungul pârtiei. În tribuna oficială, se aflau oficialitățile.

Puțini granguri erau realmente iubitori ai schiurilor. Majoritatea se aflau acolo, fie din obligație, dar mai ales pentru că orice astfel de sindrofie era un prilej de discuții, aranjamente, poziționări față de evenimente și persoane. Ca și la balurile de odinioară, unde, în timp ce tinerii dansau sub privirile atente ale mamelor și mătușilor, bărbații discutau pe la colțuri sau în încăperi separate, la o țigară, cafea, poker sau

chiar și fără asemenea pretexte. Este unul dintre mecanismele politicii.

Printre ei, în poziție centrală, se află senatorul Miron, împreună cu soția și fiica. Din tribună, ei văd doar finalul cursei și nu porțiunile cele mai reprezentative, cele mai dificile sau cele unde se câștigă sau pierd secunde prețioase.

Cei mai buni concurenți coboară primii, pentru a beneficia de pârtia perfect pregătită pentru concurs. Cei de la urmă vor întâmpina denivelările produse de primii, deci șansele lor sunt și mai mici, dar acesta este filtrul afirmării. Pentru cei din tribuna oficială e chiar mai bine. După primii zece e puțin probabil să se mai întâmple ceva în vârful clasamentului, deci ei pot să discute liniștiți subiectele ce-i preocupă. Să plece nu ar fi politicos și în niciun caz recomandabil.

Spectacolul a început cu deschizătorii de pârtie. Diferența dintre ei și concurenți nu e foarte mare. Și unii și alții sunt foarte buni, admirați de către cei ce se străduiesc să schieze cât mai bine, dar sunt conștienți că nu vor atinge niciodată nivelul lor. Iar pentru cei ce admiră schiul doar ca spectacol, deschizătorii au un plus de eleganță față de concurenți. Este firesc! Ei nu trebuie să câștige, nimeni nu-i cronometrează, totul e să nu cadă. Ar fi penibil! Majoritatea sunt puțin mai în vârstă decât concurenții și, poate, au concurat și ei cândva, dar au renunțat din diferite motive. Acum schiază doar de plăcere și – desigur – plăcerea se asociază cu eleganța mișcărilor. Este proba de coborâre, cea mai spectaculoasă pentru amatori, deși cea de slalom este cea mai apreciată de către specialiști, fiind cea mai tehnică. Asta nu înseamnă că la coborâre nu este nevoie de tehnică. Dimpotrivă, este tehnica la proba supremă, tehnica la superlativ, în timp ce slalomul este asemenea unui exercițiu de caligrafie.

Dar iată și primul concurent. Este chiar Tony, revelația sezonului. Era aproape necunoscut publicului în urmă cu un an, pentru ca acum numele lui să fie pe buzele tuturor. A fost pe primele locuri la toate concursurile la care a participat, la unele chiar pe primul loc. Fusese necunoscut publicului, nu și specialiștilor, care i-au intuit calitățile și au văzut în el viitorul campion. →

CRISTACHE GHEORGHIU

Oau!!! A căzut! Aproape de sosire, chiar în zona vizibilă din tribună. Dar ce căzătură . . . S-a rostogolit peste 20 de metri, după care s-a fixat ca o săgeată în parapetul din fața unui perete de stâncă. Noroc cu parapetul, altfel – la viteza pe care o avea - ar fi devenit afiș pe acel perete. Ce-i drept, pârtia este foarte periculoasă chiar în acel loc. După o curbă largă dar foarte abruptă, urmează o denivelare mică, dar suficientă să acopere vizibilitatea schiorului asupra următorilor 20 de metri: un culoar îngust, în care concurentul trebuie să se înscrie cu precizie. Dificultatea nu se încheie, fiindcă prin culoar – de asemenea înclinat – nu se poate frâna, iar, după el, un hop îl aruncă într-un viraj scurt la dreapta. Dacă a scăpat și nu a rămas aproape blocat în zăpada cu mult mai moale aici decât era la intrarea în culoar, urmează coborârea finală, ușoară. Tony n-a scăpat; tocmai ultima curbă la dreapta nu i-a reușit.

*

O cameră de spital cu un singur pacient și multe flori. Tony se plimbă nervos prin cameră, ocolind patul, de parcă ar fi ultimul obiect pe care vrea să-l vadă. O asistentă deschide doar puțin ușa, să-l anunțe.

- Ai un vizitator. De fapt, o vizitatoare.

- Cine e?

- Ai s-o vezi. E a treia oară când vine. A fost și în prima zi, imediat după accident. A venit aproape odată cu salvarea. Cred că era în spatele ei.

- Cine zici că e?

- Iat-o!

Este o adolescentă, cel mult o domnișoară, între 15 și 17 ani, îmbrăcată într-un costum de schi, din care doar fața i se vede. Este îmbujorată de parcă acum a coborât de pe pârtie. Trăsăturile feței – drăguță dealtfel – nu indică un sportiv cu tenul înăsprit de soare, vânt, zăpadă, ger și celelalte. Îmbujorată este din cauza emoției, dar și de la urcatul în fugă a scârilor, după ce a aflat că poate să-l viziteze pe Tony. Mai încercase de două ori în zilele precedente, fără succes. „Tony este în comă”, i se spusese, chiar dacă nu era chiar așa. Când a aflat că poate să-l vadă, n-a mai așteptat nici liftul; a urcat cele două etaje de parcă le-ar fi coborât.

- Bună ziua.

I-au trebuit câteva secunde lui Tony să se dezmeticească. Nu cunoștea fata, deși era sigur că o mai văzuse undeva.

- Cum te simți?

- Bine. Aș fi vrut să plec, dar medicii vor să mă mai supravegheze. Spun că, la câte contuzii am, e de mirare că trăiesc.

- Ei au văzut doar contuziile, nu și cum ai căzut. Nimeni nu mai credea că ai să-ți revii.

- Eu nu simt nicio durere, decât dacă îmi pipăi vânătăile. Parapetul era destul de elastic. Altfel, eram terminat. Cred că n-am nimic pe dinăuntru. Le-am spus-o și medicilor, dar au râs de mine. Unul mic și gras a fost cel mai ironic. Sugera că nu sunt gol peste tot, ci numai în anumite locuri și – curios – tocmai acolo m-am lovit cel mai tare.

- Adică la cap.

- Pe mine însă nu acolo mă doare.

- După cum vorbești, poți fi sigur că acolo nu ai nimic, adică nicio leziune gravă. Pe dincolo se pricep ei mai bine.

- Să sperăm.

- Dar, iartă-mă, nici nu m-am prezentat. Mă chiamă Irina și . . .

- Știu. Între timp mi-a picat fisa. Ești fata senatorului. La început, nu te-am recunoscut. Și ce te-a adus la patul meu?

- Te-am remarcat demult și ti-am urmărit evoluția. Acum m-a șocat accidentul.

- Nu m-am gândit până acum că și accidente sunt bune la ceva.

- Sper să-ți ajungă acesta.

- Și eu. Am fost un dobitoc că am căzut.

- Ceasul rău!

- Capul rău! Și dacă nu mi-ar fi spus nea Ștefy. El a spus, eu am auzit, dar pe pârtie am uitat. Eram prea încrezător în mine. Totul mi-a mers din plin în acest sezon. Cursa era pentru mine cum e turul de onoare al atleților pe stadion, mai ales că nu se mai acordau puncte. Sezonul competițional oficial era practic încheiat. Era ca sârbătoarea de la sfârșitul anului școlar.

- Înteleg! Și cine este acest nea Ștefy?

- El îmi ceruiește schiurile. Îl cheamă Ștefan, de fapt.

- Nu este antrenorul tău? Lumea spune că ai o mulțime. Îi schimbi precum cămășile.

- Chiar mai des. Eu port tricouri, nu cămăși.

- Niciodată?

- De revelion și la marile festivități, unde abia am început să fiu invitat. Antrenorii sunt buni doar să-ți facă programul de antrenament. Asta au învățat la școala de antrenori. Eu știu să schiez mai bine decât oricare dintre ei. Nea Ștefy este în primul rând un om de suflet. Îmi este ca un tată. Ba chiar mai mult, fiindcă tatăl meu adevărat n-a vrut să mă fac schior. A murit între timp. Dumnezeu să-l odihnească!

- Domnul Ștefan schiază bine?

- Nu l-am văzut niciodată schiind de-adevăratelea. Se lăsase când l-am cunoscut eu. De schi de performanță; dacă a făcut vreodată. Nu știu. Are însă un secret al zăpezii, al muntelui. Este un mister acolo. Știe tot ce ar trebui să facă un schior pentru a fi în armonie cu zăpada. Expresia îi aparține. Comunică cu zăpada.

- Interesant ce spui.

- Foarte interesant, dar eu vorbesc despre nea Ștefy și presupun că nu pentru asta ai venit.

- Am venit pentru tine. Vroiam să mă asigur că ești bine.

- Mulțumesc. Sunt măgulit. Mă simt oarecum stânjenit. Este o surpriză pentru mine. Mare surpriză!. Mă vizitează fiica senatorului.

- Nu, nu spune asta. Toată lumea mă consideră doar fiica senatorului, de parcă eu aș fi un nimeni. Poate de aceea am și dorit să vin la tine. Să fac și eu ceva din proprie inițiativă și nu să mă ducă părinții de mână la familia X sau Y, pentru că așa se cuvine. Găsesc că am ajuns la vârsta la care se cuvine să fiu eu însămi și să fac ce cred eu, nu ce vor ei.

- Și ce vârstă ai, dacă nu sunt indiscret.

- Nu sunt atât de bătrână încât să-mi ascund vârsta. Am 16 ani.

- Mulți înainte! Eu am 18.

- Mulți înainte și ție. Acum trebuie să plec. Ai mei vor intra în panică. Mă bucur că ești sănătos.

- Sper să ne mai vedem.

- Și eu. Pa!

- Pa!

(Fragment din romanul *Căutări*)

*

Cristache Gheorghiu trăiește în Grecia. A fost ziarist la Brașov, a scris poezie, proză. (Mircea Moț)

POEZIE ȘI DESTIN

Silvana Todea Depounti s-a născut în 1963, în București.

Din 1990 se stabilește în Grecia.

2010 – Debutează, la Atena, în traducerea literară, cu proza scurtă “Întoarcerea tatei din război”, autor Horia Gârbea, publicată în revista literară “Mandragoras”.

I se publică poezii în ziarul “Curierul Atenei” și în revista “Η δράση μας”.

2011 – Debutează în volum, cu o colecție bilingvă de versuri, “Joc de cuvinte/Λογοπαίγνιο”, publicată de editura EL-RO Manuela Marinescu, Atena.

2011 – Predă Editurii Maistros traducerea volumului “Dumnezeu în care spui că nu crezi...” (*Θεός που λες πως δεν πιστεύεις...*), de N. Steinhardt.

2012 – Cu ocazia Anului Caragiale, participă la proiectul Atelierului de traduceri literare al Societății culturale “Balkania contemporană”, volumul bilingv, colectiv, “Șapte schițe”/«Επτά σκίτσα» de I.L. Caragiale, Editura Allotropos, traducând “Lanțul slăbiciunilor”.

2013 – Finalizează, în limba greacă, piesa de teatru scurt, «Ο θίασος των ανέργων» (*Trupa șomerilor*).

2014 – Traduce “Pasiunii la Lacul Sărat”, de Panait Istrati, pentru volumul colectiv «Μεσογειακές περιπλανήσεις» (Periplu mediterane-ean), sub egida Societății culturale “Balkania contemporană”, publicat de Editura Istros a Muzeului Brăila.

2015 – Traduce, în colaborare cu Evghenia Tselenti, “Fetele familiei Nikas, în lumina zilei, mare și albă”, de Monica Săvulescu Voudouri. Volumul este în curs de apariție la Editura Kalentis, Atena.

Apare, în nr. 6/2015 al revistei *Luceafărul de dimineată*, un grupaj de poezii din volumul „49 de trepte”, în curs de finalizare.

Scrisul mi-e chilie. Chilie joasă, chiar subterană, chilie demontabilă, transpontabilă, uneori nevăzută. Niciodată inexistentă.

Întotdeauna plină de nedumeriri, pe care le adun cu trudă și nesățietate până când, într-un sfârșit, chilia explodează făcând loc unui haos microscopic din care se naște o lume locuibilă. În care îmi clădesc o chilie.

Și toate astea în timp ce mă străduiesc să nu scap din ochi Împărăția.

Ce înseamnă luna pentru tine, trecătorule?

La Constantinopol caii fornăiau,
la Constantinopol mamele plîngeau,
la Constantinopol îngerii tăceau.

Împăratul și sultanul
se priveau în ochi printre ziduri
zile și nopți în șir
solii se aruncau în șa
greci ca plumbul
veștile nu erau bune

în zorii aceia
pe retina lunii
mai apucară să se întipărească
primele zăngănituri de săbii.

De anticipație

Azi m-au depășit cinci mașini albe,
douăzeci de mașini ieftine,
două biciclete tandem cu câte un
pasager,
un avion proprietate personală
(care s-a și prăbușit într-o junglă din
cartierul vecin)
și multe altele de hârtie,
m-am împiedicat de câini și pisici ai
nimănu
și-am călcat pe șobolani.

Nu m-a depășit niciun mijloc de
transport în comun.
În tinerețe, aveam mai multe în
comun cu mijloacele de transport,
în zilele noastre îmi fac, numai,
plimbarea de seară sau de dimineată,
o dată pe săptămână sau o dată pe
lună,
cu urechea lipită de orașul natal,
care îmi spune că a pierdut șirul
străzilor
și că neoanele îl deprimă,
îmi spune că e okei să fii dezmorțit
dar nu modernizat,

că îi vine să se facă mic,
să se ascundă la subsolul vreunei
clădiri vechi și monumentale,
ca acelea care au făcut loc
bulevardelor întinate de neubire.

Natură statică

Am stat.

Am stat nemișcată,
cu ochii la răsărit,
o zi, o lună, un an.

Nu am înmugurit,
nici nu mi-au dat frunzele,
numai păsările și-au făcut cuiburi
prin buzunarele mele,
pe umeri, pe picioare.

Puii lor au învățat zborul de pe capul
meu,
unii dintre ei chiar mi-au rămas cu
aripile
lipite de obraz
pentru că plîngeam
și n-au mai putut pleca de la mine.

Sinapsă

mi-am pus tenișii și m-am dus la
joacă,
mi-am luat ghiozdanul și m-am dus la
școală,
mi-am făcut valiza și am plecat în
lume.

mi-am luat cheile și-am plecat la
treburi,
mi-am luat cheile, mașina și-am
plecat la treburi,
mi-am luat cheile, mașina, telefonul,
ochelarii și-am plecat la treburi.

mi-am lăsat cheile, telefonul,
ochelarii pe policioară,
(mașină nu mai conduceam demult,
era rândul copiilor),
am bolit puțin, cât să ne spunem
câteva nimicuri
egale cu zero în fața infinitelor clipe
de tăcere,
nu tocmai toate clipocitoare de iubire,
cum era și de așteptat, că doar oameni
suntem.

mi-am lăsat trupul pe pat și-am plecat
în veșnicie,
ceea ce vă doresc și dumneavoastră.

SILVANA TODEA DEPOUNTI

DOCUMENTELE CONTINUTĂȚII

Unirea unei mari iubiri
NAȚIUNEA ÎN STARE DE VEGHE

NOTE ȘI COMENTARIILE SOCIOLOGICE LA ROMANUL MARII UNIRI

(VII)

7. LIBERTATEA SOCIALĂ – TEMELIA FIINȚĂRII NAȚIUNII ROMÂNE

Idealul libertății naționale și al unirii cu patria mamă România dă sens și susține acțiunile eroilor literari reprezentativi din romanul *Sacrificiul*.

Faptul că libertatea socială este temelia trainică a ființării națiunii române îi preocupă în mod special pe acești eroi literari. Desfășurările epice, conflictele, încleștările dramatice cu valoare de simbol, părțile eseistice, descrierile, momentele culminante ale romanului evidențiază în variate moduri tocmai acest ideal.

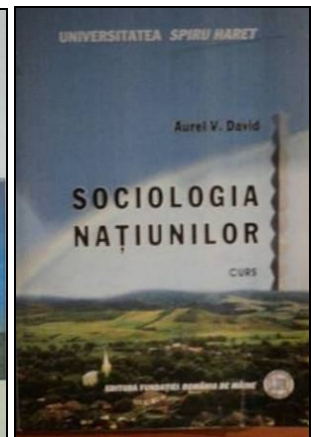
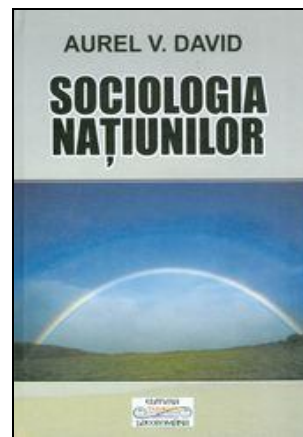
Credem că nu greșim dacă afirmăm că Mihail Diaconescu introduce de mai multe ori în romanul său accente innice și patetice prin care acest ideal este preamărit.

Personaje foarte atent reliefate epic, precum Romulus Brad, dr. Ioan Ciurdariu-Ciordaș, dr. Nicolae Bolcaș, Iuliu Maniu, Alexandru Vaida-Voevod, episcopul vicar Roman Ciorogariu, dr. Aurel Lazăr, generalul erou Traian Moșoiu, Miron Cristea Episcopul Caransebeșului și multe altele au făcut din idealul libertății sociale și naționale un mod de viață.

Faptul că romanul capodoperă *Sacrificiul* încorporează în scene, personaje, descrieri, simboluri și dialoguri, o problematică de mare complexitate precum libertatea socială, înțeleasă drept temei pentru ființarea națiunii române, susține convingerea noastră despre excepționala sa relevanță sociologică și istorică a acestei creații epice.

Astăzi, mulți semeni de-ai noștri, când simt că ceva se pune în calea năzintelor lor, rostesc cuvântul „libertate” și fac apel la forțe care cred că le sunt de mare ajutor. Alții cred în destin, fiind convinși că destinul se împlinește, indiferent de strădaniile făcute, iar libertatea se câștigă, cu muncă sau fără muncă. Din păcate, această gândire care aparține ideologilor erijați în așa ziși filosofi, de care Europa de astăzi nu duce lipsă, câștigă adepți în rândul celor care nu înțeleg sensul și semnificația libertății sociale. Aceștia proslăvesc valori și propovăduiesc interese ale unor centre de putere și organizații oculte, promițând celor care-i urmează bogăție personală și fericire colectivă în cadrul așa-numitei „libertăți comunitare”.

O astfel de sursă promițătoare de bogăție și fericire e așa-numitul „europeism radical” - un curent de gândire și acțiune politică, susținător al unei iminente dispariții a identității naționale în Europa (continent care a născut națiunile!). Adepții acestei idei stranii afirmă că națiunea este o „construcție stupidă”, o „legendă morbidă”, iar în

actualele condiții, un sistem disfuncțional, o construcție artificială, care nu se mai poate menține decât prin forță și nu-și mai găsește justificarea în lumea de azi. „Europeismul” radical și naiv sau de-a dreptul stupid se pronunță pentru „disoluția” rapidă și energică a națiunilor într-o societate europeană supranațională, promițând asigurarea libertății sociale într-o nouă formulă artificială de asociere, în care cei care produc nu beneficiază de rezultatele muncii lor decât dacă le cumpără de la cei care s-au asociat în factorii comerciale și vând tot ce văd și ce pipăie.

Chestiunea aceasta a „topirii” rapide sau evolutive a națiunilor, în cuprinsul Imperiului Habsburgic sau în cadrul Imperiului Țarist sau în alte imperii mai vechi sau mai noi, îi preocupă insistent pe unii politicieni și ideologi de la Viena, evocați atent în romanul *Sacrificiul*.

Discuțiile lor, pasionante de multe ori, desfășurate în confruntări memorabile, într-un cadru istoric precis, în medii aulice, diplomatice, universitare, gazetărești, sunt, de fapt, relevante pentru publicul lector de azi.

Sunt discuții și desfășurări epice pline de tensiune, care impun unele comentarii de ordin sociologic. Este ceea ce vom încerca în rândurile care urmează.

Libertatea socială este construită, întreținută și asigurată numai de către națiuni. Ea exprimă posibilitatea oamenilor de a produce, în interiorul organizațiilor, resurse informațional-energetice și de a se reproduce în cadrul oferit de spațiul social amenajat în funcție de necesitățile sociale. Libertatea socială este dependentă de capacitatea oamenilor de a construi organizații cu funcții gestionare și de a le conferi autonomie generatoare de mobilitate socială. Imperiile n-au construit niciodată libertatea socială și națională. Din contră, au oprimat-o. Prin natura lor, imperiile sunt antinaționale și antidemocratice, antiomane, în fond.

Una din expresiile cele mai benefice și vizibile ale libertății sociale este mobilitatea socială. Aceasta constituie procesul social generat și întreținut de agregarea mișcării oamenilor sau grupurilor sociale (comunități, organizații), începând cu familia, între diversele poziții ale spațiului social construit și întreținut de națiuni. Acest spațiu nu poate fi definit pe baza unui sistem de categorii sociale, ierarhice sau neierarhice și nici delimitat prin construcții socio-politice, care trasează prin forță sau persuasiune frontiere politice, bariere economice sau cortine spirituale. →

AUREL V. DAVID

Mobilitatea socială nu este o simplă mișcare în cadrul unui sistem de stratificare, ci definește libertatea socială pe care este capabilă să o asigure națiunile prin popor, cu toate efectele sale ocupaționale, profesionale și socializante. Ea se exprimă în mobilitatea sau fluctuația a ceea ce economiștii numesc forța de muncă, produsă atât pe orizontală, cât și pe verticala organizării sociale.

Mobilitatea socială este caracterizată prin termeni specifici, în legătură cu criteriul de clasificare utilizat și al motivațiilor care o determină. Astfel, se poate vorbi de mobilitatea ocupațională și, în mod similar, de una instrucțională sau educațională, de mobilitate pe scara puterii, a veniturilor etc. Distincția fundamentală făcută în studiile de „mobilitate socială” este între mobilitatea intra-generațională și cea inter-generațională.

În cadrul națiunilor, poziția socială a oamenilor nu este prescrisă prin nașterea lor într-o familie de nobil, sclav sau iobag etc., cum încearcă să susțină marii potențați ai anacronicului imperiu dualist și ideologii lor de la Viena și Budapesta evocați epic, portretistic și simbolic, caricatural uneori, în romanul *Sacrificiul*.

Națiunile, ca unități sociale, nu conferă posibilitatea ca poziția socială să fie reflectată și sancționată prin legile și cutumele care consfințesc separarea societății în clase, stări sau caste. Victoria revoluțiilor „burgheze” a dus, peste tot, la înlăturarea acestor bariere politico-juridice, pe care le-au construit statele investite cu „imperium”, iar dezvoltarea capacităților productive și schimbările de structură socială generate de aceasta au deschis posibilitatea realizării unor ample modificări de poziție de clasă, fie în cursul vieții active a oamenilor, fie în raport cu familia de origine.

Sociologul Dimitrie Gusti afirma la vremea sa, pe deplin temei, că „activitatea economică este cea care leagă mai mult o națiune de pământul ei. Toate resursele de trai pe care mediul geografic le asigură, de la pășunile potrivite pentru păstorit sau câmpurile de cultură, până la cele mai scumpe zăcăminte naturale, sunt ale națiunii și urmează să fie folosite treptat după dezvoltarea firească a națiunii și în măsura în care apar pentru urmași alte izvoare de trai”.

Avem datoria civică, morală și patriotică să ținem bine minte afirmația marelui savant sociolog Dimitrie Gusti, conform căreia „cele mai scumpe zăcăminte naturale sunt ale națiunii”.

Organizațiile construite de națiuni oferă șanse pentru toți oamenii de a ajunge în vârful ierarhiei sociale, întrucât generează și întrețin mediul social cel mai favorabil pentru recrutarea elitelor sociale. În acest proces social, un rol important revine școlii – organizația specializată în pregătirea și instruirea oamenilor, fără de care orice comunitate, organizație sau națiune rămân „aproape de biologic”.

În acest sens, poate fi înțeleasă „mobilitatea socială” a unor personaje de prim plan din romanul *Sacrificiul*, precum Romulus Brad, dr. Ioan Ciurdariu-Ciordaș, dr. Nicolae Bolcaș, tânăra învățătoare și martiră Laura, episcopul vicar Roman Ciorogariu, dr. Aurel Lazăr, dr. Alexandru Vaida-Voevod, generalul Ioan Boeriu, generalul erou Traian Moșoiu și altele, care s-au desprins prin cultură, respectiv prin frecventarea unor școli de diferite grade, din mediul lor rural, originar, altfel spus – din masa enormă a țăranilor aserviți, pentru a ajunge la o

stare economică ceva mai bună. Școala și cultura a făcut din ei ceea ce sunt. Tradițiile românești în care ei se înscriu, satele din care au ieșit, familia și Biserica au făcut din ei personalități morale.

„Mobilitatea liberă” arată ce se ascunde în spatele marilor fluxuri de migrație generate de schimbările structurale, iar nivelul ei reflectă efectiv măsura reducerii inegalităților de șanse. În corpul națiunilor care au fost penetrate de ideologii extremiste, violente, exclusiviste, se creează premisele „imobilității sociale”, care generează inegalitate de șanse sociale, adică o autoreproducere a structurilor de putere, deci a inegalităților sociale.

La încremenirea oamenilor într-o imobilitate socială perpetuă, numită în mod aberant stabilitate, visează ideologii detracți și perversi de la Viena și Budapesta, care ar dori ca națiunile oprimate ale imperiului bicefal să nu se mai miște niciodată din starea lor. Este o stare caracterizată prin aservire și nedreptăți strigătoare la cer, comise de cei puternici.

În acest sens, romanul *Sacrificiul* are o importantă dimensiune tragică în relație cu starea națiunii române oprimate sângeros în putredul imperiu bicefal. Ținem să subliniem în mod deosebit dimensiunea tragică a acestui roman, îndeosebi momentele lui patetice de neuit. Îmbinarea dintre eroic, tragic, epic și spiritual susține valoarea artistică a romanului.

Națiunea română este o organizare socială cu mare mobilitate în cadrul spațiului social propriu, care-i conferă capacitatea de a se reproduce permanent și performant. Națiunea română nu constrânge la o mobilitate structurală sau forțată, ci oferă mediul pentru o mobilitate întru satisfacerea necesităților, adică „libera circulație” a oamenilor între pozițiile sociale. În cadrul națiunii române, mobilitatea socială permite identificarea mișcării între straturi strict ierarhizate, din care reiese statutul social („status”-ul), constituit fie pe baza prestigiului, fie pe baza unui complex de variabile, care implică și alte elemente întreținute de procesele sociale organizante. Dintre toate formele de mobilitate, mobilitatea ocupațională este definitorie pentru națiunea română și pentru spațiul social pe care-l întreține.

„Ocupațiile” reflectă capacitatea oamenilor de a desfășura activități aducătoare de venituri, de a produce bunuri materiale și spirituale. De asemenea, conduc la constituirea unui spațiu social format din categorii socio-profesionale definite, expresie a capacității de satisfacere a necesităților sociale.

Faptul că în romanul *Sacrificiul* sunt portretizate personaje ca dr. Aurel Lazăr, dr. Ioan Ciurdariu-Ciordaș, Romulus Brad, dr. Nicolae Bolcaș și altele, care au strămoși țărani, dar au ajuns să fie juriști respectați, ilustrează această „liberă circulație” în cadrul națiunii române moderne. Este o „liberă circulație” care nu convine politicienilor paraziți sociali de la Viena și Budapesta, îndeosebi grofimii otrăvite de o viscerală ură antiromânească.

Ocupațiile influențează zestrea geo-fizică, mediul natural, care, în procesul producerii de resurse, devine „mediu construit”, adică mediu social, dezirabil nevoilor de ființare și afirmare a oamenilor în interiorul comunităților și organizațiilor încorporate în națiunea română. Acesta este reprezentat de totalitatea →

construcțiilor și amenajărilor create prin munca a generații de oameni, pentru satisfacerea necesităților productive și de locuire. „Mediul construit”, generat de mediul social, are efecte asupra relațiilor de vecinătate, a stărilor fiziologice, psihologice, sociale și demografice, precum și asupra activităților productive și de utilizare a timpului.

Libertatea socială – ca proces social organizant – conexează firește între organizațiile cu funcții explicite, conferă națiunii române capacitatea de exprimare a identității și de satisfacere a nevoilor de reproducere, definește și susține procesorii de informații sociale, întreține capacitatea acestora de a construi și întreține imaginile sociale. Definitiv în acest proces este acțiunea socială, concretizată într-un complex de transformări provocate mediului social de oameni și organizații pentru satisfacerea necesităților și concretizată în deciziile sociale.

Fără să ne raportăm la minima „liberă circulație” a unor persoane în mediul social apăsător impus de administrația, ideologia, legile, practicile și, mai ales, de fărâdelegile și represaliile regimului imperial dualist, atât de profund și de nuanțat evocat în romanul *Sacrificiul*, diversele aspecte ale acțiunii sociale a personajelor simboluri pe care acesta le propune lectorului nu poate fi înțeleasă. Și pentru acest motiv relevanța sociologică a artei epice diaconesciene impune o atență abordare analitică.

În cadrul națiunii române, acțiunea socială se definește în raport de scopurile impuse de necesitățile sociale (fundate pe norme, reguli și principii care decurg din necesități), de valorile fundamentale la care se raportează (onoare, demnitate, datorie, fidelitate, eroism, caracter), de tradițiile și spiritualitatea națiunii (tradiție sau cultură), precum și de conduita socială cerută de caracterul ei organic. Aceasta relevă capacitatea și proprietatea oamenilor cu competențe profesionale și socializante de a valorifica în beneficiul „semenilor” informațiile sociale și exprimă comportamentul oamenilor capabili să se raporteze la normele, scopurile (necesitățile) și valorile sociale.

Acțiunea socială încorporează activitățile cu finalități productive (producerea resurselor), pe cele cu finalități gestionare (administrative, de apărare și securitate personală și de grup, de îngrijirea sănătății, de timp liber etc.), precum și pe cele cu finalități integratoare (comunitare, culturale, instructive, educative).

În cadrul națiunii române, eficiența acțiunilor sociale este dependentă de calitatea și competența procesorilor de informații care construiesc raționalități ce se răsfrâng asupra comportamentelor (credințelor) și acțiunilor oamenilor și organizațiilor cu funcții explicite. Acestea nu pot fi apanajul așa-numiților „agenți sociali” – identificați empiric de către ideologi cu clasele sociale sau grupurile socio-politice construite și întreținute sub presiunea intereselor normate prin „reguli colective”.

Națiunea română a știut, de la nașterea ei, că fundamentul pe care ființează, adică libertatea socială, este viabil dacă organizațiile care o compun sunt capabile să dezrădăcineze răul socio-politic și păcatul general uman,

precum și să-și redobândească etnicitatea chiar și în situații extreme.

La începutul secolului al XX-lea, răul absolut al românilor erau imperiile care le contestau libertatea și unitatea politică statală.

Era același rău cu care în epocă se confruntau finlandezii, estonienii, letonii, lituanienii, cehii, polonezii, croații, slovaci.

O adevărată frescă epică de mare amploare a libertății sociale necesare națiunii române, agresate și știrbite de un imperiu criminal și anacronic, se regăsește în romanul *Sacrificiul*.

Mihail Diaconescu descifrează cu tenacitate de istoric libertatea socială și prezintă în profunzime consecințele rezultate din politica de asuprire națională și de agresare a neamurilor supuse, în locul protejării acestora.

Concluzia romanului, admirabil acreditat artistic, este că între un imperiu suprapus peste o națiune și națiunea oprimată, niciodată în istorie n-a fost prietenie, nici coabitare.

Pentru românii întâlniți în peisajul romanului *Sacrificiul* libertatea socială a fost fundamentată pe „legea neamului”, nedespărțită niciodată de conștiința și ființa acestora.

Autorul întărește, cu forța argumentului specific romancierului, ideea născută în vremuri vechi, dar eludată în mare măsură de unii dintre cei care s-au apucat astăzi să rescrie istoria românilor: nici un imperiu n-a putut despărți ființa neamului românesc de legea lui, de legea românească, legea strămoșească întrucât face parte din structura spirituală a neamului.

Mihail Diaconescu a știut să surprindă atmosfera anilor de început ai secolului al XX-lea și lupta românilor pentru unitate națională, identificând și scoțând la lumină mediile sociale, culturale și spirituale care au generat marile idei de libertate, îndemmurile la luptă pentru dezrobire și marile acțiuni politice, duse până la sacrificiu, pentru realizarea unității noastre politico-statale.

A realizat astfel, cu mijloacele specifice artei romanului, o mare și emoționantă frescă epică a devenirii ființei spirituale românești, pe întreaga sa vatră de viațuire.

Convorbiri duhovnicești

Ioan al Banatului

„Mare îndrăzneală să-I ceri lui Hristos să umbli și tu, ca El, pe apă!”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, vă rog să vorbim despre sfânta evanghelie cunoscută ca *Umblarea pe mare – Potolirea furtunii* (Matei, 14, 22-34), care urmează imediat după altă cunoscută evanghelie, aceea despre înmulțirea pâinilor (Matei, 14, 14-22).

Î.P.S. Ioan: După ce Iisus săturase mulțimile, în pustie, ca la cinci mii de bărbați, afară de femei și copii, doar cu cinci pâini și doi pești, se retrage în singurătate. Era seară. Iisus le poruncește apostolilor să se suie în corabie, să treacă în cealaltă parte a Galileii. Apoi vedem din contextul evangheliei că El se retrage în munte, să se roage. Aceasta după ce săvârșise minunea înmulțirii pâinilor, se retrage, ca să se roage. Câți dintre noi, după ce primim o binecuvântare de Sus, mergem să ne rugăm și să-I mulțumim lui Dumnezeu?

Noi, astăzi, nu avem conținutul acestei rugăciuni, pe care a rostit-o Hristos, acolo, în pustie, căci era singur, dar credem că era o rugăciune de mulțumire adusă Tatălui Ceresc. Era seara. Iisus, iată că se ruga seara. Oare numai în această seară s-a rugat Iisus? Eu cred că în fiecare seară, așa cum din fragedă pruncie L-a învățat Maica Domnului, Fecioara Maria. Iată, Fecioara Maria a luat, în viața pământească a Mântuitorului nostru, chip de duhovnic al Fiului lui Dumnezeu. Câte daruri i-a dat Dumnezeu acestei Sfinte Fecioare! L-a născut pe Fiul lui Dumnezeu, dar L-a crescut ca cea mai bună maică care a fost vreodată pe pământ. Iată cui i-a încredințat Tatăl nașterea și creșterea cea după trup a Fiului Său! Dacă-mi dați voie, mă adresez mamelor creștine, spunându-le că rugăciunea

Înger, îngerășul meu nu se învață la Teologie, ci de la mama. Ultimele cuvinte rostite de Iisus Domnul nostru, pe cruce, „Părinte, în mâinile Tale dau Duhul Meu” făceau parte dintr-o rugăciune de seară. Aceste cuvinte le-a învățat Iisus tot de la Maica Domnului, când era copil, în Nazaret.

Maica Domnului este o maică rugătoare și azi, pentru noi către Fiul său. Dacă la poporul lui Israel, rugăciunea era rostită de capul familiei, bărbat, la noi, azi, în creștinism, vedem că mama ia această funcție sacerdotală. Ea este mai rugătoare în familie. Iată deci rolul pe care îl are mama în a-l învăța pe copil, de mic, să se roage. Iată cum Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a ținut cont de tot ce L-a învățat Maica Domnului din fragedă pruncie.

L.C.: Prin urmare, și rugăciunile noastre către Maica Domnului sunt foarte importante. Dar vă rog, Înaltpreasfințite Părinte, să revenim la pericopa evanghelică despre potolirea furtunii. De ce Hristos îi silește pe apostoli să intre în corabie pe furtună?

Î.P.S. Ioan: Vedem, din contextul evangheliei, că Hristos, spune evanghelistul Matei, îi silește pe apostoli să intre în corabie, să treacă pe celălalt țarm. Corabia, la un moment dat, este învăluită de vânturi. Vântul sufla tare – lucru ce se întâmplă pe la a patra strajă din noapte, deci între trei și șase dimineața, iar distanța era cam la șase km de țarm, cam la mijlocul Mării Galileii.

L.C.: Oare, în asemenea condiții atmosferice deosebit de grele, putem

presupune ce se întâmpla în corabie, Înaltpreasfințite Părinte?

Î.P.S. Ioan: Ca să răspundem la întrebare, haideți să urcăm în corabie, să vedem care era atmosfera în acel moment. Apostolii nu erau într-o situație fericită. Valurile îi amenințau. Se aflau în mijlocul Mării Galileii. Era noapte, cum spuneam, după ora trei. Oare vreunul dintre apostoli n-ar fi putut spune: *Iată! Învățătorul ne-a zis să ne urcăm în corabie și noi, aici, pierim. Ne-a lăsat singuri.* Este un posibil dialog dintre apostoli, din momentul acela, din corabie. Însă oare ce făcea Iisus în acest timp? Se ruga pentru ei. Aceasta înseamnă **purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru cel ce e în ascultare.** Apostolii au făcut ascultare. I-a trimis Hristos cu rost pe mare, să urce în corabie. Vedeți cum au preluat Sfinții Părinți, în rugăciunea bisericii, pe toți cei care călătoresc pe ape, pe uscat și prin aer? Hristos se ruga pentru ei. Erau în rugăciunile Fiului lui Dumnezeu.

L.C.: Dar, iertați-mă, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, ne punem întrebarea dacă porunca dată de Hristos apostolilor, ca, în plină noapte, să-i trimită pe aceștia să călătorească pe mare, în timp ce marea era învolburată și vântul sufla puternic, a fost o poruncă firească, normală?

Î.P.S. Ioan: Așa este. Cine și-ar trimite ucenicii într-o asemenea situație? Poate de aici și remarca evanghelistului Matei, care zice „i-a silit”. Este posibil ca semnele vremii să nu fi fost prea bune în momentul când le-a poruncit să se urce în corabie. Dacă spune „i-a silit”, înseamnă că vremea nu era prea prielnică pentru a călători în acel moment pe mare. Fapta în sine, actul în sine însă făcea parte din pedagogia divină a lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Întâi putem spune că „marea învolburată” însemna lumea în care îi va trimite pe ei după Învierea Sa. Le arată cum va fi lumea în care vor merge, în care vor fi trimiși, cum →

A consemnat LUMINIȚA CORNEA

va fi fața acestei lumi, necazurile prin care vor trece, adică nu vor avea o misiune ușoară, lucru ce se va dovedi din plin.

În al doilea rând, le va arăta că va fi cu ei până la sfârșitul veacurilor. Hristos rămâne cu noi, este cu noi în această lume plină de necazuri. În al treilea rând, Hristos le arată divinitatea Sa, umblând pe mare, potolind furtuna, adică le arată că nu numai asupra necazurilor oamenilor are putere, că vindecă nu numai oameni, ci are putere să potolească, să vindece și suferințele naturii - suferința mării. Marea, atunci, era în suferință, apoi vedem că în acest moment, Hristos se apropie de ei. Apostolii, când L-au văzut, au crezut că este o nălucă. „Au strigat”, spune evanghelistul, deci nu s-au rugat, ci au strigat. Să încercăm să ne imaginăm care era starea de spirit în corabie: toți se temeau că vor pieri în largul mării și, pe lângă această teamă, să mai vezi o nălucă! Această apariție, ca o nălucă, poate a contribuit la o creștere și mai mare a spaimii între apostoli. De frică, au strigat.

Hristos liniștește mai întâi valurile neputinței omenești din inimile apostolilor, prin cuvintele: „Îndrăzniți, Eu sunt, nu vă temeți!” Apostolul Petru îi cere lui Hristos să-i poruncească să vină la El, pe mare. **Mare îndrăzneală să-I ceri lui Hristos să umbli și tu, ca El, pe apă!** Apostolul Petru a pășit pe apă, dar vedem că apoi a început să se scufunde. Apostolul Petru nu era pregătit să umble pe mare. Încă nu era îmbrăcat cu putere de Sus. Nu era pregătit să meargă în misiune, să-L propovăduiască pe Hristos cel Înviat din morți.

Apostolul Petru rostește din inimă acea cutremurătoare rugăciune: „Doamne, scapă-mă!” „Puțin credinciosule, de ce te-ai îndoii?” îi răspunde Hristos. Furtuna se potolește după ce Hristos se urcă în corabie.

L.C.: Această pericopă evanghelică este, în general, cunoscută credincioșilor care frecventează biserica. Vă rog,

Înaltpreasfințite Părinte, să ne spuneți ce învățăminte ne transmite nouă celor de azi.

Î.P.S. Ioan: Întâi, ce-au învățat apostolii din această lecție de pe mare? Spune evanghelistul Matei: „*I S-au închinat zicând: cu adevărat Tu ești Fiul lui Dumnezeu!*” Putem spune și noi ca apostolii, am fost școlari, am fost puțini și buni. Am înțeles în cele din urmă mesajul lecției divine ținută de Învățătorul cel de Sus, Hristos Domnul, în amfiteatrul ce poartă numele Marea Galileii: frații creștini, botezați în numele Preasfintei Treimi, ce poate vor călători pe marea învolburată a acestei vieți, să nu deznădăjduiască. Să-L cheme pe Hristos când valurile sunt mari și Hristos va veni să-i salveze, așa cum l-a salvat pe Petru și pe ceilalți apostoli.

Ar mai fi un mesaj de spus cititorilor, să spună vecinilor și cunoscuților că la biserică nu ne întâlnim cu o nălucă, ci cu însuși Hristos, Fiul lui Dumnezeu, în stare de jertfă, care se jertfește și astăzi pentru noi, pe sfintele altare ale bisericilor noastre. Clopotele bisericilor din satele și orașele noastre grăiesc către toți: „*Îndrăzniți, Eu sunt, nu vă temeți!*” Satele noastre nu sunt bânuite duminica de o nălucă, ci Hristos vine în fiecare sat, oraș, acolo unde este chemat de preot și de credincioși, în rugă, zicând: Doamne, scapă-ne de rău! Doamne, scapă țara noastră și neamul nostru de mari necazuri! Doamne, vino la cârma corabiei pe al cărei catarg scrie: România!

Drumuri

Sunt drumuri de zi,
drumuri de seară,
drumuri ce urcă,
altele coboară,
drumuri înguste,
rătăcitoare,
sunt drumuri ce duc
spre nicăieri.

Mai știu alte drumuri,
dar nu sunt din lume,
ele poartă numele Căii,
acestea din urmă
sunt drumuri grele,
pe ele se merge,
doar către Sus.

Sunt Căi de zi,
dar și Căi de noapte,
e bine s-ai Îngeri
tovarăși de drum.
Să nu spui vreodată,
“Calea e lungă,
vreau înapoi
să mă întorc.”

Se lasă-nserarea
peste lume
ceața e deasă,
nu văd prin ea.
“Hai, vino cu mine,
va fi iar Lumină
și stelele toate
vor străluci.”

Aștept, Doamne Sfinte,
să trecă noaptea,
s-ajung la capătul
Căii de Sus.
Urc iarăși și iarăși Golgota,
spini mă-nțepă,
merg înainte,
scrâșnesc din dinți.

La capăt de drum ostenită
cad ca și Tine,
sub Crucea grea.
Aștept cu răbdare,
să mă faci viu, Doamne,
și iarăși să-Învie
vie Împărăția
Sântă a Ta.

DORINA STOICA

Interviu

Rapsodul popular Ion Crețeanu

„Cu smerenia cu care mă apropii de *Biblie*, cu aceea smerenie mă apropii de cântecul popular”

- *Stimate domnule Ion Crețeanu, am aflat mai multe despre dumneavoastră de pe internet și aș vrea să vă creionez un portret: „rapsodul Ion Crețeanu este un om simplu, modest, dar prezența lui îi îmbogățește pe cei ce îl ascultă. Mulți îl numesc pe rapsod ca fiind un dar divin lăsat pe această lume pentru a face sufletele să vibreze. Este inginer de meserie și cutreieră lumea pentru a transmite prin viu grai zestrea strămoșească. Spune că latura artistică l-a ales, iar muzica este pentru el un medicament.”*

Știm că sunteți, în primul rând, unul dintre puținii cobzari din România care purtați prin lume cântecul autentic românesc, mai ales din partea sudică a țării, din Romanați. Oare există diferență între rapsozi?

- Am întâlnit în viața mea rapsozi de două feluri, unii care cântă cu sufletul, pătrunși efectiv de ceea ce cântă până în ultima celulă, alții care au văzut că piesa cutare prinde la public, au cântat-o, dar au cântat-o doar cu buzele și cu gâtul, fără prea mult crez, fără prea multă inimă. Eu cânt, pretutindeni pe unde merg, cu inima deschisă, fiind sigur că peste tot găsesc ogor fertil.

- Ce are special Ion Crețeanu?

- În primul rând, faptul că este rapsod și că a reușit să descopere o pepită de folclor arhaic aproape neexplorată, în zona Romanați. În al doilea rând, are o ipingea roșie veche de peste 150 de ani și grea de vreo zece kilograme, pe care o îmbracă la fiecare concert. În al treilea rând, are o cobză și o pereche de opinci impregnate de aura Mariei Tănase. Aceasta pentru că au aparținut unui cobzar vestit, Ion Șerban, zis Tarzan, care a fost cu marea cântăreață la New York, în 1939, când aceasta i-a cântat lui Benjamin Roosevelt o piesă pe care președintele SUA a aplaudat-o. Menționez că Ion Șerban mi-a fost „profesor” de cobză, la fel cum i-a fost și lui Tudor Gheorghe.

- Am aflat că sunteți originar din localitatea Voineasa, județul Olt, fostul județ Romanați, o bogată zonă

folclorică. Cum puteți descrie, în termeni „folclorici”, locul nașterii dumneavoastră?

- Da, desigur, aș spune că dacă pui vârful compasului la Caracal și trasezi un cerc cu rază de 30 de kilometri, obții o suprafață imaginară în care trăiesc cei mai frumoși călușari din Dacia Felix. De acolo venim eu și cântecele mele.

- Minunată și sintetică descriere. Am observat că atunci când vorbiți despre piesele cântate de dv. le numiți „bijuterii ale folclorului nostru”.

- Sunt adevărate bijuterii pentru că le-am învățat de la lăutarii satelor, le-am luat direct din repertoriul lor. **Am moștenit dragostea pentru cânt de la tatăl și bunicul meu.** De când mă știu, am murmurat, am fredonat, am lălăit. Cred că de la vreo 3-4 ani am început să cânt. Am avut un astfel de mediu în familie. Bunicul meu dinspre tată, Ioniță, era o universitate în mișcare, de la balade, doine, cântece propriu-zise. Știa foarte multe basme care circulau la vremea aceea. Era foarte iubit de copii. Avea o voce excepțională. De asemenea, tatăl meu, Dumitru, a avut un adevărat har. Apreciez în mod deosebit creațiile poporului așa cum se mai păstrează din moși-strămoși. De aceea **cu smerenia cu care mă apropii de *Biblie*, cu aceea smerenie mă apropii de cântecul popular.**

- Desigur, de aceea maestrul Miltiade Nenoiu, președintele Uniunii Muzicienilor și Interpreților din România, vă numește „o piatră rară”, afirmând că „aveți acea autenticitate unică”, că vă dăruieți cu tot ceea ce știți, inclusiv cu hainele populare pe care le purtați și cu minunata dv. cobză. Ceva extraordinar!

Vă rog, stimate maestre Ion Crețeanu, să ne spuneți pentru cititorii noștri câteva fapte ieșite din comun despre activitatea dv.

- S-a scris referitor la activitatea mea despre fapte ieșite din comun. Pentru că m-ați întrebat, vă menționez câteva. Am inițiat o formă de marketing absolut inedită: lansări de carte și vernisaje „acompaniate” la cobză. Apoi o faptă specială a fost participarea mea la *Marșul Cultural „Nichita Stănescu”*, 30 de kilometri, de la Șișești la Drobeta Turnu-Severin, parcurși pe jos, cu tot „harnașamentul” etnografic pe mine. Altă realizare, aș numi-o pe aceea de la *Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”*, unde am predat copiilor din tabăra „*Vara pe uliță*” primele cursuri de cobză ținute vreodată în România în cadru instituțional. Aș mai aminti și călătoria la Săpânța, pentru a-l întâlni pe Toader Ștețca și pentru a-i rosti, din cobză, „salutul dacilor liberi din Sud”. Cu această ocazie, am tras o cântare și în *Cimitirul Vesel*. În cadrul *Festivalului Internațional „Enescu și muzica lumii”* la Sinaia, la *Centrul Cultural „Carmen Sylva”*, am susținut, după cum s-a spus, cel mai viu și mai fierbinte concert din cariera mea.

- Știm că ați susținut concerte și ... în lumea largă.

- Da, pot spune că am cutreierat lumea cu lira și cu cobza. Am văzut lumea de la Teheran la Valencia, la Roma, de la Pescara la Veneția, la Milano, la Chișinău, la Budapesta. Oamenii se regăsesc în cântecele pe care eu le cânt, pe care eu, de fapt, le restituți. Eu nu mă duc să smulg lacrimi, mă duc să le luminez viața, să le arăt străinilor cine suntem și ce loc merităm.

- La Roma, știu că a fost ceva cu totul și cu totul ieșit din comun. Mai concret, vă rog să ne povestiți.

- Cu voia lui Dumnezeu, în august 2011, la Roma, când se împlinneau 100 de ani de când Badea Cârțan a fost găsit, într-o bună dimineață, la poalele Columnei, am susținut, în fața Columnei lui Traian, un concert, în cadrul proiectului „*Lira Tracă. Ion Crețeanu pe urmele lui Badea Cârțan. Al doilea dac coboară de pe Colunmă*”. Am vrut să atragem atenția, prin acest proiect, că există un element de brand național chiar în instrumentul la care cânt, și anume →

LUMINIȚA CORNEA

Pentru o frunză

Doar pentru o frunză
Căzută din creanga rotită
Spre cer
El și-a întins palmele.
Pentru crinul uscat
Ce s-a frânt stingher
A înflorit coasta Lui.
Cântul florii de tei însingurate
Îl cheamă din cer
Să-i mângâie aripile
Cu semnul cuielor Sale.

Ascult tăcerea

Ți-ascult tăcerea
Din inimă de-orfan
Și-ngân cuvinte
Ce vor străbate cerul
Ca strigătul mării-n eter.
Mi-s pașii mici, discreți,
Ce mușcă lin din firul ierbii.
Vreau cu gestul unei lacrimi
Să mângâi deșertul
Să leg de zarea Ta preaplină
Un glas stingher

De fluture arzând pe-o floare.

Armonie de lut

De ce, Doamne, aud
Tot mai rar
Strigând flautul serii în
Glas de poem?
Ti-ai ascuns armonia
În tăcere uscată
Plângându-Ți prezența
În cuvinte de lut.
Desfă-Ți dar adâncul
Din nou luminând pleoapa
De cer rourat
Și umple firavul meu sânge
Cu adierea iubirii răsfrânte
Pe corzile Crucii.

Picuri de tăcere

Un înger
A-nchis poarta cerului
Deasupra Celui răstignit și gol.
E liniște acum...
Din rana Lui nu curge sânge,
Ci picuri de tăcere caldă

Ce izvorând din Cruce
Vorbi-vor lumii în cuvinte mute
În inimi, în priviri, în gesturi
De moarte, de iubire, de Înviere.

Atât de repede

Atât de repede se înfripă
Pe lira dimineții armonii
Ce par fii venind
Din siderale timpuri
De tăcere
Ca niște aripi sărutând
Cuprinsul nemuririi.

Nu rățaci, Stăpâne,
Raza uimirii de lumina Ta
Deschide-Ți darurile precum
Copacul ramurile-n frunze.
Trimite zorilor din pașii
Ce seamănă pe orizont cântarea
Purtată-n vânt
Cu mii de glasuri de petale.

Protos. Dr. ARSENIE

→cobza. Acest instrument era numit de romani „Lira tracă” și este de presupus că era chiar lira la care cânta Orfeu, simbolul universal al muzicii esențiale. Concertul a fost organizat de *Federația Intelectualilor Români* din Italia, condusă de Horia Corneliu Cicortaș. În urcușul activității mele, mai menționez că în toamna acestui an, voi fi din nou în Italia, o săptămână din septembrie, voi cânta la Expoziția Mondială de la Milano.

L.C.: Ne bucurăm și vă dorim de pe acum mult succes. Să umpleți inimile românilor din Italia, și numai lor, de frumusețea perenă a cântecelor românești.

Ascultându-vă, mie mi-a plăcut în mod deosebit interpretarea *Baladei lui Constantin Brâncoveanu*, o adevărată capodoperă a geniului nostru popular creștin. O cântați dumnezeiește, o trăiți în fiecare detaliu al textului și bineînțeles muzical. Sincer vă spun intrați cu această baladă direct în sufletele ascultătorilor. Minunat!

Ion Crețeanu: Satul în care m-am născut, Voineasa de Romanați, a aparținut familiei Brâncoveanu. Despre blândețea și dăruirea Brâncovenilor vorbeau bătrânii până încoace... Am știut dintotdeauna

multe lucruri despre Brâncoveni, oameni rafinați, școliți, educați. Le-am simțit, parcă, prezența, în inima mea. Cânt cu mare drag această baladă. Am cântat-o și la sărbătoarea „Ziua limbii române”, din 31 august 2014, la Ateneul Român. Am cântat-o și la *Palatele Brâncovenești „Mogoșoaia”*, anul trecut, la comemorarea Brâncovenilor, fiind de față importante personalități ale vieții noastre religioase și culturale.

L.C.: Stimate domnule Ion Crețeanu, ce categorii de public aveți? Cui ați cântat?

Ion Crețeanu: De-a lungul timpului, ascultătorii mei au fost din toate categoriile sociale. Am cântat lui Marin Sorescu, lui Nichita Stănescu, Felicie Filip, lui Dan Puric, lui Adam Puslojic, românilor de pe

meleagurile înstrăinate: Nicolae Dabija, Mihai Cimpoi, Valeriu Matei, Vasile Tărățeanu, reprezentanților de la Academia Română, funcționarilor publici, șomerilor, pensionarilor, elevilor. Pentru toți, vocea mea a fredonat aceleași doine autentice, curate, de la mama lor.

L.C.: Vă mulțumesc din suflet, stimate maestre! Vreau să închei informând cititorii că Ion Crețeanu se bucură ca un copil că vocea sa a făcut să tresalte sufletul unor mari poeți.

I-ați cântat lui Nichita Stănescu și lui Marin Sorescu. Ați afirmat, într-un interviu, că pe Nichita Stănescu l-ați văzut ultima oară în zona Cișmigiuului, așa cum zicea Tudor Arghezi că l-a văzut pe Eminescu în ultimii lui ani de viață.

Mi-a plăcut în mod deosebit afirmația dumneavoastră conținând ideea unei extraordinare continuități spirituale: „Parcă m-am uitat și eu în ochii lui Eminescu, pentru că Nichita l-a privit pe Arghezi, iar Arghezi pe Eminescu.”

Vă doresc, din tot sufletul, multă sănătate. Dumnezeu să vă dăruiască mulți și îndelungați ani pe cărarea spre Rai, timp în care, cu măiestria binecunoscută, să transmiteți românilor slava de odinioară a cântecului popular românesc.

UN SAT BINECUVÂNTAT DE DUMNEZEU

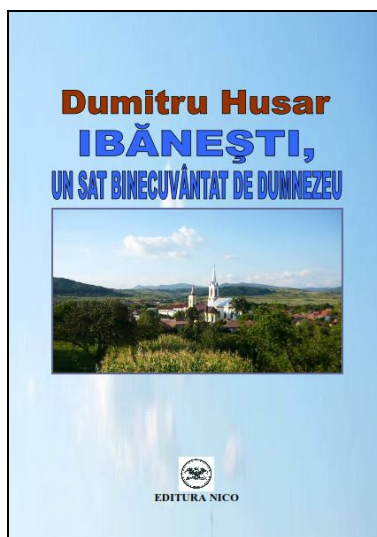
Cartea „**IBĂNEȘTI, UN SAT BINECUVÂNTAT DE DUMNEZEU**” reprezintă corolarul unei activități didactice prestigioase de 43 de ani a profesorului de istorie **DUMITRU HUSAR**. Autorul a fost un adevărat apostol al educației tineretului, făcând naveta zilnic, timp de 43 de ani, între localitățile Gurghiu și Ibănești. Însuși autorul spune în această carte că pentru locuitorii satului „**dascălul e o icoană nepătată așezată într-un pristol de piatră și floare**”.

Fiu ale frumoaselor meleaguri ale Văii Gurghiului, e de la sine înțeles că, autorul a fost preocupat permanent de cunoașterea trecutului, dar și a prezentului acestor durabile așezări de pe acest „**colț de rai**”, unde prezența lui Dumnezeu se face simțită prin existența a numeroase troițe ridicate de-a lungul drumului și pe coline. Troițe de lemn cu chipul Mântuitorului se găsesc și lângă mormintele care se află aproape lângă fiecare casă. Omul care a trăit aici nu-și părăsește niciodată meleagurile natale. O schimbare s-a produs totuși după „**evenimentele**” din decembrie 1989.

Cartea „**IBĂNEȘTI, UN SAT BINECUVÂNTAT DE DUMNEZEU**” dezvoltă problematica temelor abordate de autor în lucrarea sa de Licență, le actualizează și le completează cu capitole noi.

Cartea are 8 capitole principale și, așa cum ne așteptam, capitolul cel mai amplu se referă la perioada contemporană. Aducerea la zi a datelor și întregirea acestor date cu o serie de fotografii, scot în evidență dezvoltarea actuală a comunei Ibănești, localitate binecuvântată de Dumnezeu și prin existența aici a numeroase biserici și mănăstiri despre a căror activitate se relatează în capitolul V: „**Contribuții la istoricul parohiilor și bisericilor din Ibănești**”.

O întindere mare o are capitolul II: „**Trecutul istoric al Ibăneștiului**”, care cuprinde datele istorice despre conviețuirea neîntreruptă a locuitorilor de pe aceste meleaguri. Urmele cele mai

vechi de viețuire a omului datează din epoca neolitică. Prima atestare documentară a localității Ibănești datează din anul 1453 ca „**possesio seu villa Lybanfalwa**”. Localitatea mai este amintită în 1644 ca **Libanfalva**, în 1645 ca **Libanfulua**, în 1733 ca **Libánfalva**, în 1750 ca **Ibánfalva**, în 1824 ca **Ibenyésty**, **Ibănești**, în 1850 ca **Ibănești** și în 1854 ca **Libánfalva**, **Ibanesti**.²⁷

Capitolul al III-lea intitulat „**Ibăneștiul în anii comunismului**” trece în revistă realizările dintre anii 1945-1989, dar tabelele cu planurile economice trebuie privite cu circumspecție.

Capitolul al IV-lea intitulat „**Contribuții la istoricul învățământului**” este un capitol nou al cărții, față de *Lucrarea de Licență*.

Autorul, care este cadru didactic, a dedicat un întreg capitol învățământului. El însuși, așa cum se descrie în carte, este ca „**o lacrimă în rostogol pentru drama dascălilor români, pentru învățământul românesc**”. Datele sunt aduse la zi, inclusiv pentru anul școlar 2014-2015. Sunt trecute în revistă realizările școlilor generale din comuna Ibănești, componența cadrelor didactice și a colectivelor de elevi, activitățile școlare internaționale organizate în Ibănești și aportul cadrelor didactice în îndeplinirea acestor deziderate.

Un capitol nou este și capitolul al VI-lea: „**Despăr-**

țământul ASTRA „Eugen Nicoară – Valea Gurghiului”.”

Acest *Despărțământ* funcționează sub președinția profesorului **Dumitru Husar**. Dintre activități, amintim doar faptul că la 19 februarie 2006, la ediția a V-a a Festivalului de poezie „**Mihai Eminescu**”, desfășurată la Sângeorgiu de Pădure, sub conducerea prof. Emilia Feier președinta *Despărțământului ASTREI* „**Teodor Muică**”, profesorul **Dumitru Husar** a obținut, la secțiunea creație, locul I la poezie. Poezia apare în cuprinsul cărții la subcapitolul „**Ibăneștiul la Marea Unire din 1918**”.

Ne impresionează această mare sensibilitate poetică și atitudine patriotică a autorului.

Capitolul cuprinde și un număr mare de titluri de cărți despre Ibănești publicate între anii 1995-2014.

Ultimele două capitole: „**Personalități din Ibănești**” și „**Ibănești – realități și perspective**” sunt alte noi capitole din carte.

Sunt trecute în revistă personalitățile cele mai importante din Ibănești: **NICOLAE PETRA PETRESCU**, Dr. **EUGEN NICOARĂ**, Prof. Dr. Docent **DIMITRIE D. TODORAN** și Pr. Prof. Dr. **IZIDOR TODORAN**.

După trecerea în revistă a realităților economice sunt amintite și schimbările care s-au produs după anul 1989. Amintim doar creșterea la **34** a numărului de firme particulare din Ibănești. Cea mai importantă firmă este **MIRDATOD PROD SRL**, înființată în anul 1994 și intrată în producție în aprilie 1995. Firma are ca administratori pe **MIRCEA TODORAN** și **DAVID TODORAN** și are un număr de 94 de salariați. La această firmă, care constituie un stimulent puternic pentru creșterii de vite, se procesează zilnic 40.000 litri de lapte.

Cartea se încheie cu cele 10 proiecte privind strategia de dezvoltare a comunei Ibănești pentru perioada 2014-2020.

Apreciem osteneala depusă de autor pentru a dăruii locuitorilor comunei Ibănești o nouă carte cu istoricul acestei mirifice localități de pe Valea Gurghiului.

Prof. EUGEN MERA

²⁷ CORIOLAN SUCIU, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I (A-N), Editura Academiei R.S.R., [București], [1967], p.302.

Să ne păstrăm trecutul!

(volume etnografice)

Uniunea Europeană și-a propus păstrarea diversității culturale, a libertăților și identităților individuale specifice fiecărei țări. Mai mult, s-a dedicat ideii de împărtășire a realizărilor și valorilor cu statele din afara granițelor sale. În spiritul acestei idei, s-a desfășurat Programul Operațional Comun România – Ucraina – Republica Moldova, 2007-2013, finanțat de Uniunea Europeană prin intermediul Instrumentului European de Vecinătate și Parteneriat și cofinanțat de statele participante în program.

În cadrul acestuia, se înscrie realizarea a patru albume de etnografie cuprinzând domeniile: port popular, ceramică, mobilier, textile de interior, cu reproducerea unor exponate, adevărate piese de patrimoniu, din colecțiile de etnografie din Muzeul Bucovinei - Suceava, Muzeul Regional de Arhitectură Populară și Trai – Cernăuți (Ucraina) și Muzeul de Istorie și Etnografie din Bălți, Republica Moldova.

Echipa de proiect este alcătuită din nouă specialiști români (Doina Maria Creangă – menager de proiect, împreună cu Carmen Mariana Bădăluță, Elena Novac, Iuliana Roșca, Tiberiu Polocoșeriu, Natalia Dănilă Sandu, Aurel Prepeluc, Dana Elena Sandu, Dan Cotoc), patru specialiști din Ucraina (coordonator de proiect Oleg Kuchurian cu

Valentyna Bordiyan și Natalia Diachuk) și un specialist din Republica Moldova, Ludmila Dobrogeanu, coordonator de proiect.

Toate cele patru volume, cu titluri și cu texte în română, ucraineană și engleză, au fost editate de Muzeul Bucovinei Suceava, la Editura Karl A. Romstorfer, în anul 2014. Fiecare volum cuprinde 72 de pagini, din care 50 reproduc color exponatele, într-o aleasă prezentare grafică, cu toate datele de inventar din muzeul căruia aparțin. Explicațiile sunt în limbile română, ucraineană și engleză. Desigur, la explicații este menționată și vechimea, sec. al XIX-lea sau sec. al XX-lea. Primele 20 de pagini din fiecare volum cuprind sintetice dar pertinente prezentări ale domeniului consacrat volumului respectiv: *Portul popular*, *Textile de interior*, *Mobilier*, *Ceramică*. Și acestea conțin ilustrații alb-negru și color, care însă nu au menționate date de identificare.

Părțile introductive sunt deosebit de valoroase, constituindu-se în adevărate studii de specialitate din care aflăm istoricul domeniului, tipuri de exponate din fiecare domeniu, materiale folosite, motive populare, utilitatea pieselor, modul de expunere în interiorul țărănesc etc.

De menționat remarca precum că, deși în colecțiile muzeelor de etnografie din Suceava, Cernăuți sau Bălți există un număr mare de piese etnografice de patrimoniu, cu greu pot fi întâlnite două exemplare la fel, chiar în cadrul aceleiași zone sau culturi populare. Observația se poate

extinde la toate regiunile locuite de români. Într-adevăr, există unele trăsături comune care țin de unitatea culturii populare românești, dar nu trebuie uitat faptul că aceste bunuri sunt opera unor creatori populari, încadrându-se în anumite zone etnografice. Chiar dacă materia primă și tehnicile de lucru sunt în mare măsură aceleași, arta populară având drept coloană vertebrală decorația, reflectă nemijlocit personalitatea creatorului (p. 7 din vol. *Textile*).

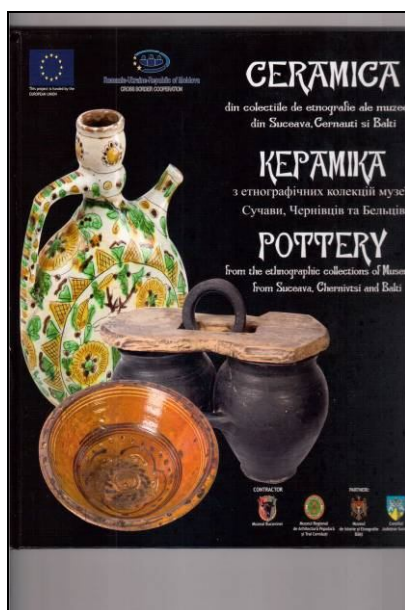
În ceea ce privește vechimea, rezultă din studiile introductive că piesele de ceramică dețin recordul. În arealul bucovinean și cel al Moldovei din stânga Prutului, ceramica constituie un element de bază al culturii populare, cu o străveche tradiție. Diferite tipuri de vase din ceramică au fost obiecte de strictă necesitate prezente în fiecare gospodărie. De-a lungul istoriei, produsele din ceramică au însoțit toate ritualurile comunităților umane de la naștere până la moarte.

Portul popular din spațiul carpato-nistrean, bogat ilustrat prin piesele de patrimoniu aflate în colecțiile de etnografie ale muzeelor participante la proiect, demonstrează că în acest spațiu s-a conturat o civilizație țărănească tradițională unitară în forme de manifestare reprezentative care evidențiază totodată specificul etnic al locuitorilor. Costumul popular tradițional, fie el din România, Ucraina sau Republica Moldova, a acumulat în timp, ca urmare a unui permanent proces de evoluție, principalele caracteristici identitare.

Pagina 71 a fiecărui volum prezintă bibliografia, cu autori și titluri de referință, reprezentând domeniul de cercetare al muzeografilor incluși în proiect.

Valoarea celor patru volume constă în evidențierea patrimoniului cultural ca esență a identității românești, demonstrând încă o dată că muzeele sunt oglinda fidelă a identității noastre etnoculturale. Apreciem în mod deosebit munca muzeografilor din cele trei muzee aflate în țări diferite, cinstim meritoria strădanie de a realiza un proiect sub sintagma: „Să ne păstrăm trecutul, pentru a ne crea viitorul!”

LUMINIȚA CORNEA

Cotul Donului-1942 Românii din jurul României

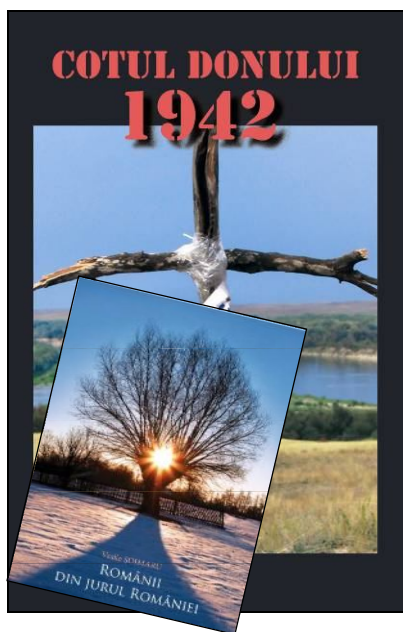
L-am cunoscut pe Vasile Șoimaru cu prilejul lansării la București a cărții “Cotul Donului-1942.” Deși mi-am dat seama de valoarea cărții, am amânat lecturarea ei atentă fiind prins de multe și mici obligații ale momentului... O vizită recentă în Basarabia m-a adus însă din nou față în față cu acest mare român, originar din Cornova Basarabeană.

...Am ajuns în satul Cornova din mijlocul Basarabiei cu vechiul meu prieten George, care s-a născut la Dereanu, un sat vecin și unde încă mai are rude din neamul... Șoimăreștilor. Am petrecut prima zi de Paște la bătrânul cornovean Gheorghe Șoimaru; un om senin, cu chip frumos și ochi albaștri care ne-a recitat poezii patriotice românești învățate la școala primară încă înainte de război. Nu știu ce le-a spus bătrânul copiilor săi, dar știu că a crescut o familie de patru copii patrioți. Iar Vasile, fratele cu 20 de ani mai mic, este autorul celor două cărți pe care le semnalez în această scurtă recenzie...

Se spune că Dumnezeu îi încearcă din greu pe cei care-i iubește. Aceștia sunt marcați, sunt uneori salvați și deseori jertfiți, dar întodeauna sunt cei meniți să aducă salvarea neamurilor lor. Românii basarabeni au fost trecuți prin foc și sabie, prin Siberii înghețate și deșerturi fierbinți, prin păduri nedefrișate și mine sub-pământene, prin iaduri și purgatorii, pentru ca azi să se ridice deasupra tuturor vitregiilor și să reprezinte făclia reînvierii românismului. Am cunoscut mai mulți asemenea români basarabeni.

Profesorul și scriitorul Vasile Șoimaru și-a regăsit identitatea etnică și a pornit la redescoperirea rădăcinilor, a extinderii și a menirii neamului său românesc. El își regăsește confracții peste tot, înăuntrul și în jurul României și ajunge pe urmele lor până în... stepa Calmuță. Aici la Cotul Donului și la buza Stalingradului, sute de mii de ostași români străjuiesc și azi în lumea spiritelor la hotarul de răsărit al neamului. Contemplând osemintele acelor martiri, Șoimaru a purces la scrierea cărții *Cotul Donului*.

‘Cotul Donului-1942’ este o carte cutremurătoare și înălțătoare. În pofida sorții nemiloase, aici românii au luptat vitejește și și-au făcut datoria până la ultima suflare. Și, deși războiul a fost pierdut, acei ostași care și-au sacrificat viețile la porțile Răsăritului

sunt adevărații învingători ai marelui înclăstări care a avut loc la mijlocul veacului trecut. Aici, ostașii noștri au murit eroic! Nu am cunoscut personal înclăstarea pe viață și pe moarte a marelui război, dar uneori simt că sufletește și azi continui să lupt în acel război. Și simt, de asemenea, că sutele de mii de români care s-au jertit, au murit ca națiunea noastră să iasă învingătoare. Și sunt convins că națiunea română va învinge!

Vasile Șoimaru a făcut trei pelerinaje la Cotul Donului. El s-a simțit rănit ca român să constate că germanii, ungurii, italienii au tratat cu Rusia, au adunat rămășițele ostașilor lor și au ridicat cimitire frumoase și monumente impunătoare în memoria lor. România și-a uitat însă eroii și continuă să-i uite și să-i neglijeze și astăzi. De fapt, conducerea română de ieri și de azi pare hotărâtă să-și neglijeze eroii și chiar să-și ucidă sufletul...

Vasile Șoimaru a vizitat zonele unde s-au dat luptele și unde sătenii i-au spus că la fiecare arat de primăvară ies la iveala oasele fraților noștri martiri. Și nimeni nu le adună! Nu există nici măcar o cruce înălțată de oficialitățile românești la locul sacrificiului. În prima sa călătorie la Cotul Donului, confratele Vasile a improvizat o cruce din crengi găsite la fața locului, i-a atașat un mic tricolor și a implantat-o pe locul unde ostașii români s-au opus cu piepturile tancurilor sovietice...

Cartea, tipărită la Chișinău, (în 2012 - ediția I, în 2013 - ediția a II-a), este o lectură succintă, dar o mare lecție de românism, și totodată, o palma usturătoare dată clasei politice de la București.

Fratele Șoimaru a străbătut în lung și în lat toată Țara Românească de la Nistru până la Tisa. Apoi, din aceeași dragoste pentru neam, s-a înverșunat să viziteze și comunitățile românești din jurul și din afara României. De la Cotul Donului, el s-a dus la Români de la poalele Munților Caucaz, a cutreierat Ucraina, a ajuns la românii din Maramureșul istoric de la nord de Tisa, a vizitat comunitățile românești din Ungaria, Bulgaria, Serbia și Macedonia și, de asemenea, pe cele macedo-române în Grecia. În plus, în căutarea confracților înstrăinați, șoimaru nostru a vizitat și alte țări, între care Statele Unite și Canada. (Am fost surprins să constat că, într-o fotografie făcută de el la Câmpul Românesc din Hamilton, Canada, apar și eu într-un grup de participanți la o întrunire românească).

În toate aceste pelerinaje, Șoimaru a făcut mii de fotografii din care a selecționat peste o mie de planșe color pe care le-a tipărit pe cont propriu și pe cheltueli personale. Impresionantul album (ediția a II-a) a apărut în 2014 la editurile Serebia din Chișinău și Magic Print din Onești.

Lucrarea este împărțită în 14 capitole geografice și fiecare regiune este însoțită de explicații. Predomină fotografiile de biserici, diverse monumente, case și interioare de case, peisaje locale, familii și numeroși români întâlniți de autor peste tot pe unde a cutreierat.

În căutarea confracților săi, Vasile Șoimaru a parcurs un sfert de milion de kilometri pe diverse trasee din jurul României, trasee realizate în câteva etape și în decurs de 12 ani (2002-2014). A făcut acest pios sacrificiu ajutat doar de familie și de câțiva prieteni.

Albumul etno-fotografic pe care l-a realizat este splendid și unic; un adevărat rechizitoriu la adresa politicienilor de la București care nu numai ca nu l-au ajutat cu nimic, dar nici măcar nu i-au răspuns la scrisori... ‘*Românii din jurul României*’ va rămâne ca o dovadă de românism și un adevărat punct de referință pentru neamul nostru la începutul celui de al treilea mileniu...

PROF. DR. NICHOLAS DIMA,
USA, 20 Mai 2015.

PS: Și o neașteptată coincidență. În ziua în care eu încheiam această recenzie, Vasile Șoimaru participa la sfințirea unei troițe la mănăstirea Comana din județul Giurgiu, în memoria ostașilor români căzuți la Cotul Donului.

Amintiri despre Ion Gavrilă Ogoranu

INTERVIU CU CORIOLAN BACIU

-Înainte de toate, v-aș ruga să vorbiți despre contextul în care l-ați cunoscut pe Ion Gavrilă Ogoranu și, nu ultimul rând, să îmi spuneți ce anume v-a impresionat mai mult la personalitatea sa.

-Ion Gavrilă a intrat în curtea casei unde locuiam, la marginea municipiului Alba Iulia, într-o zi frumoasă de iarnă a anului 1990, la câteva săptămâni după evenimentele din decembrie '89. Satul unde locuia, Galtiu, comuna Sântimbru, era la aproximativ 10 km distanță. Cel căutat de Ion Gavrilă era tatăl meu, avocatul Grigore Baciu, fost prefect legionar al județului Alba, fost deținut politic cu peste 16 ani de închisoare politică sub trei regimuri dictatoriale, și personalitate recunoscută în lumea rezistenței anticomuniste pentru caracterul său hotărât și fără compromisuri cu regimul comunist. Nu se cunoscuseră în mod direct înainte, dar au fost de-ajuns câteva cuvinte și privirile clare și luminoase ale celor doi, pentru a stabili în mod definitiv o prietenie care a cuprins, pentru tot timpul care a urmat, nu doar pe cei doi, ci pe toți membrii familiilor noastre. Știam din familie ce a însemnat represiunea regimului comunist și "vigilența partinică", care asigura prin delatările informatorilor și prezența sufocantă a Securității "controlul social" al maselor. Și am realizat din primele povestiri ale "Moșului" că povestea sa de viață era fabuloasă, iar caracterul său era în mod necesar excepțional, căci doar astfel ar fi fost în măsură să realizeze toate cele ce ni le-a povestit. Și mai era ceva. Atât Ion Gavrilă cât și tatăl meu aveau conștiința că existența și faptele lor erau puncte de reper fundamentale pentru viitorul neamului românesc, pentru a da exemple de viață publică și privată fără reproș, în perspectiva unei reconstrucții a societății românești în adevăr și demnitate.

-Dvs. ați fost unul din discipolii lui Ion Gavrilă Ogoranu, ceea v-a ajutat să îl cunoașteți și să îl înțelegeți mai bine. Care erau temele sale preferate în cadrul discuțiilor pe

care le avea cu dvs., la ce fel de aspecte culturale și socio-politice obișnuia să se raporteze cel mai des?

-Nu mă definesc în structura mea interioară ca "discipol" al lui Ion Gavrilă. La data la care l-am întâlnit pe Ion Gavrilă, aveam deja 28 de ani și o personalitate formată, în special prin discuții nesfârșite cu tatăl meu pe toate temele de cultură socială, de la istorie la filozofie, de la politică la drept și administrație și câte altele. Ion Gavrilă m-a considerat prieten și colaborator mai târziu, iar eu am făcut tot efortul personal pe care mi l-am permis pentru a ajuta la cunoașterea și recunoașterea personalității sale și, mai mult decât atât, la recunoașterea luptei a mii și mii de români împotriva silniciei regimurilor dictatoriale care au însângerat această națiune, începând cu regimul de dictatură al regelui Carol al II-lea, continuând cu dictatura antonesciană și culminând cu represiunea înfiorătoare ca număr de victime și ca durată a regimului comunist.

O caracteristică a spiritului acestor luptători era permanenta preocupare pentru viitor și dorința de a face utile experiențele lor și cunoștințele adânci ale felului cum s-au comportat oamenii în cele mai diferite circumstanțe, unele la limita supraviețuirii sau chiar a jervei. Ceea ce impresiona era modestia și înțelepciunea gândirii lor, renunțând la o recunoaștere personală și dorind în mult mai mare măsură o șansă de succes a afirmării neamului românesc prin valorile sale autentice.

Ion Gavrilă era fundamental țăran și ne împărțea dragostea de pământ și de natură, iar talentul literar și o cultură foarte solidă, ancorată în acel amestec de tradiționalism și modernitate care a marcat elita

culturală românească din perioada interbelică i-a permis să scrie cele 10 volume de mărturisiri, dar și de povestiri, care formează moștenirea sa literară. Preocupările sale culturale erau foarte largi, de la istoria națională, unde avea cunoștințe surprinzătoare privind fapte și evenimente precise, care nu se regăseau în manual, dar care evidențiau de fiecare dată aspecte inedite sau tragice, legate adesea de trădarea unora sau de comportamentul ireproșabil al altora, la literatura unde vorbea cu multă căldură despre cărturari mai puțin cunoscuți, cum ar fi Gheorghe Lazăr sau Episcopul Ioan Suciuc, care au exercitat o influență considerabilă, în momente importante ale devenirii naționale.

În alt plan istoric și cultural, Ion Gavrilă cunoștea foarte bine fenomenul legionar, fiind implicat foarte serios în special în pregătirea Mișcării Naționale de Rezistență împotriva comunismului și evoca cu multă căldură personalitățile legionare pe care le-a cunoscut personal sau despre care citise și tragismul existenței multora dintre aceștia.

-Una din trăsăturile fundamentale ale personalității lui Ion Gavrilă Ogoranu era fără îndoială spiritul său dinamic și plin de speranță. Credeți că o asemenea trăsătură de caracter a fost într-un fel și o consecință a vieții sale marcată de luptă?

-Spiritul care-l anima pe Ion Gavrilă era în primul rând religios. Avea o credință adâncă și liniștită în puterea divină, care l-a ocrotit de-a lungul unei existențe aflată permanent sub amenințarea morții. În plus, credința sa era într-o complementaritate absolut specială cu cea a doamnei Ana Gavrilă, soția sa, care timp de 50 de ani s-a rugat aproape continuu pentru ca Dumnezeu să îi ajute să nu-și piardă acest al doilea bărbat, pe care tot Dumnezeu i l-a trimis pentru a-i ține locul primului soț ucis în închisoarea Gherlei.

Speranța într-o lume mai bună și mai dreaptă s-a consolidat în mod evident în urma supraviețuirii miraculoase din toate capcanele care l-au urmărit în anii de rezistență, iar faptul că nu a putut fi capturat și distrus a pus-o pe seama planului divin de a permite măcar unuia dintre →

TUDOR PETCU

luptătorii din munți de a mărturisi adevărul despre lupta și jertfa camarazilor uciși.

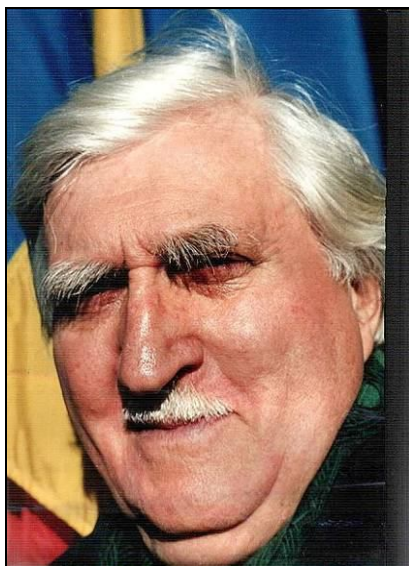
-Date fiind scrierile ce poartă semnătura lui Ion Gavrilă Ogoranu, care dintre ele v-a atras atenția în mod deosebit?

-Vă voi răspunde la această întrebare cu un fragment dintr-o conferință pe care am prezentat-o în Aula Universității "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia, cu ocazia Festivalului "Lucian Blaga" din anul 2008:

..."Cu cele 10 volume scrise într-o perioadă de cca. 15 ani, Ion Gavrilă Ogoranu s-ar putea înscrie între cei mai prolifici scriitori. Și dacă remarcăm varietatea acestei opere, de la "Amintiri din Copilărie" – o excelentă colecție de povestiri dintr-o copilărie idealizată a satului făgărășan interbelic la romanul "Iuda", sau de la restituirile memoriale ale luptei în munți din primele 2 volume, la colecția de documente din arhivele Securității din vol IV, se cuvine elogiat efortul titanic al "Moșului" cu pletele albite, care n-a ezitat să petreacă săptămâni și luni în arhivele CNSAS, pentru a studia cele peste 200 de volume de documente, pentru a descâlci, ajutat de memoria sa prodigioasă, adevărul de minciună și a restitui documentele revelatoare privind acele vremuri cumplite. Ajutat de o tânără ziaristă din Făgăraș, Lucia Baki-Nicoară, peregrinează prin satele Țării Făgărașului, strângând mărturii și povestiri de la familiile celor implicați în rezistența făgărășană, pe care le publică în volumul al III-lea. În volumul al V-lea, apărut postum, cititorul se poate lămuri cu privire la anii de formare a caracterului cu totul special al acestor tineri în Frățiile de Cruce.

Animat de generozitatea celor care nu au mai rămas în lume decât pentru a mărturisi adevărul, Ion Gavrilă nu și-a limitat efortul la restituirea istoriei eroice a Grupului Carpatin Făgărășan, ci a scris încă 2 volume, unul dedicat luptei și jertfei Episcopului greco catolic Ioan Suci, altul luptei fraților din Rezistența Anticomunistă a Munților Apuseni. Ambele volume au necesitat un efort de documentare considerabil, fiind ajutat cu devotement și prietenie de doi tineri cercetători de la CNSAS, originari din Alba Iulia, Elis Neagoe Pleșa și Liviu Pleșa. Subliniem încă o

dată generozitatea autorului, care, deși angajat politic încă din prima tinerețe în Mișcarea Legionară, relatează cu aceeași emoție faptele de luptă și jertfă oricăroră dintre ceilalți participanți la lupta împotriva comunismului, de la militari la țăraniști sau de la liberali la chiar membri ai partidului sau administrației comuniste, considerându-i pe toți devotați unui interes național care depășește partizanatele politice.

Câteva teme sunt prezente în oricare dintre cărțile lui Ion Gavrilă. Țăran în sensul cel mai nobil al acestei noțiuni, Ion Gavrilă este un îndrăgostit de pământul românesc, pe care îl evocă ca generator de energii cosmice, în aceeași tradiție rurală ardeleană cu cea a lui Lucian Blaga, pe care îl aniversăm astăzi.

Povestirile sale despre satul făgărășan, despre natură în variile ei ipostaze, de la ploaia măruntă de toamnă de la munte până la explozia de verde și flori a primăverii, despre ogorul muncit cu pasiune și sudoare și despre animalele îngrijite de bunici și iubite de copii, cuceresc prin sinceritate dar și prin limba literară specială îmbogățită cu regionalisme de o expresivitate deosebită. În prelungirea naturală a acestei iubiri fără margini pentru "țară" din apropierea imediată, se regăsește dragostea de țară și neam, exprimată fără emfază, dar cu cuvinte care emoționează și conving.

Libertatea și demnitatea - ale neamului românesc, dar și ale fiecărui om în parte - revin mereu ca un lait-

motiv al operei lui Ion Gavrilă Ogoranu, de la *Testamentul din Muntele Buzduganul*, scris pentru posteritate de luptătorii Grupului Carpatin Făgărășan și regăsit de autor în arhivele Securității, la soarta tinerilor uciși în luptă sau de plutoanele de execuție, sau, mai grav, uciși mișelește, fără judecată și aruncați într-o groapă rămasă necunoscută până astăzi.

Suferința, prezentă la fiecare pagină evocatoare, nu este o temă în sine, ci doar o componentă a noțiunii de jertfă, în sensul ei creștin fundamental, ca datorie a omului față de încercările sorții.

Pentru autor – în lumina experiențelor de viață excepționale – o altă temă revine ca o obsesie: contrapusă eroismului și jertfei - tema trădării. Ion Gavrilă nu ezită să denunțe cu o virulență scriitoricească acuzatoare pe toți cei care, atât de des în istorie, au trădat idealurile proprii sau și-au vândut camarazii de luptă. Veți putea citi în volumele de mărturie documente acuzatoare, găsite în arhive, care lămuresc atât perfidia organelor de represiune cât și slăbiciunile de caracter și micimea sufletească a celor care au contribuit la distrugerea grupurilor de rezistență din Munții României. Inclusiv ultima sa carte, romanul care se intitulează "Iuda" reia aceeași temă a trădării.

Din păcate, deși Ion Gavrilă a intrat în conștiința națională ca luptător și mărturisitor al luptei naționale anticomuniste, în special datorită interviurilor și emisiunilor de televiziune - în mod deosebit Memorialul Durerii, editat de către dna Lucia Hossu Longin - statura sa de scriitor nu este încă recunoscută în raport cu calitatea literară deosebită a volumelor publicate.

Poetul și criticul literar Aurel Pantea aprecia în postfața primului volum al "Brazilor" că "talentul de evocator, duhul narației și harul portretizării înscriu cartea lui Ion Gavrilă în Memorialul suferinței și demnității românești din timpul ocupației comuniste. Lectura cărții e cu atât mai pasionantă cu cât povestitorul este dublat de un înțelept. Implicat direct în evenimentele evocate, autorul este un spirit reflexiv, edificat deplin asupra scopului luptei pe care a desfășurat-o"

Receptarea deplină a acestei opere excepționale întâmpină o →

serie de obstacole, care vor trebui depășite, pentru a da o șansă tuturor să poată beneficia de emoția unei întâlniri cu o istorie adevărată, nefalsificată și cu destine dramatice, adesea tragice, destine care aparțin însă pe deplin trecutului nostru apropiat.

Aș aminti între aceste obstacole faptul că autorul nu mai este între noi cu prezența sa cuceritoare și emoționantă, dar și faptul că și-a scris cărțile la o vârstă înaintată nemăfiind în relații apropiate cu generațiile noi ale scriitorilor și criticilor din România.

Nici posibilitățile de editare care i-au stat la îndemână nu au fost cele mai fericite, editurile alese fiind prea puțin vizibile pe piața de carte din România.

De asemenea, angajamentul său politic în Mișcarea Legionară, nedezmintit până la moarte, face ca hallo-ul negativ care înconjoară până astăzi pe nedrept această mișcare naționalistă să se răsfrângă și asupra autorului, astfel că mulți dintre comentarii fenomenelor literare și culturale, adepți declarații sau doar mascați ai "political correctness" să refuze receptarea sa critica la nivelul pe care destinul său excepțional, dar și munca sa creativă îl merită.

Dar așa cum particulele de aur pur se desprindeau din praful steril al minereului în steampurile aurarilor din Munții Apuseni, evocați în acest ultim volum, așa vor lumina paginile scrise de Ion Gavrilă Ogoranu drumurile cercetătorilor istoriei românești, dar și conștiințele celor care vor fi interesați de adevăr, dreptate și demnitate, pentru o construcție mai bună a societății românești viitoare."

-Ion Gavrilă Ogoranu a fost unul din reprezentanții de seamă ai Mișcării de Rezistență Anticomunistă din Munții Făgăraș, despre care nu s-a vorbit suficient și despre care se cunoaște nepermis de puțin în zilele noastre. Se poate spune de fapt că Ion Gavrilă Ogoranu a reprezentat sufletul și inima Mișcării de Rezistență din Munții Făgăraș?

- Ion Gavrilă nu s-a considerat pe sine decât unul dintre cei care au format Grupul Carpatin Făgărașan. Așa era caracterul său, modest și adânc închinat jertfei camarazilor săi de luptă. Dar am cunoscut alți

sprijinitori ai grupului și foști colegi din perioada primei tinereți din Frățiile de Cruce din Făgăraș.

Cu toți păstrau o memorie specială față de activitatea din acele timpuri a lui Ion Gavrilă și l-au considerat un conducător înnăscut, care avea și hotărârea asumării luptei și înțelepciunea găsirii celor mai potrivite mijloace și căi de acțiune.

De aceea l-au numit "Moșu" încă de la vârsta de 24-25 de ani și poziția sa de șef al grupului de rezistență a fost recunoscută atât de camarazi cât și de forțele de represiune, grupul de rezistență fiind denumit cel mai adesea în rapoartele Securității ca "Banda Gavrilă".

-Considerați că prin sacrificiul de care a dat dovadă Ion Gavrilă Ogoranu de-a lungul regimului comunist opresiv, ar merita propus pentru canonizare?

-Am menționat mai sus că Ion Gavrilă era un spirit religios.

Dar merită amintită o distincție pe care o făcea Corneliu Codreanu referitoare la linia Bisericii și linia luptei pentru valorile neamului:

"Am fost întrebat dacă activitatea noastră de până acum se află pe linia Bisericii Creștine. Răspund: facem o mare deosebire între linia pe care mergem noi și linia Bisericii Creștine. Linia Bisericii este cu mii de metri deasupra noastră. Ea atinge perfecția și sublimul. Nu putem coborî această linie pentru a explica faptele noastre. Noi, prin acțiunea noastră, prin toate aptele și gândurile noastre, tindem către această linie,

ne ridicăm spre ea, atât cât ne permite greutatea păcatelor cărnii și condamnarea la care am fost sortii prin păcatul originar. Rămâne de văzut cât am putut prin eforturile noastre pământești, a ne înălța către această linie."

Cred că mai important pentru societatea românească este cunoașterea cât mai largă și mai substanțială a luptei și jertfei acestor luptători.

Formele de recunoaștere de tipul canonizării sau a altor distincții post mortem vor veni, dacă va fi cazul, doar după ce va fi suficient cunoscută amploarea și importanța acestor evenimente ale istoriei naționale, reprezentate de lupta pentru libertatea și demnitatea neamului românesc.

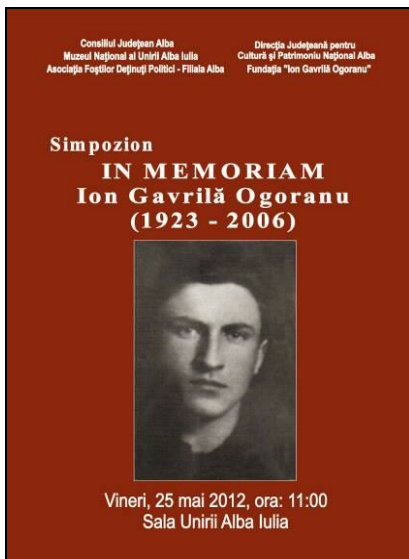
-Care este cel mai important sfat pe care l-ați primit de la Ion Gavrilă Ogoranu și pe care l-ați transmis la rândul dvs celor ce dorește să înțeleagă în adevăratul sens al cuvântului ce a însemnat personalitatea lui Ion Gavrilă Ogoranu pentru istoria martirajului românesc?

-Atunci când a dorit să dea un sfat, un îndemn îndrumător pentru viață și călăuzitor prin lume, Ion Gavrilă a găsit de cuviință să-l pună în titlul volumelor sale de mărturisiri: "Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc".

Pentru cei care vor dori să înțeleagă sensul și tragismul luptei și jertfei luptătorilor împotriva represiunii comuniste, acest titlu este în egală măsură un îndemn la cunoaștere și un sfat pentru asumarea unei existențe demne și libere.

Alba Iulia

01.09.2014

DOBROGEA

(I)

Dl. prof. dr. Adrian Ilie ne informează asupra aşezărilor neamurilor turce în Dobrogea: „se cunoaşte cu certitudine că Sarî Saltik Dede şi-a adus cele 10.000 de familii de consângeni la Babadag în anul 1263. (18) Multiplicând numărul de 10.000 de familii cu 3 sau cu 5, corespunzător membrilor unei familii din acea perioadă, se poate spune că populaţia stabilită la Babadag se ridica la 30-50.000 de locuitori, aceasta reprezentând 1/6 din întreaga populaţie a Dobrogei, care se ridica la circa 150.000 de suflete. (19)

(A. Ilie, Valea Kara-Su, în perioada sec. XIV-XIX, *Monografie Istorică*, Medgidia, 2008, p. 17)

Din relatările, mărturiile părinţilor noştri, cunoaştem prezenţa găgăuzilor în Dobrogea (mama mea, Magiube, ştia cuvinte specifice limbii acestora, veche limbă turcă – de ex. bagi, bojî - ei venind din Bugeagul Basarabiei să lucreze pe tarlăua haگیului Fazîl din Azaplar), iar despre ei aflăm din relatarea d-lui prof. Adrian că turcologul W.Zajaczowski ne întăreşte cunoştinţele asupra existenţei acestora încă din sec. al XIII-lea pe aceste meleaguri, denumiţi atunci „kay” sau „kaus”. Citându-l pe istoricul Adrian Ilie, continuăm rezumarea datelor care ne interesează în cunoaşterea trecutului nostru. „Pe la 1330-1331, prin Dobrogea a trecut şi călătorul arab Ibn Batutta, care scria: „În oraşul Baba Saltîk / Tata Saltîk, sunt stăpâni tătarii.” (op.cit. p.18)

Sub stăpânirea otomană reşedinţele guvernamentale Techirghiol, Karasu, sunt legate de cea a Silistrei. Din surse române şi turce aflăm că în Dobrogea se aflau reşedinţe guvernamentale până azi constituite în judeţe: Bazargic, Silistra, Balcic, Mongolie / Monqaliye, Hîrşova, Babadag, Macin, Isaccea şi Tulcea. După 1444, satele din Dobrogea îşi schimbă denumirile în denumiri turceşti, construindu-se foarte multe geamii:

„După unirea Hanatului Crimeea cu Imperiul Otoman, se schimbă istoria şi istoria geografică a Dobrogei, dezvoltându-se după considerente imperiale otomane, locul devenind o punte între cele două puteri.” (rezumarea ne aparţine, cerem scuzele de rigoare autorului, noi făcând doar un

compendiu al unei epoci de mult apuse – G.Akmolla) (A.Ilie, op.cit. pag. 22-23)

Arhivele române descoperă cu largă deschidere stabilirea noastră în Dobrogea, întemeierea de către noi a unor forme statale creând hanate, descriind modul nostru de viaţă aici, operele apărând cu predilecţie după 1990. Exemplele oferite dezvăluie existenţa noastră străveche la ţarmul Mării Negre, în care noi, tătarii, am creat civilizaţia noastră în secolele al XII-lea şi al XIV-lea, când, strămoşii noştri au ajutat la întemeierea voievodatelor române independente.

Istoricii români au afirmat în trecut ca şi în prezent, existenţa acestor prezenţe active, de bun augur. Din toate aceste argumentări reiese că noi suntem un popor destoinic, cinstit, un popor care iubeste dreptatea, o ocroteste, creând civilizaţie. De-a lungul secolelor, însă, luptele au fost sângeroase, de o parte şi de alta, de ex. campania lui Vlad Ţepeş din iarna 1460-1461, după care domnitorul ucide 23.884 de turci, indicând şi numărul pe localităţi, în scrisoarea către Matei Corvin. (op.cit.p. 21) Cronicarul otoman Kiatib Celebi consemnează masacrarea a 4.000 de suflete de către oştienii lui Mihai Viteazul, în Dobrogea anului 1595, iar în 1599 Baltazar Walter amintea de prefacerea în cenuşă a multor localităţi sau cetăţi, ca Şistov, Rasova, Cernavodă, Babadag, teritorii turceşti cu locuitori turci. (op.cit.p. 25).

Străinii călători prin ținuturile crimeene, în special cei veniţi din vest, descriu astfel civilizaţia hanatului: „exista o asemenea civilizaţie în aceste locuri, încât, o fecioară purtând pe umăr un ulcior plin cu monede de aur trimisă de la Marea Neagră până în China, ajungea la destinaţie fecioară şi cu aurul întreg!” (M.Ulkusal, op.cit. p. 11)

Pământul Crimeii (mult mai mare decât peninsula), cunoscut ca Imperiul Hanilor în scrierile Evului Mediu, este descris ca un stat bine organizat, prosper, evoluat, asigurând libertatea comerţului, a drumurilor comerciale, a siguranţei negustorilor. În Basarabia (Rep. Moldova), în Dobrogea, pe malul Dunării, fără să mai vorbim de însăşi ţara Krîm / Crimeea, bunăstarea obţinută de pe pământurile lor darnice în recolte, alăturându-se turmelor de oi sau de vite, oferea populaţiei, tuturor celor aflaţi în acele ți-

naturi, până la 1770, o viaţă sigură, îmbelşugată, bună. Marile răscoale provocate de reformele „prea îndrăzneţe”?! pentru popor aveau la bază şi efectele uneltirilor duşmănoase venite din interior dar şi din exterior, ele s-au extins când hanul nu s-a supus populaţiei care cerea război împotriva Rusiei cerând ajutorul Imperiului Otoman. Guverna Hanul Şahinghiray, ultimul han, în ultima sa perioadă. Atunci generalul Prozorovski, la ordinul ţarinei, a trecut la ofensivă, ţinând sub tirul focului ținutul Karasubazar cu împrejurimile lui, până la lichidarea conflictului generat de revolte populare. Într-o asemenea conjunctură, foarte mulţi Ghiray şi Mârza s-au mutat în noi ținuturi otomane, încât putem defini momentul ca cel al emigrărilor masive. Locul emigranţilor a fost dat coloniştilor; în sate, târguri şi oraşe au fost aduşi 75.000 de ruşi şi alţi creştini care au fost aşezaţi aici. (M/ Ulkusal, pag. 111). Padişahul nu l-a recunoscut ca Han pe Şahinghiray, el s-a apropiat de politica rusă, iar Marele Vizir al Imperiului Otoman i-a dat următorul răspuns ambasadorului rus: “Este oare în concordanţă cu dreptul şi legislaţia internaţională faptul că o armată puternică rusă se află în Crimeea cea independentă? Poporul crimeean a cerut retragerea armatei generalului Prozorevski din Crimeea. Această cerinţă a fost întâmpinată cu focurile tunurilor, nu? Actul acesta este independenţa?” Apoi a adăugat: “Membrii delegaţiei şi-au asigurat viaţa prin arestare, protocolul semnat de generalul rus a fost impus cu forţa.”

GÜNER AKMOLLA

(Fragment din vol. bilingv
ISTORIA ŞI ISTORIA
LITERATURII TĂTARILOR
CRIMEENI din ROMÂNIA)

Vatra veche dialog

Dimitrie Grama

„Voi lua cu mine noaptea”

(IV)

- *Mai există punți spirituale între „lectura românească” și cea „străină”?*

- Cum am amintit mai înainte, eu nu aparțin nici unei instituții culturale sau vreunui grup cu interes de contact sau promovare a relațiilor culturale și de aceea nu sunt destul de angajat în acest domeniu, cel al „legăturilor” spirituale sau culturale între Occident și România, dar sincer, cred că există punți spirituale între toate culturile lumii.

Lectura românească și cea străină au un numitor comun: creatorul și cititorul care, și unul și altul, folosesc același vocabular, aceleași cuvinte scrise poate cu semne diferite, dar care au toate același înțeles.

Nu prea văd în librării sau biblioteci scriitori sau poeți români, în afară de Cioran, Eliade sau Ionesco, dar ei fac parte din vechea gardă de oameni de cultură română formați în diaspora, așa cum au fost și Tzara, Enescu, Brâncuși, Racoviță și alții.

Păcat că instituțiile culturale din țară nu sunt interesate să promoveze cultura română, care ar putea avea succes aici în Vest. Bănuiesc că cei de la „cultură” sunt puși acolo pe bază de cine știe ce „merite” și fac și ei ce pot la îndemnul și sub controlul altor tipi care nu au niciun interes să promoveze o adevărată cultură românească sau pur și simplu nu se pricepe la cultură.

- *Ce personalități marcante ai cunoscut și care ar fi prietenii tale literare și nu numai?*

- Greu de spus. Am întâlnit mulți oameni interesanți și poate că cei care

m-au impresionat cel mai mult nu au fost neapărat „personalități recunoscute” pe plan național sau internațional.

Ar trebui să-mi amintesc toți dascălii, începând cu școala primară și terminând cu profesorii de la Institutul de Medicină Karolinska și Uppsala, care dintr-un copil, tânăr necopt, iresponsabil și flegmatic, au reușit să educe în disciplină un sportiv de performanță și un profesionist, cu mici excepții, destul de responsabil. Toți acești oameni, cenușii și neremarcați, reprezintă pentru mine o valoare de neprețuit și le sunt etern recunoscători.

La Stockholm am legat, cu toată diferența de vârstă, o relație prietenoasă cu Paul Lahovary. Apoi mai târziu am corespondat și l-am cunoscut pe Virgil Ierunca, care a fost primul român care m-a încurajat și mi-a publicat versuri în „Limite”, publicația lui de la Paris. El mi-a spus că ceea ce eu scriu îi aduce aminte de Bлага, lucru cu care nu am prea fost de acord, deoarece și „filozofia” și poezia mea sunt diferite de Bлага, dar m-am simțit flatat de comparație.

Tot la Paris l-am întâlnit și pe Cioran, care pe vremea aceea, vORBESC de ani 1984-85, începuse deja să fie marcat de senilitate prematură. l-am citit cu multă plăcere toate cărțile și îl simt aproape de sufletul meu, cu toate că nu am avut ocazia să petrecem timp împreună.

L-am cunoscut foarte bine și apreciat enorm pe Ioan Grigorescu. O adevărată enciclopedie, entuziast, sportiv și mai ales un adevărat patriot român. În vara anului 2004 sau 2005 l-am întâlnit, la Cambridge, unde el făcea un episod din „Spectacolul Lumii” cu Barbu Călinescu, fiul fostului premier al României Armand Călinescu. Am aflat multe atunci de la Barbu Călinescu despre perioada legionară din România și am mai aflat că România i-a retrocedat fostul conac al tatălui său. Mi l-a arătat în poze. Destul de modest și destul de ruinat și săracul Barbu, trecut de 70 de ani, nu știa ce să facă cu el și se gândea să-l doneze comunei aceleia din Valahia.

În România am un prieten și îndrumător în Adrian Alui Gheorghe, pe care nu mai este necesar să-l introduc și de asemenea colaborez cu George Anca.

Mai demult, acum câțiva ani am

colaborat cu mai mulți intelectuali și scriitori din România, dar unii au murit și cu mulți alții nu mai am contact decât întâmplător.

Recent, mi-am reîntâlnit un fost coleg de liceu, care trăiește de vreo 22 de ani în Singapore, Valeriu Sepi, pictor de valoare și un om de caracter deosebit.

Astfel de întâlniri mă bucură și mă fac să-mi păstrez optimismul pentru România și români.

În rest, nu mă prea străduiesc să am „prieteni literari”, deoarece pentru mine scrisul este o activitate complet privată. Mai ales poezia este.

Moldova, mai ales Piatra Neamț-ul și poate chiar și Romanul, într-un fel, m-au „înfiat” și am mult mai multe legături culturale cu moldovenii decât cu bănățenii sau reșitenii și adevărul este că mă simt mult mai bine printre cărturarii moldoveni și nu duc lipsa celor de pe malurile Bârzaei.

- *Inspirația unor poeți contemporani nu pornește din inimă, din credință, pornește din închipuirea lor. Nu este un crez, ci un motiv artistic. Scopul este mutarea supranaturalului în imaginație și naturalizarea lui. „Ați greșit – poteca din mine, nu duce nicăieri” ne mărturisești într-un vers. Este un sentiment răătăcit printre valurile unei imagini agitate? De altfel, prof. Mihai Rădulescu – un prieten apropiat sufletului tău – subscria acestei trăiri...*

- Nu știu care sunt căile de inspirație ale celor care scriu poezie, dar sunt sigur că există poeți și mai ales epigramiști, care folosesc ritmul și rima ca un fel de cuvinte încrucișate. Cineva mi-a spus că există și un „dicționar de rime”! Interesant, atunci poezia și chiar nuvela se pot construi ca un castel de „lego”, lucru care poate că ar merita mai multă atenție, dar nu-i stilul meu și-s prea bătrân să mă mai schimb.

Stilul meu este surpriza gândului, a ideii, apoi tăcerea care urmează, spaima că totul dispare în neființa care-s eu atunci. Scriu cu mîntea, cu inima, cu amândouă sau doar adun din văzduh șoapte pe care alții le-au pierdut de pe buze atunci când delirau iubire, credință, frumusețe sau nonsens? Nu, nu știu, aștept ghilotinarea... →

EMILIA ȚUȚUIANU

Da, într-adevăr „poteca din mine, nu duce nicăieri” și de aceea eu îndrum adeptul/cititorul, să nu pășească „în mine” sau exact pe urmele mele, pentru că mi-este frică că nu va găsi nimic folositor pentru el. Mi-e teamă că, în loc să-i fiu de folos, îl dezamăgesc, îl golesc de propria lui valoare.

Mihai Rădulescu și prietenul lui Boris David au înțeles acest lucru și eu le sunt recunoscător pentru asta.

- *Nu l-am cunoscut pe Mihai Rădulescu, dar m-a fascinat personalitatea lui. Discuții lungi, profunde cu bunul meu prieten Boris David, m-a făcut să îl „descopăr” și să îl apreciez mult pentru erudiția și obiectivitatea scrierilor sale. Majoritatea scriitorilor de azi se inspiră din actualitate și transcriu cronica zilei sau a epocii din care fac parte. Dar în același timp, oameni geniali, ca: Dante, Beethoven, Pascal au reușit să clădească o lume imaginară pe care orbul o vede și surdul o aude. Profunzimea poeziilor tale ar putea constitui pe viitor și un debut într-o lume epică.*

- Majoritatea scriitorilor se bazează pe succes și au tras învățătura că lumea apreciază „banalitatea cotidianului” și vrea să citească și să recitească „ceva” care îi aduce aminte de ea însăși sau „aventuri” în care și omul obișnuit de pe stradă, ar fi un posibil erou principal.

Toți folosesc acest trucaj de promovare și succes care este răsplătit economic.

O armată de „agenți culturali” sunt angajați tocmai ca să promoveze un sistem anume, sistem profitabil și acești agenți se numesc, critici de artă și literatură.

O meserie interesantă, de multe ori bănoasă, profesată de oameni care, în marea majoritate a cazurilor, nu produc nimic. Absolut nimic, deoarece „critica” produsă de un individ oarecare, fără importanță dacă-i școlit sau nu, reprezintă doar o opinie individuală, din milioanele de opinii posibile.

Nu este de mirare că multă literatură este un fel de „producție în masă”. Romanele polițiste sunt la modă, misterele lui Da Vinci sunt la modă, cronicile de familie sunt la modă, memoriile fotbaliștilor sunt la modă, precum și bârfa de toate felurile. Dar asta-i literatura pe care o „cere” societatea, cititorul obișnuit și

atunci ce șansă are Dante, Cervantes, Borges sau Dostoievski? Câți ascultă Bach sau Beethoven și câți ascultă Madonna sau manelele?

Cât despre ceea ce scriu eu, ce să zic? Poate că tocmai profunzimea, filozofia ascunsă în fiecare rând, sperie și alungă cititorul care vrea spectacol simplu, vers pe care să-l citească îngânând cuvintele: lip-tip-rip, nic-bit-sit...și apoi să le uite ca și când nici nu ar fi existat.

Poate că asta-i menirea cuvântului scris. Poate că doar cuvintele pe care ni le putem aduce aminte oricând, au adevărată valoare.

Am planuri de viitor, am planuri mari, dar știu că de obicei rămân la stadiul de plan și doar lucrări neînsemnate, ne semnificative văd lumina zilei și întinericul literei tipărite.

Și poate că-i mai bine așa. Celebritatea e greu de dus și mi-e teamă că dacă ajung celebru mă apuc de băut ca Nichita Stănescu!

- „Voi lua cu mine noaptea”: crezi că încercarea ta de a ne elibera, pe noi cei rămași în țară, de noaptea post-comunistă, ce ne acoperă încă, ar avea sorți de izbândă?

- Sunt convins că efortul meu, suplinit de efortul sutelor și miilor de români adevărați, va avea toate șansele să scoată țara din confuzia în care se zbate la ora actuală. Multe din poeziile și eseurile scrise de mine ar putea fi folosite ca sursă de inspirație în această privință, dar cel mai important factor este abnegația și perseverența românilor „autohtoni”, a aceluia care, acolo, zi de zi, se luptă cu demonii trecutului.

Știu că nu este ușor și știu că nu este de ajuns să te revolți numai în cercul tău restrâns, în care de obicei sunt oameni care împart aceleași idei și principii, ci lupta pentru adevărata

democrație trebuie dusă de toți cei care se consideră „responsabili” față de țară și popor. Există exemple în acest sens și în istoria românilor, începând cu Gheorghe Doja, Tudor Vladimirescu, intelectualii de la 1848 și terminând cu cei care au murit schingiuiți la Doftana sau la Canal.

Intelectualul român are o mare răspundere și nu poate să se ascundă după scuze futele. El este „dascălul” generațiilor viitoare și chiar dacă se simte singur și timorat de cei de la putere, trebuie să găsească curaj și „frați de arme” și să lupte pentru ca vocea lui să fie auzită și să lupte pentru o societate cu care să se mândrească.

Unii intelectuali români mi-au spus că pentru mine-i ușor să fiu „combatant”, să critic și să incriminez „Puterea”, fiind acolo unde sunt, departe și cu „burta plină”, pe când cei rămași acasă sunt nevoiți să se „prostituteze” cu Puterea, ca să mănânce și ei o pită mai bună.

Această atitudine a intelectualului român mă pune pe gânduri și este extrem de demoralizantă, deoarece în ea se ascunde acea acceptare a ireponsabilității, corupției, șmecheriei.

Eu cred că românii au armele necesare cu care să lupte împotriva actualei orânduiri dar, ori nu știu cum să folosească, ori nu vor să folosească aceste arme.

Poate că pentru mulți oameni, e mult mai comod să lingă în fund diverși tipi, indiferent cât de murdar e fundul ălor, decât să accepte lipsuri materiale.

Eu nu sunt construit așa și de aceea toți care m-au cunoscut chiar înainte de a pleca din România, știu că dacă rămâneam acolo, ajungeam ori la casa de nebuni, ori la pușcărie, dacă nu reușeam să încep o revoluție și să schimb ordinea de atunci.

Noroc că mi-am dat seama la timp că în 1968-69 nu puteai să schimbi nimic în Estul Europei și noroc că am putut fugi de acolo, altfel cred că acest dialog nu ar fi fost posibil, decât cu un Dimitrie din mormânt.

Și totuși, așa cum m-am exprimat de multe ori, eu sunt optimist și vreau să cred că românii și România vor avea parte de o soartă mult mai bună în viitor. Sper din toată inima să am dreptate și sper să pot ajuta cât se poate de mult ca această speranță să fie îndeplinită.

Un bilet în plus

Auzisem de o conferință a scriitorilor canadieni cu doar două zile înainte ca ea să înceapă. Nici nu știusem că există așa ceva. Aflu că intrarea ar fi câteva sute de dolari, dar chiar și dacă ești dispus să plătești banii, nu ai cui să-i dai, căci evenimentul era deja vândut.

Trimit totuși un email timid, întrebând dacă există poate "un bilet în plus". Ne pare rău, dar conferința este "sold out". Asta e, ce să faci? Mă resemnasem. Luându-mă cu treburi urgente și importante, uitasem complet de conferință, când primesc un email: avem un bilet în plus. *Hurray!!!*

Și mai e ceva, persoana care îl are ți-l dă gratis. *Really?* De ce? Când mi-l înmânează, îmi sugerează să "Pay it forward" - să faci și eu un bine cuiva. Zâmbesc. O clipă am gândit că aici a lucrat Pronia Cerească. Am simțit că cineva acolo sus a dorit ca eu să mă întâlnesc la clubul de golf cu familia scriitoricească și apoi să împart impresiile mele cu restul lumii.

Mă trezesc dis-de-dimineață cu gândul la conferință, conduc vreo 50 de km, poate chiar mai mult și, în mijlocul unor câmpuri uitate de lume, apare clubul de golf, un colț de paradis. Trec pe lângă niște lacuri, printre terenurile unduitoare de golf și ajung la locul unde au loc banchetele: o clădire elegantă, cu ferestre uriașe. Mă dau jos din mașină, unde audiasem muzică simfonică superbă, să mă bucur încă și mai mult de dimineața răcoroasă și însoțită, cu ciripit de păsărele. Ce splendoare!

Acolo, nu știam la ce să mă aștept. Nu cunoșteam pe nimeni, nu știam nici numele de la *keynote speakers*, nu știam nici care sunt secțiunile și *workshop*-urile la care se poate participa. Nu știam nimic. Mi-am dorit doar să mă întâlnesc cu scriitorii. Atât. Să simt atmosfera.

Am întâlnit niște spirite libere, curioase, ai căror ochi zâmbeau, de parcă le vedeai licărul interior.

Îi vezi de toate vârstele, de la unii pensionari care s-au apucat târziu de scris, până la unii foarte tineri, care asta și-au visat dintotdeauna.

De la cei ce scriu ficțiune sau poate chiar literatură pentru copii și

adolescenți, la cei care documentează adevăruri istorice. O aborigenă scria istoria indienilor Nord-Americani – cred că o transcria pe curat, culegând-o din poveștile transmise din gură în gură, până se mai cunosc.

Un tânăr înalt, masiv, scria povești de groază. La propriu. Altceineva vorbea despre meditație și budism. Alții compuneau de la poezie, la romane de acțiune și *suspense*. Cei mai mulți scriau ficțiune, după dorința sufletului fiecăruia. O doamnă relata chiar că a simțit că inspirația îi era dăruită de undeva de sus. Șiroiau ideile, curgea inspirația. Uneori, în lipsa unui calculator, își scria poveștile pe orice, chiar pe hârtie de ambalaj, să nu piardă ideile, așa cum veneau.

Mă întrebam ce au acești oameni în comun? Așa diverși, și totuși, într-un fel, atât de asemănători. Oare ce îi unește? Inspirația divină, care le picură în ureche cuvintele magice cărora ei nu le pot rezista, pe care trebuie să le treacă pe hârtie, pe curat? Sau poate că îi unește o conștiință civică? Ca în dialogul cunoscut, în care scriitorul îl întreba pe Dumnezeu, cum de a putut lăsa atâtea probleme pe lume, de la sărăcie la crimă, atâtea stress etc., cum de a lăsat omul fără niciun sprijin?... la care

Dumnezeu ar fi răspuns: dar ajutorul ești chiar tu... Scriitorul, adică.

Acela care poartă marile întrebări ale omenirii pe umeri, care dorește să afle ce e important și ce nu, ca apoi să încerce să găsească răspunsuri la propriile-i întrebări.

Jurnalistul e cel ce scrie prima ciornă a istoriei. Cel ce ne informează despre lumea din jur, păstrând o poziție echidistantă față de interesele economice sau politice partizane.

Scriitorul este cel ce vorbește despre suferințele și speranțele noastre, ale tuturor. Este cel ce își rupe inima în două, când, într-un conflict, vorbește și despre victimă și despre călău.

Este cel care imaginează lumea de mâine, venind cu idei inovative înaintea tehnologiei care să le implementeze, sau care semnaleză pericole ce se întrezăresc la orizont. Cel ce pictează o lume mai dreaptă, mai bună. Cel ce ne aduce aminte să visăm.

Cel care, uneori, mobilizează forțele creatoare ale societății, sau inspiră mersul ei înainte. Cel ce păstrează speranța vie.

În scrisul lui ni se reflectă și slăbiciunile, dar și splendoarea noastră interioară. Ne regăsim în scrierile lui, copii, sau ne oglindim în ele, adulți sau bătrâni. Slova scrisă ne ține de singurătate. Ne face să râdem. Să plângem. Să visăm. Să sperăm. Ne învață să iubim: pe alții, ba chiar și pe noi. Așa cum suntem, cu bune și cu rele.

Realizez astfel că primisem un bilet în plus la o întâlnire de suflet. La celebrarea omenescului din noi.

MILENA MUNTEANU
Toronto

“Horile-s de stâmpărare / La omul cu supărare”

Maestrul Grigore Leșe a venit la Toronto să ne aducă aminte că și atunci când viețuim “la capătul pământului”, sufletul ne rămâne tot acasă, la rădăcinile de păstori ale neamului. Că doar înțelegând, respectând și reprezentând “România profundă” în fața lumii, numai atunci avem o șansă de a ne înfățișa așa cum suntem. Că românul are vocația de a hori (a cânta), care vine din suferința mulată pe sufletul lui... Grigore Leșe spune că unii horesc că le vine, alții dintr-o “osteneală a bătrâneții”, alții de necaz, ca mod de a transforma jalea în bucurie, care este doar la un pas de fericire. Miracolul acesta al transformării necazului în bucuria de a trăi frumos, ba chiar într-un mod de viață, demonstrează nevoia de speranță interioară, indiferent de condițiile exterioare, care ne-au fost de atâtea ori potrivnice. Cântul ne arată în puritatea și frumusețea noastră sufletească, fiindu-ne transmis de strămoșii oieri, care au învățat să fluiera pe mai multe voci dintr-un singur lemn. Un lemn ce prinde viață, chiar dacă e doar un fluier fără găuri. Cu el poți da și după oi, te poți și sprijini în el, ba chiar poți găsi în el alinarea sufletului, ne spune maestrul.

Pe mine mă încântă frumusețea fără greș a muzicii noastre țărănești. În primul rând că vorbim de un patrimoniu cultural la care au contribuit multe generații. Apoi vorbim de selecția făcută de artist, dintre multele cântări ce reprezintă comoara moștenită – căci, așa cum a remarcat, muzica asta nu se poate învăța nici prin conservatoare, nici prin academii muzicale... așa ceva nu poți primi decât de la maicuța ta, ca moștenire ce începe cu un cântec de leagăn și se încheie cu un bocet la buza mormântului.

Pe dl. Grigore Leșe nu îl cunoscusem. L-am întâlnit doar la două dintre evenimentele publice din acest turneu canadian, mai întâi la Festivalul Iei, la Muzeul textilelor din Toronto, unde a ținut un mini-recital. Apoi la concertul de la Biserica Holy Trinity (Sfânta Treime), din centrul

orașului. În amândouă, am admirat puterea de concentrare a artistului. *Laser sharp focus*. La Festivalul Iei, adâncit fiind în notițele sale, ce pregăteau frumusețea relevantă mai târziu, maestrul părea ne-perturbat (chiar dacă s-a dovedit că fusese foarte observant, de fapt). Leșe se exprimă cu mare precizie, nu numai prin muzică, ci și prin vorbă. L-am auzit accentuând diferențele de nuanță dintre singurătate și însingurare. Dintre strădanie și efort. Dintre poză și fotografie. S-a întâmplat să mă nimeresc și la proba de sunet dinaintea concertului de la biserică. Pregătirile maestrului cer rigoare și spun multe despre standardele de calitate pe care le respectă. Ne ceartă pentru lipsa noastră de concentrare sau a copiilor noștri; pentru orice poate sta între muzică și imersiunea plenară în atmosfera de suflet. Apoi, ne mângâie pe creștet, laudându-ne pentru frumusețea noastră de copii cuminți ce cântă frumos împreună. Sala răspunde la îndemnul său, cântând parcă într-o suflare și oftând cu nostalgie, cu dor, cu jele chiar. Așa îți aduci aminte ce am fost și ce suntem, de fapt.

La fel cum Năstăsie, mama artistului, umplea lunca unde pășteau vacile cu cântecul său, Grigore umple, fără vreo orchestră, doar cu un fluier și cu un sunet de fond (un re sau un sol), el umple ogivele unei catedrale și sufletele noastre. Îți dai seama astfel, că fluiera sa e similară cu un singur tub din orga imensă a bisericii. Leșe știe însă să scoată mai multe sunete dintr-un singur lemn, chiar dacă lemnul e fără găuri... sau să nască sunete îngemănate, o îngânare splendidă de voci, ieșite, concomitent, dintr-un singur instrument și-un singur artist.

Dacă la ascultarea muzicii lui Mozart “îngerii dansează” și la

acordurile muzicii lui Bach “ascultă însuși Dumnezeu”, la spectacolul lui Grigore Leșe ascultăm cu sufletul. Căci muzica asta e izvorâtă din suferință, e spusă cu jele și grăiește fiecăruia în parte și nouă împreună. E un suspin venit de departe, transmis de Năstăsie băiatului ei, Grigorel.

Maestrul Leșe a “cântat pe multe uliți”. Căci, așa cum singur spune, dacă a văzut că mama și tatăl îi spun că știe hori, atunci a cântat de l-a auzit tot satul. De acolo a mers să cânte și prin alte sate. De acolo la oraș. În capitala țării. Apoi prin alte țări. Peste tot pe unde a mers, lumea a spus că știe hori.

Deliciul muzicii este punctat de vorbe înțelepte, presărate de-a lungul spectacolului. Auzim, de exemplu, că omul care alege să nu se ducă la mândra, alege să rămână cu Dumnezeu. În caz că alege însă să meargă la mândra, copiii ramân/devin nemuritori. Frumos, nu?

Maestrul ne invită pe toți, cu drag, la Stoiceni, de unde e el... ba chiar ne spune cu de-amănuntul pe unde s-o luăm de la București să ajungem taman la Dej, cum s-o luăm la dreapta, unde să-i găsim casa... să ne convingem, dacă mai era nevoie, că “din case mici s-au născut oameni mari”.

Spectacolul acesta e menit să ne amintească moștenirea de suflet și adevărurile noastre esențiale. Este vorba despre cântările pe care le horeau mama și bunicul lui Leșe, bunicul meu și poate și bunicul Dumneavoastră... pe care, dacă le respectăm, copiii și nepoții noștri vor vrea să le ducă mai departe.

MILENA MUNTEANU
Toronto

Poezie, literatură, istorie și memorie - cu Ana Blandiana și Romulus Rusan

pe Coasta de Vest a SUA
File de însemnări

Între 27 mai și 14 iunie, 2015, cunoscuții scriitorii din România Ana Blandiana și Romulus Rusan au fost invitați de Institutul Cultural Român din New York (ICRNY) să participe la cel mai mare târg de carte de pe continentul nord American, BookExpo 2015. La insistențele și cu sprijinul comunităților românești de pe Coasta de Vest, ICRNY a extins turneul celor doi scriitori și în California, și dna Doina Uricariu, directorul Institutului, și dânsa scriitoare și editoare, i-a însoțit.

În turneul lor Californian, cei trei scriitori au oferit publicului fragmente de lectură din volumele lor mai vechi și mai noi și și-au prezentat cărțile, dând autografe.

Ana Blandiana a prezentat volumul de poezii "Patria mea A4", tradusă recent în engleză (*My Native Land A4*), lansată în ultimii doi ani la Madrid, Londra, și Torino. Numele cărții conține formatul A4 al foii de hârtie asupra căreia se apleacă neîncetat poeta încercând să capteze în versuri "patria neliniștii":

Aici este patria neliniștii:
Voi reuși vreodată
Să descifrez urmele care nu se văd,
Dar eu știu că există și așteptată
Să le trec pe curat
În patria mea A4?

Romulus Rusan a citit din bestsellerul *America ogarului cenușiu* (1976), jurnalul călătoriei cuplului cu autobuzul "Greyhound", care a dezvăluit celor din România o țară pe care nu o cunoșteau și la care visau. Se spune că pentru mulți cititul acestei cărți ar fi stat la baza deciziei lor de a părăsi țara pentru a se stabili în SUA.

Doina Uricariu a explicat rolul ICRNY-ului, activitățile de anul trecut ale Institutului (când s-au ținut 240 de evenimente) și planurile de viitor

imediat ale acestuia (pentru a organiza evenimente culturale românești pe peste tot în SUA și nu numai la New York); a prezentat volumul în engleză *The Glass Book*, din care a ales poeziile pe care le-a citit la diversele întâlniri cu românii din California; și a vorbit despre cărțile ei de memorialistică *Maxilarul Inferior* și *Scara Leilor*. Aceste două cărți fac incursiuni în viața familiei regale a României (bazate pe convorbiri cu regina Ana și studiul amănunțit al arhivelor regelui Mihai de la Versoix). *Maxilarul Inferior* dezvăluie incredibila și impresionanta poveste a părinților Doinei Uricariu – un mutilat grav de război, cu maxilarul distrus și desfigurat, care se oferă să ia în căsătorie pe o tânără studentă necunoscută lui, aflând că altfel aceasta trebuie să părăsească imediat Bucureștiul pentru a se întoarce "acasă", în Basarabia, unde ar fi așteptat-o deportarea în Siberia; și totul se termină într-o frumoasă poveste de dragoste plină de înțelepciune.

Așa cum medicii dentiști foarte capabili au reușit să reconstituie maxilarul rănitului, scriitoarea încearcă să refacă memoria, istoria și o parte din romanul omului European din secolul XX.

Ana Blandiana și Romulus Rusan au prezentat *Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței* (fondat de dânsii la crunta pușcărie din Sighet, primul și cel mai complex muzeu al anticomunismului din lume) și expoziția *Memoria ca formă de justiție* și publicațiile Academiei Civice și ale centrului de studii anticomuniste, al cărui director este Rusan.

În California, au avut loc patru evenimente de întâlniri cu cei trei scriitori: două conferințe și două recepții private.

Participând la toate aceste întâlniri, cu o voce înecată în lacrimi, Dr. Costin, care s-a ocupat de adunarea de fonduri pentru Memorial încă de la începuturile proiectului, și-a exprimat recunoștința față de românii din California de nord și de sud, evidențând că "S-au strâns bani mulți aici." Comunitatea românească a

Ana Blandiana și Romulus Rusan în tandem literar și de activitate civică

asigurat promovarea și coordonarea întâlnirilor cu scriitorii, cazarea oaspeților și deplasările locale, cât și gustările și băuturile la diversele recepții. În nord, în zona San Francisco/Silicon Valley/Hayward, organizatorii principali au fost Oana și Dinu Leonte și Mircea Gheorghiu, coleg de liceu cu Ana Blandiana; în sud, Viitorul Român Society (VRS), Președinte Virgil Adumitroaie și prof. Ileana Costea.

Pliantele anunțând evenimentele din California, prezentându-i pe scriitori, au fost create de Ileana Costea, și Virgil Adumitroaie (textul) și Jerry W. McDaniel (grafica) și pot fi găsite la: www.ic-art-gallery/turneu-californian-ana-blandiana/pliante.

Pliantele conțin ilustrația lui Jerry W. McDaniel la poezia *Pe Role* de Blandiana, selectată de dna Costea ca reflectând un aspect tipic contemporan, foarte evident în clima blândă a Californiei: tinerii imersați în tehnologie digitală gonind pe patine cu roțile sau "skateboard"-uri.

Pentru a-i salva, ne spune poezia, "Dumnezeu învață să meargă pe role". Acest desen este preluat apoi de Dl McDaniel într-una din picturile/ ilustrații în culori de către cunoscutul pictor american, care apreciază cultura română.

Ilustrațiile, pentru 16 din poeziile volumului *My Native Land A4/Patria Mea A4*, au fost create cu ocazia acestui turneu pentru o broșură cadou-surpriză pe care pictorul a oferit-o poetei Ana Blandiana.

Cele patru întâlniri au avut o încărcătură emoțională de excepție. Mulți care au auzit că Ana Blandiana și Romulus Rusan vor veni în California au vibrat la ideea de a petrece un moment alături de ei. "Simțai emoția persoanelor din vocea lor când le vorbeau scriitorilor, și de fapt emoția se vedea și din expresia feții sau a trupului (body language)", a spus dna Leonte.

Au fost multe revederi de mare bucurie și nemărginită nostalgie.

Toate evenimentele californiene au fost deosebit de reușite și, deși similare, fiecare dintre ele a avut caracteristica lui special.

Sâmbătă 6 iunie, 2015, la dna Dr. Rădulescu, la Fremont/Silicon Valley, a avut loc o recepție intimă cu invitați reprezentativi din comunitatea românească din nord.

Duminică 7 iunie, 2015, la Hayward, scriitorii și participanții la conferință au asistat la slujba de dimineață în biserica *Învierea Domnului*, care →

ILEANA COSTEA

28 iunie 2015

deși mică, este o adevărată bijuterie prin frumusețea picturilor și a altarului din lemn sculptat, lucrat în țară. Slujba a fost rostită cu căldură și pe înțelesul inimii tuturor de părintele Octavian Mahler. Atmosfera caldă și pioasă cred că a mers la suflet dnei Ana Blandiana și dlui Miron Costin, ambii copii de preoți.

După slujbă, enoriașii și oaspeții au avut ocazia să se cunoască și să vorbească între ei la un picnic în curtea bisericii, cu mâncăruri tradiționale românești, de la care nu au lipsit nici mititeii și berea rece. “Casa Română, Consiliul Parohial al Bisericii și preotul au fost totdeauna mari susținători ai evenimentelor culturale organizate la Hayward”, mi-a spus dna Oana Leonte. În timpul prezentării făcute de Ana Blandiana și Romulus Rusan, pe două ecrane de TV, în stânga și dreapta estradei, s-au derulat imagini de deținuți politici din închisoarea Sighet, apărând ca lacrimi mari curgând pe fața neamului românesc. “Sigur, cu poeziile Blandienei eram toți familiarizați și lumea le-a apreciat mult. Sala a aplaudat, după fiecare poezie citită de Doina Uricariu!”, a remarcat dna Leonte.

Un lucru deosebit la evenimentul de la Casa Română a fost încheierea acestuia cu un cântec la chitară și voce de Dinu Leonte, pe o poezie scrisă de dânsul: *Dreptate (ochii plânși vor să te vadă)* (din volumul *Cristaline și Amorfe*, Casa Cărții de Știință, Cluj, 2005). Această poezie a fost recitată de dl Leonte pe 6 mai de la balconul Facultății de Geografie, același balcon de la care a ținut impresionatul ei discurs foarte tânăr Ana Blandiana, în timpul extraordinarului și de neuitat *Fenomen Piața Universității 1990*, cunoscut și sub numele de “golaniadă”. Inspirată de expresia lui Cioran mulțimea a scandat “Ăsta da Golan!”

Luni, 8 iunie cei trei scriitori au vizitat campusul universității Stanford. La Arhivele Instituției Hoover, tânăra avocată Laura Cosovanu, bună cunoscutoare, ca fost arhivar, le-a prezentat trei cutii din cele 1000 ale arhivei românești. Ana Blandiana și Romulus Rusan, date fiind preocupările comune despre victimele comunismului, s-au întâlnit cu profesorul Paul R. Gregory, autorul cărții *Femei în Gulag: Portretul a 5 vieți deosebite/Women of the Gulag: Portraits of Five Remarkable Lives* (Hoover Institution Press, 2013).

Sâmbătă 13 iunie, la conferința din Pasadena/Los Angeles, organizată de Viitorul Român Society (VRS), într-un

frumos teatru cu capacitate de 500 de locuri, a fost prezent și Consulul General al României la Los Angeles, dl. Eugen Chivu. La acest eveniment, Romulus Rusan a prezentat în detaliu muzeul Memorial de la Sighet, explicând ceea ce reprezintă această stație pentru captarea adevărului despre tristul trecut al României, cât și posibilitatea pe care o oferă celor ce nu au cunoscut comunismul în a înțelege atrocitățile lui. La conferință, s-a accentuat și ideea, confirmată de spusele Anei Blandiana, “că memoria poate fi reînviată, nu numai ca o formă de optimism, dar și ca singură cale posibilă pentru a ne salva din trecut.”

Duminică 14 iunie, tot sub umbrela IRCNY și în parteneriat cu VRS, la reședința dânssei, prof. Ileana Costea a organizat o spectaculoasă după-amiază de poezie, literatură și istorie la care au fost invitate numeroase persoane din mediul universitar, artistic, instituțiile de cercetare, actori, regizori de teatru și film, businessmeni, arhitecți, ingineri, studenți. “M-a impresionat puternica forță intelectuală a celor prezente la recepția dnei Costea”, s-a exprimat Leon Kaplan, mulți ani judecător pentru orașul Los Angeles. “Recepția de la dna Costea a fost un adevărat eveniment multi-cultural: literatură, istorie,

Caracterul foarte festiv al evenimentului fost dat de picturile moderne, viu colorate ale cunoscutului artist visual și grafician newyorkez Jerry W. McDaniel, proiectate pe fundalul interiorului ultra-modern, cu pereți și mobile albe, cât și imaginile create de acesta ca ilustrații la poezii de Blandiana, expuse pe suprafețele meselor de sticlă; de cântăreața din voce și la chitară care i-a întâmpinat pe oaspeți; de filmele documentare care au rulat încontinuu pe cele patru aparate TV din casă. Pentru această ocazie, regizorul Andrei Zincă a creat un video de 11 minute din diverse Youtube-uri, alese de dna Costea, despre oaspeții scriitori, și cu fragmente din filmul la care lucrează dânsul în prezent după nuvela *Proiecte de trecut* de Blandiana, având ca subiect deportarea forțată în Bărăgan. (Filmările în România s-au terminat, acum se face editarea.) Anei Blandiana i-au plăcut secvențele pe care le-a văzut. Peisajele din film sunt impresionante, scenele inspiră durerea deportaților, iar jocul actorilor este excepțional.

Evenimentul de la recepția din Encino a fost singurul bilingv din cele patru ce au avut loc în California. Dna Costea a făcut prezentările în engleză, a

Dna Oana Leonte (în picioare) făcând prezentările la casa dnei Dr. Felicia Radu-Raducelescu, alături de cei trei oaspeți de onoare, scriitorii, de la stânga la dreapta, Doina Uricariu, Ana Blandiana și Romulus Rusan.

prevăzut traduceri simultane și s-au citit patru poezii în engleză, două de fiecare poetă, diferite de cele citite de către autoarele lor, spre a oferi publicului o mai largă varietate.

Dna Gălățeanu a fost la înălțime cu modul discutat și adecvat în care a tradus discursul scriitorilor, când cuvânt cu cuvânt, când în rezumat. Dânsa a făcut și o frumoasă prezentare despre valoarea versurilor Anei Blandiana, atrăgând atenția asupra poeziei *Vânătoare* în care poeta exprimă “crezul poetic”.

Dupa plecarea mulțimii de musairi, Ana Blandiana și Romulus Rusan și-au dorit să mai rămână să petreacă câteva clipe de vorbă în tihnă cu un oaspete venit special din Chicago pentru ai revedea, verișoara primară a Ilenei Costea, matematiciana Alexandra Bellow, pe care o invitaseră anul trecut la Școala de Vară de la Sighet.

ICRNY-lui și organizatorilor locali ai acestor evenimente din California le revin mulțumiri profunde. Simțământul meu personal este că noi - eu numărându-mă printre “cei care nu am mâncat salam de soia” -, cei pe care valul sorții ne-a împrăștiat în toate direcțiile lumii, noi, cei pe care cei de acasă ne consideră adesea, justificat sau nu, “răsfățați ai soartei”, trăind departe de țară, am fost în fond privați de momente istorice unice, de experiențe fără egal. Nu putem decât să compensăm cu o admirație fără margini pentru cei care, ca Ana Blandiana și Romulus Rusan, au avut curajul să înfrunte furtunile istorice și care, după 89, au făcut totul pentru a ține continuu vie “memoria ca formă de justiție”.

Uniți în visele și neuitarea trecutului, și tânjind la asemenea întâlniri, adresăm ICRNY-ului rugămintea aprinsă de a continua să trimită și în viitor, cât mai des, “fruntea culturii românești” până pe malul Pacificului.

La catedră

RUGĂCIUNI LIRICE

Poezia Anei Blandiana nu are locuri comune, pentru că reprezintă o inedită combinație dintre semnul cuvântului destinat, profunzimea ideilor generate de acesta și entuziasmul liric motivat.

Poeta resimte artificialitatea inerență a intenției de a scrie doar versuri, de aceea renunță când vecinătatea cuvântului ar dicta aceasta și se abandonează formelor de lirism discret, divin.

Cred că astfel salvează poezia de inegalitățile evidente, orientând spiritul spre o mișcare de întoarcere și de împăcare numai cu sine, spre a trăi o iubire sacră.

Hașdeu, zăbovind cu folos asupra cuvintelor, spunea că *Orice cuvânt oglindește un lucru, o ființă, o idee*, în poezia Anei Blandiana logosul reflectă mai mult: o lume delimitată de legile naturii pure, matriciale, a candorii increate, cu un aer plin de îngeri, cu aripile incastrate în propriul trup.

Pentru a-mi argumenta ipoteza, am selectat din imaginarul creației poetei trei structuri lirice pe care le-am așezat alături de un alt imaginar, cel al lui Brâncuși. Astfel, *Cumînțenia pământului* nu poate locui poetic decât lângă sculptura *Cumînțenia pământului*, *Fii înțelept lângă Rugăciune*, mediate de un al treilea discurs poetic *Ar trebui*.

Cumînțenia pământului, sculptură finalizată de Constantin Brâncuși în 1907, cumulează întreaga filosofie a românului, reprezentând o femeie într-un moment de mister total, absolut, întoarsă cu fața spre pământ, rugându-se, cred, nu pentru sine, cât pentru alții.

Dacă acceptăm opinia lui Petru Comănescu că *Gânditorul de la Hamangia este o precumînțenie a pământului*, vedem în opera lui Brâncuși *Cumînțenia pământului* o perfecțiune a gestului de a interioriza o stare, hărăzită doar celor aleși.

Încremenirea apare ca motiv liric în poezia *Cumînțenia pământului*, căpătând pentru poetă însemnul îndârjirii, dar și cel al plecaciunii: *E mare, greu de urnit și răbdătoare...* Înceștarea cu care se resimte blamata condiție umană este rezumată magistral: *Dac-o lovești durerile sunt*

simțite, dar tac... Taina revelației are o formulă unică: *Poate să vorbească doar o dată de două ori într-un veac...*

Aceiași dialectici a gestului din sculptura lui Brâncuși, îi corespunde verbul Anei Blandiana, modelat în jurul lui *a ști*:

Știm că există...

Știm că ne sprijină dac-am greși

Știm că nu poate să moară...

Comunicarea se preface prin tăceri succesive, inițiatice, redete cu inocența copiilor: *Putem să nentoarcem copii...* iar supremul prin depersonalizare, prin catharsis: *Când nu ne vom mai teme de vânt... Vom ști că vorbește Cumînțenia pământului.*

În templul cu drept de cetate își are locul doar omul mântuit.

Consider că aceste două creații surprind magistral esența existenței umane, dimensioanată pe două linii necesare: una a tăcerii și alta a rostirii, măsuri ale credinței, ale tăinuitului dialog cu Divinitatea.

Sculptura *Rugăciune*, lucrare ulterioară *Cumînțeniei pământului*, declanșează, în viziunea criticilor de artă traseul care va configura cu desăvârșire arta lui Brâncuși, marcând o cotitură chiar în sculptura europeană modernă.

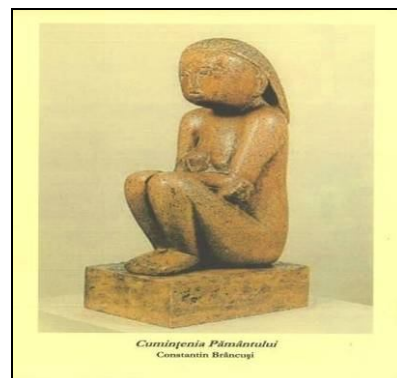
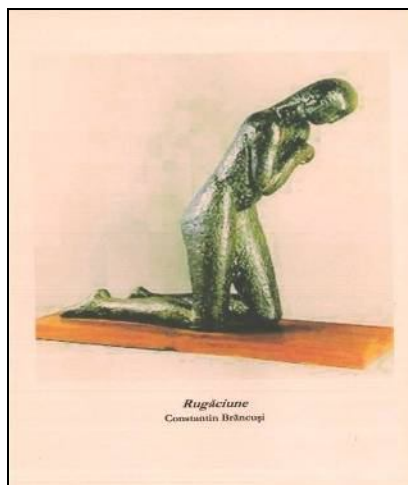
Aceeași femeie se roagă, în genunchi, nu se tânguie, se întoarce tot spre sine, cu smerenie.

Rostește o poezie a inimii, un psalm pe care *Ar trebui* să-l auzim astfel:

Ar trebui să ne naștem bătrâni

Să venim înțelepți

Să fim în stare de a hotărî soarta noastră în lume...

Să știm din răscrucea primară ce drumuri pornesc...

Pentru poetă răsturnarea sensului devenirii umane, nu schimbă destinul, ci-l confirmă, reducându-l la unitatea primordială, purificat prin gestul întors. Privirea femeii din sculptura lui Brâncuși, bine ascunsă de arcade puternic subliniate își găsește sublim corespondentul în versurile

Maturi și puternici s-ajungem la poarta creației...

Ne-ar învăța să vorbim, ne-ar legăna să dormim

Noi am dispărea...

Fii înțelept este îndemnul investit de poetă cu valoarea unui principiu vital, aceasta motivând și opțiunea noastră pentru un asemenea corolar poetic. Traversând drumul ascezei, în *Rugăciune* și *Cumînțenia pământului* ajungi să împrumuți armura martirilor, să poți aboli timpul și spațiul doar printr-o neîntreruptă rostire în care tonul principal este dat de frica de abis.

Nu te speria de gesturile mele...

Ucigător e doar locul pașnic...

Tu teme-te numai de spațiul-n care

Îți pare cum că nu exist și plângi...

Motivul cercului generează într-un limbaj modern imaginea permanentei mișcări poetice, de un lirism ușor aspru, ușor polemic:

Eu sunt asemenea elicei avionului...

Elicea avionului se-nvârte invizibilă...

Sub raportul expresiei, cele trei poezii au o cadență implacabilă și impresionantă, așa cum le caracterizează Nicolae Manolescu, formula acestora fiind tot în termenii criticului *plângerea sau jubilația sau speranța.*

Prof. dr. ANA COMAN
Colegiul Național „Gh. Munteanu Murgoci”, Brăila

"NIRVANA" PESTE OCEAN

„Veni-va-n vreme anotimp
Să poarte numele Nirvana,
Suspini din zidire Ana
În adiere de Olimp...”

Apariția volumului de poeme intitulat *Nirvana*, scris de poeta ANA MUNTEANU DRĂGHICI, a răspuns dorului Cenaclului Literar “Dor” din Iowa City de revedere și regăsire într-o armonie sufletească.

Fiind președinta Cenaclului Literar N. D. Cocea “Anotimpuri” din Sighișoara și vicepreședinta Asociației Literare “Creneluri Sighișorene”, poeta creează puntea între lumile literare din țară și de peste ocean ale acestor grupări literare în colaborare.

Cenaclul s-a întrunit la Biblioteca Publică din Cedar Rapids la 21 Iunie 2015, în ambientul creat de expoziția de carte a autoarei, cu volume de versuri, antologii și reviste literare cu publicațiile poetei Ana Munteanu Drăghici, precum și alte publicații literare ale autorilor sighișoreni.

Cartea a văzut lumina tiparului la Editura Nico din Târgu-Mureș, în condiții editoriale favorabile estetic și structural, având ca editor și lector pe scriitorul Nicolae Băciuț, Director al Direcției Județene pentru Cultură Mureș. Ilustrația cărții aparține pictorului Alexandru Darida, redactorii cărții sunt Ligia Ana Grindeanu și Adrian Drăghici, tehnoredactarea este realizată de Sergiu Paul Băciuț, iar culegerea de Adrian Drăghici.

Cartea, care ne propune o călătorie la “Cina cea de taină a cuvintelor”, prin filele de viață și vis ale poemelor grupate sub titlul NIRVANA, este prefăcută de scriitorul Răzvan Ducan, membru al Uniunii Scriitorilor din România.

După salutul de bun venit adresat auditoriului, poeta a subliniat faptul că lansează cartea sub semnul comemorării Lucefărului poeziei românești Mihai Eminescu și a zilei Drapelului României, sărbătorite în intervalul de timp 15-28 iunie, menționând și apropiata zi a Americii, 4 iulie.

Evenimentul literar, de înaltă trăire sufletească, s-a desfășurat sub tricolorul tricatat de poetă, intercalat între steagurile țării de adopțiune ale participanților - America.

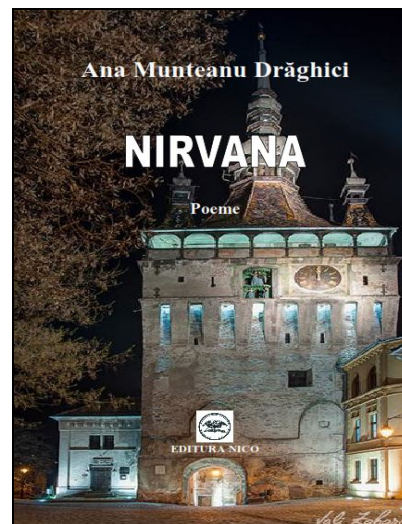
Cuvintele calde, pline de har ale poetei, dar și simțul umorului de care dispune, au păstrorit într-o iubire de frumos sufletele prietenilor poeziei, prezentă receptivă, restituindu-le mai bogate, mai înălțătoare. Poemele citite și recitate de poetă au stârnit dorul de patria mamă, România, dar i-au adus și alinarea.

Ana Munteanu Drăghici a intercalat recitarea poemelor cu geneza acestora, multe fiind inspirate din realitatea vieții. După cum afirmă și prefăcătorul Răzvan Ducan, “Cartea este de un lirism profund. Te citește și se citește ușor, dând revelația unei călătorii prin imaginația lăsată liberă”.

Am călătorit împreună cu poeta chiar și pe o mare de lacrimi, când ni s-au întâlnit privirile spre esența lăuntrului nostru, prin edificiul poematice ridicat din cuvinte “cu dăruire, chiar cu jertfelnicie” pentru că, potrivit citatului ingenios ales de Răzvan Ducan, se jertfește pe sine “N-am altă Ană, mă jertfesc pe mine”. Lectura poemelor, urmată de comentarii literare, a fost interactivă între poetă și iubitorii poeziei. Astfel, am recitat în armonie succesivă cu Alina Warner, care mi-a fost alături în organizarea lansării cărții, precum și cu Mihaela Bărbulescu, medic care crede în terapia sufletească prin poezie, dar și cu Mircea Tomuș, el însuși scriitor, traducător, profesor de poetică și retorică la Colegiul din Cedar Rapids.

Poemele, compuse în două lumi geografice diferite, respectiv România și America, sunt legate emoțional de o stare de dor exprimată în poezie. Sub acest aspect, poemele, cu sensuri de regăsire lăuntrică în conceptul căutărilor existențiale specific conceptului filozofic nirvan, se vreau și reușesc să fie răspunsuri la împăcarea și armonizarea cu sinele.

Alina Warner s-a regăsit sufletește în poemul “Liniștea albastră”, dar și în alte poeme, a căror lectură

a făcut-o cu grație, sensibilitate și trăire emoțională autentică. Mama Alinei, distinsa doamnă Rodica Dinescu, care acum trăiește în Canada, și-a retrăit copilăria prin versurile poetei evocatoare a candorii dimineții vieții.

Din sufletul înmiresmat de prospețimea copilăriei răzbătea căldura glasului părintelui său citindu-i cu blândețe poveștile din leagănul copilăriei. Iubitoare de poezie, familia dr. Cherăscu Bogdan și Gabriela au reflectat asupra raportului între sensibilitate și vulnerabilitate, pornind de la dialogul dintre Gabriela Muste și Mircea Tomuș pe această temă. Având în vedere mutațiile ce survin ființial la cei strămutați în plan geografic, invitația la regăsirea de sine prin poemele-NIRVANA devine benefică. Gabriela Muste este prezentă în paginile cărții cu impresii din partea cititorilor. De altfel, ca iubitoare a artelor, a făcut primiri poeziei, cu eleganță și ospitalitate în salonul literar al casei și al firi. Cuvântul rostit de Gabriela, la lansarea volumului de poeme NIRVANA, a fost de natură să sensibilizeze sufletele aflate departe de țară...

Potrivit afirmației profesorului Mircea Tomuș, consemnată și în caietul de impresii deschis cu ocazia evenimentului, cu privire la comunicarea valorică prin intermediul cărții de poeme NIRVANA, semnată de Ana Munteanu Drăghici: “Dacă valoarea prezenței tale s-ar măsura în lacrimile care au strălucit în ochii tuturor, suntem cu toții mult mai bogați.” O prezență receptivă în →

LIGIA ANA GRINDEANU

lumea poeziei a fost și de data aceasta Antoanela Dobre. Ea a adus prinos momentelor poematice cu briliantele lacrimilor strălucindu-i în ochi.

"Drapelul României, tricostat și împodobit de poetă cu însemnele semnificative, a fost la loc de cinste", după cum afirmă și Alina Dinescu, iar poeta Ana Munteanu Drăghici purta "Floarea câmpului/Tot în dorul cântului în strai tradițional românesc." Natura, dragostea, evocarea înaintașilor noștri, meditația prin transfigurarea artistică, contopirea lumilor geografice cu lumea lăuntrică, trăirea prezentului prin prisma cultivării echilibrului afectiv realizând un raport benefic între viața reală și cea contemplativă, aspirațiile spre căutarea divinului conferă volumului de poeme NIRVANA rostul bucuriei sufletești și atributul terapiei prin artă. Această paletă tematică, înmănununchiind cele o sută patru zeci de poeme cuprinse în carte, alcătuiește rugăciunea poetei prin cuvânt.

Au fost apreciate pentru calitatea estetică și încărcătura emoțională dedicațiile poetice și impresiile cititorilor, cuprinse în carte, lecturate la eveniment, adresate fiind poetei.

Poeta Ana Munteanu Drăghici a avut parte și de prezența nepoatei Adelina Ana, căreia, de altfel i-a și dedicat poemul *Cântecul Adelinei*, aflat în volum. A fost răspândită multă lumină în biblioteca americană și ea primitoare și luminoasă. Prin glasvandarile imense, ne priveau cărți cuprinzând marile spirite ale lumii. A urmat dăruirea cărților cu autografe din partea autoarei și discuțiile au continuat, nelipsind gestul ospitalității.

Poeziile Anei Munteanu Drăghici, fiind în mare parte muzicale, au urcat pe portativele unor cantautori. Așa fiind, ne-au încântat sufletul cântecele cuprinse în CD-ul lui Nicu Poșta, interpretate cu ales talent de acesta. Am audiat cu emoție și imnul burgului nostru natal Sighișoara, pe versurile Anei Munteanu Drăghici, compoziția muzicală aparținând Grației Dudaș. Am ascultat această piesă muzicală în interpretarea gârzii cetății, voce și chitară, Neli Dragomir.

Iată cum au trecut frumoasele clipe de "Întâlnire în cuvânt", trecând prin „Anotimpurile gândului" în armonii de "Simfonii Albastre" pentru a descoperi "Un nou anotimp". "Din pragurile zărilor", pornim însoțiți de carte la drum...

Dincolo de mine

Sunt femeia care se trezește
în satin sărat de lacrimi,
sub clar de lună
și haos de viață,
cu gene încărcate,
ochii spoii de reluări
și dor de flori de câmp.
sunt copilul ce crește
de fiecare dată când plângi,
și coboară
pentru a-ți șterge
lethe din privire.
sunt bătrâna care te așteaptă
la capătul drumului
și care încă se întreabă
de ce mai adoarme
dacă nu se trezește
lângă tine.
bântui uneori cuvintele.
poate, nu mai știi să le așez,
să mă așez în viața ta

Eram atât de aproape...

Eram atât de aproape
să prind un fluture de-o aripă,
poate-ar fi vrut
să ne unim zborul,
deasupra, dedesubt de curcubeu,
până spre lumea nouă,
pretutindeni unde găsim
un crâmpei de verde.
erai atât de aproape,
când ai văzut că-s ciungă,
să-mi desenezi o aripă
în cafeaua rece
din Bealestreet.
ne țineam de mână
de teamă să nu cădem
de pe Pegas.

era timpul nostru
și era atât de aproape de noi.
acum e iarnă pe uliță iar,
la tine plouă,
aripile-ți sunt lipite

Fără tine sunt orizontală

M-am trezit la patru dimineața,
palidă ca sora mea de pe cer,
cearcănele-mi ating pământul.
trag cu nesaț fumul de țigară,
de parcă ar fi ultimul,
cu dreapta mângâiesc
o coală pătată de cafeaua
vărsată aseară
când m-ai prins de mână,
în timp ce-ți cântam.
scriu despre ultimul vis:
se făcea că mă trezesc
pentru cele din urmă versuri
tulburate, amestecate,
apoi, mă sting
fără să-ți mai văd chipul.
m-am trezit să las mărturia
iubirii mele față de cuvânt.
nu-mi pot da seama
dacă văd cerul sau
marginea mării.
mi-am plâns durerea
printre litere,
îmi pot continua somnul.
sper să fie doar un vis,
să deschid ochii.
fără tine nu există cuvântul
și fără cuvânt
sunt orizontală

Singurul și ultimul

N-am nicio cicatrice
care să-ți poarte numele.
niciun însemn nou, nici vechi,
le-ai șters pe toate, cu cele ce
aduc
nemoartea. *cuvintele.*
ai vindecat tot. mă înclin
în fața ta ca omul ce-a simțit
aerul rece de pe Everest.
ai crezut că mi-e lipită
o mască de față, ca o cochilie de
un melc,
că o port mereu și oriunde.
eu, transparentă, până de
păianjen,
eu, carte deschisă, nerăsfoită.
te-ai oprit la coperte.
m-ai vindecat, da, ai făcut-o.
până la urmă,
încrederea în oameni
e cea mai adâncă prăpastie,
dragostea, mitul verificat

RALUCA PAVEL

Picături de Vatră Veche **MANUALUL OMULUI**

(7)

GÂNDURI DE "DUPĂ...", DE LA TRĂIRE LA SENS

Revelând prin alte "Picături de Vatră Veche..." sensurile unui atât de cuprinzător "ÎNAINTE" și ale unui restrictiv "NUMAI" – pe care Aritia mi le-a dăruit ca semne ale marii sale plecări – este firesc să mă întreb acum ce ar putea semnifica, în termenii atât de flexibili ai limbii românești, un simplu spus: "DUPĂ"?... În mod obișnuit, prin sentințe de genul: "după faptă și răsplată...", "după război, mulți viteji...", "după viață, din nou viață..." etc., acest adverb circumstanțial sugerează – printr-o deschidere deopotrivă temporală sau referențială – că un "ceva" calitativ, *după ce s-a petrecut*, nu mai poate fi schimbat sub niciun chip, instaurând adică o valoare de stare în trecutul căreia nu se mai poate interveni. Căci, odată ce un eveniment oarecare a intrat în istorie, nimic nu îi mai poate anula efectul în viața noastră, devenind manifestare a unei ferme "linii de destin". Iată de ce, atât istoria cât și viața omenească s-ar cuveni să fie întotdeauna judecate astfel: "De vreme ce s-a întâmplat, așa trebuia să fie..."

Să ne întoarcem, în acest sens, la existența noastră anterioară, pentru a constata că adesea aspectele armonioase din curgerea ei, *astăzi*, reprezintă *efectele de după* ale unor evenimente care ne-au mâhnit mult, *ieri*. Astfel, dialectica temporală cauză-efect pare a fi implicată în viața sufletului omnesc prin câteva corelații specifice, bine determinate. Căci, mergând o dată mai mult înapoi, printr-un regres cauzal, privind adică "înainte de după", câteva observații se cuvin clar formulate:

- Nimic din ceea ce are o anume relevanță pentru viața noastră actuală nu se petrece cu totul întâmplător, reprezentând "acel ceva" care trebuia să se manifeste cu necesitate, pe linia

unui scenariu de existență ales de dinainte. Căci, potrivit unor trăiri și cunoștințe aparte – altă dată de povestit – putem afirma că linia noastră de viață este configurată prin câteva dimensiuni-cheie încă înainte de naștere, în virtutea unui "destin" – să-i spunem așa – "preales să fie". Aceasta, prin darul unui Liber Arbitru absolut, cu care Dumnezeu l-a înzestrat încă de la începuturile facerii atât pe "omul ceresc", acel încă neîntrupat Adam Kadmon despre care Biblia abia mai vorbește, cât și pe "omul pământesc", dăruit cu un suflet mai apoi adăpostit în "haina de piele" a trupului omenesc.

- Altfel spus, odată întrupat, orice ființă umană pare a purta cu sine o serie de repere majore (cum ar fi familia în care urmează a se naște, sănătatea și profesia, succesele și eșecurile, moartea) pe care este dator să le împlinească cumva, respectându-le sub imperativul unei legi care simplu sună așa: "*Ce ți-e scris* (prin alegere "verticală") *în frunte ți-e pus* (întru împlinire "orizontală")". Cu observația că scriitura de sus poartă – sub propria ta semnătură – o alegere de neschimbat; căci, dacă "de sus" ai ales să fii prinț sau cerșetor (sau și una și alta, ca în povestea lui Mark Twain), așa și numai așa vei putea fi "jos", *după* naștere.

- Ceea ce încă mai trebuie precizat e faptul că înlănțuirea evenimentelor este cel mai adesea atât de uimitoare încât nimeni nu și-ar putea închipui, pe orizontala vieții sale, că o atare interacțiune este guvernată de o Forță Conectivă Inteligentă. O inteligență care – *de după noi* ("de deasupra", iată deja un sens spațial al cuvântului "după") – leagă atât de ingenios lu-

cruri (butonându-le parcă la un computer ceresc) care la început par a fi cu totul aleatorii. Astfel, valorizând darul liberului său arbitru, ființa umană poate decide a fi un prinț sau / și cerșetor bun ori nebun, poate alege să rămână în viață sau să se sinucidă etc. Dar, oricare din aceste esențiale alegeri ale vieții sale s-ar activa, ea va fi întotdeauna subordonată conjuncției a două legi ale ființării umane: *legea alegerii libere și legea creșterii în frecvență*. Așadar, sinergia unei puteri de creștere subordonată uneia și aceleași supreme aspirații: întoarcerea la STAREA DE A FI DUMNEZEU.

Iată o stare (re)dobândită prin urcarea succesivă, una după alta, a tuturor treptelor de lumină vibratoare prin care lumea însăși este definită. Mai nuanțat spus, ceea ce vom alege să facem în viață cu trupul și cu sufletul nostru, cu mintea și cu spiritul nostru, ne va ridica la nivel de frecvență bine definit, reprezentând măsura (meta)fizică ce va lega viața pământeană de cea cerească. Pentru că doar *prin și după moarte* – situație marcând rup-tura dintre corp(usc)ul substanțial-energetic, ce urmează să devină "oală și ulcică", și sufletul nostru radiant-informațional, ce urmează să "se înalțe la cer", mai sus sau mai jos (*după* faptul frecvențelor cumulate) – putem împlini, *după* o indefinită succesiune de alte alegeri de a fi, adevărata întoarcere la starea ultimă de: Eu sunt... DUMNEZEU. Spiritul Individual reidentificat cu Spiritul Absolut.

Nu există, așadar, o altă Judecată de Apoi decât aceea a Liberului Arbitru cu care am fost înzestrați, ceea ce înseamnă: cum ne "așternem" *în timpul* vieții, așa vom "dormi" *după* viață, plutind inteligent și iubitor în eterul unui "rai vibrator" aflat *după sus de sus*...

Un alt chip al "Luminii Vii" pe care cumva și noi, oamenii, am învățat să o valorizăm deja, prin varii ipostaze (bio)tehnologice. Biophotonic-Concept, o matrice...

Astfel, toate aceste înțelesuri devin posibil de dobândit doar prin TRĂIREA CREATOARE A SENSULUI vieții noastre. Un alt MANUAL DE A FI – conceput divinator – într-un chip despre care o altă Picătură de Vatră, veche de când lumea, urmează a da curând seama... IUBIREA ÎNTELEAPTĂ.

**TRAIAN-DINOREL
STĂNCIULESCU**

Asterisc

NOSCE TE IPSUM...

Nosce te ipsum... Cunoaște-te pe tine însuși... Dar mai ales apreciază-te la justa valoare. Cunoașterea de sine e esențială pentru a progresa. Dacă știi bine unde te afli, ce cunoștințe ai, care îți e valoarea, automat îți poți fixa un ȚEL, a cărui îndeplinire pentru a te simți împlinit trebuie urnărită cu stoicism. Cunoscându-te bine, automat știi ce poți și cât poți. De aceea introspecția, autoanaliza e un capital cu care pornești la drum. Cunoscându-ți potențialul, îți fixezi și un scop realizabil, nu-ți irosești energia pe cai verzi pe pereți. Pentru că, da, la îndeplinirea unui ideal e important să știi de unde pleci și încotro te îndrepti. Numai astfel poți atinge scopul propus. Așadar, fă-ți autoanaliza, dar mai ales acordă importanță auto-aprecierii reale. Pentru că, în mod sigur, majoritatea eșecurilor nu se datorează unor influențe exterioare, așa cum în mod constant încercăm să aruncăm vina asupra altora, pozând în victime. Nu... Culpabil e cel care se aventurează dincolo de posibilitățile sale fizice, intelectuale, morale. Să ne cunoaștem, așadar, și să ne apreciem la adevărată valoare. Să încercăm să ne detașăm, să fim obiectivi și să analizăm la rece o situație dată. Numai astfel ne vom simți mulțumiți, împliniți și nu vom îngroșa rândurile frustrațiilor, depresivilor, astenicilor, într-un cuvânt, al rataților. Pentru că, da, cele mai multe eșecuri se datorează lipsei de sinceritate, de onestitate față de noi înșine. Dacă ne lăsăm furați de aparențe și mai ales dacă rămânem subiectivi, nu vom reuși niciodată să ne cunoaștem și vom avea, inevitabil, de suferit. Să ne cunoaștem și să ne apreciem la justa valoare, căci idealismul este dăunător și nu face decât să ne aducă un mare deserviciu. Mai devreme sau mai târziu, adevărul va ieși la iveală. Trezirea va avea loc

inevitabil și dacă am supralicitat posibilitățile noastre, s-ar putea să trăim o ireversibilă dramă.

Ca să n-ajungem într-o asemenea postură, să luăm dară aminte...! Dar mai ales să ascultăm, să citim și să învățăm și din experiența înaintașilor noștri. A ne limita numai la propria experiență nu este suficient, pentru că s-ar putea ca celebra zicală a loviturii cu capul de pragul de sus să ne fie, dacă nu fatală, cel puțin neplăcută sau cu posibile sechele pe viață.

Orgoliul, vanitatea, mândria sunt de multe ori dușmanul number one al fiecăruia dintre noi. Pentru că nu avem tăria de a ne recunoaște greșelile și de a învăța din eșecuri ca să nu le mai repetăm, ci dimpotrivă persistăm din greșeală în greșeală până ajungem să pozăm în victime nedreptățite de soartă, de oameni, de societate. Nu am recunoaște propria vină, Doamne ferește...Cum să ne călcăm în picioare orgoliul, vanitatea care trage sfori nevăzute din culise acceptate cu știință sau mai degrabă fără știință de la bun început de noi înșine. Pur și simplu suntem sclavii propriului eu ce ne sugrumă, egolatriei care ne macină din interior.

Nu este vorba de imaturitate aici, ci de o supralicitare a propriului eu, de o autoapreciere exacerbată ce nu ne aduce decât deservicii în cele din urmă. Pentru că aparențele înșeală, pot să păcălească, dar după o vreme în mod inevitabil vom obosi și ne vom da jos masca de bună-voie și nesiliți de nimeni (ne ne putem preface la nesfârșit, nu !?) și nu știu dacă vom putea da piept cu semenii în ochii cărora am pozat într-un super-erou. Dar mai ales nu vom putea fi receptați ca victime, ci vom rămâne aceiași neînțeleși, inadaptabili, astenici, frustrați, ce se luptă asemenea lui Don Quijote cu morile de vânt.

Fixându-ne din orgoliu țeluri care ne depășesc posibilitățile este ca și cum am cere unui șoarece de bibliotecă să treacă la roabă și la lopată. Ori, pentru asta, chit că e considerată muncă de necalificat și, de facto, se crede că oricine o poate presta, trebuie să ai în spate ani de muncă, de călire în câmpul muncii. Altfel riști să clachezi sau și mai grav să te pricopsești cu vreo boală, ce îți poate aduce ani grei de suferință dacă nu chiar moartea.

În concluzie, Nosce te ipsum...

ELENA AGIU-NEACȘU

E atâta

E atâta moarte în jur,
încât moartea mea nu va conta,
e atâta naștere în jur,
încât n-a contat nici nașterea mea.

Între nașterea și viitoarea mea moarte,
am trăit carie în lemnul unor șoapte.
Orgoliile, pentru o iluzorie zi glorioasă de mâine,
au fost stratul de unt întins ce a sărit la felia de pâine.
Totul pentru bravada de a fi aplaudat de acarieni,
de mușchii feței și de lichieni.
În restul timpului, ce m-a luat în

cătare,
nu-s nici liniuță în codul de bare.
Probabil, pauza dintre submultipli clipei,
după virgulă, a nu știu câta zecimală a arpei.

E atâta naștere în jur,
încât să mă nasc, cred că nici nu merita,
a fost prea multă preocupare disipată,
și prea puțină diriguță către nașterea mea.
Cum să apară așa fără pompă,
oxiurul cu barbă și trompă?

E atâta moarte-n jurul meu,
de cred că nu mă iubește Dumnezeu!

RĂZVAN DUCAN

18 iulie 2015

Cinema

Vremelnicia pământeană

”Noi dănuim prin povestirile noastre, in noi e memoria neamului și secretul lui Dumnezeu. El s-a trezit într-un moment de iubire și-a strigat ‘SA SE FACA LUMINA!’.” (Ben Todică)

Sunt omul din fața ecranului care privește și înțelege filmul, nu după canoanele artei cinematografice, ci după propriile-mi trăiri născute din fascinația peliculei.

Unii ierarhizează realizările cinematografice după locul de zidire a artei, în filmul occidental și filmul socialist, estic. Supremația pare să fie deținută de filmul vestic. Iubesc și cred în filmul estic, fără a nega o posibilă doză de subiectivism. Filmul estic era realizat cu mijloace artistice. Era pelicula metaforei, care incita imaginația privitorului. Unii vestici, când văd un film din socialism, preconcepțu îl declară neinteresant și nu au răbdarea să urmărească realizarea artistică. O parte din filmele occidentale mi se par comerciale, fruste, la care nu prea ai ce „citi printre rânduri”, care trăiesc prin clișee.

Mulți sunt sclavii logicii binare, supersimplificatoare: capitalism versus socialism. Nu mai sesizăm nuanțele și discutăm la general despre socialism. Nu prea mai facem diferența dintre socialismul totalitar (unii teoreticieni ruși îl numesc „de cazarmă”) și socialismul democratic.

Vremurile vin ca tăvălugul peste noi cu o viteză amețitoare și nu mai avem tihna creării și a receptării. Muzica tinde să devină un zgomot de fond pentru alte activități, iar filmele sunt pretexte pentru nevoia de popcorn. În tot acest iureș, ARTISTUL își păstrează verticalitatea, respectul față de sine și de cultura adevărată.

Ben Todică este omul de cultură care, cu demnitate, a rezistat tăvălugului și a reușit să spargă falsele bariere ale culturilor est – vest și să devină OMUL celor două culturi sîngice.

În creația cinematografică „Drumul nostru – militarismul”, cineastul, prin har, se ridică deasupra filmelor documentare reci și le însuflețește, le transpune în adevărate bijuterii artistice, care transmit multă emoție.

Filmul lui Ben Todică rememorează istoria adevărată, cu sinceritate, cu naturalețe și ridică particularul, Ciudanovița copilăriei, la **universal**.

Pelicula cinematografică este modul artistului de a avertiza asupra pericolului nuclear, a militarismului, de a învăța din greșeli, de a trezi conștiințe. Militantismul autorului prezintă arma spirituală pentru salvarea planetei.

Artistul nu privește cu mânie în urmă, doar semnaleză cu o ușoară tristețe a metaforei :

„ – De la Cernobîl îți cad dinții?

– Da,...Dacă nu-ți ții gura”.

Imaginile aduc în prim – plan „dinții” copilei, persoanei mature și ai lui nenea Tibi, sugerându-ne devenirea noastră. Aparatul de filmat se oprește pe zâmbetul de pe chipul copilului. Balansul leagănelui devine lent, parcă pentru a prelungi această perioadă a vieții, inocența copilăriei. Dar intervine, foarte sugestiv, sunetul lugubru, „vine lupul”, cadrul cu pădurea de pe munte. Această scenă redă nefastul din istoria minelor de uraniu (particular) și „nefastul universal” care poate neantiza viața.

Același sunet ne alarmează și în imaginea copilei cu moneda în mână. Cineastul ne sugerează să reflectăm asupra supremației banilor în viața noastră. Unora banii le pervertesc conștiințele, lăsându-se guvernați de mercantilism și nu de valorile morale, de educație. Banul este idolatrizat, a devenit valoarea supremă a planetei. Uităm că banul, ca simbol, are o valoare materială, că este răsplata muncii noastre și nu un mijloc de vânzare – cumpărare a sufletelor.

Cu câtă demnitate vorbește nenea Tibi despre munca lui. Iată, munca „zidește”și caractere, chiar dacă era în perioada socialismului.

În filmul lui Todică, unii oameni sunt la muncă, unii pe terasă „introduc aer în pahar”. Toți scormonim în hățșul vieții (metafora imaginilor cu gănilile). Iar acest hățș, la nivel mondial, este o imagine a discrepanței dintre zonele bogate, puternic dezvoltate, cu înaltă tehnologie și cele săra-

MI-E DOR DE NOI

Și toate umbrele verii
s-au spălat în ploii
acolo, în Sudul fantastic al câmpiei,
la Siliștea crucilor unor învățători
bătrâni,
bolnavi de dorul nostru chiar și azi
când iarba Dunării le înflorește pe
gură

Acolo, iubito, îmi e dor de noi
alergam pe un câmp, părul tău flutura
ca un steag al vântului neînving
ochii tăi luminau albastru-azuriu
istoria acelei țări vrăjite
Mulțumim, Doamne, că nu ne-ai ferit
de iubire și de alte ispite
Dimineața ne spăla tălpile, roua urca
până pe buzele tale cerești
luate de nu mai știu unde, din locuri
sârbești, ori poate aromânești
Iată, spuneam, de aici începe
ținutul barbarilor, dinspre Hunia
vin călăreții negri ai lui Attila, poate
s-or întâlni cu o legiune iudaică
vor scăpa jumătate, vor muri jumătate
Iată, de acolo vin însângerați prinții
sârbi
tăiați pe Câmpia Mierlelor, atunci și
acum

noi făceam istoria, lumina mea,
să pară o poveste, să pară un drum
Ce tineri și ce departe eram
când toate umbrele verii se spălau în
ploii
mi-e dor ca unui cuțit de rana pe care
a făcut-o
mi-e dor, iubita mea,
mi-e dor de noi

NICOLAE DAN FRUNTELATĂ

ce, slab dezvoltate. Ce bine a surprins aparatul de filmat al lui Todică această tristă realitate în cadrul cu porcii și antena digitală!

Marele merit al filmului lui Ben Todică este acela că nu îngrădește imaginația privitorului ci, din contră, o stimulează!

Filmul este un strigăt, este pledoaria ființării, repetabila emoție a ciclului vieții (nașterea, maturitatea, senectutea), vremelnicia terestră a ființelor și speranța în perenitatea planetei. Unii se duc, unii se nasc, alții se duc, alții se nasc,...

Episodul poate fi vizionat la adresa: <http://www.youtube.com/watch?v=bG6U9dG3o54&list=UURu2oA5aIUtG2cafZUjPDOQ&index=2&feature=plcp> **Drumul nostru**

CONSTANȚA-DOINA SPILCA

Acolo unde începe vidul

Milan Kundera s-a născut în Cehoslovacia. În 1975 se instalează în Franța. Cărțile sale au fost traduse la noi și succesul a cunoscut cote înalte. Să nu uităm *Gluma, Ridicole iubiri, Viața e în altă parte, Valsul de adio, Cartea răsului și a uitării, Imortalitate* și, mai ales, *Insuportabila ușurătate a ființei*.

Înainte de a fi uitați, scrie Kundera, vom fi preschimbați în kitsch. Ce este, deci, kitschul? „E stația de corespondență între ființă și uitare”. Iată că regizorul Philip Kaufman realizează o ecranizare perfectă a romanului *Insuportabila ușurătate a ființei* (The Unbearable Lightness of Being, SUA, 1988). Putem afirma că ne aflăm în preajma unei capodopere. Regizorul a intuit fără greș stilul și spiritul cărții. Reamintim alte filme ale lui Kaufman: *Goldstein* (1963), *Legenda lui Jesse James* (1972), *Invazia profanatorilor* (1979), *Henry & June* (1990), *Quills / Sade* (2001).

Pentru citatele literare am folosit o traducere de François Kerel din cehă în franceză (Ed. Gallimard, 1989).

Distribuția filmului îi cuprinde pe Daniel Day-Lewis, Juliette Binoche, Lena Olin, Derek De Lint, Daniel Olbrychski, Pavel Landovsky.

Suntem în Praga anului 1968, puțin înainte de invazia rușilor. Tomas este un tânăr chirurg remarcabil, înnebunit după femei. O cunoaște pe Tereza și o ia de soție. Cu toate acestea, el nu încetează să caute cu ardoare unicitatea femeilor. La Sabina admiră pălăria ei neagră și, mai ales, nefixarea ei de oameni și de obiecte.

Filmul propune o gradație magnetică, tutelată de actul scriptic. Coșmarul se infiltrază insidios în viața personajelor. De la „glumă”, de la derulare ca în filmele mute, cu muzică antrenantă de pian, se ajunge la secvențele primăverii pragheze, unde invadează secvențe în alb-negru spre credibilitate de documentar. După o fugă speriată în Elveția, Tomas și Tereza se vor întoarce în țara lor supravegheată, unde lașitatea a devenit regula de viață.

Kaufman e supra-atent la detalii. Obiectele esențiale capătă aură de fetiș (pălăria, oglinda, aparatul foto). Regizorul posedă o intuiție pulsională

a muzicii, care empatizează coerent cu ceea ce se vede pe ecran. După sosirea tancurilor, o melodie dramatică conchide tranșant instaurarea *socialismului cu față umană*.

Confruntarea fotografiilor se petrece în amestec de șoapte, strigăte și vioară stridentă. Într-o lume a eternei reîntoarceri, fiecare gest poartă greutatea unei imense responsabilități. Tomas e conștient că viața e o „schiță de nimic”, iar „a nu putea trăi decât o viață, e ca și cum n-ai trăi deloc” (p. 20).

Asistăm la o tenebroasă atmosferă de suspiciune: pândă, delațiune, spații labirintice, figuri în prim-plan. Juliette Binoche trece de la candoare juvenilă la întunecare traumatică. În scena cu pozatul, actrița oscarizată pentru *Pacientul englez* face credibil un joc erotic ambiguu în disperare. Tomas nu mai profesează medicina: spală geamuri și refuză să semneze adeziunea la un sistem putred.

Pentru el, a face sex cu alte femei înseamnă o simplă distracție, iar dragostea presupune dorința de a dormi lângă femeia respectivă (p.29).

Ce se poate întâmpla personajelor lui Kundera? Să-și piardă de pe umeri proverbiala greutate existențială și să ajungă la o „insuportabilă ușurătate a ființei”, dincolo de care începe vidul, dorința de trădare.

Într-o lume în care „rahatul” e negat și fiecare se comportă ca și cum acesta n-ar exista, idealul estetic ce se conturează e un kitsch lamentabil.

Numai că speranța cea mare vine de la Tomas și de la Tereza. Ei mângâie un câine muribund, pentru că testul de umanitate se verifică în relațiile cu animalele.

Nietzsche însuși, ieșind dintr-un hotel a văzut un cal bătut de un vizitiu. S-a apropiat, a îmbrățișat calul și a izbucnit în plâns. Dragostea dintre un câine și un om este idilică, fără conflicte. Câinele are o viață bazată pe repetiție. Atunci de aceea omul nu e fericit, deoarece “fericirea înseamnă dorința de repetiție”. În dorința de desolidarizare, insul solitar e un adept al idilei, care deschide aceluia dezertor o ușă spre o altă viață. Kaufman se identifică viguros cu spiritul lui Kundera, de aceea filmul poartă o amprentă simpatetică, ca un garant al seriozității adaptării unei cărți de excepție.

ALEXANDRU JURCAN

Dintr-o istorie subiectiv/anecdotică a teatrului românesc

Un actor chinuit

Motto: *Si non e vero...*

Deceniul opt. L-am cunoscut bine pe un actor fără nume sonor – Titorel Pătrașcu. Nu a auzit multă lume de el; deși era un interpret excelent. Dar, n-avea noroc. Cred că nici studii. Cu toate acestea, trăia un vis irealizabil: să ajungă în București, lângă mama sa. S-o poată îngriji. Ar fi dat orice pentru asta!

A jucat pe mai multe scene din țară – Constanța, Petroșani, Bacău, Bîrlad. Avea un dușman de moarte – regizorul C.D. – care l-a ...vămuț de multe ori, pretextând că-l aduce-n Capitală.

Deși era mai în vârstă, ne-am împrietenit. Am încercat să-l ajut, dar n-aveam cum: avea un aer perdant, care nu dă bine în București...și o lipsă de relaxare care-i îndepărta pe convivi.

Drama (chiar tragedia!) lui a apărut pe acest fond, al disperării: într-o seară, la Bîrlad, se juca o piesă a lui D. Solomon, *Iluzia optică*. Cum erau mulți oameni de teatru în zonă (participanți la *Festivalul umorului* de la Vaslui), vreo doi-trei au venit la teatru (printre ei, și autorul). Un coleg al lui Titorel n-are de lucru și-i spune actorului că-n sală este nu doar Solomon, ci și Beligan, directorul Naționalului bucureștean, care a venit special să-l vadă, în vederea unui transfer la București. Titorel a ajuns în pragul infarctului. A jucat normal, o perioadă, dar după o jumătate de oră, a nceput să joace gros și să rostească replicile cu gura... strâmbă. Colegii-i șopteau „fii mai firesc! Nu îngroșa!”, dar bietul his-trion interpreta din ce în ce mai greu... Noroc cu Geo Costiniu care stătea în rândul întâi și a realizat ce se întâmplase: Titorel făcuse hemiplegie! De la emoții, din disperarea de-a juca magistral, să-i placă Directorului Naționalului care, mai știi...

Spectacolul s-a suspendat. Un medic din sală i-a acordat nefericitului un prim-ajutor. A apărut Salvarea și l-a dus la spital, la Iași. Cariera sa actoricească s-a încheiat, prematur.

Peste trei luni, Titorel era pensionar, în București. M-a sunat. M-a invitat la el, undeva în Balta Albă. Stătea cu o doamnă modestă, care-l îngrijea. Vorbea greu, dar înțelegeam ce dorea să comunice. Mergea involuntar caraghios, deși el era mîndru că poate merge!

După câteva luni, s-a stins din viață. Un om cumsecade și un actor meritoriu. L-a costat visul stupid și irealizabil de-a ajunge actor în București. Punct.

BOGDAN ULMU

Scena

CEHOV, „LIVADA DE VIȘINI”

în viziunea lui Gheorghe Harag
JURNAL DE REPETIȚII
(XIII)

Repetiția XIII. 7.03. 1985

Gingulescu: Eu vreau să aud rezolvarea de la actul II!

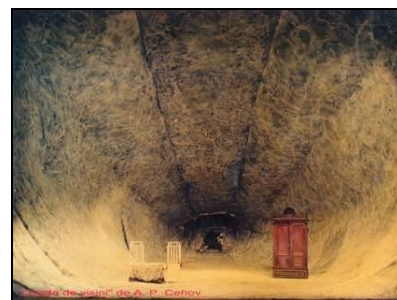
Harag: Vedeți voi, nu înțelegeți că frământarea artistului trebuie să fie publică! N-am primit nicio leafă, niciun onorariu încă (S-a citit actul IV).

Harag: Nelu dragă, am următoarea rugămintă. După masă să i se dea un telefon doamnei Fiscuteanu, mâine să-l aducă pe Fiscu cu taxiul la repetiție. (Ion Fiscuteanu, distribuit în Lopahin, era cu piciorul în ghips de două luni. După revelionul lui '85, se lăsase un îngheț strașnic, iar el se dusesse pe la țară, în vizită la neamuri și ca orice orașean la vremea aceea nu se putea întoarce acasă fără ceva provizii – mai o găină neoașă, cu gust de găina, ceva cartofi, ceapă, niște vin...! Fiscu avea doi gemeni, o minune de copii, băiat și fată, Ioan și Ioana, iar la întoarcerea de la țară, era cu Ioana într-o mână și în mâna cealaltă cu o sacoșă de cartofi. La un moment dat, a alunecat și, în cădere, pentru a-și amortiza impactul cu solul, ar fi avut mai multe variante – bineînțeles că a ales-o pe cea mai dură - eroic, nu a lăsat-o din mână pe Ioana dar, la fel de eroic, nu a renunțat nici la geanta cu cartofi, astfel că și-a abandonat integritatea corporală rupându-și piciorul)

Harag: Cred că domnul Feneș a făcut o idee de decor foarte interesant. Poate exact ceea ce ne trebuia să ne ajute. În orice caz, e un punct de plecare de la care putem începe mișcarea mâine dimineață. Sunt niște amănunte tehnice care ne pun încă probleme, dar nu sunt esențiale. Oricum e o treabă ingenioasă. N-aș vrea să vă spun detaliat, fiindcă ar suna stângaci, nu e un decor concret și foarte bine explicabil, dar, ca idee, să vă spun fără să fiu prea explicit ... În spate, ar fi un imens material care are la bază o pânză care ar veni din fundal și de sus de tot, primind diferite dimensiuni care se vor mișca - partea de jos se lungește și pe acest material sunt aplicate mii și mii de bucăți de frunze sau alt material care

seamănă a pădure, deci, se poate clar : „iată livada mea”, cu toate că nu e o livadă naturalistă. Ba chiar se poate rupe materialul și șareta să vină prin spărtură. Se poate pune dentela în față la bal, totul e foarte plastic, foarte ciudat și având agățată chiar și mobila din actul I pe el și se lasă cu mobilă cu tot. Se poate transforma și într-un morman. Instinctiv, din prima clipă mie mi-a plăcut. N-a trebuit să gândesc mult ca să pot să fac mișcarea. Tehnic nu e simplu, dar ... În actul doi, se poate rupe și se întrebă „ce e zgomotul ăsta?”, se destramă livada, lumea. E adaptabilă pe orice scenă mai mare, nu la Sângiorgiu de Pădure. Spațiul ăsta care se creează nu te obligă la nicio convenție. Se schimbă lumina... Deci, mâine putem pleca cu toate forțele. Depinde în ce măsură sunteți voi pregătiți pentru mișcare.

Am o problemă ... o problemă de psihometodă. Mie nu-mi place să fac mișcarea marcată. Se obișnuiește regula că vine actorul și zice „acolo trebuie să mă duc?” - și merge neutru. Îmi place să încerc din prima repetiție și stările, nu numai o repetiție topografică. Nu zic să fie la nivel de repetiție generală, dar nu în stilul formalist în care s-a citit actul IV astăzi. Asta se face la teatrul popular. Mie îmi plac repetițiile cu concentrare. Nu zic că trebuie să arăți o trăire care oricum e falsă la prima repetiție. Eu mă bag în priză și nu-mi place dacă ceilalți nu sunt la fel ... Când repet bine, eu după 3 ore sunt epuizat. Că nu totdeauna rezultatul rămâne, e altceva ... Nu-mi place starea aia de zeflemea, care e în repetiție și e la modă în teatrele noastre. Ține de un sentiment de jenă, că, dacă tot nu poți să dai toată starea, mai bine faci o glumă sau altceva, ceea ce mie nu-mi place. Văd tot, știu tot, am îmbătrânit. Asta e foarte important pentru mine, crește și randamentul artistic. Și în 17 mai

trebuie să dăm premiera.

Livia: Cum facem genul ăsta de repetiții, cu textul în mână?

Harag: Poți merge cu suflorul - și chiar dacă ții în mână textul, nu mă deranjează.

Livia: Metoda asta cu compunerea e foarte interesantă și ajută la învățarea textului.

Mari: Eu am vrut să spun că până se face un desen al mișcării, stau actorii cu textul în mână și pe urmă, când se reia mișcarea, după mine.

Harag: Nu vreau să se deseneze mișcarea. Vom căuta șase soluții pentru începutul spectacolului. De unde vine Firs, cum vine. Reluând de 3-4 ori, nu mai e nevoie de text, ca la filmare. Concentrarea nu ține de a ține textul în mână sau nu. Se întâmplă foarte des că fetele repetă în costume de repetiție. Când vine rochia – splendidă – trei zile spun – vai, ce bine am repetat în fusta de repetiție! Și mai e ceva: nu prea îmi plac repetițiile mecanice ... acum, hai să facem un șnur. Asta denotă întotdeauna neputința regizorului, care chipurile se detașează și spune, hai să vedem ce a ieșit până aici. Fiecare repetiție trebuie să fie chinuitoare – în sensul bun – cu o veșnică frământare. Vreau o colaborare egală, o participare egală. Ce e cu Ciobanu? Accept totul, dar să fiu anunțat. (Dan Ciobanu lisea nemotivat de la repetiție) Așa. Nelu, facem o pauză. Interesează-te ce-i cu Ciobanu.

(Pauză)

Teatrul e un joc colectiv, n-ai dreptul să te ții de ifose.

La partea asta I, Silvia dragă, cred că nu e nevoie de o emfază vocală – nu e nevoie de exprimarea stării prin voce. „Vai, am venit acasă”. Exprimarea să fie sinceră, mai simplă, interiorizată, nu exprimăm tehnic. La Duniașa – tu Monica încă ai o tendință de a juca replicile, adică →

CRISTIAN IOAN

sensul direct al replicilor. Nu ! Nu avansa starea printr-un colorit exterior al replicilor. Asta vă spun pentru ca să porniți mai clar mâine. Astea fac parte din sertarele actorilor. Să nu facem șabloane de teatru.

Gimi: Da', domnule, dar spectatorul se înfioară!

Harag: Nici teatrul expediat nu-mi place! Asta-i alt teatru "modern".

Gimi: Să-l întrebăm pe Cehov. (referire la balon, Ania care a zburat)

Harag: O să-l întrebăm în curând...! Copii, e un moment aici în care Iașa, când intră și întreabă „pot să treversez?” - ele două ies afară și el rămâne singur și totul i se pare indiferent. După aia intră Duniașa. În actul I, Firs are un comportament foarte ciudat. Parcă ar primi o injecție de revitalizare pentru un moment – cel cu cafeaua – peste două replici e mort de oboseală. Copii, la astfel de piese se folosește o tehnică actoricească foarte ciudată: vorbirea cu aer. Pare o vorbire reală, dar cu mai mult aer și dă dramatic. Nu e bine. Să nu folosiți vorbirea asta.

Gimi: Dar la masă nu poți să dai și atunci încerci.

Harag: Da, dar devine o manieră. Se întâmplă atmosferizarea prin voce, intră prea adânc în obișnuință. Gimi, te rog nu uita, începi să vorbești singur despre faptul că în enciclopedie scrie despre livadă. Relu dragă, e o tehnică foarte simplă. Fiecare om vorbește altfel. Noiăștia, intelectualii, suntem obișnuiți cu vorbirea curentă și nu ne mai dăm seama, dar în funcție de stratul social unii vorbesc mai puțin. Firs vorbește foarte rar și gândurile nu-i vin așa repede. Nu-i merge limba așa cum ne merge nouă.

Relu: Eu m-am gândit la asta, dar n-am vrut să întind.

Harag: Nu trebuie să faci pauze imense, dar oricum, așa nu e dispecer operativ!

Pauză 8 minute.

La început, au fost și scrisorile marelui dramaturg!

Puțină lume știe că actorul și dramaturgul George Ciprian (1883 – 1968), autorul celebrei comedii „Omul cu mârțoaga”, cât timp a fost în activitate, s-a bătut consecvent pentru promovarea corectă a operei sale. Dovadă, în acest sens, este corespondența artistului cu unul dintre funcționarii vremii, bine poziționat în sistem, Dumitru Trancă, director al Centralei Editoriale din acea vreme.

Cele cinci piese de teatru, un roman și două volume memorialistice, ale lui George Ciprian - aceasta fiind toată opera sa -, au văzut lumina tiparului în „Scrieri” (1965), 19 dintre scrisorile dramaturgului, expediate între 15 iunie 1963 – 28 noiembrie 1965, fiind în posesia Bibliotecii Județene „V. Voiculescu” Buzău, donate de Al. Oproescu, după cum menționează Marcela Chiriță, într-o mică dar bine îngrijită broșură intitulată „G. Ciprian. Scrisori către Dumitru Trancă”, editată de instituția mai sus amintită, în 400 de exemplare difuzate gratuit, cu prilejul deschiderii, la 5 aprilie 1996, a Teatrului „G. Ciprian”. Într-o notă privind ediția respectivă, doamna Marcela Chiriță remarcă, pe bună dreptate: „Lăsând la o parte modul de adresare, uneori cu expresii <de lemn>, sunt de reținut grija față de soarta propriei creații, teama că timpul nu-i va da posibilitatea să-și vadă visul <cu ochii>, dar și bucuria descătușării: <În sfârșit, a apărut! Sunt foarte mulțumit de ea>” (Scrisoarea 19).

Citite cu atenție, scrisorile sunt încă o dovadă că George Ciprian era de un histrionism rafinat, actorul din el nefiind cu nimic mai prejos decât dramaturgul, cum lesne reiese din Scrisoarea 2, datată 26 iunie 1963: „Mult stimat tovarășe Trancă, Îți scriu din reședința mea de vară – palatul Mogoșoia – unde sunt venit de câteva zile și unde sper să stau o lună încheiată, grație amabilității dumneavoastră. Căldura se suportă ușor aici, mulțumită naturii binecuvântate, numai că eu, la vârsta mea matusalemică, nu-i pot folosi toate avantajile, pe cari cei tineri i

le folosesc. Dar e foarte odihnitor pentru toată lumea. Vă mulțumesc pentru că mi-ați dat puțința să respir în tihnă. Bineînțeles că visez...la noul volum...pe care sunt sigur, de rândul acesta că va reapare. E o consolare firească, pe care dumneata o înțelegi și o apreciezi, și de aceea...Dar mai bine să tac. Îți urez o vacanță bogată în impresii proaspete și plăcute. Al dstră G. Ciprian. Casa de Creație Mogoșoia”.

Există prejudecata că mulți scriitori au făcut carieră și datorită faptului că fost incluși în *Istoria Literaturii Române* a lui George Călinescu, prezența în această „biblie” literară însemnând un fel de certificat în alb. Nu sunt în măsură să detaliez o situația atât de complexă. Totuși, când a apărut marea carte a „divinului critic”, maestrul George Ciprian avea nu mai puțin de 62 de ani și era deja un dramaturg cu un succes fulminant, cum afirmă însuși Călinescu: „*Omul cu mârțoaga era chiar dânsul. Într-o singură seară, actorul pe care nimeni nu-l bănuia de literatură, interpretul lacheului din <Julia> de Strindberg, a devenit unul dintre cei mai de seamă comedio grafi ai noștri*”.

Practic, în epocă, „Omul cu mârțoaga” a făcut deliciul criticii de specialitate, fără excepții. A doua piesă de rezistență a lui George Ciprian apare în 1940, cu un an înainte de apariția monumentalei istorii călinesciene. Ca atare, George Călinescu nu a făcut decât să-i recunoască onest valoarea de scriitor înzestrat cu un fler dramatic care a făcut carieră.

Am făcut aceste scurte considerații, plecând de la ediția doamnei Marcela Chiriță, însoțită de o fișă biobibliografică a lui George Ciprian, de Al. Oproescu, poate cea mai completă făcută vreodată acestui actor și dramaturg de origine buzoiană.

A nu se uita: Teatrul buzoian, primul teatru de proiecte din România, a fost inaugurat și cu cele 19 scrisori inedite ale lui George Ciprian! Grație Marceli Chiriță și a lui Al. Oproescu, cărora li s-ar cuveni două locuri, la lojă, cu ocazia apropiatei aniversări a două decenii de la înființarea Teatrului „George Ciprian”.

MARIN IFRIM

Sevalet

„Când armele vorbesc, muzele tac”

Dar nu totdeauna!

Cu Cicero, prin Mesopotamia și Târgu-Mureș!

Motto: „Distrugeți colibele de stuf, iar din ele faceți arca. Lăsați lucrurile, căutați viața, renunțați la averi, păstrați-vă sufletul și luați cu voi pe arcă sămânța tuturor vietăților. Arca pe care o veți construi va avea dimensiuni bine măsurate. Lungimea și lățimea vor fi egale, iar acoperișul trebuie să fie cum este cel al prăstiei mele de sub ape.” („Ghilgameș” – instrucțiunile zeului Enki pentru Ziusudra)

28 de persoane au fost ucise și mai mult de 100 rănite, luni, 20 iulie, în urma unui atac sinucigaș produs în orașul Suruc, în apropierea graniței turce cu Siria, au anunțat ministrul de Interne și președintele Erdogan. Imagini apocaliptice, cadavre de tineri, acoperite cu ziare, explozia producându-se în grădina centrului cultural. Suruc adăpostește mii de refugiați kurzi veniți aici după măcelul declanșat de SI în septembrie trecut. Este o localitate situată vizavi de orașul sirian Kobane, de unde jihadiștii Statului Islamic fuseseră alungați de milițiile kurde în ianuarie, după patru luni de lupte aprige. Centrul cultural din Suruc tocmai găzduia un grup de tineri militanți de stânga și pro-kurzi care doreau să treacă frontiera pentru a participa, împreună cu localnicii, la reconstrucția orașului Kobané. Aduseseră și saci cu jucării pentru copiii refugiaților. Dar criminalul neprins se întoarce întotdeauna la locul crimei. La câteva minute după atacul criminal de aici, un alt atentat sinucigaș s-a produs lângă un post de control aflat la sud de Kobané. Explozia unui autovehicul a ucis doi combatanți kurzi – scrie „Observatorul sirian al drepturilor omului”. Cu doar trei zile înainte, vineri, 17 iulie, în toiul sărbătoririi sfârșitului de Ramadan – marele post musulman - un camionagiu kamikaze s-a detonat, la volan, din plin mers, într-o piață din Khan Bani Saad, localitate la nord de Bagdad, capitala Irakului, omorând 90 de civili, rănind 120, 20 de trupuri fiind date dispărute, probabil spulberate în explozie. Pe Twitter, atentatul a fost

revendicat de jihadiștii Statului Islamic, ca răzbunare împotriva șiiților, care i-ar fi ucis pe suniți! Pe lângă pierderile umane, ca și la Suruc, există importante pierderi materiale, zeci de mașini calcinate, clădiri dărâmate ori serios avariate. În plină zi a celei mai mari sărbători musulmane!

„În ceea ce mă privește, nu încetez să susțin pacea; ea poate presupune unele condiții nedrepte, dar, chiar și așa, este preferabilă celui mai drept dintre războaie.” (Cicero, în „Scrisori către Atticus”, VII, 14)

Minți bolnave! „Jihadiștii care luptă de partea organizației teroriste Statul Islamic au început să folosească găinile ca dispozitiv explozibil improvizat. Membrii grupării din orașul irakian Fallujah se pare că atașează bombe găinilor, care apoi sunt mănate în taberele inamicului, potrivit «Daily Mail». Când acestea au ajuns la o distanță sigură, fără să dea naștere la suspiciuni, extremiștii se folosesc de o telecomandă pentru a declanșa dispozitivele, ucigându-i pe toți oamenii din apropiere. «Statul Islamic se folosește de orice mijloace pentru a aduce moarte și distrugere. Folosirea animalelor are o valoare militară mică, dar este un alt exemplu de cum funcționează mințile lor bolnave, de cum își imaginează noi metode de ucidere», a declarat un englez care luptă alături de kurzi în Irak.»

„Nu există niciun popor atât de înapoiat și de sălbatic, ca să nu creadă într-un Dumnezeu, chiar dacă nu știe ce fel este” – spunea Marcus Tullius Cicero (n. 3 ianuarie 106 î.Hr. – d. 7 decembrie 43 î.Hr.), celebru filosof, politician, jurist, orator, teoretician politic, consul și constituționalist roman. Oare????

Ce-i drept, Statul Islamic este un conglomerat de aventurieri cu creiere spălate, aparținând aproape tuturor religiilor și confesiunilor mapamondului, dar închinându-se solidar unui singur idol: Banul – ochiul dracului. Adică, fără niciun Dumnezeu! Și... tot Cicero spunea că „niciun fort nu

este destul de bine întărit pentru a nu fi cucerit cu bani.”

„Inter arma silent musae” afirma Marcus Tullius Cicero și se traduce astfel: **„Când armele vorbesc, muzele tac”.**

Și totuși...

Unul dintre bunii mei prieteni artiști, cetățean român locuind în București, Ammar Alnahhas, este sirian. S-a născut în anul 1976 în orașul Hasaka, pe vremea când Siria era un pământ al păcii și culturii. A absolvit Damascus University Faculty of Fine Arts – Facultatea de Arte Frumoase din Damasc, secția Sculptură, în 2001. În 2006, a venit în România, la familia sa împământenită aici încă din 1983, și a rămas. „În România, s-a apucat de pictură și a dezvoltat, în scurt timp, o formă puternic originală de exprimare, în care observațiile se îmbină cu amintirile într-o creație plastică ce atrage, cucerește, și face oamenii fericiți. În pictura lui Ammar Alnahhas cresc grădini maure ca în Alhambra, femei magice se împletesc cu muzica, iar straiul dervișilor capătă culoare din lumină. A adus pe pânză elemente de profunzime dintr-un univers personal, cu protest înecat în amărăciune și cu evocări, cu amintiri din vremea lui Ghilgameș, dar și din copilăria fericită de pe râul Khabur, alături de părinți și frați, cu delicatețe și sensibilitate, cu tradiții și obiceiuri, cu «icoană de pește» și alte simboluri creștine, cu derviși.” (Marius Tița)

A avut numeroase expoziții personale și de grup în Damasc, Madrid, București, Sinaia, Sighișoara, expunând atât sculptură, cât și pictură, pentru care a obținut importante premii. Lucrări ale sale se găsesc și în colecțiile unor iubitori de artă din Damasc, Dubai, Amman, Napoli, →

MARIANA CRISTESCU

MUZICA GRECEASCĂ ÎN ȚĂRILE ROMÂNE

Fenomenul muzical grecesc în România s-a afirmat cu o intensitate deosebită în secolul al XVIII-lea, în anii stăpânirii turcești. În perioada menționată, numeroși greci, în special din partea de nord a Eladei, au plecat în diferite țări balcanice, unde au continuat însă tradițiile spirituale ce izvorau din conștiința lor etnică. Aceștia au durat prin locurile unde și-au dus traiul, în urma părăsirii Greciei, o seamă de așezăminte culturale și spirituale cu caracter specific elen (biserici, școli etc.) unde își cultivau limba și tradițiile.

O seamă de documente ale epocii au atestat prezența lor în diferite colțuri ale Balcanilor, precum și unele forme de manifestare artistică a spiritului elen. Printre mesajele de acest tip, ale grecimii dispersate din veacul respectiv, se evidențiază și unele texte muzicale, a căror încărcătură artistică – izvorâtă din versul poetic și din partitura muzicală – se datora unor eleni veniți în

România. O relatare în acest sens apare și în lucrările Simpozionului de Folclorică de la Ioannina, desfășurate în 1979 și publicate în 1983 de către Institutul de Studii Balcanice. Autorul comunicării *Cântece ale grecilor din România veacului al XVIII-lea*, Dimitris Themelis, s-a oprit asupra lucrării lui Franz Joseph Sulzer, *Geschichte des transalpinischen Daciens, das ist: der Walachey, Moldau und Bessarabiens im Zusammenhange mit der Geschichte des übrigen Daciens als ein Versuch einer allgemeinen dacischen Geschichte mit kritischer Freyheit entworfen von Franz Joseph Sulzer ehemaligen Hauptmann und Auditor*, care a fost tipărită la Viena în 1781. Atenția lui s-a îndreptat mai cu seamă asupra volumului al doilea, care conține documente cu referire la muzica grecească din secolul al XIII-lea. Pentru cercetătorii eleniști, cartea lui Sulzer rămâne astfel unul din rarele – și prețioasele – documente ale epocii, care vizau viața culturală a grecilor din spațiul mioritic. În completare,

Tabula V din aceeași carte, intitulată *Griechische Tänze, Choralgesänge und Profanlieder-Melodien*, cuprinde exemple muzicale: cinci au fost concepute pe tema „Doxa soi to deixanti to fos” în scriere muzicală bizantină și europeană; un alt cântec este un teriem redactat numai în scriere europeană, iar alte trei cântece sunt redactate exclusiv instrumental. Jesech Sulzer și-a consemnat astfel, în lucrarea sa, cunoștințele acumulate în timpul șederii sale în Valahia și în alte părți ale României din secolul al XVIII-lea, în domeniul muzicii turcești și grecești bizantine. Unul din scopurile declarate ale studiului său a fost să delimiteze modul în care grecii își compuneau și își scriau muzica bisericească, asimilată ulterior și de bisericile din Valahia. Interesul său a fost însă atras și de cântecele cu caracter popular, care au fost de asemenea consemnate și comentate în lucrarea lui, distingându-se prin stilul și tonalitatea lor cu totul aparte.

VALERIU MARDARE

→Palermo, Madrid, Beirut, Kuwait, București. La Târgu-Mureș, Ammar Alnahhas va fi prezent cu o expoziție de pictură intitulată „Mozaic din Mesopotamia”, la Galeria de la Prefectura Județului Mureș..

„La ce fel de mozaic te referi, Ammar? Siria, de ieri, de azi, din totdeauna, este un univers imens, de la început de lume, de scriere, policrom, polisemantic, multicultural... Fiecare tablou al tău are în substrat un poem, o poveste ce se cere decodificată, remozaicată din simboluri, dinamică, atitudine, poezie a culorii, simboluri. Cu floarea de pe fundul mării, după care se scufundă Ghilgameș „vom izgoni din Uruk moartea. Și bătrânețea și urâtul. Spaimetele ce ne mistuie.”

„E o întrebare bună, observația e corectă – mi-a răspuns -. Mesajul meu este unul singur: arab nu înseamnă doar arab, ci oricine vorbește araba, cel de alături, care simte ca tine, ca mine, cu care poți comunica, poți vorbi, alături de care te poți bucura sau întrista, având aceleași valori, adică trăim pe același pământ, al oamenilor, indiferent de religie. La început a fost un singur Dumnezeu, apoi oamenii dornici de putere au început să-l rupă,

îndemnându-i pe cei mărunți, slabi și neștiutori, să se sfășie între ei. Pictez pentru ca oamenii să se întoarcă la pace, frumusețe și lumină.”

L-am întâlnit pe Ammar Alnahhas și pictura lui, pe simezele târgumureșene. Pentru a vedea și descifra pe viu mesajul, atât de frumos transmis nouă, cu ani în urmă, de Alexandru Mitru, în volumul „Din marile legende ale lumii”, și acum, de artistul sirian: „Soarele-cel-cu-păr-de-aur strălucea în înaltul bolții. «Lumina Lui e fără moarte - se dumiri atunci Ghilgameș. - Noaptea n-o poate birui. Și faptele vitejilor pentru binele oamenilor, și adevărul lor, la fel. Și cântecele despre cei ce nu-și precupețesc puterea înfruntând forța răului. Aceasta-i Nemuirea lor.»”

CONCURSUL NAȚIONAL DE CREAȚIE LITERARĂ „VASILE VOICULESCU”

Centrul Județean de Cultură și Artă Buzău și Direcția Județeană pentru Cultură organizează, cu sprijinul Uniunii Scriitorilor din România, în colaborare cu Biblioteca Județeană „Vasile Voiculescu” și Primăria comunei Pârscov, cea de-a XXVI-a

ediție a Concursului Național de Creație Literară „Vasile Voiculescu”, pentru lucrări de poezie, proză și publicistică, publicate în volume în perioada 1 SEPTEMBRIE 2014 – 1 SEPTEMBRIE 2015.

La concurs se pot înscrie cetățeni români, membri sau nemembri ai Uniunii Scriitorilor, din țară sau din străinătate, indiferent de vârstă și pregătire profesională etc., care îndeplinesc condițiile de concurs. Lucrările, redactate/publicate în limba română – **trei la număr** – indiferent de secțiune, vor fi trimise prin poștă, cu mențiunea ”Pentru Concursul de Creație Literară ”Vasile Voiculescu” , pe adresa: Centrul Județean de Cultură și Artă Buzău, B-dul Nicolae Bălcescu, nr. 50, cod 120360, până la data de 10 septembrie 2015 (data poștei). În colet, într-un plic, va fi introdusă o notă cu: datele autobiografice ale creatorului, palmaresul literar al acestuia, domiciliul și telefonul (adresa de e-mail) la care poate fi contactat.

Fiecare persoană poate participa la concurs cu o singură creație literară, indiferent de secțiune.

Persoană de contact – IONEL STĂNUȚĂ – telefon 0728913853.

LUMEA LUI LARCO

LUNA IULIE

Deși nu-s mare mâncător,
O să-mi exprim o rugămintă:
Că tot e luna lui „cuptor”,
Să fie unul cu plăcinte!

Mihai Viteazul și Unirea de la 1600

Mihai, un domnitor vestit,
Pe-un trunchi trei țări a alipit,
Dar ce păcat că lipitura
Mai scurtă-a fost decât ruptura.

LA BAL MASCAT

Un fapt aparte-am constatat,
Pe lângă altele banale:
Că-s mai ușor de depistat
Acei cu măști de animale.

DE-ALE CONTROLULUI

Îmi dau și eu cu presupusul,
Că-s „luminat” precum eclipsa:
Mai greu vezi ordinea și plusul,
Decât mizeria și lipsa.

OPȚIUNE

Să fii în viață-i mult mai bine
De un prieten criticat,
Decât prin vorbele-i meschine
De-al tău dușman, prea lăudat!

GHICITOARE (Sita)

Ca un vameș, foarte bine
Se comportă sigur, dacă
Tot ce este rău reține,
Permițând ce-i rău să treacă.

RONDELUL DEGHIZĂRII

Când vor dreptatea s-o împartă
Judecătorii vechi sau noi,
Cu inculpații-s în război,
Pe unii, uneori, îi iartă.

De-i vezi, ai spune că-s eroi,
Așa se zbat, ingrată soartă:
Când vor dreptatea s-o împartă
Judecătorii vechi sau noi,

La bal mascat cu-a mea consoartă

Mă aflu, dansul e în toi,
Văd măști de vulpi, de porci, de boi,
Cum sunt, de fapt, cei ce le poartă...
Când vor dreptatea s-o împartă.

RONDELUL INDIGNĂRII

Stă adevărul și suspină
În pom, deplânge-a lui ursită,
Căci e minciuna hămesită
Ce-l sapă-adânc la rădăcină.

E-o situație cumplită,
Dar și de-nvățătură plină:
Stă adevărul și suspină
În pom, deplânge-a lui ursită.

Cum în dosare nu-i lumină,
Iar mita nu e altoită:
Spui din arhiva prăfuită:
Și-n a Justiției grădina
Stă adevărul și suspină!

PUTEREA DRAGOSTEI

Din dragoste zidești palate,
Sunt vorbe de popor filtrate,
Dar te târăști precum o rămă
Când gelozia le dărâmă.

TAINA VIETII

Natura e izvor de sănătate,
Iar noi putem trăi o veșnicie
De-o vom cunoaște în totalitate
Și n-om intra în nicio farmacie!

TAINA PĂMÂNTULUI

Chiar și-a pământului splendoare
O latură-i puțin umbrită:
Ne dă o viață de mâncare,
Ca în final să ne înghită.

SERVICII MEDICALE

Merg pacienți din cartiere
La un spital să se consulte;
Ajung în două de durere
Și-i scot de-acolo în mai multe.

PREFĂ-TE

parodie după Dumitru Mălin

Să ieși din umbră, dragul meu, să ieși,
Din suferința crudă și amară;
Nu vesteji ca frunza de măceș,
Nu mai lăsa speranța ta să moară.

Că anii grei s-au scurs pe neștiute
Democrația poartă-un alt veșmânt,
Iar tu spre calea afirmării du-te,
Fii îndrăzneț și nicidecum înfrânt!

Prefă-te că ții fericirea-n mână,
Pe cerul vieții tale nu vezi nori

Și nu uita că dragostea-i stăpână
Doar ea între credință și fiori.
Și lasă-ți umbra rece, mult prea deasă
Pe chipul tău tristețea s-o sfârși,
Prefă-te c-o să ai belșug pe masă
Când de români corupți nu vei mai ști!

CURĂ DE SLĂBIRE SIGURĂ

Lunea nu mănânci nimic,
Marțea apă bei un pic,
Miercuria înghiți în sec,
Când privești spre un fursec
Joia ca și un bulldog,
Salivezi la un hot-dog
Vinerea, o lume știe,
Toți postesc, de-o veșnicie,
Sâmbăta, atâta zic:
Spre duminică ești șic!

VASILE LARCO

Proastei care se hlizește-n târg

Heraldica acestui burg,
Purtând povara' - atâtor semne,
Îi mai lipsea unul, pe semne:
O tută la hlizeală-n târg

Mutant

Atâtea sticle el golise
de conținut halucinant,
c-atunci când bietul se trezise,
avea alură de mutant.

Paradoxală

De o vreme mă încercă
Paradoxul că suntem
Țara-n care în tandem
Doi încarcă, trei descarcă.

Ilene necosânzene

Cele mai frumoase fete
Poartă nume de Ilene;
Pot să fie desuete
Dacă sunt necosânzene?

Sindrom retard

Nu-i decât sindrom retard,
Cum instinctul îl tresaltă;
Dă zelos cu băta-n baltă
Și cu oiștea în gard.

Unui chel

Înfățoșarea-i prea hilară
- Ereditar prin gena mummii -
Și-a-ntors, așa, de ochii lumii,
Pe dos, podoaba-i capilară

VASILE POPOVICI

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Mulțumiri pentru revistă. Și de data aceasta - un număr care se citește cu interes, cu plăcere, cu folos. Felicitări !

Doru Motoc

Mulțumesc frumos pentru revista Dvs.!

Dumnezeu să vă binecuvânteze! Cu drag,

Georgia

Am răsfoit revista, în sfârșit m-am întors de la nepoți, deci nu am cuvinte încă pentru densitatea materialelor și pentru receptarea mea cu o cronică literară, nu știu dacă ajung mulțumirile, pentru că uneori vraja se rupe, și-ți propui să devii un anonim de pe Muntele Carmel, să te retragi în lumea care ți-a hărăzit-o Dumnezeu! Să înveți cuvinte noi de la nepoți, sleng... de grădiniță sau de școală, să nu rămâi înafara vieții din ISRAEL, Cu drag,

Bianca

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc mult pentru grija cu care îmi expediați fiecare număr de „Vatra veche”. Mult succes,

**Valentina Butnaru,
Chișinău**

Mulțumiri sufletești pentru revistă!

Domnule Băciuț, vă voi trimite curând o carte a cuiu tare interesant, care a scris o carte despre cărțile mele. Cele bune,

Dăncuș

Stimate Dle.Băciuț Nicolae,
Vă mulțumesc pentru revista pe care am primit-o și pe care am citit-o cu nesăț de la cap-la coadă. Vă doresc o vară frumoasă, cu multe bucurii și împliniri. Cu multă dragoste și prețuire,

Ilie Bălana

Întotdeauna, primirea revistei dvs., domnule Băciuț, este o reală sărbătoare pentru mine. Mulțumesc din suflet!

Dumitru Ichim

Distinse Domnule Băciuț,

Vă ff mulțumesc pentru trimiterea noului număr al revistei! Este atât de complexă și diversă ca tematică, atât de profesionist alcătuită.... pare că v-ați întrecut cu dv..... Ilustrațiile dnei Abălașa.. o minunăție..

Vă mulțumesc totodată pentru publicarea selecției din ORASUL ALB. Între timp, am mai remodelat textul dar acum... asta e.. așa l-am trimis atunci... așa a rămas scris... în revistă. Vă doresc o vară plină de bucurii.

Revista am citit-o în șir, când unii când alții, aici, la Ottawa. Urări de succes și bine vă urează toată lumea. !

Cu alaeasă prețuire,

Veronica Bălaj

Vă ofer două articole recente, sperând că interesează. Cele bune!

Cu mulțumiri,

Milena Munteanu

Mulțumesc frumos! S-aveți o vară minunată!

Sânziana Batiște

Bogată și elevată revistă!. Ai ce citi!

Constantin Hușanu

Vă mulțumesc pentru revistă. De fiecare dată o citesc cu foarte mult interes.

Mureșan Ștefan Lucian

Mulțumim pentru revistă.

Echim Vancea

Mulțumesc din suflet, este mereu o surpriză frumoasă pentru mine. Vă doresc toate cele bune, cu deosebită considerație,

M.R.

Fie cât de veche-ar fi,
Vatra verche-i atractivă,
V-o trimit, dar, cu misivă,
O s-aveți ce răsfoi...

Marian Ilie

Vatra veche se poate citi și pe siteul http://issuu.com/emanuelpopo/docs/vatra_veche_6_2015

Vă mulțumesc. Superbă revistă! Felicitări din toată inima! Cu prețuire,

Lilioara Macovei

Mulțumim! Felicitări pentru un nou număr interesant, pe care îl vom citi cu plăcere !

Minodora și Eus Platcu

Mulțumiri, domnule Nicolae Băciuț,
Citim cu plăcere această bucurie lunară. Sănătate și împliniri celor care trudesc și semnează materiale, pentru apariția revistei VATRA VECHĂ.

Veronica Oșorheian

Mulțam, felicitări NICOLAE cel va(t)ra(t)ic!

Lucian Vasiliu

Mulțumesc - un număr excelent.

Mariana Tănase

Domnule NICOLAE BĂCIUȚ, vă dorim sănătate, succese, putere de muncă, mulți, mulți ani în fruntea REVISTEI VATRA VECHĂ. Mulțumiri.....

Daniel M.

Vă mulțumesc pentru trimiterea revistei „Vatra veche” on line și vă doresc mult succes în continuare și multă sănătate!

Corneliu Vasile

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
Felicitări, încă o dată, pentru excelenta Dumneavoastră revistă "Vatra veche".
Și o vară bună. Cu toată admirația,

Stan V. Cristea

Mă încântă noul număr al revistei *Vatra veche*, ca de obicei, și vă mulțumesc pentru faptul că mi-ați dat posibilitatea din nou s-o citesc!

Katalin Cadar

Mulțumesc pentru revistă... Articole minunate...

I. Seni

Felicitări!! Este o revistă de mare valoare!

Sorina Bloj

Mulțumesc, prietene! O vară binecuvântată! Cu drag,

Valeriu Stancu

Vă mulțumesc frumos și vă felicit!

Vasile Lechințan

Mulțumesc mult, d-nule Băciuț!

Frumoasă, interesantă, ca de obicei. această minunată revistă!

Nicollete Orghidan

Vă mulțumesc pentru revistă! Sănătate și bucurii!

Michaela Mudure

Mulțumesc pentru revistă.

Nicolae Stoie

Dom' NICU,

Am primit revista - mulțumesc frumos...

D.H.

Mulțumesc pentru revistă! Veți fi primit cartea pe care v-am trimis-o săptămâna trecută? Cu prietenie,

Horia Bădescu

Mulțumesc pentru revistă. Calitatea artistică și culturală a ei îmi încântă inima. Și observ că cei care scriu în paginile „Vetrei vechi” devin, cu fiecare număr, tot mai implicați, prin temele abordate, în cultura românească .

Cu apreciere și considerație,

George Baci

Mi-ați făcut o mare bucurie și cu publicarea poemelor și cu modul în care le-ați selectat. Vă mulțumesc!

Irina Iorga

Mulțumesc domnule Băciuț Nicolae!

Vă citim cu plăcere,

Ben Todică

Mulțumim, să trecem cu bine de... caniculă!

L.V.

Junimea-Scriptor

Vă mulțumesc. Mă încântă și onorează revista Dvs. M-am bucurat să vad că ați început sa publicați din interviurile despre emigrația romană. Cum merge colecția acestor articole? Aveți suficiente pentru volumul pe care-l plănuiați? Succes!

Mulțumesc, am primit. Aici expun cartea dv. alături de celelalte. Se va scrie în revistele de aici și din Turcia despre dv. și revista dv., despre activitatea noastră comună.

Cu deosebită stimă,

Güner Akmola

Domnule Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc pentru ultimul număr al revistei *Vatra veche* nr. 6/2015, o revistă densă, cu numeroase materiale "fierbinți" pentru o vară cu miracole. Scriitorii rămân atenți la fenomen și la viața cuvintelor cu rod.

Vă trimit un scurt dialog cu domnul Ion Pachia-Tatomirescu. Dânsul a reușit un "maraton" prin *Pagini de istorie literară valahă de mâine*, o istorie în trei volume, după o viziune originală.

Sper ca dialogul să fie util revistei! Din punctul meu de vedere, această istorie reprezintă un eveniment prin modul de abordare a fenomenului și prin forță!

O zi frumoasă,

C.Stancu

www.costyconsult.wordpress.com

Mulțumesc frumos pentru revistă. Vă felicit pentru ceea ce faceți și vă admir munca (știu ce vorbesc). Cu tot respectul,

Ioan Mugurel Sasu

Mulțumiri pentru revistă. Abia aștept să termin cu examenele și să o citesc. Salutări și gânduri bune,

Elisabeta Boțan

Mulțumesc frumos!

Dan Tănasă

<http://www.dantanasa.ro/>

Merci. Aici sunt 45°C, greu să poți citi ceva. Ce faci, ești bine?

Gabriela

Am onoarea. Vă mulțumesc din suflet pentru eforturile D-vs. Cu stimă,

Vasile Mesaros

Dragă poete Nicolae Băciuț,
Îți mulțumesc pentru poemele publicate. Dacă poți, fă loc și acestui poem care reprezintă ceva pentru mine. Într-un loc ferit, dar la fel de luminos ca toată revista pe care o faci. Cu mulțumiri,

Dan Fruntelată

Bună ziua, domnule Băciuț,
Am căutat informații despre Festivalul „Credo” la care m-ați invitat și am găsit condițiile de participare. Îndrăznesc să trimit și un grupaj de poeme, pe care le-am ținut pentru mine, tocmai pentru că au această tentă religioasă și mi-a fost teamă să nu fiu acuzată de patetism...

Mâine voi trimite și un colet cu volumele de poezii, conform regulamentului. Puteți considera că sunt înscrisă și atunci am să vă rog să-mi dați câteva detalii când aveți timp. Atașez CV și datele de contact așa cum se cere. Și câteva fotografii de la eveniment. Vreau să vă felicit! Ați fost fenomenal! Mi-a plăcut atât de mult cum ați recitat! Sunteți un actor desăvârșit, știți să captați auditoriul, blândețea vocii reușește să pătrundă în cele mai întunecate cotloane ale sufletului... frumos de tot. Fericiți cei care au ocazia să vă audă mai des! Vă trimit și câteva fotografii, poate în două-trei mail-uri, este posibil să nu încapă într-unul. Cu tot respectul,

Mihaela

*Vă rog să-mi confirmați primirea materialului. mulțumesc.

Am primit nr.6 al revistei. O aștept de fiecare dată pentru că textele publicate au un numitor comun, frumusețea cuvântului. Foarte actual textul semnat de Dumitru Velea despre Eminescu - marginalia la deschiderea minelor.

Celia Ifrim

Domnule redactor-șef Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc pentru darul Domniei Voastre,

inginer Alecu Ioan

Am primit, mulțumesc! Mă bucur c-am apărut și cu poeziile erotice (inspirate de doamne din Mureș) și cu un episod din *Istoria subiectiv/anecdotică...* Din istorie, vă mai trimit.

Am citit cu interes, ca de fiecare dată, jurnalul de repetiții al lui Cristi la *Livada...* lui Harag.

O vară agreabilă! Afectuos,

BU

Domnule Băciuț, lucrez la o antologie de poezie - columna ROMÂNISMULUI- ce va apărea de ziua limbii române, 31 august 2015. Vă rog trimiteți-mi, cinci poezii și o fotografie, dacă voiți. Mulțumesc. Cu plăcere domnească,

George Baciu

O Vatră remarcabilă. Dragă domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru recentul număr al revistei; nu cred că e o simplă impresie subiectivă (Nicolae Băciuț, orașul, rezonanțele acestuia, dar - sincer vorbind - e o revistă cu personalitate, independent de semnături. Vă felicit pentru interviu și mi-am adus aminte de anii studenției Anei Blandiana și de Romulus Rusan, întâlnit în atmosfera redacției de pe strada Universității!

Cu urări de succes,

I. Vlad

Vă mulțumesc pentru revistă. Ca de obicei, o voi citi cu plăcere. Vă trimit pentru următorul număr un material care sper să fie la înălțimea exigențelor.

Cu stimă,

Elena Agiu-Neacșu

Mulțumesc pentru numărul 6 și pentru interviul cu Ana Blandiana (desigur și pentru continuarea articolului despre Rudow și Alexici)

Horst Fassel

Am primit și am lecturat, ca de obicei, cu multă plăcere. Vă trimit în attach și un material, proză scurtă, ceva diferit de ceea ce am citit de regulă la starea prozei. Respectiv proză ironică. Felicitări! Cu stimă,

M.B.B.

Vă mulțumesc mult, domnule Băciuț, pentru tot ce ne oferiți. Deși e vara concediilor, dumneavoastră nu aveți odihnă. Astfel, vă urez inspirație continuă.

Cu respect,

**Elena Ciorici,
RM**

Mulțumim, stimate domnule Nicolae Băciuț!

Mulțumim pentru că ați fost cu noi, cu *Vatra veche*, nr.6 / 2015 și volumul - antologie al poeziilor dvs., intitulat „*Despărțirea de înger*”, aduse „*La umbra nukului bătrân*”, eveniment cultural-literar, organizat la *Casa memorială „Romulus Ciofleac”*, Araci, în cadrul „*Zilelor Andrei Șaguna*”, ediția a XXIII-a, „Zile” desfășurate și coordonate, în principal, de *Liga Cultural-Creștină „Andrei Șaguna”* din Sf. Gheorghe.

Ca în fiecare an, evenimentul nostru se desfășoară sub patronajul spiritual al scriitorului Romulus Ciofleac (1882-1955). În acest an, s-a început prin prezentarea nr. 2 și 3 ale revistei de literatură „*Caietele de la Araci*”, realizată de prof. dr. Nicolae Scurtu din București, revistă în care sunt publicate studii de cercetare și istorie literară privind viața și activitatea scriitorului Romulus Ciofleac, dar și creații literare inedite ale unor scriitori importanți din zonă.

Sperăm că v-ați bucurat, împreună cu noi, că am avut alături pe cunoscutul scriitor brașovean Ion Popescu Topolog, care a punctat mai multe pagini din revistă. Asemenea ne-a bucurat prezența unor poeți dragi nouă, care au trecut de multe ori pragul *Căsei memoriale „Ciofleac”*. Astfel, acum, și-au lansat volumele poetul Ionel Simota - „*Caligrafia iubirii*”, Mihaela Aionesei - „*Surăsul dintr-o lacrimă*”, Nadia Cella Pop - „*Tainița cu busole - 500 de poeme Haiku și Tankă*”. Recitalurile, din volumul lui Ionel Simota și al Mihaelei Aionesei, ale actriței Camelia Paraschiv Katai de la Teatrul „*Andrei Mureșanu*”, Sf. Gheorghe, au fost o adevărată încântare. Mi-a făcut plăcere, ca în acest context, să lansez volumul „*Un pelerinaj în Țara Sfântă*”, apărut cu binecuvântarea și prefața Î.P.S. Ioan al Banatului.

Vă adresez aceste rânduri, în mod special, spre a vă mulțumi pentru prezentarea revistei „*Vatra veche*”, pe care o conduceți și o realizați cu deosebit efort, dar și cu dragoste. Mulțumiri se cuvin și pentru extraordinarul recital pe care l-ați prezentat. Deși unii dintre cei prezenți v-au mai auzit ca ... actor, toți cei prezenți v-au ascultat cu emoție, încât și de data aceasta recitalul dumneavoastră a mers direct la sufletele tuturor spectatorilor aflați sub umbra bătrânului nuc din curtea muzeului memorial din Araci, Covasna. Discuțiile ce au urmat, la o cană de ceai, sesiunea de autografe, toate au contribuit și mai mult la însuflețirea atmosferei și la o bine-dispunere a tuturor, autori și cititori. Sperăm să ne mai întâlnim „la umbra nukului bătrân”, din curtea muzeului memorial din Araci, străjuit de spiritul scriitorului Romulus Ciofleac.

Cu deosebită considerație și urări de o vară frumoasă,

Luminița Cornea

Stimate domnule redactor-șef, Nicolae Băciu,

Pentru viitoare numere ale distinsei Dvs. publicații, *Vatra veche*-2015, pun în attach-ul prezentei patru profiluri literare (studii) „gata de tipar”, închinată poezilor Pelasgimii > Valahimii :

(1) cel dedicat marelui poet valah, **Vasile / Vasko Popa** de Belgrad (*De la paradoxismul lui Vasile / Vasko Popa din poemul scris în 16 decembrie 1947, „La masă cu tristețea”, până la cutia-univers, matrișcizat[ă], din „Grădina de fier”*);

(2) cel dedicat poetului valah, **Adam Puslojić** de Belgrad (*Dorul de frăție din Valaho-Serbia Poeziei în paradoxism*) ;

(3) cel dedicat unui foarte interesant poet al Deltei Sacrului Fluviu al Daciei, **Paul Sârbu** de Letea / Tulcea (*Între lilieci de-atacă părul de pe bigudiuri și Delta În răzărîtă*) și

(4) cel dedicat unui rafinat poet al Bărăganului, **Dan Elias** de Fierbinți-Târg / Ialomița (*Lirica între arca-de-artă a singurătății și cartea-groapă-de-var*).

Vă mulțumesc anticipat pentru tot !

Dvs. și tuturor celor dragi dvs, multă sănătate și fericire!

Ion Pachia-Tatomirescu,
Dac-Pandur, tot de la Piramida Extraplătă

P. S. Rog ca textele să fie publicate cu materialul iconografic pe care-l conțin. Dacă sunt „prea lungi”, pot fi divizate și publicate (dar numai în două numere), cu clasicul anunț de subsol: „urmare în numărul viitor” / „urmare din numărul anterior”. Nu cer drepturi de autor, în afară de un exemplar online, „pedefizat”, din fiecare număr în care a fost publicat „profilul” / „studiul” respectiv. I. P.-T.

O revistă densă, mulțumesc, și o vară cât mai caniculară literar,

Ilea Marian

Dragă Domn,

Sunt un critic de artă din Madrid. Este o plăcere pentru mine colaborarea cu un nou articol în revista ta. Sper că este de interes.

Salutări călduroase de la Madrid,

Diego Vadillo López

Stimate dle Nicolae Băciu,

Vă expediaseam la finele lui ianuarie 2015 2 sonete (din considerente de economie de spațiu pentru consistenta Dvs. revistă) și un mesaj. Mesajul a apărut în revistă, sonetele s-au pierdut, după cum se vede, în vrafal de materiale. Vi le retrimis. În cazul în care acestea nu

satisfac rigorile revistei, le dați la coș, nu-i bai.

Cu aleasă prețuire,

N.M.

Vă mulțumesc, stimate maestre Nicolae Băciu pentru trimiterea cu regularitate a prestigioasei reviste „Vatra Veche”, iar pentru viitorul numărul din iulie 2015, mă bate un gând, anume că:

Pe „Vatra” cea înfierbântată,
Cum vorbe-i frumos curg râu,
Ce bine-ar fi să văd odată
Și plăcințele „poale-n brâu!”

Vasile Larco

Stimate Poete și Prim-artizan de Vatră Veche, Nicolae Băciu,

Dau de veste că am primit și parcurs cu aceeași curiozitate și cu delectare ediția precedentă, unde l-am regăsit și pe un admirat (și prefațator) al meu, Ion Brad, drept care mă grăbesc să vă felicit. Îndrăznesc s-adaug și un semn (poetic) al subsemnatului, cu nădejdea că mai prinde vreun tren al verii. Cu mulțumiri și recunoștință,

Nicolae Rotaru

Se află sub tipar volumul de versuri LIRA ȘI STILOUL al lui Nicolae Rotaru, din care propunem pentru lectură cititorilor *Vetrei Vechi* un eșantion.

Stimate Domnule Băciu,

Mulțumesc pentru găzduirea cronicii mele și pentru revistele tipărite trimise. Le-am primit și m-am răsfațat cu articolele de calitate din cuprins. Vă felicit pentru tot ceea ce faceți, punând suflet, trăire și înaltă spiritualitate. Mulțumim pentru lumina oferită cu multă generozitate. Să aveți parte de împlinirile dorite și de multe bucurii !

Cu prețuire,

Livia Fumurescu

Domnule Nicolae Băciu,

Felicitări pentru personalitatea revistei "Vatra veche"! Mulțumiri pentru "lecturile" oferite până în prezent! Din motive obiective mi-a fost schimbată adresa de email, încât vă rog ca începând cu nr.7/ 2015, revista să fie trimisă la: petreisachi@gmail.com Sincere mulțumiri!

Cu aleasă prețuire,

Petre Isachi

În fiecare lună revista dvs. îmi aduce o porție de hrană sufletească de «acasă». Vă mulțumesc.

M-am repezit imediat să citesc mărturisirile exilaților. Cum vă spuneam

deja în aprilie, am apreciat articolul doamnei Veronica Pavel Lerner. Și de atunci urmăresc cu interes această anchetă comparând răspunsurile publicate cu ale mele. (Regret de altfel ca eu am fost cam prea succintă.) Așa că am citit răspunsurile pictorului Radu-Anton Maier și i-am admirat mult picturile. Iar acum am fost bucuroasă să aflu detalii despre succesele obținute de domnul George Roca, pe care l cunoscteam oarecum de pe Facebook.

Bineînțeles că mi s-au părut interesante și alte articole din revista dvs. Și multe poezii. Am văzut ca ați publicat din nou poezii de Dumitru Ichim. De asemenea, țin să vă felicit pentru poeziile și articolele pe care le scrieți dvs. personal. Aveți o activitate literară foarte bogată. Și bineînțeles o activitate publicistică impresionantă! Îmi imaginez ce muncă titanică depuneți în fiecare lună ca să scoateți o revistă așa de cuprinzătoare.

Și fiindcă veni vorba de poezie, vă trimit și eu două poezii. Le-am scris pentru o expoziție colectivă cu tema «Lumina», care a avut loc în iunie la galeria Thuillier (situată chiar lângă Muzeul Picaso). Am expus acolo o tapiserie a mamei mele, Gabriela MOGA LAZĂR, și un tablou de-al meu. Dar a fost o expoziție într-un context special: «Euro-poezie»; Joël CONTE, organizatorul acestei expoziții a cerut ca lucrările expuse să fie însoțite de poezii - vedeți poza alăturată.

Tot în luna iunie, Marina Ionescu Mureșanu, prof.univ.dr. la Universitatea din Iași, a organizat la Institutul Cultural Român de la Paris o conferință despre destinul intelectualilor din România în perioada comunismului, cu referire la tatăl ei, Octavian IONESCU, jurist de talie internațională, conferință urmată în zilele următoare de prezentări ale doctoranzilor români din Paris. Cu această ocazie, am făcut și eu o mini-expoziție cu tapiseriile Gabrielei MOGA LAZAR.

Am mai participat eu și la alte vernisaje în primăvara aceasta și la unele conferințe organizate de asociația «Casa română».

În mai, doamna Ana Guțu, lector universitar la Chișinău și parlamentară, ne-a făcut o prezentare extrem de documentată și clară a situației din Moldova (ba chiar și optimistă!).

De altfel, «Casa Română» urmărește cu deosebită atenție evenimentele din Moldova și deunăzi a sprijinit «podul de flori» de peste Prut.

În curând, voi ajunge și eu pe malul Prutului, la Iași. Iar în drum spre casă, mă voi opri și la Cluj și de asemenea în satul mamei mele de lângă Sărmașu. Cred că voi trece și prin Târgu-Mureș (eventual la începutul lui septembrie) și mi-ar face plăcere să vă cunosc.

Până atunci, vă doresc o vacanță plăcută și o revistă «Vatra veche» însoțită !

Cu stimă,

Simina Lazăr

Stimate d-le Băciuț,
Am primit acum câteva zile revista și, din nou, vă mulțumesc. 88 de pagini de lectură plăcută! Materialele sunt interesante, e greu să sari peste vreunul. Ca de obicei, grafica e superbă. Cu cele mai sincere felicitări,

Veronica Pavel Lerner
Toronto / Canada

Stimate domnule Băciuț,
Revenit din concediu, am lecturat cu mare interes materialele din revista *Vatra veche* 6/2015 și vă felicit pentru diversificarea tematicii, oferind articole pentru interesații cu predilecții diferite.
Spor la treabă!

Hans Dama

Vă mulțumesc! Și acesta, e un număr interesant, cu articole bune.
Cu prețuire,

Florentina Dalian

Stimate domnule Băciuț,
Vă mulțumesc mult că îmi trimiteți revista. Vă citim. Și ne bucură că aveți interes și pentru ceea ce se scrie în diaspora. Avem aici, la Atena, o societate culturală, Balkania contemporană. Ne puteți căuta pe site, www.balkaniacontemporana.eu. Printre noi, sunt mulți oameni de cultură și mulți creatori. Așa că nu vă adresați cu revista dvs. necunoscătorilor. Tocmai din acest motiv m-am gândit să va recomand versurile unui poet, publicat și de alte reviste din țară și din Grecia, caz special într-un anume fel, fiindcă scrie cu aceeași ușurință în ambele limbi. Ne-am bucura dacă în acest fel s-ar stabili o punte de comunicare între ceea ce faceți și ceea ce facem. Mi se par foarte importante asemenea punți. Noi va dorim succes și așteptăm un semn de la dvs. Vă trimit un scurt CV și versurile Silvanei Dapounti (o mai cheama și Todea), și în emailul următor o fotografie. Să aveți un gând bun pentru noi, trăim zile grele în Grecia.

Cu mult respect,

Monica Săvulescu Voudouri

Mulțumesc pentru mesajele favorabile, precum și pentru încrederea în poezia mea. Vă voi trimite câteva poeme, pentru o pagină.

Vă mai dau și o veste bună: reluăm „Zilele revistelor culturale din Transilvania și Banat” - fără a ne limita doar la zona precizată. Veți fi invitat, ocazie cu care veți fi rugat să ne dați o mână de ajutor publicând textul unui concurs de poezie pentru tinerii scriitori care încă nu au debutat în volum. Ținem legătura!

Cu prețuire,

George L. Nimigeanu

Bună Dimineața. Cum traversați valul de căldură? Scuzele de rigoare, generația mea abia deslușește internetul, eu, la fel. Am vrut, cred, să trimit copertile. Încerc acum. Veți primi curând cartea. Printre cunoștințele mele de aici, relația de revistă face „valuri”, dar eu justific istoric orice întâmplare! Voi participa la Ankara

(29 iulie-3 august) la un Congres mondial, duc câteva cărți printre care traducerea noastră, știți, titlul tătar „Melekten Ayırılmaq” sună „al naibii de bine” în tătara și mai dev revista nr. ultim cu prezentarea Vetrei Vechi românești! Cu deosebită stimă!

Guner Akmola

Stimate domnule redactor-șef,
Vă admir în continuare pentru forță și competență, pentru dăruirea cu care acționați, cu mențiunea că numai marii oameni ai CULTURII românești sunt capabili de această luptă pentru triumful valorilor.

Vă rog să mă iertați, am spus exact ce-am gândit. Aceasta nu înseamnă că ceea ce urmează nu poate primi și un răspuns negativ.

Domnul Mihai POSADA a scris o cronică la romanul "Cartea Frumoasei sau Marele Nespus", al lui Ștefan Goanță. Aș vrea să-mi spuneți dacă poate intra în paginile revistei VATRA VECHE. Materialul se află în ataș.

Întreaga mea considerație,

Irina Goanță

Stimate domnule Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc pentru Nr. 6 și vă rog să multiplicați mulțumirile mele cu toate numerele de până acum.

Versuri frumoase, articole de interes...

Felicitări pentru tinerețea ideilor care ard "Pe Vatra veche...!"

Ioan Nistor

Mulțumesc pentru darul trimis. Vă felicit pentru acest nou proiect dus la bun sfârșit. Mă întreb când aveți timp de toate astea și-mi răspund tot eu: așa respirați! Scriind! Nu am citit toată cartea, dar vă felicit pentru aceste "Pretexte și contexte" - o carte care va rămâne un reper în istoria literară cu siguranță, pentru că ea cuprinde o serie de evenimente și personalități importante ale acestui timp. Mi-a plăcut mult de tot faptul că nu ați uitat să-i pomeniți pe cei plecați dintre noi, o dovadă de recunoaștere și respect, și mai mult, că ați vorbit despre diferiți autori recunoscându-le talentul. Să știți că nu oricine are capacitatea de a recunoaște asta. Numai firile nobile și altruiste pot dărui și se pot dărui cu atâta dragoste. Respectele mele pentru tot ce faceți. Și un mic secret: sunt puțin invidioasă pe d-voastră că l-ați cunoscut pe Nichita

Stănescu, mă consolez cu gândul că peste ani și ani și alții vor fi invidioși pe mine că am autograf de la d-voastră, fotografii, înregistrări, cărți... Ei, domnule Băciuț, este o mare onoare pentru mine că v-am cunoscut, poate mulți încă nu realizează asta și se umflă în pene pe care nu le au. D-voastră ați făcut și faceți istorie în Mureș! Să vă țină Dumnezeu sănătos să puteți duce la capăt toate proiectele, pentru că sigur mai aveți!

*Despre articolul despre USR, nu pot decât să felicit autorul pentru curajul de a scrie... după câte s-au întâmpnat în ultimul an, pentru mine este o mare dezamăgire, dar sperăm să se schimbe ceva cândva. Mulțumesc și pentru invitația și programul Festivalului de carte. Măine voi ajunge și eu, astăzi nu pot. Sănătate și gânduri bune!
Cu prețuire,

Mihaela Aionesei

Dragă Nicu; sau dacă vrei, dragă... Horia!
Când despre o carte spui că, după ce-ai citit-o, revii la unele pagini, nu mai e nevoie de niciun cuvânt. Astfel de cărți, datorită implicării în fenomenul literar de foarte timpuriu, oferă tinerilor zilelor noastre o istorie a literaturii mai puțin oficială, din fericire mai caldă, de-a dreptul ademenitoare.

Risc acum o concluzie-sinteză a cărții: ai fost tânăr îndrăzneț, ai avut modele, idoli literari, te-ai apropiat de ei fără complexe, i-ai cunoscut îndeaproape, le-ai dezvăluit personalitatea și altora, ți i-ai făcut prieteni, prin paginile despre ei devin prieteni și pentru tinerii zilelor noastre.

N-o să închei, firește, înainte de a te felicita pentru premiul literar obținut.
Cu toată afecțiunea,

Titus

Mult stimat Domnule Nicolae Băciuț, Mi-ați făcut onoarea de a publica, în revista Dvs., un studiu la *Șarpele de Aramă* al preotului Dumitru Ichim.

Sperând ca îl veți aprecia, trimit și acest text, nu despre omul de cinematografie tarkovskiana Elena Dulgheru, ci despre poezia sa. Nădăjduiesc să apară în paginile revistei Dvs., cu a cărei lectură suntem al zi. Dacă acest mesaj ajunge la Dvs, vă rog a-mi da un semn al primirii lui.
Cu alese mulțumiri,

Nazaria Buga

Distins domnule Nicolae Băciuț,
Am lecturat cu emoție cartea dv. "TEXTE ȘI PRETEXTE". Un veritabil excurs cultural. Prin dumneavoastră, cultura transilvăneană capătă dimensiuni ... de neuitare. Marcate în scris, diverse momente au șansa rămânerii.
Felicitări!

Secvența despre Nichita și Grigore Vieru, pe care i-am intervievat cândva... sunt pagini de istorie literară trăită, sporind impactul prin această comunicare suplimentară.. Cu alese urări,

Veronica Bălaj

Spiritul lui Brâncuși la Elena Blanch Gonzalez

Înainte de toate, decana Facultății de Arte Frumoase din cadrul Universității Complutense Madrid, Elena Blanch, este artistă (în principal sculptoriță), și acest lucru este perceput în maniera sa de înțelegere a predării artistice, ca un compendiu de creativitate (capacitate imaginativă) și stăpânire a procedurilor tehnice consacrate.

Într-o astfel de concepție a artei este înfrățită cu Constantin Brâncuși. Este suficient să observăm felul în care au modelat piatra sau lemnul, atât Brâncuși cât și Elena Blanch și putem vedea anumite asemănări nu numai în modul de a concepe lucrările, ci și în modul de percepere sau a intui realitatea care constituie obiectul recreării plastice.

Lucrări Elenei Blanch González sunt înfrățite cu natura, în care sunt inspirate de multe ori; lejeritatea și esențialismul care le caracterizează sunt sigiliul ușor de recunoscut al autoarei.

La fel ca Brâncuși, Blanch conduce piesele pe care le lucrează spre forme mai pure; sculptorița noastră împarte cu universalul artist român modul metafizic de a exprima ceea ce este obiectiv, ca și cum ar vrea să ajungă la inima misterioasă a lucrurilor și să extragă ființa care există în interiorul materiei.

În ambii artiști se percepe o relație fraternală cu materia.

Calea spre abstracția observabilă în sculpturi Elenei Blanch continuă parametri brancușieni. Pare preocupată fundamental de constatarea faptelor, ne semnificative până atunci, care fac parte din viață. După cum recunoaște artista, încă din copilărie, era "fascinată de formele rădăcinilor, ramurilor, frunzelor și semințelor". Tocmai formele acelor elemente naturale continua să îi inspire numeroase formule, pentru a-și realiza operele, cu "jocul de linii și răsuciri".

Blanch admiră modul în care natura sculptează anumite forme, pe care ea, le ampliază și le ridică la rangul de sculpturi. "Sunetul cadențat al lacrimilor/semințelor care cad, emulează cu frecvențele și ritmurile

lor o compoziție de note, executată de picăturile de ploaie", spune artista, referindu-se la semințele care cad la fel ca picăturile de ploaie.

Cuvintele de mai sus sunt caracteristice sugestivei poezii artistice ale Elenei Blanch.

Ca și Brancuși, Elena Blanch combină munca fizică, în ceea ce privește materia, cu componentul intelectual care explorează universul cu scopul de a simplifica anumite esențe, care în cele din urmă ajung să fie fructul acestei neobișnuite maniere de observare a cotidianului. La fel ca artistul român, Blanch flirtează cu atemporalitatea, împerecheată cu esențele care sunt contemplate.

Tehnicile și materialele sunt contemplate cu admirație de Elena Blanch, care, străină de modele artistice, aduce breslei un component "sacru", care amintește de Brancuși, și o manieră purificată de a concepe îndeletnicirile artistice, pe care o extinde la funcția pe care o exercită în cadrul Facultății de Arte Frumoase.

DIEGO VADILLO LÓPEZ

OCHIUL CICLOPULUI

Colecția Lucian Pop • Ion Vlasiu, „Procesul”

COLECȚIA DE ARTĂ LUCIAN POP, ACREDITATĂ

Colecția de Artă „Lucian Pop”, prima colecție privată din județul Mureș, constituită după criteriile științifice, profesionale, a fost acreditată Prin ordinul ministrului culturii cu nr. 2525/10.07. 2015.

Colecția de artă “Lucian Pop”, denumită astfel după numele deținătorului acesteia, este găzduită în spații generoase, aflate într-un imobil situat în centrul municipiului Tg.-Mureș.

Directori de onoare

Acad. ADAM PUSLOJIC

Acad. MIHAI CIMPOI

Redactor-șef adjunct

VALENTIN MARICA

Redactori:

Cezarina Adamescu, Sorina Bloj, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-Baia, Vasile Gribincea, Marin Iancu, Alexandru Jurcan, Mioara Kozak, Vasile Larco, Lazăr

Clădirea în care se găsesc spațiile colecției este una din construcțiile vechi ale orașului, cu o arhitectură tradițională pentru centrul vechi al Târgu-Mureșului.

Spațiul afectat colecției este constituit din șase săli de mărime medie, în care este asigurat un sistem de acroșare a lucrărilor potrivit dimensiunilor și formelor acestora, respectându-se regulile și cerințele legislației cu privire la patrimoniul cultural național.

De asemenea, spațiile beneficiază de un sistem de iluminare adecvat, dar și de protecție a lucrărilor la lumina naturală. Microclimatul spațiilor este asigurat și de un echipament menit să măsoare și să regleze umiditatea și temperatura optime.

Întreg nivelul clădirii în care se găsesc spațiile colecției este utilat cu un sistem de supraveghere antiefracție cu senzori de mișcare, camere video cu infraroșu, precum și pază umană permanentă, dar și un sistem de supraveghere antiincendiu.

Cât privește lucrările de artă ce compun colecția, unele de mare valoare artistică, acestea oferă o imagine succintă dar reprezentativă asupra picturii românești de la sfârșit de secol al XIX-lea și până în zilele noastre.

Constituindu-se într-o alternativă la colecțiile marilor muzee, Colecția de artă “Lucian Pop” oferă o atmosferă mai caldă și mai confortabilă, atât prin operele artistice pe care le conține, cât și prin maniera în care sunt expuse acestea, precum și prin spațiul care adăpostește colecția.

Manifestările culturale la care au participat lucrările colecției confirmă o dată în plus interesul de care acestea se bucură în rândul iubitorilor de artă și prin numărul tot mai mare de vizitatori de care au parte aceste manifestări.

NICOLAE BĂCIUȚ

Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Mihaela Malea Stroe, Ioan Matei, Menuț Maximilian, Miruna Ioana Miron, Liliana Moldovan, Cristian Stamatoiu, Gheorghe Nicolae Șincan, Flavia Topan, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Mirela Corina Chindea (Italia), Flavia Cosma (Canada), Darie Ducan, (Paris), Andrei Fischof (Israel), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Gabriela Mocănașu (Franța), Dwight Luchian-Patton (SUA), Mircea M. Pop (Germania), Raia Rogac (Chișinău), Claudia Șatravca (Chișinău), M.N. Rusu (New York), Ognean Stamboliev (Bulgaria)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Revoluției nr. 8, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. Copyright©Nicolae Băciuț 2015 *Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com *Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 * telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie. Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

